

แนวทางกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง
ที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงอย่างยั่งยืน

โดย

พลตรี สรโกเศศ เปี่ยมญาติ
ผู้ทรงคุณวุฒิ
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๗
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรง
อย่างยั่งยืน

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี สรโกเศศ เปี่ยมญาติ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 57

งานวิจัยเรื่องแนวทางกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๒ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้ง ตามหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ กับกรณีศึกษาโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า และ ๒) เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกลับคืนสู่สังคมและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ มีอาชีพ และปลอดจากภัยคุกคาม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ได้แก่ ๑) สมาชิกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เข้าร่วมโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” และ ๒) เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” จากนั้นจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และเรียบเรียงนำเสนอเป็นผลการศึกษา โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการดำเนินการพาคคนกลับบ้านของ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. เป็นขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมที่ UN ใช้ในพื้นที่ขัดแย้งทั่วโลก แต่มีความต่างจากแนวทางขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการพาคคนกลับบ้าน ดังนี้ ๑) โครงการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ เป็นมาตรการในขั้นหลังความขัดแย้ง และมีข้อตกลงสันติภาพแล้ว การทำงานจึงได้ผล เพราะการต่อสู้ยุติลงแต่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินโครงการขณะยังมีการสู้รบระหว่างกัน ๒) โครงการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ เป็นโครงการต่อเนื่องที่เรียกว่า การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ และการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งการดำเนินการแบบนี้จะครบวงจรที่สำคัญคือมีการวางอาวุธและออกจากกลุ่มต่อสู้ ซึ่งต่างจากในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ออกมาแต่ตัว และไม่มีหลักประกันว่าเลิกต่อสู้กับรัฐแล้วหรือไม่ ๓) โครงการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ มีมาตรฐานในการดำเนินโครงการอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนและเป็นระบบโดยดำเนินการ

ข

ครอบคลุมทั้งมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจึงส่งผลให้กลุ่มติดอาวุธที่เข้าร่วมโครงการอยู่กลับมาอยู่ในสังคมชุมชนได้จริง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ กำหนดโครงการพาคนกลับบ้านเป็นนโยบายหลักและดำเนินการโดยพัฒนาจากกรอบแนวคิดมาตรฐานโครงการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ

คำนำ

สิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มนักรบ/นักต่อสู้กลับคืนสู่สังคม คือ ครอบครัวและชุมชน ซึ่งคนเหล่านี้มักมีการศึกษาไม่สูง ทักษะการทำงานหรือการฝึกอบรมการประกอบอาชีพอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงมีประสบการณ์/มุมมองเฉพาะเรื่องการรบหรือการต่อสู้ (บางรายอาจมีความเจ็บปวดทางกาย/จิตใจจากสงคราม) หากไม่ได้รับการยอมรับให้กลับคืนสู่สังคม ก็จะกลายเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงของชุมชน และมีแนวโน้มจะใช้ความรุนแรงเพื่อให้สามารถดำรงชีพหรือตอบสนองความต้องการอื่นๆ ดังนั้น การกลับคืนสู่สังคมจึงต้องมีวิธีการจัดการโดยเฉพาะเพื่อช่วยเปลี่ยนผ่านจากการเป็นนักรบ/นักต่อสู้มาสู่การใช้ชีวิตแบบพลเรือนอย่างยั่งยืน โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรการกลับคืนสู่สังคมเพื่อเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการฟื้นฟูประชากรที่ได้รับผลกระทบจากสงครามระยะยาว

พลตรี

(สรโกเศศ เปี่ยมญาติ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๒
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔
การกลับคืนสู่สังคม	๔
ยุทธศาสตร์การดำเนินการกลับคืนสู่สังคม	๖
ยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมและทางออกของยุทธศาสตร์	๑๗
การกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจ	๒๐
การกลับคืนสู่สังคมในด้านสังคมจิตวิทยา/สังคม	๒๑
การกลับคืนสู่สังคมในด้านการเมือง	๒๒
การพัฒนาและการฟื้นฟูโครงการกลับคืนสู่สังคมในวงกว้าง	๒๓
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)	
ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการกลับคืนสู่สังคม	๒๔
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพและการกลับคืนสู่สังคม (พหุสังคม) ที่เกี่ยวข้อง	
ในนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๗	
และแผนปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	
พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๐	๒๗
แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๒๓	
เรื่องนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวคิดการประยุกต์ใช้มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อสนับสนุนกระบวนการกลับคืนสู่สังคม	๔๐
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๓
บทที่ ๓ พัฒนาการโครงการพาคณกลับบ้าน	๕๐
ความเป็นมาและการดำเนินงาน	๕๐
ผลการดำเนินการ	๖๓
ผลการปฏิบัติงานที่สำคัญ	๖๕
ปัญหาและอุปสรรค	๖๖
สรุป	๖๘
บทที่ ๔ เปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมของสหประชาชาติ กับโครงการพาคณกลับบ้าน	๖๙
เปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ กับโครงการพาคณกลับบ้าน	๖๙
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการพาคณกลับบ้านจากผู้เข้าร่วมโครงการ	๗๖
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๗๘
สรุป	๗๘
ข้อเสนอแนะ	๘๐
บรรณานุกรม	๘๕
ภาคผนวก	๘๗
ผนวก ก (สำเนา) คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๒๓ เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์	๘๘
ผนวก ข มาตรฐานการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ	๙๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๕๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	แสดงแนวคิดคำถามของการวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง	๑๑
๒-๒	แสดงการสำรวจการรับรู้ของชุมชน : ตัวอย่างของข้อมูลที่ควรมี	๑๔
๒-๓	แสดงโครงสร้างการทำงานในการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจ	๒๑
๒-๔	แสดงการประสานงานในขั้นตอนการวางแผนและการเสริมสร้าง	๒๔
๓-๑	สรุปยอดผู้มารายงานตัวแสดงตน ตั้งแต่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ – มีนาคม ๒๕๕๘	๖๓
๔-๑	เปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมของ จชต.และองค์การสหประชาชาติ	๗๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒-๑	แสดงการเข้าแทรกแซงเพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม	๘
๒-๒	แสดงโครงสร้างความรุนแรง	๒๘
๒-๓	แสดงโมเดลสันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง	๒๙
๒-๔	แสดงโมเดลสันติวิธีเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งแบบนาฬิกาทราย	๓๐
๓-๑	ขั้นตอนการดำเนินการ หมายถึง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ	๕๕
๓-๒	ขั้นตอนการดำเนินการ หมายถึง ป.วิฯ อาญา	๕๕
๓-๓	แผนผังบูรณาการโครงการพาคณกลับบ้าน	๕๗
๔-๑	แสดงกระบวนการสันติภาพสากลและประเด็นพูดคุย	๗๐
๔-๒	แสดงขั้นตอนและกรอบเวลาการพูดคุยเพื่อสันติสุขของรัฐบาล	๗๒
๔-๓	แสดงบริบทการริเริ่มโครงการพาคณกลับบ้านกับโครงการกลับคืนสู่สังคม	๗๓
๔-๔	แสดงห้วงเวลาการริเริ่มโครงการพาคณกลับบ้านกับโครงการกลับคืนสู่สังคม	๗๓
๕-๑	กรอบการพิจารณาทบทวนและกำหนดแนวทางปฏิบัติ ในโครงการพาคณกลับบ้าน	๘๑
๕-๒	ขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินความเกี่ยวข้องเพื่อวางแผน พาคณกลับบ้านใหม่ทั้งระบบ	๘๒
๕-๓	การออกแบบและการวางแผนโครงการพาคณกลับบ้าน	๘๓
๕-๔	การให้ความช่วยเหลือในการพาคณกลับบ้าน	๘๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๗ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์จำนวน ๙ ข้อ แนวทางขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จจำนวน ๕ แนวทาง สู่เป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงจำนวน ๒๙ เป้าหมาย เฉพาะวัตถุประสงค์ในข้อ ๓ “เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาร่วมกัน” และข้อ ๘ “เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ” ในการนี้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จึงได้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยริเริ่มการดำเนินการตามโครงการ “พาคนกลับบ้าน” อันจะส่งเสริมสนับสนุนให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากภาวะของความขัดแย้งด้วยอาวุธไปสู่ช่วงหลังความขัดแย้ง (post-conflict) ได้แก่ การปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Disarmament, Demobilization and Reintegration – DDR) โดยเริ่มดำเนินการครั้งแรก เมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบันมีการดำเนินการมาเป็นเวลานานกว่า ๓ ปี

อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันพบว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เข้าร่วมโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ในชุดแรก เมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ ภายหลังเข้าร่วมโครงการแล้วยังไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จริง กล่าวคือ ไม่มีอาชีพ ไม่ได้รับความปลอดภัย และยังมีติดปัญหาในข้อกฎหมาย โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีคดีและมีหมายจับตาม ป.วิอาญา ทำให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงที่มีบทบาทในการใช้ความรุนแรงจริงและเป็นแกนนำสำคัญ ไม่ต้องการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว เพราะไม่มีหลักประกันที่ดีพอในการกลับคืนสู่สังคม ทำให้การดำเนินโครงการไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ งานวิจัยฉบับนี้จึงต้องการศึกษาหาแนวทางตามหลักการ DDR ที่เหมาะสม เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดจากเงื่อนไขระดับบุคคลอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้ง ตามหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ กับกรณีศึกษาโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า

๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางดำเนินการให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกลับคืนสู่สังคมและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ มีอาชีพ และปลอดภัยภัยคุกคาม

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เข้าร่วมโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” จำนวน ๒๐ คน เพื่อให้ได้ข้อมูลและความเห็นจากกลุ่มที่ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง ซึ่งเป็นคนในพื้นที่โดยตรงและได้รับผลจากการดำเนินโครงการ

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษานโยบายและแนวทางปฏิบัติ/กระบวนการในโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า เพื่อทำความเข้าใจบทบาทที่สนับสนุนหลักการการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง เปรียบเทียบกับแนวทางพาคคนกลับบ้านขององค์การสหประชาชาติ

๓. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสันติวิธีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาลชุดปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจขั้นตอน กลยุทธ์ และกรอบแนวทางในการแก้ไขความรุนแรงที่เกิดจากเงื่อนไขระดับบุคคล

๔. วิเคราะห์และเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ตามหลักเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติ และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแปลงนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดตามหลักการสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแนวคิดและงานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ได้แก่ ๑) สมาชิกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เข้าร่วมโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงภายหลังการเลิกใช้ความรุนแรง และทัศนคติ/มุมมองในการดำเนินชีวิตในพื้นที่อย่างปลอดภัย

และ ๒) เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” เพื่อรับทราบข้อมูลแนวทางการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขและพัฒนาโครงการ จากนั้นจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และเรียบเรียงนำเสนอเป็นผลการศึกษา โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ ที่เชื่อมโยงการดำเนินโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการขับเคลื่อนกระบวนการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงด้วยสันติวิธี

๒. ช่วยให้หน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง คือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า วิเคราะห์ภารกิจขององค์กรได้ชัดเจนขึ้น สามารถวางแผนการดำเนินโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ที่เหมาะสมและเกื้อหนุนนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ประสบผลสำเร็จ

๓. ข้อมูลความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการกลับคืนสู่สังคมที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง

๔. การประยุกต์ใช้กรณีศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ขัดแย้งทั่วโลกขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องการนำคนที่จับอาวุธขึ้นต่อสู้กับรัฐกลับคืนสู่สังคม เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติในโครงการอื่นๆ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ที่เกี่ยวเนื่องต่อไป

๕. การนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายและบูรณาการแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ของรัฐบาลไทยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในห้วงถัดไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาได้รวบรวมกรอบแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาใช้ศึกษาลักษณะของกระบวนการกลับคืนสู่สังคมที่มีผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มเป้าหมายผู้ก่อเหตุรุนแรงในการกระบวนการแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ชาติด้วยสันติวิธีอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

การกลับคืนสู่สังคม (Reintegration)

การกลับคืนสู่สังคมเป็นกระบวนการสำคัญหนึ่งในหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ^๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้อดีตนักรบ/นักต่อสู้ (ex-combatant) ที่เคยเกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธ หรือการใช้ความรุนแรง และต้องถูกตัดออกจากโครงสร้างหรือกระบวนการทางสังคมในมิติต่างๆ จนอาจเกิดความไม่คุ้นเคยกับสังคมรอบตัว สามารถกลับคืนสู่สังคมและดำเนินชีวิตอย่างปกติอีกครั้ง ทั้งนี้ กลุ่มนักรบ/นักต่อสู้เหล่านี้มักขาดทักษะการปฏิสัมพันธ์และการเข้าถึงชุมชน รวมถึงอาจเคยก่อความรุนแรงในพื้นที่/ชุมชนจนไม่ได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่น

ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้กลุ่มนักรบ/นักต่อสู้กลับคืนสู่สังคม คือ ครอบครัวและชุมชน เนื่องด้วยคนเหล่านี้มักมีการศึกษาไม่สูง ทักษะการทำงานหรือการประกอบอาชีพประกอบอาชีพอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงมีประสบการณ์/มุมมองเฉพาะเรื่องการรบหรือการต่อสู้ (บางรายอาจมีความเจ็บปวดทางกาย/จิตใจจากสงคราม) หากไม่ได้รับการยอมรับให้กลับคืนสู่สังคม ก็จะกลายเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงของชุมชน และมีแนวโน้มจะใช้ความรุนแรงเพื่อให้สามารถดำรงชีพหรือตอบสนองความต้องการอื่นๆ ดังนั้น แนวทางการกลับคืนสู่สังคมจึงต้องมีวิธีการจัดการโดยเฉพาะเพื่อช่วยเปลี่ยนผ่านจากการเป็นนักรบ/นักต่อสู้มาสู่การใช้ชีวิตแบบพลเรือนอย่างยั่งยืน โดยองค์การ

^๑ United Nations, “Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards.” UNDDR Resource Center, <<http://www.unddr.org>>, 9 May 2014.

สหประชาชาติได้กำหนดมาตรการกลับคืนสู่สังคมเพื่อเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการฟื้นฟูประชากรที่ได้รับผลกระทบจากสงครามระยะยาว

นิยามของ “การกลับคืนสู่สังคม” ตามบันทึกรายงานของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เมื่อ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๘ คือ “กระบวนการที่อดีตนักรบ/นักต่อสู้ได้รับสถานภาพพลเมือง มีรายได้และได้รับการจ้างงานอย่างยั่งยืน การกลับคืนสู่สังคมเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการด้านเศรษฐกิจและสังคม เฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่น และยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศและความรับผิดชอบในชาติ และมักมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก” นอกจากนี้ บันทึกรายงานขององค์การสหประชาชาติเรื่องการพัฒนา การทบทวนด้านนโยบาย และข้อเสนอแนะแบบใหม่เกี่ยวกับแนวทางการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ เมื่อปี ๒๕๕๔ ระบุว่า “หากพิจารณาเศรษฐกิจในประเทศระดับกลางส่วนใหญ่จะพบว่าไม่ได้มีการสนับสนุนให้อดีตนักรบกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืนเพียงพอ ขณะที่ปัจจัยทางด้านสังคมและการเมืองก็นับว่ามีส่วนสำคัญในการผลักดันให้กระบวนการกลับคืนสู่สังคมประสบความสำเร็จ ควบคู่กับแนวทางอื่นๆ เช่น การสนับสนุนด้านจิตวิทยา การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต การให้การรักษาและสนับสนุนด้านสาธารณสุข การปรองดอง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง”

การกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ DDR ต้องมีการจัดทำแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องเพื่อให้สามารถจัดการความเสี่ยงต่อที่จะเกิดความผิดพลาดที่จะทำให้กลุ่มอดีตนักรบ/นักต่อสู้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข อาทิ ความยากจนทางเศรษฐกิจ การถูกกีดกันทางสังคม บาดแผลทางกายภาพและทางจิตใจ และการไม่มีสิทธิเลือกตั้งทางการเมือง เป็นต้น หากไม่สามารถบริหารจัดการอย่างเหมาะสม อาจกลายเป็นความเสี่ยงที่จะผลักดันให้เกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นใหม่ เช่น การกลับเข้าร่วมการสู้รบ หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในอาชญากรรมหรือกลุ่มอาชญากร

การวางแผนงาน/โครงการกลับคืนสู่สังคมต้องมีการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สามารถออกแบบหรือกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติได้จริงในห้วงเวลาที่เหมาะสม โดยใช้แหล่งข้อมูลจำนวนมากมาประกอบและต้องมีระบบตรวจสอบที่รัดกุมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียด ได้แก่ ๑) ธรรมชาติของความขัดแย้ง อาทิ แรงผลักดันด้านอุดมการณ์ แรงผลักดันด้านทรัพยากร แรงผลักดันด้านอัตลักษณ์ และการวิเคราะห์ระยะเวลาของความขัดแย้งหรือสถานการณ์ความมั่นคง ๒) ธรรมชาติของสันติภาพ เช่น การทหาร ชัยชนะ การเจรจาของคู่ขัดแย้งหลัก และคนกลางที่เข้าช่วยไกล่เกลี่ย ๓) สถานะทางเศรษฐกิจ เช่น ความต้องการด้านทักษะและแรงงาน ๔) ศักยภาพและการเข้าถึงของรัฐ เช่น ความชอบธรรมและสถาบัน และ ๕) บุคลิก

ลักษณะและการรวมกลุ่มของนักรบ/นักต่อสู้ รวมถึงการได้รับความไว้วางใจและการเข้าร่วมกลุ่มของชุมชน เป็นต้น

ความเสี่ยงและความท้าทายของการดำเนินแผนงาน/โครงการกลับคืนสู่สังคม คือ การตอบสนองความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักรบ/นักต่อสู้ โดยไม่ได้หมายถึงการให้สิทธิพิเศษหรือถูกกำหนดว่ามีสถานะพิเศษในชุมชน เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความพอใจของสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน ความตึงเครียดระหว่างกัน หรือปัญหาที่จะกระทบต่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มประสิทธิภาพแผนงาน/โครงการกลับคืนสู่สังคม ยังต้องคำนึงถึงข้อจำกัดและขอบเขต พื้นฐานด้านการเมือง ความไว้วางใจในอดีตนักรบ/นักต่อสู้ต่อกระบวนการทางการเมืองและการสร้างสันติภาพ รวมถึงความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อกระบวนการ DDR ที่เกิดจากการขับเคลื่อนทางการเมือง พื้นฐานทางเศรษฐกิจ การมีโอกาสด้านเศรษฐกิจ และพื้นฐานทางสังคม ความสามารถในการจัดการของภาครัฐ อาทิ ความชอบธรรมและความสามารถขององค์กรที่มีส่วนจัดการและสนับสนุนบริการด้านพื้นฐานที่สอดคล้องกับกระบวนการ DDR

ยุทธศาสตร์การดำเนินการกลับคืนสู่สังคม

การวางแผนและการดำเนินแผนงาน/โครงการต่างๆ เกี่ยวกับการกลับคืนสู่สังคมตามหลักเกณฑ์ DDR ขององค์การสหประชาชาติ มีหลักเกณฑ์เชิงยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. ประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นการให้ความสำคัญกับความต้องการที่แตกต่างของประชาชนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและชุมชนต่างๆ สะท้อนให้เห็นการไม่เลือกปฏิบัติ การให้ความเป็นธรรม และการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศ อายุ การศึกษา ศาสนา กายภาพ สติปัญญา หรือความสามารถทางสังคม การจะให้ความช่วยเหลืออดีตนักรบ/นักต่อสู้ให้กลับคืนสู่สังคมยังต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานการประเมินปัจจัยแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เพื่อให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนตามความต้องการที่อาจเป็นประเด็นเฉพาะเจาะจงด้วย

๒. ความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองต่อบริบทหรือปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญในห้วงเวลาดำเนินแผนงาน/โครงการ เช่น ความต้องการตลาดแรงงาน ความสามารถของผู้ให้บริการ ศักยภาพของหน่วยงานรัฐ นโยบายหลักของพรรคการเมือง อำนาจของผู้นำ นอกจากนี้แผนงาน/โครงการกลับคืนสู่สังคมยังต้องมีการวางแผนดำเนินการให้อยู่ในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ DDR รวมถึงครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ นักรบ/นักต่อสู้ในโครงการต้องรับทราบแผนงาน แต่ประชาชนทั้งหมดอาจไม่จำเป็นต้องทราบ และอาจดำเนินเป็นโครงการในระดับชาติ

๓. ความรับผิดชอบและความโปร่งใส ในการสื่อสารความเข้าใจและการให้ข้อมูล ข่าวสารแผนงาน/โครงการต่อสาธารณะ และควรจัดทำโดยเร็ว เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียรับทราบและตระหนักรู้ถึงข้อมูล รวมถึงได้รับคำปรึกษาที่ถูกต้องเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ DDR และสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้การกลับคืนสู่สังคมประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน/ชี้วัด และตรวจสอบมาตรการต่างๆ ในการดำเนินแผนงาน/โครงการตามที่ตกลงกัน นอกเหนือจากการกำหนดความถี่ในการรายงานผลการตรวจสอบ การปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัย (รายไตรมาส)

๔. การบูรณาการภาครัฐและชุมชน แผนงาน/โครงการกลับคืนสู่สังคมจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคล ครอบครัว และชุมชน กล่าวคือ การให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ ชุมชน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรภาคเอกชน เพื่อวางแผนและดำเนินการ การได้รับความเห็นชอบจากแกนนำกลุ่มนักรบ/นักต่อสู้เป็นเงื่อนไขสำคัญลำดับแรกของหลักเกณฑ์ DDR ที่จะช่วยให้แผนงาน/โครงการประสบผลอย่างดี สะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายขัดแย้งทุกกลุ่มยอมรับหรือตกลงในกรอบเวลาและแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยความรับผิดชอบหลักจะอยู่ที่ภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในชุมชน/ท้องถิ่น และภาครัฐส่วนกลาง ในกรณีภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้ จะต้องไม่ให้องค์กร/ตัวแสดงระหว่างประเทศเข้ามาจัดการแทน โดยให้พยายามเสริมสร้างศักยภาพของรัฐเพื่อให้สามารถดำเนินโครงการในระยะยาวได้

๕. การบูรณาการการทำงาน ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายต้องประสานการทำงานตั้งแต่ระยะเริ่มต้นแผนงาน/โครงการ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ องค์กรสหประชาชาติได้บูรณาการหน่วยงานในสังกัดเพื่อสนับสนุนแผนงาน/โครงการ DDR อาทิ การใช้คณะทำงานเทคนิคการประชุมเพื่อขอรับบริจาค การยกระดับการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการเพื่อผลักดันการบูรณาการเป็นต้น ในความเป็นจริง อาจให้กระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนสนับสนุนการดำเนินแผนงาน/โครงการ เพื่อเป็นหลักประกันว่าแนวทางการกลับคืนสู่สังคมจะต้องดำเนินการอย่างยั่งยืนตามนโยบายและยุทธศาสตร์ประเทศ

๖. การวางแผนงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็น/ความต้องการของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน/โครงการอย่างเหมาะสม อาจเป็นเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ การกลับคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องมีการวางแผนบนพื้นฐานความเข้าใจและประเมินสภาพแวดล้อมอย่างรอบด้าน มีข้อตกลงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของโครงการระหว่างผู้มีส่วนได้เสียอย่างชัดเจน การกำหนดกรอบเวลาที่สามารถปฏิบัติได้จริง การกำหนดงบประมาณและทรัพยากรบุคคล รวมถึงการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ เป็นต้น การวางแผนควรมี

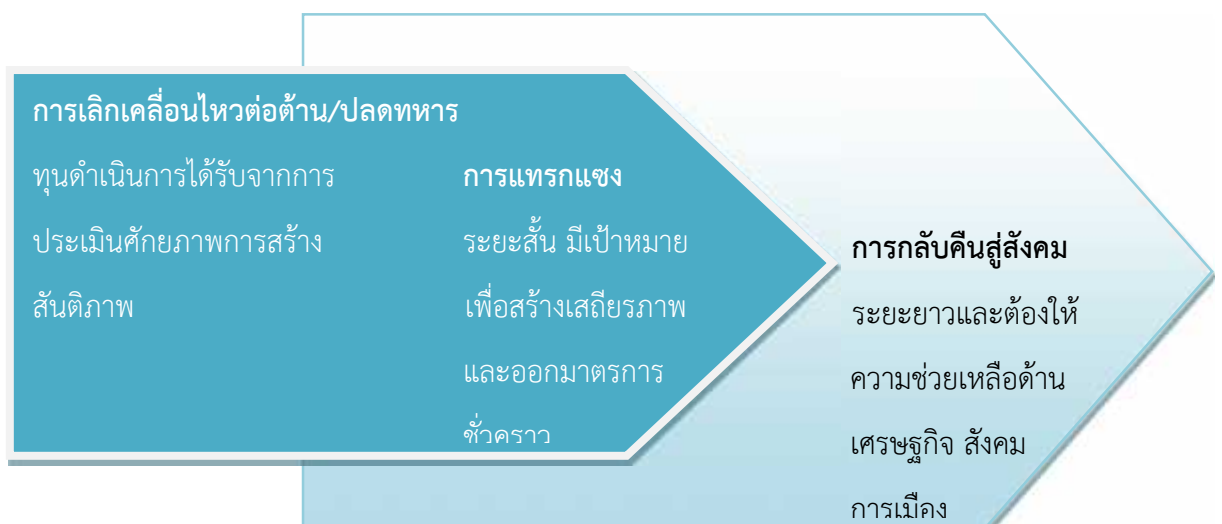
การวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง ตลอดจนหลักเกณฑ์การตรวจสอบและการประเมินกรอบการทำงานว่า แผนงาน/โครงการจะได้รับการพัฒนาที่จำเป็น

๗. การคำนึงถึงความอ่อนไหวทางเพศสภาพ ในการออกแบบโครงการกลับคืนสู่สังคม การจำแนกเพศสภาพจะทำให้สามารถกำหนดความต้องการเฉพาะและความเป็นไปได้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย โดยความต้องการของผู้หญิงและเด็กหญิงอาจหมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้การช่วยเหลือดูแล การเข้าถึงที่ดิน/อสังหาริมทรัพย์ ทรัพยากรในการดำรงชีพ และการฟื้นคืนสภาพปกติจากความรุนแรงทางเพศ ขณะที่ผู้ชายและเด็กชายอาจต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มในการขัดเกลาทางสังคมเพื่อไม่ให้เกี่ยวข้องกับการก่อความรุนแรงหรือยาเสพติด เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนได้เสียในท้องถิ่นทั้งหมดจะต้องได้รับการฝึกอบรมในประเด็นดังกล่าว และการพัฒนาความสามารถด้านอื่นๆ ที่จำเป็น มีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและสร้างการตระหนักรู้ในวงกว้าง

การเข้าแทรกแซงเพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม

ภายหลังกู้คืนความขัดแย้งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา สาธารณูปโภคพื้นฐาน รวมถึงการเข้าแทรกแซงเพื่อเปลี่ยนผ่านอดีตนักรบ/นักต่อสู้และครอบครัวให้กลับคืนสู่สังคม ในระยะสั้นอาจหมายถึงการสร้างเสถียรภาพหรือกำหนดมาตรการช่วยเหลือชั่วคราว อาทิ การจ้างงานฉุกเฉิน การเปิดกิจการให้ใหม่ หรือการจัดโครงการเพื่อให้ได้ผลสำเร็จโดยเร็ว ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือด้วยการแทรกแซงต้องไม่ก่อให้เกิดความสับสนหรือแทนที่โครงการกลับคืนสู่สังคม การเข้าช่วยเหลือแทรกแซงอาจเป็นกระบวนการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๑ แสดงการเข้าแทรกแซงเพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม

การช่วยเหลือแทรกแซงในกระบวนการกลับคืนสู่สังคมมักเน้นภาพในเชิงเศรษฐกิจ แต่ไม่จำเป็นต้องให้หลักประกันรายได้ที่ยั่งยืนแก่อดีตนักรบ/นักต่อสู้ การแทรกแซงจะทำในระดับชุมชนเพื่อให้เกิดรายได้ยั่งยืน บรรลุความต้องการทางสังคม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง การแทรกแซงยังมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการกับแรงจูงใจในการต่อสู้ของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ เพื่อยับยั้งไม่ให้กลับเข้าไปในวงจรกลุ่มต่อสู้อีกครั้ง ดังนั้น การกำหนดรูปแบบ/แนวทางในการแทรกแซงที่ดี จะช่วยให้การกลับคืนสู่สังคมบรรลุผลสำเร็จมากขึ้น เช่น การฝึกอบรม/การจ้างงานฉุกเฉิน และ โครงการระยะสั้น ที่สามารถสร้างสันติภาพให้กับชุมชน/พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง หรือเกิดความเสียหายในเชิงเศรษฐกิจ เช่น ระบบสาธารณสุขโลก

วิธีการนำนักรบ/นักต่อสู้กลับคืนสู่สังคม

ประกอบด้วยวิธีการที่หลากหลายและต้องใช้องค์ประกอบที่เหมาะสม ทั้งด้านระยะเวลาและผลลัพธ์ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนจากทุกฝ่าย โดยต้องทำความเข้าใจความต้องการจิตวิทยา และศักยภาพของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง รวมถึงบริบทแวดล้อม เช่น ชีตความสามารถของชุมชนในเรื่องตลาดแรงงานและแหล่งทรัพยากร (ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน) การเมืองท้องถิ่น และสถาบันต่างๆ ทั้งนี้ การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้วางแผนและผู้ดำเนินแผนงาน/โครงการกลับคืนสู่สังคมสามารถสร้างการยอมรับร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนแนวทางการกลับคืนสู่สังคม

๑. การกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคล มุ่งให้ความช่วยเหลือระยะยาวแก่อดีตนักรบ/นักต่อสู้แต่ละราย โดยพิจารณาความต้องการที่แตกต่างกันไป สภาพแวดล้อมที่เอื้อในการกลับคืนสู่สังคม เช่น การจ้างงาน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งรายได้และแหล่งทรัพยากรในการดำรงชีพ ตลอดจนการฝึกอบรมทักษะต่างๆ การได้รับความช่วยเหลือ/เยียวยาด้านจิตใจ และกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการยอมรับในสังคม วิธีการของการกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคลต้องมีการให้คำแนะนำทางเทคนิค การฝึกอบรม การชี้แนะ และการให้การสนับสนุนอื่นๆ แก่อดีตนักรบ/นักต่อสู้ ซึ่งการให้คำแนะนำที่ถูกต้องและทันเวลา การตรวจสอบอย่างเพียงพอ และการติดตามผล จะช่วยให้อดีตนักรบ/นักต่อสู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหลังการยุติความขัดแย้ง โดยอาจรวมถึงการให้บริการสาธารณสุขและคำปรึกษาเพิ่มเติม

๒. การกลับคืนสู่สังคมโดยพิจารณาจากฐานชุมชน (Community-based reintegration - CBR) การเข้ามามีส่วนร่วมและการให้ความช่วยเหลือจากครอบครัวและชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มระดับความสำเร็จในแผนงาน/โครงการ โดยเฉพาะการกลับคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคล ขณะเดียวกัน สมาชิกในชุมชนบางส่วนอาจรู้สึกไม่พอใจเพราะไม่ได้รับประโยชน์จากการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินการและการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระยะยาว ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนจึงต้องมีการวางแผนและการปฏิบัติเพื่อเพิ่มการยอมรับในโครงการการกลับคืนสู่สังคม กระตุ้นให้ทุกชุมชนและสมาชิกตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการต่างๆ ในการนำอดีตนักรบ/นักต่อสู้กลับคืนสู่สังคม

๓. การดำเนินการแบบเป้าหมายคู่ การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมต้องดำเนินไปพร้อมกันทั้งกลุ่มนักรบ/นักต่อสู้และสมาชิกที่ได้รับผลกระทบในชุมชน เพื่อให้เกิดสภาพการณ์ที่เป็นผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win-win) ในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยแบ่งในสัดส่วนเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ ๕๐ (สัดส่วนดังกล่าวอาจแปรผันตามปัจจัยแวดล้อม) วิธีการดังนี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดการความเสี่ยงและยังช่วยปรับปรุงความปลอดภัยของชุมชน

๔. การริเริ่มแผนงานโดยอดีตนักรบ/นักต่อสู้ นับตั้งแต่การวางแผนและการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรงจากการกลับคืนสู่สังคม โดยต้องมีการปรึกษาหารือและการเจรจากับชุมชนและบรรดาแกนนำภาคประชาสังคม เพื่อให้อดีตนักรบ/นักต่อสู้สามารถกำหนดลักษณะแผนงาน/โครงการกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนและทักษะของตนเอง รวมถึงเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีและการปรองดองระหว่างกลุ่มอดีตนักรบ/นักต่อสู้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งเจ้าหน้าที่โครงการ DDR ควรต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับอดีตนักรบ/นักต่อสู้ ในการวางแผน พัฒนา และตรวจสอบกิจกรรมที่ถูกคัดเลือกมา ให้มีความโปร่งใสและเป็นไปได้

๕. การแทรกแซงโดยพิจารณาจากพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่เกิดจากการต่อสู้ของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ การกลับคืนสู่สังคมโดยพิจารณาจากพื้นที่ เน้นการจัดทำโครงการเชิงเศรษฐกิจ อาทิ การซ่อมแซมโครงสร้างสาธารณูปโภค และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม โดยเป็นการทำงานร่วมกันกับนักธุรกิจท้องถิ่น ภาคประชาสังคม นักลงทุน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เกิดการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการลงทุนจากภายนอก เพื่อช่วยแก้ไขหรือฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังสงคราม

๖. การมุ่งเน้นโครงสร้างในการบังคับบัญชา ควรคำนึงถึงความเสี่ยงและอาจต้องดำเนินการเป็นการเฉพาะ อาทิ เป้าหมายของการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหารเพื่อสลายโครงสร้างผู้บัญชาการระดับกลางของกลุ่มติดอาวุธต่างๆ เพื่อนำกลับคืนสู่สังคม ซึ่งที่ผ่านมามักไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดทำโครงการจึงต้องมีการทบทวนยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือ

แบบเฉพาะทาง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองจากกลุ่มนักรบ/นักต่อสู้เหล่านี้ เช่น มีข้อเสนอตำแหน่งในชุมชน ให้ค่าชดเชยในภาคบริการเป็นกรณีพิเศษ และแนวทางการลงทุน/การขยายธุรกิจครอบครัว และการสร้างงาน เป็นต้น การสร้างแรงจูงใจแก่กลุ่มนักรบ/นักต่อสู้เหล่านี้ยังช่วยเปิดโอกาสในการเข้าสู่โครงสร้างทางการเมืองด้านต่างๆ เช่น การสังกัดกลุ่มและพรรคการเมืองต่างๆ หรือองค์กรทางสังคมหรือเศรษฐกิจ เช่น ความร่วมมือกับสหภาพแรงงานต่างๆ

การวิเคราะห์ประเมินการวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคม

การวางแผนและการออกแบบโครงการกลับคืนสู่สังคม ควรอยู่ภายใต้พื้นฐานของการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศและการไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ เพื่อจะได้วิเคราะห์และชี้ชัดถึงความต้องการที่เจาะจงของเพศชายและหญิง ซึ่งข้อมูลเรื่องเพศและการไม่เลือกปฏิบัติทางเพศควรอยู่ในทุกประเภทของก่อนเริ่มโครงการและการประเมินโครงการ การเริ่มที่การวิเคราะห์ความมั่นคงและความขัดแย้ง แล้วค่อยไปสู่การประเมินความต้องการหลังยุติความขัดแย้ง และการประเมินแบบเฉพาะเจาะจงในทุก DDR

การรวบรวมข้อมูลประเด็นอ่อนไหวทางเพศตั้งแต่แรกเริ่ม จะช่วยให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพและความต้องการที่หลากหลาย ศักยภาพ ผลประโยชน์ ความสำคัญเร่งด่วน ความสัมพันธ์ด้านอำนาจ และบทบาทของหญิง ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย ซึ่งในขั้นแรกเริ่ม การวิเคราะห์ความมั่นคงและความขัดแย้ง และการประเมินการกลับคืนสู่สังคม ควรระบุให้ชัดเจนลงเป็นกลุ่มย่อยต่างๆ (เช่น เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ คนพิการ นักรบต่างชาติ ผู้ถูกลักพาตัว เป็นต้น)

วัตถุประสงค์โดยรวมของการบูรณาการทางเพศเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ความมั่นคงและความขัดแย้ง และการประเมิน DDR เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิภาพ การคำนึงถึงประเด็นอ่อนไหวทางเพศตั้งแต่เริ่มแรก จะช่วยให้โครงการ DDR สามารถให้ข้อมูลในการตัดสินใจ และใช้มาตรการที่เหมาะสมในการเป็นประกันให้แก่หญิง ชาย เด็กหญิง และเด็กชายได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

๑. การวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง ควรมีการดำเนินการเพื่อให้สามารถระบุปัญหาท้าทายด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่จะส่งผลกระทบต่อแผนงาน/โครงการ DDR การวิเคราะห์เหล่านี้จะให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างกลุ่มติดอาวุธต่างๆ ในระหว่างความขัดแย้ง ตลอดจนแนวทางที่อดีตนักรบ/นักต่อสู้จะได้รับจากชุมชน (เช่น วีรบุรุษคือผู้ที่ปกป้องชุมชนของตน หรือผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงต้องได้รับโทษ) และความต้องการตามข้อตกลงสันติภาพ เมื่อเข้าสู่กระบวนการกลับคืนสู่สังคม

ตารางที่ ๒-๑ แสดงแนวคำถามของการวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง

แนวคำถามของการวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง	
รากฐานของปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - อะไรคือรากฐานของปัญหาความขัดแย้ง (การเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น) - มีการแก้ไขปัญหาแล้ว หรือยังคงมีปัญหาเหล่านี้อยู่ - ความขัดแย้งได้เปลี่ยนแปลงความเป็นพันธมิตรในหมู่กลุ่มต่างๆ หรือเกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้ก่อสงคราม
ธรรมชาติของสงครามและสันติภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - อะไรคือข้อตกลงสันติภาพ และเป็นข้อตกลงสันติภาพที่รอบด้านหรือไม่ - ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งมีส่วนร่วมทั้งหมดหรือไม่ - มีหนึ่งในกลุ่มที่เป็นผู้ชนะในการสู้รบหรือไม่ - เป็นสงครามเพื่อปลดปล่อยหรือไม่ - ต้องมีการข้ามแดน หรือการปฏิบัติการ DDR ในหลายประเทศหรือไม่ - หากมีเพียงบางส่วนที่ต้องการสันติภาพ จะส่งผลกระทบต่อ DDR หรือไม่ - กลุ่มติดอาวุธใช้วิธีการใดในการให้เงินสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม หรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูล
ประวัติของนักรบ/นักต่อสู้	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างของกลุ่มติดอาวุธมีอะไรบ้าง (จำนวนแกนนำระดับกลางและสูง และลำดับยศ การจัดตั้งและการฝึก อุดมการณ์และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเหล่านักรบ เป็นต้น) - เหล่านักรบ/นักต่อสู้ส่วนใหญ่เป็นพลเรือนหรือทหาร - เหล่านักรบ/นักต่อสู้ทำการต่อสู้แบบเต็มเวลาหรือบางช่วงเวลา - มีนักรบต่างชาติหรือนักรบอาสาเข้าร่วมกับกองกำลังติดอาวุธหรือไม่ - มีประชาชนที่ทำงานให้กับกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มที่มีบทบาทไม่เกี่ยวกับการรบหรือไม่

	<ul style="list-style-type: none"> - มีเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เข้าร่วมกับกองกำลังติดอาวุธหรือไม่ - มีนักรบ/นักต่อสู้ที่เกิดจากการลักพาตัวหรือการถูกบังคับสูญหาย เข้าร่วมในการสู้หรือไม่ - ความขัดแย้งกลายเป็นวิถีชีวิตของเหล่านักรบ/นักต่อสู้หรือไม่ - นักรบ/นักต่อสู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งมาหลายปีแล้วหรือไม่ หรือในระยะเวลาไม่นาน - นักรบ/นักต่อสู้และผู้เกี่ยวข้องอาศัยอยู่นอกชุมชนในระหว่างเกิดความขัดแย้งหรือไม่ - นักรบ/นักต่อสู้สูญเสียต้นทุนทางสังคมในช่วงความขัดแย้งหรือไม่ - นักรบ/นักต่อสู้สูญเสียการเข้าถึงทรัพยากรเนื่องจากความขัดแย้งหรือไม่ - นักรบ/นักต่อสู้มีระยะห่างจากเครือข่ายสนับสนุนดั้งเดิมในช่วงความขัดแย้งหรือไม่
--	--

ตารางที่ ๒-๑ แสดงแนวคำถามของการวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง (ต่อ)

สถานการณ์ด้านความมั่นคง	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถของกองกำลังความมั่นคงฝ่ายรัฐใดที่จะช่วยเสริมความมั่นคงในช่วงขั้นตอนการเสริมสร้างสันติภาพ - ความสามารถของการรักษาสันติภาพใดที่ต้องมี - ขั้นตอนดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลานานเพียงใด
บทบาทของรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลมีความชอบธรรมทางการเมืองใช่หรือไม่ - ความชอบธรรมเป็นการได้มาหรือได้รับการยืนยันผ่านการเลือกตั้งหรือไม่ - ช่วงเวลาใดที่จะสามารถเกิดขึ้นได้จริง
บทบาทของกระบวนการ DDR	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทในการเข้าแทรกแซงของ DDR เป็นแบบใด - มีจุดหมายเพื่อสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งใช่หรือไม่ - เป็นบทบาทที่แสดงถึงการสนับสนุนการกลับมาที่มีเสถียรภาพของนักรบ/นักต่อสู้หลังสงครามปลดปล่อยใช่หรือไม่ - เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการลดขนาดของกองกำลังติดอาวุธใช่หรือไม่ - มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปด้านความมั่นคงใช่หรือไม่ - เป็นกระบวนการอย่างเป็นทางการใช่หรือไม่ (เช่น ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การตั้งค่าย และถอนทหารด้วยการปลดอาวุธ และขั้นตอน

	โครงสร้างการกลับคืนสู่สังคม) โครงการ DDR เป็นส่วนหนึ่งของโครงการฟื้นฟูในวงกว้างใช่หรือไม่ หากใช่ DDR ถูกออกแบบมาเพื่อให้เหมาะกับโครงการใช่หรือไม่
ศักยภาพ	- ผู้แสดงในสถาบันของประเทศใดที่สามารถจะดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ DDR ได้ (สถาบันของรัฐหรือภาคเอกชน องค์กรขององค์การสหประชาชาติ หรือสถาบันระหว่างประเทศอื่นๆ องค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรภาคเอกชนระหว่างประเทศ ผู้บริจาค หรือภาคประชาสังคมอื่นๆ)
แหล่งข้อมูล	- แหล่งข้อมูลภายในหรือภายนอกใดที่สามารถให้การสนับสนุนกระบวนการ DDR และการฟื้นฟูหรือบูรณะในวงกว้างได้ - แหล่งข้อมูลเหล่านี้จะสามารถใช้ได้เมื่อใด

๒. การประเมินความต้องการหลังยุติความขัดแย้ง (Post-conflict needs assessments- PCNAs) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาร่วมกันของกลุ่มพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDG) กรรมาธิการยุโรป (EC) ธนาคารโลก (WB) และธนาคารเพื่อการพัฒนาในภูมิภาค โดยประสานงานร่วมกับรัฐบาลและยังร่วมมือกับประเทศผู้บริจาค ทั้งนี้ ผู้แสดงระดับชาติและระดับระหว่างประเทศใช้ PCNAs ในการเป็นจุดเข้าไปความคิด การเจรจา และการสนับสนุนทางการเงินในยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนา ซึ่งต้องมีการประเมินความต้องการและการให้จัดลำดับความสำคัญ ซึ่ง PCNAs ยังใช้ในการกำหนดพื้นฐานประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง เช่น เพศ การติดเชื่อเอชไอวี/เอดส์ สิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อม ในท้ายที่สุด ผลของ PCNAs ที่สมบูรณ์ต้องเสนอเครื่องมือที่มีคุณค่าที่ควรให้ผู้เชี่ยวชาญ DDR ใช้ในระหว่างโครงการกลับคืนสู่สังคม ในประเทศต่างๆ ที่มี PCNAs ผู้จัดการและและนักวางแผน DDR ควรต้องบูรณาการเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งนักวางแผน DDR ต้องมุ่งที่จะมีอิทธิพลและการล๊อบบี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปชี้ชัดถึงความต้องการ เช่น การบูรณาการทางสังคม จิตวิทยาและการเมือง

๓. การประเมินโครงการกลับคืนสู่สังคมโดยมุ่งที่อดีตนักรบ/นักต่อสู้ หมายถึง การขึ้นทะเบียนอดีตนักรบ/นักต่อสู้ในขั้นตอนการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร ต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ที่เข้าร่วมโครงการ เช่น ความคาดหวังทางสังคมและเศรษฐกิจ ความสามารถ/ศักยภาพ แหล่งทรัพยากร หรือความเป็นคนชายขอบ (คนที่ถูกทำให้ไม่มีความสำคัญ) อย่างไรก็ตาม การขึ้นทะเบียนดังกล่าวอาจล่าช้าเกินไปสำหรับการจะเริ่มวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคม จึงจำเป็นต้องมีแผนการที่ระบุถึงแนวโน้มผู้จะได้รับประโยชน์และผู้เข้าร่วมในโครงการ DDR หรือการพัฒนาแผนก่อนที่จะเริ่มการปลดอาวุธและการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน โดยการสุ่มและการจำแนกระดับชั้น เช่น การสำรวจสมาชิก/ตัวแทนอดีตนักรบ/นักต่อสู้

รูปแบบการประเมินโครงการกลับคืนสู่สังคม คือ การวางแผน การเสริมสร้าง และการติดตามประเมินผล ต้องอาศัยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะของกลุ่มต่อสู้ รวมถึงการวิจัยเพิ่มเติมด้านมนุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ และการศึกษาพื้นที่ โดยกระบวนการประเมินยังต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลความต้องการเฉพาะของกลุ่มต่างๆ รวมถึงสมาชิกกลุ่มนักรบ/นักต่อสู้หญิง เยาวชน เด็ก และผู้พิการ ทั้งนี้ ประเภทข้อมูลของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ที่ควรให้ความสำคัญที่สุด มีดังนี้

๓.๑ การรวบรวมข้อมูลประวัติเบื้องต้นและการสำรวจก่อนจัดทำทะเบียน เพื่อสร้างการออกแบบโครงการเกี่ยวกับลักษณะและขนาดของกลุ่มอดีตนักรบ/นักต่อสู้ การระบุข้อมูลพื้นฐาน ตัวอย่างต้องดำเนินการทันทีที่มีอดีตนักรบ/นักต่อสู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้สามารถประเมินได้อย่างรวดเร็วโดยจะรวมถึงข้อมูลด้านประชากรและอุดมการณ์/ความคิด และด้านเศรษฐกิจสังคม ที่จำเป็นต่อการวางแผน ออกแบบ และกำหนดรูปแบบการตรวจสอบและแผนการประเมินโครงการ การรวบรวมข้อมูลประวัติเบื้องต้น การจัดทำทะเบียน และการสำรวจ ควรต้องคำนึงเรื่องประเด็นอ่อนไหว เรื่องเพศสภาพ เพื่อให้ผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย สามารถมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่รัฐอย่างถูกต้อง แม้ว่าบางครั้งจะเป็นเรื่องยากลำบากที่จะรวบรวมข้อมูลประวัติและจำนวนของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ที่ถูกต้องสำหรับโครงการ DDR ซึ่งกรณีนี้ ผู้เชี่ยวชาญกระบวนการ DDR ต้องใช้ข้อมูลจากภาคประชาสังคมท้องถิ่นและหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ

๓.๒ ข้อมูลบัญชีสมบูรณ์และการขึ้นทะเบียนอดีตนักรบ/นักต่อสู้ ต้องทำในช่วงของการปลดอาวุธและการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร นักวางแผนและผู้จัดการโครงการกลับคืนสู่สังคมต้องกำหนดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม

๓.๓ การบ่งชี้และการประเมินชุมชน/พื้นที่ที่จะกลับไปอาศัย ควรมีประเด็นด้านเศรษฐกิจและ การเมือง แนวโน้มด้านสังคม และข้อจำกัดของพื้นที่ ที่อดีตนักรบ/นักต่อสู้คาดหวังในการกลับไปหรือต้องการอาศัย การประเมินชุมชนควรเพิ่มเติมข้อมูลบุคคลที่รวบรวมจากในช่วงการปลดอาวุธหรือการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และต้องจัดเก็บในระบบข้อมูลการจัดการ (Management Information System - MIS) การประเมินชุมชนและพื้นที่ที่จะกลับไปอาศัยควรคำนึงถึงความสามารถในการจัดหาทรัพยากรธรรมชาติ (ที่ดิน น้ำ ป่า และสัตว์ป่า) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ โอกาสทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ (เช่น การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงตลาด และความสามารถในการบริการและการสื่อสาร) รวมถึงสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงโดยรวมในพื้นที่ ซึ่งอาจต้องมีการวางแผนเพื่อเข้าถึงภาคบริการทางสังคมในท้องถิ่นและสถาบันซึ่งจะให้บริการ โดยเฉพาะผู้พิการทางร่างกายและทางจิตใจ เป็นต้น

๓.๔ การสำรวจการรับรู้ของชุมชน หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจสังคมและประชากรที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อโครงการกลับคืนสู่สังคม ความคาดหวังของชุมชนและ การรับรู้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อส่งกลับอดีตนักรบ/นักต่อสู้เข้าไปอาศัยร่วมกันในพื้นที่/ชุมชน การ

สำรวจการรับรู้ของชุมชนจะรวบรวมข้อมูลที่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพและตรวจสอบระดับการแปลงเปลี่ยนการรับรู้ของชุมชนต่อกระบวนการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งโครงการ DDR ต้องประเมินความเข้มแข็งของชุมชนที่สามารถสนับสนุนกระบวนการกลับคืนสู่สังคม รวมถึงความต้องการของผู้เข้าร่วมและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ การสำรวจดังกล่าวควรให้สถาบันและภาคประชาสังคมในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ โดยใช้การสัมภาษณ์หรือการขึ้นบัญชีกลุ่ม และชุมชนควรมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมเพื่อสนับสนุนกระบวนการกลับคืนสู่สังคมและชุมชน ผู้สำรวจควรมีความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเพิ่มความคาดหวังจากกลุ่มอดีตนักรบ/นักต่อสู้ เนื่องจากโครงการกลับคืนสู่สังคมอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องโอกาสทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนได้ทั้งหมด

ตารางที่ ๒-๒ แสดงการสำรวจการรับรู้ของชุมชน : ตัวอย่างของข้อมูลที่ควรมี

- ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประชากร สภาพความเป็นอยู่ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น - ระดับการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนกับอดีตนักรบ/นักต่อสู้ - การรับรู้ของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ - ความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับการกลับสู่สังคมของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ - การรับรู้ของชุมชนในการให้ความช่วยเหลือแก่อดีตนักรบ/นักต่อสู้ - การรับรู้ของชุมชนต่อการที่อดีตนักรบ/นักต่อสู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ

๓.๕ การทำแผนวิเคราะห์โอกาสในการกลับคืนสู่สังคม สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจหลังยุติความขัดแย้งอาจมีความซับซ้อนและยุ่งยาก เป็นความเสียหายที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในสังคมและความไว้วางใจ ดังนั้น โครงการ DDR ต้องหลีกเลี่ยงการสร้างความคาดหวังทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่เป็นจริงต่อผู้เข้าร่วมและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ โดยการทำแผนที่โอกาสในการกลับคืนสู่สังคม ต้องมีความเข้าใจในโอกาสทางเศรษฐกิจที่แท้จริง และทรัพย์สินที่จะสามารถหาได้ การให้ข้อมูลที่ชัดเจนจะเป็นผลดีต่ออดีตนักรบ/นักต่อสู้ จึงควรจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาการวางแผน/ระบบการประเมินความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมหลังยุติความขัดแย้ง ได้แก่ ๑) ตลาด (แรงงาน ทุน สินค้า การบริการ และอื่นๆ) ๒) ปัจจัยการผลิต (ที่ดิน ทรัพยากรพลังงาน โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร) และ ๓) ปัจจัยสนับสนุน (ศักยภาพของสถาบันในด้านเศรษฐกิจทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ตลาดการเงิน)

นอกจากนี้ ยังต้องติดตามแนวโน้มด้านการเงินการลงทุน หรือการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงาน การพัฒนาธุรกิจ (เช่น การให้คำแนะนำด้านวิชาการ การให้บริการด้านข้อมูลและ

คำปรึกษา) การทำแผนวิเคราะห์ควรเริ่มภายในระยะเวลา ๙ - ๑๒ เดือนก่อนเริ่มขั้นตอนการปลดอาวุธและการเลือกเคลื่อนไหวต่อต้าน) เพื่อให้การฝึกอบรมและโครงการสนับสนุนด้านสังคมพร้อมเมื่ออดีตนักรบ/นักต่อสู้เข้าร่วมโครงการกลับคืนสู่สังคม โดยมีกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายท้องถิ่น (กฎหมายแรงงาน) รองรับ ซึ่งโครงการ DDR สามารถเลือกผู้ให้การฝึกอบรม การประเมินต้นทุน และการพัฒนาโครงการเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้าร่วมและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ

๓.๖ การทำแผนการให้บริการ และการประเมินศักยภาพ ความสามารถในการพัฒนาของภาครัฐและผู้ให้บริการหลังยุคความขัดแย้ง เป็นหนึ่งในสิ่งที่สำคัญที่สุดของความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม ดังนั้น การประเมินการกลับคืนสู่สังคมที่สำคัญจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลระดับต่างๆ ของศักยภาพสถาบันเพื่อเป็นการประกันว่าจะได้รับเงินทุนสนับสนุนเพียงพอที่จะพัฒนาซึ่งการประเมินศักยภาพสถาบันควรเริ่มให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ด้วยการวิเคราะห์ผู้จะให้การบริการ เช่น ศูนย์อาชีวศึกษา ศูนย์การพัฒนาธุรกิจ เป็นต้น

๔. การรวบรวมข้อมูลการจัดการในการประเมิน ระบบการจัดการข้อมูล (Management Information System - MIS) เป็นสิ่งสำคัญในการจัดเก็บ เข้าถึง และการจัดการข้อมูลอดีตนักรบ/นักต่อสู้รายบุคคลและชุมชนในโครงการกลับคืนสู่สังคม ข้อมูลยังช่วยสร้างโอกาสการฝึกอบรม การศึกษา และการจ้างงาน โดยต้องมีข้อมูลสำคัญของการตรวจสอบ ผลสะท้อนกลับ และการประเมิน ข้อมูลอดีตนักรบ/นักต่อสู้รายบุคคลใน MIS เป็นกระบวนการแรกเริ่มของการดำเนินโครงการ DDR ซึ่งรวบรวมข้อมูลจำแนกเพศ อายุ ความพิการ และข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม (รวมถึงข้อมูลความต้องการเฉพาะ เช่น รถเข็นหรือการบริการทางสังคมจิตวิทยา) ที่สามารถนำมาสรุปรวบรวมเพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย และต้องมีเงินทุนในการสนับสนุนการเก็บข้อมูลด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การระบุลายนิ้วมือ การสแกนม่านตา ขณะเดียวกัน ยังต้องคำนึงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบโดยแจ้งให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจในโครงการทราบ

การออกแบบและการวางแผนโครงการ

การออกแบบและการวางแผนการกลับคืนสู่สังคม ต้องมีการประเมินที่รวดเร็วและที่น่าเชื่อถือ เริ่มให้เร็ว และเป็นแบบบูรณาการ โดยหน่วยงานหลากหลายของ องค์กรสหประชาชาติ และเงินทุนต่างๆ ต้องเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนโครงการกลับคืนสู่สังคมเพื่อจะได้ร่วมวางแผนและประสานงานกัน โครงการ DDR ที่มีการวางแผนอย่างดีนอกจากจะเพิ่มความมั่นคงพื้นฐานแล้ว ยังจะช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูและการพัฒนาในวงกว้าง และการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ โดยมีหลักการ ดังนี้

๑. การวางแผนอย่างโปร่งใส เป็นองค์รวม และมีส่วนร่วม การขาดซึ่งความรู้สึกในการเป็นเจ้าของของคนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานในท้องถิ่นในส่วนของอดีตนักรบและชุมชนที่รับกลับ

เป็นเหตุให้การดำเนินการของ DDR ล้มเหลวในอดีตมาแล้ว ดังนั้น การขยายการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้างในการพัฒนายุทธศาสตร์ของ DDR เป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จ การวางแผนอย่างโปร่งใส เป็นองค์รวม และมีส่วนร่วมจะเป็นพื้นฐานการเจรจาที่มีประสิทธิภาพของ จนท.รัฐและ จนท.ท้องถิ่น ผู้นำในชุมชน และอดีตนักรบ และยังเป็น การช่วยกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนในกระบวนการตัดสินใจด้วย

๒. การวางแผนบนพื้นฐานความเกี่ยวข้องกับอดีตนักรบ อาทิ ผู้แทนของกองกำลังติดอาวุธ ผู้นำกลุ่ม และอดีตนักรบทั้งหญิงและชาย และการจะอำนวยความสะดวกให้แก่อดีตนักรบที่มีสถานภาพด้อยกว่าหรือมีการศึกษาน้อยกว่า ควรต้องหาผู้บัญชาการระดับกลางที่มีความน่าเชื่อถือเข้ามาเป็นผู้กระตุ้นและแจ้งข่าวสารแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ขอบเขตของความคาดหวัง (จากผู้นำ ผู้บัญชาการระดับกลาง และอื่นๆ) มีความเป็นไปได้ที่จะตรงกับโครงการที่ออกแบบมา หรืออย่างน้อยสามารถจัดการได้ตั้งแต่ในช่วงต้นๆ นักวางแผนและผู้จัดการ DDR ควรต้องระมัดระวังและรอบคอบในการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียในการสนับสนุนการจัดตั้งสมาคมอาสาเพื่อเป็นหนทางในการประกันความเป็นผู้แทนที่เพียงพอ และการสนับสนุนด้านสังคมแก่อดีตนักรบในกระบวนการ DDR อย่างไรก็ตาม สมาคมเหล่านี้อาจเป็นประโยชน์ในบางบริบทและหน้าที่ในการแจ้งเตือนและตอบสนองความไม่พอใจในหมู่เหล่าอดีตนักรบได้ และช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ไม่พอใจกับชุมชนที่เหลือเพื่อไม่เป็นอุปสรรคต่อการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบ

๓. การวางแผนบนพื้นฐานความเกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งจะ เป็นผู้แสดงเจตนาจะรับหรือไม่รับการกลับคืนมาใช้ชีวิตพลเรือนของอดีตนักรบ และต้องให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการวางแผนของการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งการเข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนจะทำให้โครงการดีขึ้นในแง่ของโอกาสในการจัดการอดีตนักรบกับประเด็นด้านความยุติธรรมที่กระทบต่อตัวอดีตนักรบและเหยื่อ ลดความเครียด และยังช่วยในโครงการฟื้นฟูชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม การที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมออกแบบและสร้างเสริมโครงการกลับคืนสู่สังคมจะต้องมีการประเมินถึงศักยภาพและความสามารถของชุมชนในการให้อดีตนักรบกลับคืนสู่สังคมด้วย การปรึกษาหารือกับครอบครัว ผู้อยู่ดั้งเดิม และแกนนำศาสนา กลุ่มสตรี กลุ่มชาย และกลุ่มเยาวชน องค์กรเพื่อผู้พิการ และสมาคมท้องถิ่นอื่น ร่วมวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมเป็นสิ่งที่ดี กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนและฝึกอบรมในการให้ความช่วยเหลือในกระบวนการของโครงการด้วย เช่น ชุมชนกลุ่มสตรีควรให้การสนับสนุนและปกป้องเด็กและสตรีในการกลับคืนสู่สังคมจากกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ

๔. การวางแผนบนพื้นฐานความเกี่ยวข้องกับภาคเอกชน การสร้างสัมพันธไมตรีกับภาคเอกชนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้และเป็นการสร้างโอกาสในการซึมซับอดีตนักรบเข้าไปสู่ตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ อาชีพ การฝึกอบรม และการจ้างงาน ล้วนต้องพึ่งภาคเอกชนและนักธุรกิจ การที่ภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมทำให้มีการช่วยเหลือการกลับคืนสู่

สังคมได้เป็นอย่างมาก และยังทำให้การสนับสนุนด้านการฝึกอบรมและทักษะต่างๆ เป็นไปตามความต้องการของตลาดการจ้างงาน ภาคเอกชนควรให้คำปรึกษาตั้งแต่ขั้นแรกของการออกแบบโครงการในการจะให้ความช่วยเหลือเพื่อการกลับคืนสู่สังคมให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงในตลาดแรงงาน ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของภาคเอกชนและการทำสงครามในทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวางแผนการกลับคืนสู่สังคม

๕. การวางแผนการกลับคืนสู่สังคมชนบทและเมือง ต้องให้ความสนใจความแตกต่างระหว่างความเป็นชนบทกับเมือง แม้ว่าอดีตนักกรบส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ชนบท แต่ประสบการณ์แสดงให้เห็นว่าพวกเขาจะลงหลักปักฐานในเมือง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีวิตในช่วงเวลาที่อยู่กับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ สมาคมเกษตรกรที่ทำงานภายใต้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากจน การกลับคืนสู่สังคมชนบทน่าดึงดูดน้อยกว่าการกลับคืนสู่เมืองที่มีการฝึกอบรมด้านอาชีพให้ การวางแผนการกลับคืนสู่สังคมในพื้นที่เมืองโดยทั่วไปจะมีความซับซ้อนและมีแรงผลักดันความต้องการมากกว่าพื้นที่ชนบท ทั้งหมดจึงขึ้นอยู่กับบริบทและนโยบายการพัฒนาและการฟื้นฟูแห่งชาติ ด้วยการกระตุ้นให้เหล่าอดีตนักกรบกลับไปยังพื้นที่ชนบทผ่านกิจกรรมด้านการทำเกษตร

ยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมและทางออกของยุทธศาสตร์

โครงการกลับคืนสู่สังคมครอบคลุมช่วงเปลี่ยนผ่านความความขัดแย้งและช่วงต้นของการฟื้นฟู ขณะที่ต้องจำกัดกรอบเวลาโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก อย่างไรก็ตาม กระบวนการกลับคืนสู่สังคมใช้ระยะเวลายาวนานและเป็นส่วนสำคัญของความรับผิดชอบของผู้มีบทบาทระดับชาติ โดยในช่วงกรอบเวลานี้กระบวนการกลับคืนสู่สังคมมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาและการฟื้นฟูระยะยาว ดังนั้น ภาพรวมและผลลัพธ์จำนวนมากของโครงการกลับคืนสู่สังคมจำต้องถ่ายโอนไปสนับสนุนหุ้นส่วนอื่นๆ และเพื่อให้การเปลี่ยนผ่านเป็นไปอย่างราบรื่น โครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องกำหนดทางออกของยุทธศาสตร์ในขั้นตอนของการวางแผน โดยเน้นไปที่การเปลี่ยนผ่านระหว่างการกลับคืนสู่สังคม การป้องกันความรุนแรง การขยายการฟื้นฟู การสร้างสันติภาพ และกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้ การพัฒนาศักยภาพซึ่งอยู่ในตอนท้ายของโครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องวางแผนอย่างเร็วที่สุดเพื่อเป็นการประกันว่าการเปลี่ยนผ่านโครงการจะเป็นไปอย่างราบรื่น

เกณฑ์มาตรฐาน

สำหรับโครงการกลับคืนสู่สังคมไม่จำเป็นต้องเป็นเกณฑ์เดียวกับขั้นตอนการปลดอาวุธและการถอนทหาร กลุ่มต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธอาจไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมในการปลดอาวุธหรือการถอนทหาร แต่อาจเลือกที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการกลับคืนสู่สังคมก็ได้ ฉะนั้นจึงมีความสำคัญที่จะต้องเข้าถึงพื้นฐานรายบุคคลเพื่อใช้ในกระบวนการตรวจสอบ โครงการ

DDR ต้องพัฒนาความโปร่งใส ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ไม่มีความน่าสงสัย และเข้าเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบได้ และต้องคำนึงถึงสมดุลระหว่างความมั่นคง ความยุติธรรม และความเปราะบาง การสามารถจัดหาแหล่งเงินทุนและข้อมูล และมีเหตุมีผล ดังนั้น การตั้งเกณฑ์มาตรฐานส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดและธรรมชาติของจำนวนงานที่รับผิดชอบและส่วนประกอบที่จำเพาะอื่นๆ

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและการตระหนักรู้/ไหวรู้ต่อสิ่งกระตุ้น

การกลับคืนสู่ชุมชนของอดีตนักรบสามารถก่อปัญหาหรือการรับรู้ปัญหาในด้านความมั่นคงได้ ดังนั้น โครงการ DDR ต้องมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่แน่นหนาและระยะยาว มีการรณรงค์ให้ชุมชนและอดีตนักรบได้รับแจ้งเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคม ตารางเวลา และแหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การสื่อสารสามารถรวมเข้ากับการสร้างสันติภาพซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนกระบวนการสร้างความปรองดอง โอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและการทำให้ไวต่อสิ่งกระตุ้นในโครงการ DDR จะทำผ่านการใช้สื่อ (ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์) หรือการใช้สถานที่กลางในการพบปะ (เช่นตลาด) เพื่อให้ข้อมูลในโครงการมีอยู่อย่างสม่ำเสมอและมีการปรับปรุงให้ทันสมัย การนำภาพยนตร์ผ่านจอภาพขนาดเล็กเคลื่อนย้ายสะดวกและอุปกรณ์ที่นำเข้าสู่พื้นที่ชนบทได้เป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับ DDR และกระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งบทเรียนที่ได้รับจากโครงการ DDR ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการใช้วิทยุซึ่งอดีตนักรบสามารถพูดหรือบอกเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ก็เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังอย่างมากในการสร้างความปรองดอง

การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มกับผู้คนที่หลากหลายก็เป็นตัวอย่างการสื่อสารที่ทำให้ผู้จัดการโครงการ DDR ตีความความยากลำบากและประเด็นที่ต้องจัดการก่อนนำเหล่าอดีตนักรบกลับคืนสู่สังคม การที่สามารถระบุถึงพื้นที่เสี่ยงก็เป็นการช่วยให้ผู้จัดการและนักปฏิบัติได้ทราบถึงยุทธศาสตร์ของการสื่อสารในพื้นที่นั้นๆที่ต้องมี ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การสื่อสารควรต้องมีการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ได้รับอุปกรณ์สนับสนุนในการจะรับข่าวสารรวมถึงการมีพื้นที่ปลอดภัยเพื่อการรายงานภัยคุกคามความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือความรุนแรงทางเพศ (โดยเฉพาะกับสตรีและเด็ก) ขณะเดียวกัน กลุ่มเฉพาะอย่างสตรีและเด็กซึ่งจะเข้าสู่ชุมชนควรได้รับการประเมินความต้องการด้านเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงเป็นรายบุคคลเพื่อเลี่ยงจากการถูกกีดกันทางสังคม

ข้อมูล การให้คำปรึกษา และการให้บริการสารสนเทศ

การจัดเก็บข้อมูลเป็นฐานข้อมูลของทุกๆ โครงการ การฝึกอบรม และการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งการให้บริการเหล่านี้ควรต้องเสริมสร้างศักยภาพของชาติและท้องถิ่นในการจะส่งความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม ยกตัวอย่างเช่น รัฐมนตรีกระทรวงแรงงาน สาธารณสุข เกษตร ป่าไม้ ประมง เยาวชนและการกีฬา ศึกษาธิการและการวางแผน

เหล่านี้ ทั้งนี้ รัฐบาลในหลายประเทศที่มีโครงสร้างและการบริการที่อ่อนแอหรือไม่มีอยู่เลย หากจำเป็น โครงการกลับคืนสู่สังคมก็อาจต้องพิจารณาตั้งโครงสร้างชั่วคราวเพื่ออัตรานักกรขึ้นมา

การตรวจสอบและการประเมินค่า

จุดอ่อนของโครงการ DDR ในอดีตที่ผ่านมาคือ การขาดการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด และขาดตัวชี้วัด ซึ่งเป็นความจำเป็นต่อการตรวจสอบและการประเมินค่าโครงการ ตัวชี้วัดต่างๆ ในผลลัพธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้ได้ว่าเป็นความสำเร็จและมีประสิทธิภาพต่อปัจจัยที่ใส่เข้าไปและผลที่ได้จากโครงการ ทั้งนี้ เมื่อมีการตัดสินใจจะสร้างเสริมโครงการ DDR รัฐบาลและผู้มีส่วนได้เสียในท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ของ องค์การสหประชาชาติ และหุ้นส่วน ควรต้องพัฒนารอบการทำงานที่มีฐานของการตรวจสอบและการประเมินค่าผลที่ได้ด้วย โดยการตรวจสอบและการประเมินค่าผลที่ได้ จะเกิดประสิทธิภาพแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเป็นความตกลงที่ชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์ที่เป็นการเฉพาะเจาะจง และผลที่คาดว่าจะได้รับ และเมื่อมีการกำหนดผลที่คาดว่าจะได้รับแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดต้องเห็นพ้องในตัวชี้วัดสำคัญๆ เพื่อให้การตรวจสอบมีความคืบหน้า

ผลที่ได้รับจากการกลับคืนสู่สังคมต้องมีการอ้างอิงถึงอัตราการจ้างงาน การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของอดีตนักรบ ความสำเร็จในการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมอื่นๆ และการปรับปรุงด้านความมั่นคงทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการตรวจสอบและการประเมินค่า ควรต้องมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการใช้แหล่งทรัพยากรในการใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นตัววัดได้ว่าวิธีการในโครงการจำเป็นจะต้องมีการปรับเพื่อเพิ่มความสำเร็จในระยะยาวหรือไม่

การพัฒนาศักยภาพ

ปัญหาขัดแย้งด้วยอาวุธมักส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางการศึกษา การจ้างงาน การพัฒนาธุรกิจ ระบบสาธารณสุข สถาบันกฎหมาย และอื่นๆ ผู้มีความสามารถเข้าเกณฑ์จึงจะหลบออกพื้นที่ ทำให้องค์กรต่างๆ สูญเสียผู้มีความสามารถและทรัพยากรมนุษย์ ระบบภายในองค์กรก็หยุดชะงัก ดังนั้น โครงการกลับคืนสู่สังคมและแผนการพัฒนามักไม่มีทางเลือกแต่ต้องทำงานเพื่อสร้างศักยภาพให้เกิดเป็นรายบุคคลที่ยังอยู่ในพื้นที่หรือที่กลับคืนมาสู่ชุมชน

หน้าที่สำคัญของการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศโดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ของ องค์การสหประชาชาติ คือ การให้การสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชาติและท้องถิ่น ซึ่งการสร้างศักยภาพนี้ต้องเป็นส่วนหนึ่งของโครงการกลับคืนสู่สังคมเพื่อกระตุ้นความเป็นเจ้าของ การยึดมั่น และความสำเร็จในการจัดการให้บริการ อันจะส่งผลถึงกระบวนการกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมควรประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพของ

ผู้เล่นระดับชาติซึ่งรวมถึงรัฐมนตรี สถาบันให้การฝึกอบรม และผู้ให้บริการ ผ่านการให้การศึกษา การสร้างสถาบันในการฝึกอบรม การจัดการด้านการเงินและองค์กร และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและวัสดุ ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือยังต้องให้ชุมชนสามารถจัดการประชุมท้องถิ่นและตั้งคณะกรรมการปรึกษาหารือระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดการให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม และต้องให้ชุมชนมีการกำกับดูแลและมีความเป็นเจ้าของ

การฝึกอบรมการวางแผน การจัดการ และทักษะด้านสังคมแก่ผู้ให้บริการในการกลับคืนสู่สังคมถือเป็นส่วนสำคัญ แต่การสร้างศักยภาพต้องไม่มีการจำกัดการฝึกอบรม การให้เรียนรู้อาชีพ และการถ่ายทอดความรู้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในหลายๆ กรณี จนท.ระหว่างประเทศที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญๆ จำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะต้องทำงานโดยตรงกับหุ้นส่วนในท้องถิ่น เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าจะมีการถ่ายโอนความสามารถในการแข่งขันไปได้ในเวลาที่เหมาะสม แต่วิธีการนี้ไม่เหมาะกับระยะยาว เพราะโครงการให้ความช่วยเหลือภายใต้สถาบันและระหว่างสถาบันต่างๆ สามารถทดแทนได้จากการให้ความช่วยเหลือของนานาประเทศ

การจัดการด้านทรัพยากร

ขอบเขตของโครงการกลับคืนสู่สังคม การเริ่มต้น และกำหนดเวลา ต้องได้รับเงินทุนสนับสนุน และการสร้างเสริมโครงการยังอาจล่าช้าจากการแจกจ่ายเงินทุนหรือการไม่มีเงินทุนได้ ก่อนหน้านี้ โครงการกลับคืนสู่สังคมเผชิญปัญหาเงินทุนอย่างหนัก อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างข้างล่างนี้สามารถใช้ในการแจ้งเตือนและปรับปรุงข้อริเริ่มการกลับคืนสู่สังคมในอนาคตได้ ความเคลื่อนไหวของการกลับคืนสู่สังคมใน องค์การสหประชาชาติ สามารถช่วยแก้ไขบางปัญหาได้ โดยข้อมติในสมัชชาสหประชาชาติเสนอเป็นทางการในการให้เงินทุนแก่เจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการเพื่อการปลดอาวุธและการถอนทหาร และยังอนุญาตให้ใช้งบประมาณ DDR ในช่วงดำเนินกิจกรรมรักษาสันติภาพด้วย ข้อมติดังกล่าวเห็นพ้องว่ากระบวนการถอนทหารต้องให้ความช่วยเหลือในช่วงเปลี่ยนผ่านเพื่อช่วยความต้องการพื้นฐานของอดีตนักรบและครอบครัว โดยการเปลี่ยนผ่านต้องมีการให้การรักษาความปลอดภัย อาหาร เสื้อผ้า ที่พัก สาธารณสุข การศึกษาระยะสั้น การฝึกอบรม การจ้างงาน และเครื่องมือต่างๆ

เนื่องจากความท้าทายที่ประสบขณะจัดหาทรัพยากรและเงินทุน ทำให้การจัดการเงินทุนใน DDR ต้องเป็นไปอย่างยืดหยุ่น และประสบการณ์ในอดีตแสดงให้เห็นว่า การเคร่งครัดในการจัดหาเงินทุนเพื่อโครงการ DDR (เฉพาะการกลับคืนสู่สังคม) หรือค่าใช้จ่าย (การส่งกำลังบำรุงและการจัดหาอุปกรณ์) ช่วยสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างในแต่ละขั้นตอนใน DDR ได้ชัดเจน และการที่ผู้บริจาคแบบทวิภาคีจะให้ความร่วมมือในโครงการหรือการเข้าแทรกแซงก็ช่วยลดช่องโหว่นี้ได้ ท้ายที่สุดเพื่อให้มีงบประมาณที่คำนึงถึงมิติหญิงชายและติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายและการจัดสรรทรัพยากรต่อประเด็นเรื่องเพศในโครงการ DDR จึงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญของระบบ องค์การสหประชาชาติ ประเทศเจ้าภาพ และประชากร

การกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจ

การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้อดีตนักรบได้กลับไปใช้ชีวิตพลเรือน และมีทางเลือกที่จะไม่ใช่ความรุนแรง อดีตนักรบในหลายๆ บริบทมักมีทางเลือกในการดำรงชีวิตและมีความสามารถที่จะหารายได้อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม หลายคนมีความสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ ดังนั้น ระดับความเคารพที่พวกเขาจะได้รับจากชุมชน และการให้การนับถือในตนเอง ก็เป็นส่วนสำคัญของการกลับคืนสู่สังคม ทั้งนี้ ความพยายามในโครงการกลับคืนสู่สังคมต้องเปิดโอกาสให้กับการทำงานที่เหมาะสมและยั่งยืน ซึ่งงานที่เหมาะสมรวมถึงโอกาสการจ้างงานที่ช่วยผลิตและก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นธรรม การให้ความปลอดภัยของสถานที่ทำงานและให้การปกป้องด้านสังคมแก่คนงานและครอบครัว การให้ภาพรวมของการพัฒนาบุคคล และกระตุ้นให้มีการกลับคืนสู่สังคม ให้เสรีภาพแก่ประชาชนแสดงความเห็นในประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวล และให้การจัดองค์กรและการเข้าร่วมในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ยิ่งกว่านั้น งานที่เหมาะสมยังต้องมีการประกันโอกาสของความเท่าเทียมและการปฏิบัติต่อกัน ดังนั้น โครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องระมัดระวังเป็นพิเศษที่จะไม่นำเด็กหญิงเด็กชาย สตรีหรือชายวัยรุ่นทำงานที่มีความเสี่ยงอันตราย และการที่เด็กหญิงหรือสตรีซึ่งเลือกจะกลับเข้าสู่สังคมด้วยตนเอง ควรต้องมีกลไกให้ความช่วยเหลือภายในชุมชน เช่น การฝึกอาชีพเพื่อให้ได้รับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในด้านเศรษฐกิจและได้ทำงานที่เหมาะสม

นโยบายขององค์การสหประชาชาติเพื่อการสร้างการจ้างงานหลังความขัดแย้ง การสร้างรายได้ และการกลับคืนสู่สังคม มีการเสนอ UN Policy for Post-Conflict Employment Creation, Income Generation and Reintegration เมื่อปี ๒๕๕๑ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจ้างงาน และการสนับสนุนการสร้างการจ้างงานหลังความขัดแย้ง การเพิ่มรายได้ และการกลับคืนสู่สังคมให้ประเทศต่างๆ หลังยุติความขัดแย้งผ่านโครงการต่างๆ ของ UN กองทุน และหน่วยงานเฉพาะกิจ จากนโยบายนี้ โครงการการสร้างการจ้างงาน และการกลับคืนสู่สังคมจึงควรมีแนวทาง (Track) ร่วมพร้อมกัน ๓ แนวทาง คือ

Track A :	Track B :	Track C :
<p>การสร้างรายได้ที่มีเสถียรภาพและ การจ้างงานฉุกเฉิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานชั่วคราวฉุกเฉิน - ตั้งเป้าหมายสภาพชีวิตความเป็นอยู่และเริ่มการให้จ้างงานตนเอง 	<p>การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อ การจ้างงานและการกลับคืนสู่ สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่น - การฟื้นฟูแรงผลักดันในชุมชน - การฟื้นฟูเศรษฐกิจของท้องถิ่น 	<p>การสร้างการจ้างงานอย่าง ยั่งยืนและงานที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การจ้างงาน - การฟื้นฟูภาคเอกชน - กลไกและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน

การสร้างเสริมตาม ๓ แนวทางในโครงการควรเริ่มทำไปพร้อมๆ กันกับกระบวนการสร้างสันติภาพ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ความต้องการในการจ้างงานต้องได้รับการส่งเสริมจากโครงการกลับคืนสู่สังคมในทันทีหลังยุติความขัดแย้ง โดยช่วงของการเสริมสร้างตามนโยบายควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง เช่น กลุ่มคนพิการ ผู้กลับคืนถิ่นฐานและอดีตนักรบ โดยเฉพาะสตรีและเยาวชนที่มักไม่ได้รับความสำคัญหรือความสนใจจากกระบวนการเหล่านี้ เน้นการแทรกแซงใน Track B ซึ่งถือว่าสำคัญที่สุดให้ประสบความสำเร็จ วิธีการดังกล่าวนี้ทำให้เศรษฐกิจสามารถดึงดูดคนเป็นจำนวนมากเข้าสู่ตลาดแรงงานและสร้างกองทุนเพื่อสร้างงานที่เหมาะสมได้ นอกจากนี้ การกลับคืนสู่สังคมด้านเศรษฐกิจ ยังต้องคำนึงถึงการสำรวจความสามารถ/ทักษะของอดีตนักรบ การให้การฝึกอบรมทางเทคนิคและอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต การฝึกอบรมด้านอาชีพ การศึกษาและการให้ทุน การฝึกงาน/ฝึกปฏิบัติจริง การสร้างธุรกิจขนาดเล็ก โอกาสการสร้างรายได้ การจ้างงานในภาคเอกชน การเข้าถึงสินเชื่อ การเข้าถึงเทคโนโลยี ข่าวสารและเงินทุน รวมถึงการถือครองและเข้าถึงที่ดิน เป็นต้น

การกลับคืนสู่สังคมในด้านสังคมจิตวิทยา/สังคม

อดีตนักรบต้องเผชิญกับปัญหาทำลายส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากในช่วงการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งรวมถึงการต้องแยกจากสังคมของกลุ่มติดอาวุธ และอาจสูญเสียการติดต่อ การเป็นจุดต่างพร้อมการถูกปฏิเสธจากชุมชนที่รับกลับ นอกจากนี้อดีตนักรบยังต้องเผชิญปัญหาทำลายเรื่องของความยากลำบากในการได้รับการจ้างงาน ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาซึ่งรวมถึงความผิดปกติทางจิตและปัญหาสุขภาพทางกายเช่นความพิการ และเสี่ยงต่อการที่จะนำไปสู่พฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น การติดยาเสพติด การติดสุรา และการใช้ความรุนแรงต่อตนเองและผู้อื่น การยอมรับอดีตนักรบกลับคืนสู่ชุมชน

เป็นตัวชี้วัดหลักถึงความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม โดยอดีตนักกรบที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจแต่ถูกแยกหรือถูกกีดกันทางสังคมไม่ถือเป็นความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม ฉะนั้นการกลับคืนสู่สังคมจึงไม่ให้ความสำคัญเฉพาะการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ความคืบหน้าของการกลับคืนสู่สังคมในด้านสังคมจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการติดตามกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญๆ ต่อชุมชน มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง ประกอบด้วย

๑. การขัดเกลาทางสังคมให้แก่อดีตนักกรบ
๒. การปรองดอง
๓. การเพิ่มความเข้มแข็งให้ทุนสังคมและการสร้างการยอมรับในสังคม
๔. เครือข่ายสนับสนุนด้านสังคม
๕. ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย
๖. กลุ่มเยาวชน ผู้ชาย และผู้หญิง
๗. ความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน
๘. การให้บริการด้านสังคมจิตวิทยา/การตรวจสอบสุขภาพจิต
๙. ระบบการดูแลแบบเป็นขั้นตอนที่มีฐานจากชุมชน
๑๐. ประเด็นสุขภาพทางกายและการรักษา

การกลับคืนสู่สังคมในด้านการเมือง

ความเกี่ยวพันของอดีตนักกรบและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มต่างๆ กับชุมชนที่รับกลับหลังยุคความขัดแย้งและมีกระบวนการของการตัดสินใจในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชุมชน ทั้งนี้ กิจกรรมการกลับคืนสู่สังคมในด้านการเมืองต้องรวมถึงการให้อดีตนักกรบและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งได้รับการสนับสนุน การฝึกอบรม ความช่วยเหลือทางเทคนิค และความรู้ในเรื่องของการใช้สิทธิเลือกตั้ง รูปแบบของพรรคการเมือง สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยและช่วงการเปลี่ยนผ่านในชุมชนและของประเทศ

สิ่งสำคัญของ DDR และกระบวนการสร้างสันติภาพ คือ ต้องสามารถแยกความแตกต่างของ *การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง* กับ *ธรรมาภิบาลการเมือง* ได้ กระบวนการใน DDR เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การเมืองที่จะดึงดูดตัวแสดงต่างๆ ที่ติดอาวุธมาแลกเปลี่ยนกับการยุติความรุนแรงด้วยการใช้การเจรจาและการจัดสรรอำนาจและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ในขณะที่การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์นี้ และมีเป้าหมายที่การให้ผู้เข้าร่วมในโครงการกลับคืนสู่สังคมเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองในชุมชนและในประเทศทั้งในระดับบุคคลและในระดับ

กลุ่ม นอกจากนี้ การกลับคืนสู่สังคมในด้านการเมือง ยังต้องคำนึงถึงการประเมินปัจจัยแวดล้อม การสร้างกลไกการประสานงานและความเป็นหุ้นส่วนและการเข้าสู่จุดของการสร้างศักยภาพในการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง โดยทั่วไป การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเกิดขึ้นในระดับกลุ่มและระดับบุคคล ดังนี้

๑. ระดับกลุ่ม การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเป็น *การเปลี่ยนสภาพ* โดยจะให้ความช่วยเหลือกลุ่มหรือองค์กรในการเปลี่ยนสภาพจากการติดอาวุธผิดกฎหมาย ไปสู่การเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือเป็นหน่วยทางพลเรือนภายในกฎหมายที่มีอยู่ของรัฐ

๒. ระดับบุคคล การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเป็น *การฟื้นฟู* โดยจะฟื้นฟูอดีตนักรบหรือผู้เข้าร่วมในโครงการคนอื่นๆ ในการร่วมมืออำนาจในการตัดสินใจในชุมชนที่เกี่ยวกับการให้สถานะการเป็นพลเมือง

การพัฒนาและการฟื้นฟูโครงการกลับคืนสู่สังคมในวงกว้าง

แม้ว่าการดำเนินโครงการ DDR จำนวนมากที่ผ่านมาอาจจะประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นโครงการขนาดเล็กและดำเนินการในระยะสั้น ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายและทำให้โครงการ DDR มีความมั่นคงยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและการฟื้นฟูในวงกว้างแบบเจาะลึก ยุทธศาสตร์โครงการกลับคืนสู่สังคมควรมีการกำหนดแนวคิด การวางแผน การออกแบบ การสร้างเสริม และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด รวมถึงการขยายการดำเนินการที่ไม่จำกัดเฉพาะช่วงเวลาฟื้นฟูหลังยุติความขัดแย้ง แต่ต้องดำเนินการจนถึงขั้นตอนการกลับเข้าไปอาศัยในพื้นที่/ชุมชนที่กลุ่มอดีตนักรบ/นักต่อสู้เคยอยู่มาก่อนจะเกิดความขัดแย้ง การสร้างความปรองดอง การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การเปลี่ยนผ่านด้านความยุติธรรม การปรับปรุงการบริหารจัดการของภาครัฐ และการปฏิรูปด้านความมั่นคงต้องอาศัยการบูรณาการแผนงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียในโครงการ DDR

หลักเกณฑ์การกลับคืนสู่สังคมที่ดำเนินการโดยองค์กรขององค์การสหประชาชาติ สะท้อนให้เห็นการทำงานแบบบูรณาการผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่หลากหลาย เช่น อดีตนักรบ/นักต่อสู้ ผู้กลับคืนถิ่นฐาน และผู้ลี้ภัย เพื่อสนับสนุนให้เข้าสู่ตลาดแรงงานและชุมชนเป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้ ข้อมูล จำนวนและประวัติของบุคคลเหล่านี้ต้องมีการแบ่งปันระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจะให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม ตัวอย่าง เช่น

๑. ระดับภาคสนาม : ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ หน่วยงานระดับประเทศ พื้นที่/ชุมชนในโครงการ องค์กรภาคเอกชน ผู้บริจาค องค์กรให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ และองค์กรอื่นๆ เพื่อวางแผนภารกิจการทำงานขั้นตอนแรก

๒. ระดับสำนักงานใหญ่ : บูรณาการโครงสร้างและกระบวนการวางแผนภารกิจเพื่อรองรับการประสานงานและดำเนินงานที่เป็นเอกภาพ ตลอดจนสนับสนุน/ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานภาคสนาม

๓. ระหว่างภาคสนามกับสำนักงานใหญ่ : เป็นหลักประกันว่าการจัดทำแผนงานและการพัฒนาโยบาย DDR จะถูกบรรจุอยู่ในโครงการกลับคืนสู่สังคมของระดับภาคสนาม โดยเฉพาะตั้งแต่เริ่มภารกิจและกระบวนการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียสำคัญๆ ในระดับประเทศ

๔. ผู้จัดทำโครงการควรให้ความสำคัญกับการสร้างความแข็งแกร่งให้ท้องถิ่น และการเป็นหุ้นส่วนในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมโครงการพัฒนาและการจัดการภาครัฐโดยตรงทั้งในระยะสั้นและการฟื้นฟูสันติภาพระยะยาว โดยควรดำเนินการตามกรอบการทำงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนการฟื้นฟูแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ต่อสู้กับปัญหาความยากจน ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือและการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ (การจ้างงานหลังยุติความขัดแย้ง การกลับคืนสู่สังคม และการสร้างรายได้) เป็นต้น ซึ่งจะเป็นหลักประกันว่าโครงการ DDR จะสามารถนำไปสู่กระบวนการสร้างสันติภาพ การเปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง และการฟื้นฟูภายหลังความขัดแย้ง

ตารางที่ ๒-๔ แสดงการประสานงานในขั้นตอนการวางแผนและการเสริมสร้าง

การประสานงานในขั้นตอนการวางแผนและการเสริมสร้าง

กรอบการทำงานระดับประเทศและภาคส่วนหลักในขั้นตอนการวางแผนโครงการ ประกอบด้วย :

- มีเครือข่ายในการประสานและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ
- มีการเข้าร่วมและการให้ความเห็นเพื่อวางแผนฟื้นฟูในวงกว้างและการประเมินภารกิจ
- มีหลักประกันว่าการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบ/นักต่อสู้สะท้อนถึงกรอบการทำงานและนโยบายสำคัญของชาติและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กรอบการทำงานระดับประเทศและภาคส่วนหลักในขั้นตอนของการสร้างเสริม ประกอบด้วย :

- ยังคงการมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อประสานงานด้านการฟื้นฟู สามารถระบุพื้นที่ในความร่วมมือและเป็นหุ้นส่วนดำเนินการ รวมถึงการสร้างความแข็งแกร่งในท้องถิ่น และความเป็นหุ้นส่วนในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- มีโครงการกลับคืนสู่สังคมและแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและกรอบการทำงานระดับประเทศ

และภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้อง

- เปิดโอกาสให้โครงการกลับคืนสู่สังคมมีส่วนร่วมสร้างเสริมนโยบายและกรอบการทำงานระดับประเทศ และภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการกลับคืนสู่สังคม

กระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายให้กลับคืนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยใช้วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สังคม ชุมชน และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการฟื้นฟู (restore) ความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลร้ายซึ่งรวมทั้ง “ผู้เสียหาย” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” “ผู้กระทำผิด” และ “ชุมชน” เพื่อให้มีการชดใช้ (restitution) การแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) และการกลับเข้าสู่สังคม (reintegration) กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแทนการลงโทษจำคุกหรือลงโทษอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การชดใช้ความเสียหายทางทรัพย์สิน ร่างกาย หรือจิตใจ รวมถึงเกียรติภูมิ อำนาจ สิทธิ และความสามัคคี เพื่อทำให้ผู้เสียหายพอใจและได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิด ซึ่งหมายรวมถึงการได้ระบายความรู้สึกหรือความทุกข์ร้อนที่ตนได้รับ และผลที่ตามมาจากการตกเป็นผู้เสียหาย เป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำซาก โดยมีกระบวนการที่กำหนดเงื่อนไขที่ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติและเป็นหลักประกันว่าจะไม่ทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาชญากรรม/ผู้กระทำความผิด (อ้างถึงในอรยา ศรีวิชัย, ๒๕๔๖: ๒๒)

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีการศึกษาทฤษฎีการรู้สำนึกผิดเพื่อกลับคืนสู่สังคมที่ถูกนำเสนอโดย เป็นทฤษฎีที่ถูกนำเสนอโดย John Braithwaite ซึ่งมีใจความโดยสรุปว่า อัตราการกลับมาก่อทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดนั้นจะลดลงหากมีกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตน ภายหลังจากที่ได้เผชิญหน้ากับความเสียหายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น และเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกซึ่งความสำนึกผิดนั้น เพื่อเป็นเงื่อนไขของการกลับคืนสู่สังคม

Braithwaite ได้ให้คำนิยามของคำว่า การสำนึกผิดหรือการละอายต่อการกระทำของตน (Shaming) ว่าเป็นการแสดงออกของจิตใจอย่างแท้จริงในการรู้สึกสำนึกผิดโดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะกลับตัวเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมได้ (reintegrative shaming) โดยการละอายต่อความผิดนั้นไม่ใช่หมายความว่าถึงการละอายต่อศาลหรือตำรวจ แต่หมายความว่าถึงการละอายต่อบุคคลที่เขารักมากที่สุด ซึ่งจะแตกต่างจากการสำนึกผิดในอีกลักษณะหนึ่งที่เรียกว่า การสำนึกผิดในลักษณะที่เป็นตราบาป

(stigmatic shaming) ที่จะมีลักษณะของการปฏิเสธสังคมซึ่งหากผู้กระทำผิดได้มีการสำนึกผิดอย่างแท้จริงแล้วย่อมส่งผลต่อการลดการเกิดอาชญากรรมได้^๒

“การกลับคืนสู่สังคม” มุ่งเน้นให้ผู้กระทำผิดที่อยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้งเมื่อพ้นโทษ เนื่องจากผู้กระทำผิดที่ถูกกักขังเป็นเวลานานถูกสังคมตราหน้าหรือตีตราแล้ว นอกจากนี้ ครอบครัว เพื่อน พยายามแยกตัวออกห่าง มีโอกาสล้มเหลวในด้านมนุษยสัมพันธ์กับคนในสังคม และสถานที่ทำงานจะใช้มาตรการทางกฎหมายกีดกันไม่ให้โอกาสคนกลุ่มนี้เข้าไปทำงานได้ ทำให้อัตตาผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกแปลกแยกต่อครอบครัว เพื่อน และสังคม จึงมีโอกาที่ผู้กระทำผิดจะมีโอกาสกลับมาก่อทำผิดซ้ำได้อีก ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ในการลงโทษขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสังคมแต่ละประเทศ โดยอาจจะมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งเป็นพิเศษหรืออาจผสมผสานก็ได้^๓

กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันที่เน้นการลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าการเยียวยาผู้กระทำผิดนั้น เป็นการถ่วงการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิด ดังเช่นการจำคุกทำให้โอกาสของผู้กระทำผิดนั้นกลับคืนสู่สังคมได้ยาก เพราะเมื่อถูกจำคุกแล้วการกลับคืนสู่สังคมจะทำให้ผู้กระทำผิดถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่วๆ ทำให้เกิดปัญหาทั้งในการดำรงชีพในสังคมเดิม การเข้าสมัครงาน หรือแม้แต่เข้ากลุ่มสังคมใหม่ๆ ได้ แต่ทั้งนี้แล้วกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้นมีเป้าหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายไปพร้อมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับคืนสู่สังคมไปพร้อมกัน โดยผู้กระทำผิดอาจไม่ต้องรับโทษจำคุกเสมอไป อาจมีทางเลือกอื่น เช่น ศาลอาจรอการกำหนดโทษ รอการลงโทษ คุมประพฤติ หรือทำงานบริการสังคม เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้เข้าใจสังคม ไม่แปลกแยก และกลับคืนสู่สังคมได้โดยง่าย

จากการที่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีกระบวนการในการพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้กระทำผิดตระหนักถึงผลร้ายที่เกิดขึ้น เกิดความสำนึกผิดต่อสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เมื่อเกิดการสำนึกแล้ว การกลับคืนสู่สังคมจะทำให้เขาได้รับการยอมรับ ผู้กระทำผิดจะสามารถช่วยตนเองให้กลับคืนสู่สังคมได้โดยการแก้ไขชดเชยความผิดพลาด และเมื่อได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยว ยังส่งผลให้ผู้กระทำผิดไม่กระทำผิดซ้ำอีกด้วย จึงได้กลายมา

^๒ สุดสงวน สุธีสร, อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ๒๕๕๖), น. ๑๔๔.

^๓ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ, รายงานวิจัย เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การคืนอำนาจแก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน”, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๕๘, น. ๑๙.

เป็นแนวทางในการอำนวยความสะดวกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการขับเคลื่อนการปฏิบัติ ตาม มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่กองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้ดำเนินการตามกระบวนการเรียบร้อย และสามารถกลับไป ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งหน่วยได้แสวงประโยชน์ใช้เป็นวิทยากรแนะนำให้ความรู้ และ ประชาสัมพันธ์

ตัวอย่างการปฏิบัติงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ในห้วงปี ๒๕๕๖ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่มุ่งเน้นการสร้างสภาวะที่เกื้อกูล ต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง ในบริบท “การกลับคืนสู่สังคม” สะท้อนได้จากผลการจัดทำ แผนงานพาคนกลับบ้านเพื่อให้เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายและกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ โดยแบ่ง มอบบัญชีเป้าหมายให้กับหน่วยเฉพาะกิจจังหวัด รวมทั้งประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้บุคคลผู้มิหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จำนวน ๙๔๒ คน หมาย ป.วิอาญา จำนวน ๑,๔๐๗ คน และไม่มีหมายอีกจำนวนหนึ่ง เข้ารายงานตัวแสดงตน และมอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอเป็นหน่วยรับรายงานตัวและอำนวยความสะดวก มีผู้เข้ารายงานตัว จำนวน ๙๘๓ คน โดยได้ดำเนินการวิธีช่วยเหลือเรียบร้อยแล้ว ๖๔๘ คน และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๓๓๕ คน

จากการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๖ พบว่าสามารถสกัดกั้นและขัดขวาง การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๗ ขั้นตอนของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แกนนำในโครงสร้าง การบริหารของกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติปัตตานีแสดงตัวตนออกมามากขึ้น และมวลชนพื้นฐานของ ขบวนการอ่อนแอลงไปมาก เป็นผลให้ในปี ๒๕๕๗ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จึงสามารถดำรงความต่อเนื่องตามนโยบายสานใจสู่สันติ ภายใต้แนวทางการเมืองนำ การทหาร เพื่อต่อสู้กับกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติปัตตานีให้ครบทุกมิติ พร้อมกับเสริมสร้างจุดแข็ง ใช้กลไกราชการปกติ ให้สามารถกำหนดแผนปฏิบัติการให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ได้อย่างชัดเจน โดยใช้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนผ่าน “สภา สันติสุขตำบล” และคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้ตรงกับความต้องการของพี่น้องประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ คือ ประชาชนมีความพอใจ พื้นที่ปลอดภัย ผู้ก่อเหตุรุนแรงกลับใจมอบตัว และยุติการ ก่อเหตุรุนแรง ไม่มีการบ่มเพาะเพิ่มจำนวนแนวร่วมใหม่ และภาคประชาชนออกมาปฏิเสธความรุนแรง

เพิ่มขึ้น สามารถยุติการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง ซึ่งหมายความว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กลับมาสงบสุขอีกครั้งหนึ่ง ตามที่ทุกคน ทุกหน่วยงานได้มุ่งหวังและตั้งใจไว้^๔

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพและการกลับคืนสู่สังคม (พหุสังคม) ที่เกี่ยวข้องในนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ และแผนปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐

ปัญหาความรุนแรงยืดเยื้อยาวนานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กว่า ๑๑ ปี ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลไทยมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้พื้นที่เกิดความสงบสุขในรัฐบาลทุกสมัย โดยเฉพาะการดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยสันติวิธี หรือที่เรียกว่ากระบวนการสันติภาพ เป็นแนวคิดการจัดการความขัดแย้งของชาติตะวันตก มุ่งเน้นแนวทางการสร้างกระแสสันติภาพที่มาพร้อมกับอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งเกิดความสูญเสียต่อชีวิตอย่างมาก ทำให้องค์การสหประชาชาติและมหาอำนาจทั่วโลกตระหนักว่าควรหันมาใช้แนวทางสันติวิธีหรือกระบวนการสันติภาพที่เน้นการเจรจา ในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งด้วยอาวุธ (armed conflict) ทั่วโลก

การนิยาม “สันติภาพ” ในความหมายทั่วไปอาจหมายถึง การอยู่ร่วมกันโดยสงบไร้ความขัดแย้ง การไม่ใช้ความรุนแรงทางร่างกาย การจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม การเคารพในชีวิต การเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง ความยุติธรรม การขับเคลื่อนให้ได้มาซึ่งสันติภาพ เป็นต้น ขณะที่โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) นักคิดคนสำคัญของการศึกษาสันติภาพสมัยใหม่ เสนอว่าสถานะของสังคมที่มีสันติภาพน่าจะหมายถึง การที่ปราศจากความรุนแรง (Violence) ดังนั้นสันติภาพ คือ สภาพการณ์ที่ปราศจากหรือลดต่ำลงของความรุนแรงในทุกรูปแบบ (violence oriented) และการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งโดยสร้างสรรค์ ไม่ใช่ความรุนแรง (conflict oriented)

^๔ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔, “สรุปผลการปฏิบัติงาน ประจำปี ๒๕๕๖ กอ.รมน.ภาค ๔ สน.,” ใน นิตยสารยุทธโทย, ปีที่ ๑๒๒ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนเมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๗, น. ๑๘.

ซึ่งความหมายข้างต้นสื่อให้เห็นว่าการทำงานเพื่อสันติภาพ คือการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการลดความรุนแรงโดยสันติวิธี ขณะที่การศึกษาสันติภาพ คือการศึกษาเงื่อนไขต่างๆ ในการทำงานด้านสันติภาพ

ประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏในความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบทางกายภาพ (physical) ได้แก่ การต่อสู้ด้วยกองกำลังและอาวุธระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง การใช้วาทกรรม (hate speech) ได้แก่ การปฏิบัติกร้าวสาร (IO) การปลุกฝังความเกลียดชังผ่านระบบการศึกษาในโรงเรียนสอนศาสนา การเหยียดเชื้อชาติ (discrimination) ได้แก่ การแบ่งแยกระหว่างความเป็นไทยพุทธกับมลายูมุสลิม/ปาตานี การใช้กฎหมาย/จารีตที่ไม่เป็นธรรม ได้แก่ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก การกำหนด/ลดทอนคุณค่าทางสังคม/เศรษฐกิจ คือ อัตราการว่างงานของมุสลิม และปัญหาราคาผลิตผลทางการเกษตรตกต่ำ เป็นต้น

การศึกษาสันติภาพโดยทั่วไปสามารถจำแนกความรุนแรงเป็น ๓ ลักษณะ^๕ คือ

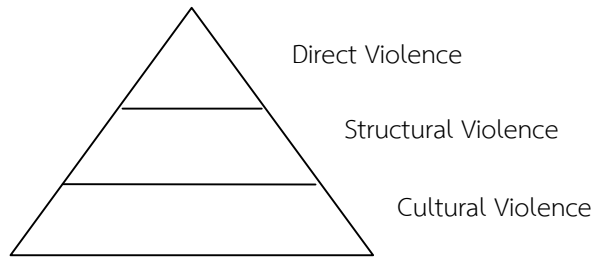
๑. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่มีผลในเชิงการทำร้ายร่างกายและมีผู้กระทำอย่างชัดเจน มีเครื่องมือที่ใช้ในการก่อความรุนแรง เช่น ร่างกาย มีด มีผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย คือ ผลในเชิงการทำลายร่างกาย เช่น การแทง การเผา และผลในเชิงการขัดขวางการทำงานของร่างกาย เช่น การไม่ให้อาหาร การไม่ให้มีอากาศ มีผลในเชิงจิตวิทยา เช่น ความกดดัน ความกลัว

๒. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) หมายถึง อะไรก็ตามที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของมนุษย์ (potentiality) กับสิ่งที่มนุษย์เป็นอยู่จริง (actuality) โดย “อะไรก็ตาม” นั้น ไม่ใช่ตัวบุคคลแต่เป็นระบบหรือโครงสร้าง ซึ่งลักษณะเด่นของความรุนแรงนี้คือ ไม่ใช่สิ่งที่จะเห็นได้อย่างชัดเจนและสามารถหายไปได้อย่างรวดเร็ว หากแต่เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างยาวนานและต่อเนื่องในรูปของกระบวนการมากกว่า ที่จะเป็เหตุการณเฉพาะ ซึ่งความรุนแรงทางโครงสร้าง ๒ ประการที่ดำรงอยู่อย่างโดดเด่นในบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจคือ การกดขี่ (repression) และการขูดรีด (exploitation)

๓. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบริบทของวัฒนธรรมที่รองรับและให้ความชอบธรรมแก่การใช้ความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางโครงสร้าง ซึ่งความรุนแรงทางวัฒนธรรมนี้จะปรากฏอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ ศาสนา อุดมการณ์ ภาษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

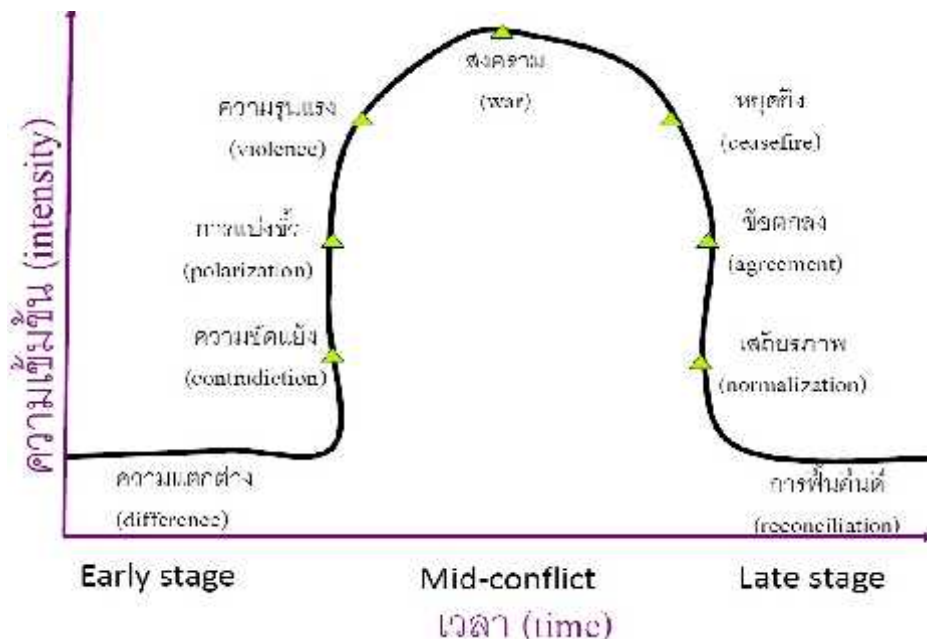
^๕ Johan Galtung, Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization (London: SAGE Publications Ltd, ๑๙๙๖), น. ๑๔๖.

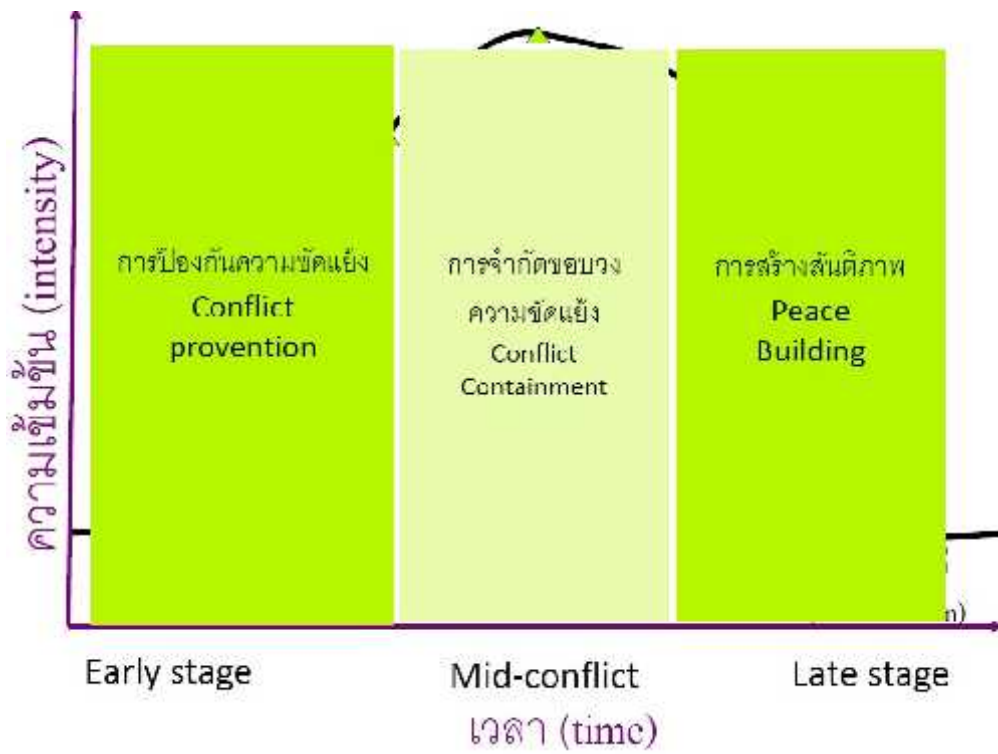
แผนภาพที่ ๒-๒ แสดงโครงสร้างความรุนแรง

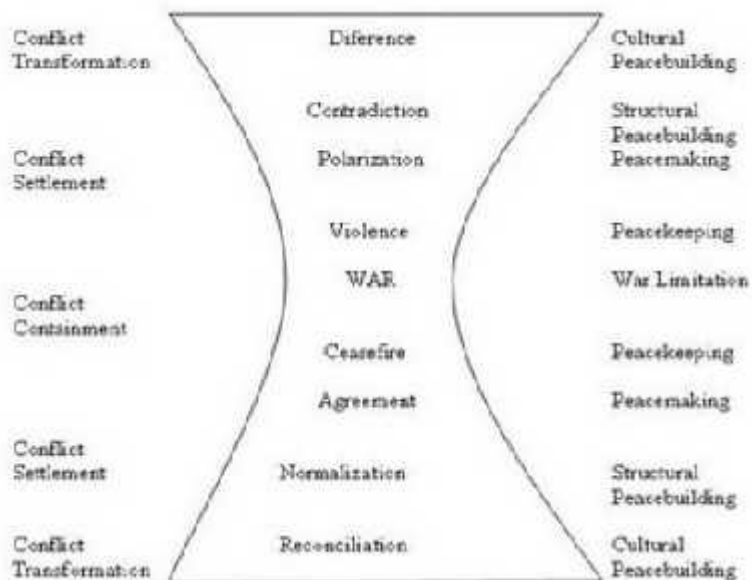
สำนักคิดการแก้ไขความขัดแย้ง (conflict resolution) วิเคราะห์ความขัดแย้งว่ามีขั้นมีตอนการเกิด ขยายตัว ตั้งอยู่ หดตัว ดับสูญ เชื่อว่าการแก้ไขความขัดแย้งก็มีขั้นมีตอน เป็นการเชื่อมพื้นฐาน (platform) ระหว่างจุดเริ่มต้นของความขัดแย้ง คือ ความแตกต่าง (difference) กับการแก้ไขความขัดแย้ง คือ การพินคินดี (reconciliation) เช่น หากทางให้ความขัดแย้งดำรงตัว (stabilized) จากนั้นก็ให้มีข้อตกลงระหว่างคู่ขัดแย้ง ถ้าเป็นข้อตกลงที่ดีและมีการปฏิบัติตาม ก็จะแก้ไขความขัดแย้งให้หมดไปได้ โดยทั่วไปการแก้ไขความขัดแย้งอาจแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ การป้องกันความขัดแย้ง การจำกัดขอบวงความขัดแย้ง และการสร้างสันติภาพ

แผนภาพที่ ๒-๓ แสดงโมเดลสันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง (conflict resolution)

ในบางกรณีพบว่านักคิดสันติวิธีจะใช้โมเดลการแก้ไขความขัดแย้งแบบนาฬิกาทราย (hourglass model)

แผนภาพ

นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ มีการระบุถึงเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับบุคคล ระดับโครงสร้าง และระดับวัฒนธรรม^๖ คือ

๑. เงื่อนไขระดับบุคคล ประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ **ส่วนแรก** การใช้อำนาจการปกครองและการบริหารราชการโดย เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่ให้ความสำคัญน้อยเกินไปกับความละเอียดอ่อนของอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ สิทธิประชาชน และการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขต **ส่วนที่สอง** การใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ต่างจากรัฐ **ส่วนที่สาม** การใช้ความรุนแรงอันมีมูลเหตุจูงใจจากความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล อำนาจมืด และธุรกิจผิดกฎหมาย และ**ส่วนที่สี่** การใช้ความรุนแรงอันมีเหตุความแค้นจากอารมณ์ของความเกลียดชัง และความแค้นจากเรื่องส่วนตัว

๒. เงื่อนไขระดับโครงสร้าง คือ โครงสร้างการปกครองและการบริหารราชการ ถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจแล้วก็ตาม แต่การสนองตอบกับลักษณะเฉพาะทางอัตลักษณ์ ความต้องการและความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐยังดำเนินการได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกหลายประการเป็นข้อจำกัด นำมาซึ่งความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกเลือกปฏิบัติ และขาดอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง อาทิ การพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับวิถี

^๖ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, “นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗,” ใน เอกสารนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๕), น. ๔ – ๕.

ชีวิตของพื้นที่ การศึกษาที่ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ประชาชนส่วนใหญ่มีพลังเอาชนะการทำลายทางสังคม ในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม

๓. เงื่อนไขระดับวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือ ประชาชนมุสลิมมลายูในพื้นที่รู้สึกแปลกแยกไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากมีการรับรู้และสัมผัสได้ว่า อัตลักษณ์ของตนถูกกดทับจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนที่ไม่เข้าใจ หวาดระแวง และมีอคติ รวมถึงการไม่ยอมรับจากสังคมใหญ่ จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คนในพื้นที่บางส่วนยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงหยิบยกมาใช้เป็นข้ออ้างให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของตนในนามของอัตลักษณ์มุสลิมมลายู

๔. ปัจจุบัน ความรุนแรงที่เกิดเงื่อนไขต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้ถูกแก้ไขได้ด้วยวิธีการปราบปรามด้วยกำลังทหารของฝ่ายรัฐเพียงวิธีการเดียว หลังจากที่ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้ว ทุกฝ่ายมีความพยายามที่จะใช้สันติวิธีในการแก้ไขหรือยุติปัญหาขัดแย้ง (peaceful conflict resolution) ซึ่งแนวทางที่เด่นชัดที่สุดและเหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาคือ ความขัดแย้ง คือ กระบวนการสันติภาพ (peace building process) อันจะนำไปสู่ทางออกคือการยุติความขัดแย้ง เพราะจะมีผลลัพธ์ที่น่าจะเป็นไปในลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายต่างได้ประโยชน์ ซึ่งหมายรวมถึงกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากภาวะของความขัดแย้งด้วยอาวุธไปสู่ช่วงหลังความขัดแย้ง (post-conflict) ได้แก่ การปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม เพื่อให้ผู้เห็นต่างจากรัฐเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมสันติสุข

นโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ โดยเน้นที่การ "เร่งแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาใช้ตามแนวทางกลยุธินิยมแบบสันติวิธี ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นพหุสังคม ขจัดการฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาได้"

เพื่อตอบสนองแนวทางที่จะสร้างพื้นที่พหุสังคมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เห็นต่างจากรัฐ จำเป็นที่รัฐต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบ/นักต่อสู้ เข้ามาช่วยให้สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คลี่คลายโดยเร็ว ที่ผ่านมา นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ มีการกำหนดกรอบแนวคิดของนโยบายเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชน และการยึดมั่นในหลักนิติรัฐ และนิติธรรม การเห็นคุณค่าของ

ความแตกต่างหลากหลาย การให้เกียรติอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ตลอดจนการตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และสร้างความตระหนักในคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม และกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการลดความรุนแรงในข้อ ๒ เพื่อขจัดและป้องกันไม่ให้เกิดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงและเอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่ายไว้อย่างชัดเจน โดย

๑. เพิ่มการให้ความสำคัญกับการแก้เงื่อนไขทางการเมืองและเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม ด้วยการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน หลักมนุษยธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้งขจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจและหวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ เกิดความรู้สึกแตกแยก หรือความไม่เท่าเทียมมีการปฏิบัติที่ประชาชนสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรมในระดับที่สามารถส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกและบรรยากาศให้เห็นว่า ทุกคนสามารถอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุขตามวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ศาสนา และวัฒนธรรมของตน

๒. ส่งเสริมเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ ของพื้นที่อย่างแท้จริง ด้วยการจัดการฝึกอบรมด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และตระหนักในการยอมรับและเคารพคุณค่าของลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เพื่อขจัด และป้องกันเงื่อนไขใหม่ที่จะนำไปสู่ความรุนแรงได้

๓. เร่งรัดการคลี่คลายเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัยของประชาชนและต่างประเทศ ให้กระจ่างชัด โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริง มีการเปิดเผยให้สาธารณชนได้รับทราบ และนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยเร็ว เพื่อขจัดวัฒนธรรมการไม่ต้องรับผิดชอบปลดเงื่อนไขของความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม และการนำเหตุการณ์ดังกล่าวไปสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง

ขณะเดียวกัน นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ ยังกำหนดวัตถุประสงค์สำคัญที่สะท้อนนัยของการสร้างพหุสังคมในพื้นที่ ซึ่งส่วนหนึ่งต้องอาศัยการนำอดีตนักรบ/นักต่อสู้ หรือผู้เห็นต่างจากรัฐเข้ามา มีบทบาทร่วมขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าวในทุกมิติ ซึ่งหมายถึงการที่รัฐต้องใช้แนวทางการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม ร่วมด้วยนั่นเอง นอกจากนี้ การกลับคืนสู่สังคม (การสร้างพหุสังคม) ยังต้องพัฒนาขีดความสามารถของสมาชิกในสังคมนั้นๆ เพื่อให้สามารถดำรงศักยภาพที่จะบริหารจัดการเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม อันจะส่งผลในการลดความขัดแย้งและให้เกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดวัตถุประสงค์ในข้อ ๓

เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาาร่วมกัน โดย

๑. สร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน ให้เป็นที่พึงของประชาชน โดยการขจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทุกรูปแบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางหลักและทางเลือก พัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และมีความจริงจังต่อการสอบสวนลงโทษผู้ที่กระทำความผิดหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จัดระบบการคุ้มครองพยานอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติตามกฎหมาย และเคารพหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง พัฒนากฎหมายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

๒. ปรับปรุง พัฒนาระบบ และกระบวนการเยียวยาให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยให้กระบวนการพิจารณาช่วยเหลือเยียวยาเป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ไม่ล่าช้า และมีระบบตรวจสอบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงและการเอื้อประโยชน์ของการเยียวยาจากทุกฝ่าย

๓. เสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พร้อมผนึกกำลังแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเปิดพื้นที่การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะระหว่างเด็กและเยาวชนต่างศาสนา

และในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๘ เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ โดย

๑. ส่งเสริมการพูดคุยระหว่างกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องหลักการ เป้าหมาย และรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เหมาะสมบนพื้นฐานความเป็นพหุสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่อยู่ภายใต้เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับ ไม่ใช่เป็นเงื่อนไขนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดน โดยเปิดพื้นที่และสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีความเชื่อมั่น และเป็นหลักประกันความปลอดภัยในเสรีภาพต่อการแสดงความคิดเห็นและพูดคุยของทุกกลุ่มอย่างรอบด้าน สะท้อนถึงข้อกังวลของประชาชน ทุกชาติพันธุ์ และศาสนา

๒. ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพกับกลุ่มบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ ที่เลือกใช้ความรุนแรงต่อสู้กับรัฐในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยดำเนินการอย่างเป็นเอกภาพและเพิ่มความร่วมมือกับต่างประเทศ หรือองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ เพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยดังกล่าว

อย่างไรก็ดี การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ยังคงใช้กรอบนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ตามที่ได้ขออนุมัติจากหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยยังมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ โดยฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เมื่อ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗) ที่สอดรับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๐ ประกอบด้วย ๗ กลุ่มภารกิจ ได้แก่

๑. งานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
๒. งานอำนวยความสะดวกธรรม และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
๓. งานสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ/สิทธิมนุษยชน
๔. งานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม
๕. งานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และคุณภาพชีวิตประชาชน
๖. งานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี
๗. งานเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐและการขับเคลื่อนนโยบายฯ

กลุ่มภารกิจงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอำนวยความสะดวกเพื่อลดความรุนแรงและการกลับคืนสู่สังคม คือ **กลุ่มภารกิจงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ** รับผิดชอบโดยกระทรวงยุติธรรม (หน่วยงานเจ้าภาพหลัก) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (หน่วยงานเจ้าภาพร่วม) **กลุ่มภารกิจงานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน** รับผิดชอบโดยกระทรวงมหาดไทย (หน่วยงานเจ้าภาพหลัก) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงสาธารณสุข (หน่วยงานเจ้าภาพร่วม) และ**กลุ่มภารกิจงานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี** รับผิดชอบโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ (หน่วยงานเจ้าภาพหลัก) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (หน่วยงานเจ้าภาพร่วม) มุ่งเน้นการดำเนินงานในเป้าหมาย คือ

กลุ่มภารกิจงานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

๑. เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
๒. คดีหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัยของประชาชนไทยและต่างประเทศ ได้รับการเร่งรัดเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริงให้ปรากฏ
๓. การดำเนินคดีความมั่นคงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามกระบวนการยุติธรรม

๔. กระบวนการยุติธรรมทางเลือกได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อคลี่คลายปัญหาในพื้นที่

๕. ประชาชนได้รับการแก้ไข้ปัญหา/ลดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรม มีทัศนคติที่ดี และร่วมมือกับภาครัฐในการแก้ไข้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖. ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้รับการเยียวยา ฟื้นฟู และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(หมายเหตุ ผู้นำศาสนา/ผู้นำชุมชน/สื่อ/สตรี/เด็ก/เยาวชนในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไข้ปัญหาชุมชน)

กลุ่มภารกิจงานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

๑. คริวเรือมืออาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒. การลงทุนในพื้นที่โดยภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

๓. โครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และระบบโลจิสติกส์ได้รับการพัฒนา และปรับปรุงให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน และศักยภาพของพื้นที่

๔. ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงได้รับหลักประกันการใช้ประโยชน์ในที่ดินทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๕. ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและอนุรักษ์

๖. ประชาชนได้รับบริการทางการแพทย์/สาธารณสุขพื้นฐานอย่างทั่วถึงเป็นธรรม

๗. ปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการของภาครัฐที่สามารถรองรับกับสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มภารกิจงานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๑. หน่วยงานรัฐมีความพร้อมอำนวยความสะดวกในการพูดคุยแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ และระหว่างประชาชนกับภาครัฐ

๒. มีเวทีของการพูดคุยแสวงหาการกระจายอำนาจที่สนับสนุนให้ท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่

๓. กระบวนการพูดคุยกับผู้ที่มีความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ต่างจากรัฐเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีเอกภาพ

๔. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(หมายเหตุ ผู้นำศาสนา/ผู้นำชุมชน/สื่อ/สตรี/เด็ก/เยาวชนในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน)

กลยุทธ์/แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

กลุ่มภารกิจงานอำนวยความสะดวกธรรมชาติและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

๑. เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบในการดำเนินคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่สนับสนุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะเพื่อช่วยในการตรวจพิสูจน์และค้นหาความจริง

๒. ดำเนินมาตรการเพื่อเร่งรัดค้นหาความจริงในคดี หรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัยของประชาชนไทยและต่างประเทศ

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักศาสนามาแก้ปัญหาความขัดแย้ง และนำหลักยุติธรรมมาสนธิ โดยให้คู่กรณีและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคลี่คลายความขัดแย้งหรือระงับข้อพิพาท ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. สนับสนุนและส่งเสริมมาตรการเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้กับประชาชนผู้เสียหาย พยาน รวมถึงบุคคลที่ถูกจับกุม หรือผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขัง ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้อง เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

๕. ส่งเสริมมาตรการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน จากกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรม รวมทั้งผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายพิเศษ ให้เข้าถึงกระบวนการดำเนินคดี ทั้งทางแพ่ง และทางอาญา ตลอดจนการอำนวยความสะดวกของรัฐบาลตามบทบัญญัติของกฎหมาย

๖. พัฒนาองค์ความรู้ในระบบงานยุติธรรม และส่งเสริมการประยุกต์ใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมและสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชน

๗. ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทั้งด้านทรัพย์สินร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ เพื่อให้ดำรงชีพในสังคมได้อย่างปกติสุข

๘. ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความรุนแรง และจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ

กลุ่มภารกิจงานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

๑. ส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน และสภาพพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่

๒. สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนในการประกอบอาชีพ วิสาหกิจชุมชน โรงงานขนาดเล็ก และธุรกิจอื่นๆ รวมทั้งการจัดตั้งสหกรณ์ และเสริมสร้างการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและหลักศาสนา

๓. ส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพในพื้นที่ รวมทั้งแนวทาง และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในโอกาสต่างๆ

๔. พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และระบบลอจิสติกส์ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม และสาธารณูปโภคในพื้นที่เมือง และในชนบท

๕. พัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน และการพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเพียงพอกับความจำเป็น

๖. พัฒนาและใช้ประโยชน์จากที่ดินรกร้าง ส่งเสริมพืชประจำถิ่น รวมทั้งเพิ่มคุณภาพและมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ตลอดจนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

๗. ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และความเชื่อมโยงกับการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของภาคเอกชนไทย ให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

๘. ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะสินค้าชุมชนและธุรกิจ SME ในพื้นที่ให้มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐานฮาลาลควบคู่กับการส่งเสริมการตลาดให้กว้างขวางมากขึ้น

๙. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน และศักยภาพของพื้นที่

๑๐. ส่งเสริมและสนับสนุนการนำแนวคิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

๑๑. ส่งเสริมสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่

๑๒. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชนในพื้นที่

๑๓. สนับสนุนอาคาร สถานที่บริการและเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นให้สามารถรองรับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

๑๔. ส่งเสริมการจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ เพื่อบริการประชาชนในพื้นที่ห่างไกล

๑๕. ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการของโรงพยาบาลศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในพื้นที่

๑๖. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้พิการ สตรี และเด็กกำพร้า รวมทั้งผู้ใช้แรงงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มภารกิจงานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๑. เสริมสร้างความเข้าใจ เครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ในประเทศ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการกระจายอำนาจภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒. สนับสนุนการเปิดพื้นที่ และสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นและการพูดคุย ในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๓. พัฒนาและจัดตั้งกลไก ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีเอกภาพ เพื่อสนับสนุนการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ต่างจากรัฐ ทั้งในและต่างประเทศ

๔. เปิดโอกาสและสร้างหลักประกันความปลอดภัย ให้ผู้มีความเห็นต่างจากรัฐที่ต้องการยุติความรุนแรง เข้าร่วมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสันติวิธีผ่านกระบวนการ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๕. เตรียมความพร้อมของสังคมในพื้นที่ และสังคมไทยโดยรวม เพื่อรองรับการพูดคุยเพื่อสันติสุข

ความสำเร็จใจการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแผนปฏิบัติการฯ ในห้วงถัดไป โดยเฉพาะการสนับสนุนกระบวนการอำนวยความสะดวกเพื่อลดความรุนแรงและการกลับคืนสู่สังคม ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเป็นเอกภาพและมีการบูรณาการทำงานระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยการทำงานของหน่วยงานของรัฐและข้าราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันในปรัชญา ความคิด ทิศทางการแก้ไขปัญหตามนโยบาย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสันสนซึ่งกันและกันและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพภายใต้กรอบนโยบาย โดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการดำเนินยุทธการต่อกลุ่มนักรบ/นักต่อสู้ หรือกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ซึ่งจัดทำโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ต้องให้ความสำคัญกับทัศนคติ จิตสำนึก และความตระหนักต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและเสียสละ ที่จะเปิดโอกาสและสร้างหลักประกันความปลอดภัย ให้ผู้มีความเห็นต่างจากรัฐที่ต้องการยุติความรุนแรง เข้าร่วมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสันติวิธี ผ่านกระบวนการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๒๓ เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ หรือคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ เป็นคำสั่งรัฐบาลไทยที่กำหนดนโยบายสำคัญในการต่อสู้กับการก่อการกำเริบคอมมิวนิสต์ช่วงปลายสงครามเย็น คำสั่งดังกล่าวประกาศเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓ และลงนามโดยนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ คำสั่งนี้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากท่าทีทหารสายแข็งที่ดำเนินมาตั้งแต่รัฐบาลฝ่ายขวาของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร (ครองอำนาจระหว่างปี ๒๕๑๙ - ๒๕๒๐) มาสู่สายกลางมากขึ้น ซึ่งให้ความสำคัญมาตรการทางการเมืองเหนือการปฏิบัติทางทหารอย่างเป็นทางการ คำสั่งนี้กำหนดให้มีการจัดการความยุติธรรมทางสังคม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย มีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมสอดคล้องกับคำสั่งอนุญาตให้ผู้แปรพักตร์และขบวนการก่อการกำเริบ ซึ่งเมื่อประกอบกับการเสื่อมลงของการสนับสนุนจากต่างชาติ นำไปสู่การเสื่อมลงของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย^๓

วัตถุประสงค์สำคัญของคำสั่งนี้ คือ การใช้หลัก “การเมืองนำการทหาร” ในการต่อสู้กับการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยระบุถึงสาเหตุของการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ว่าเป็นเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ความไม่เท่าเทียมทางการเมือง คือ สภาพการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยและประชาชนไม่ได้ใช้อำนาจอธิปไตย แต่อำนาจนี้อยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและสนใจแต่ ประโยชน์ส่วนตัว รวมทั้งข้าราชการซึ่งใช้อำนาจหน้าที่เอารัดเอาเปรียบประชาชนที่ไม่มีทางต่อสู้ ส่วนความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจนั้นเกี่ยวข้องกับการผูกขาดทางเศรษฐกิจโดยคนจำนวนน้อย การขูดรีดเอารัดเอาเปรียบคนจนโดยคนที่ร่ำรวย ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ การมีโอกาสนี้ไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ อันส่งผลให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นและระหว่างเมืองกับชนบทกว้างมากขึ้นทุกที

กลุ่มนายทุนที่เอารัดเอาเปรียบและขูดรีดคนจนเป็นพวกอหิทธิพลมิต เป็นผู้แสวงหาความร่ำรวยทางเศรษฐกิจทุกรูปแบบ รวมทั้งกิจการที่ผิดกฎหมายด้วยความคิดต่อต้านนายทุนไม่ใช่ของใหม่ ในกองทัพ นายทหารระดับกลางและชั้นผู้น้อยซึ่งทำงานปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในชนบท ได้พบเห็นการเอารัดเอาเปรียบของนายทุนที่มีต่อชาวบ้านรวมทั้งสภาพที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ การปกครองแบบเผด็จการเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้คอมมิวนิสต์เติบโต ส่งผลกระทบให้คอมมิวนิสต์ขยายตัวได้ง่าย

^๓ “คำสั่ง ๖๖/๒๓,” ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย (Thailand Political Base), <http://www.politicalbase.in.th/index.php/คำสั่ง_662/2523>, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓.

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ต้องแก้ไขด้วยวิถีทางทางการเมืองเท่านั้น การแก้ไขปัญหาทางการเมืองตามพวกนี้เชื่อว่าประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะเอาชนะคอมมิวนิสต์ได้

จุดเริ่มต้นของแนวคิดคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ มาจากแนวคิดของนายทหารผู้ร่วมผลักดัน คือ พล.ต.เปรม ติณสูลานนท์ (ตำแหน่งในขณะนั้น) เมื่อขึ้นดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ ๒ เมื่อพฤศจิกายน ๒๕๑๗ ทำให้ทราบปัญหาสำคัญเมื่อเดินทางเข้าไปในหมู่บ้านหลายแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือ ชาวบ้านไม่ไว้วางใจตำรวจ ทหาร แต่ให้ความไว้วางใจพวกคอมมิวนิสต์ในป่ามากกว่า เมื่อขึ้นดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๒ พล.ต.เปรม ติณสูลานนท์ จึงร่วมกับคณะทำงานประกอบด้วย พล.ต.ปฐม เสริมสิน พ.อ.หาญ ลีนา-นนท์ และ พ.อ.เลิศ กนิษฐนะนาคะ เป็นต้น โดยคิดว่าวิธีการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเดียวไม่น่าจะได้ผล จำเป็นต้องใช้วิธีต่อสู้ในทางความคิด คือ การดึงเอาประชาชนมาเป็นฝ่ายเดียวกับทางราชการ ขณะที่ พล.ท.สัณฑ์ จิตรปฏิมา มทก.๔ และ พล.อ.สายหยุด เกิดผล ยังเริ่มจัดตั้งชาวบ้านขึ้นเป็นอาสาสมัครป้องกันตนเอง โดยในขั้นแรกนำชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มาปฏิบัติหน้าที่ กระบวนการทั้งหมดได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นความคิดในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ ด้วยแนวทางการเมืองนำการทหาร

ในห้วงเดียวกัน พ.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้เสนอรูปแบบของ “ทหารพราน” ขึ้นเพื่อเป็นพัฒนาการต่อจากการจัดตั้ง “อาสาสมัคร” อันเป็นรูปแบบจัดตั้งของกระทรวงมหาดไทย เป้าหมายอย่างแท้จริงของ “ทหารพราน” คือการย่นรอย “คอมมิวนิสต์” กล่าวคือ เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นทหารที่ระดมมาจากชาวไร่ชาวนาในชนบท รัฐบาลก็จัดตั้ง “ทหารพราน” ขึ้นมาจากชาวไร่ชาวนาในชนบท เช่นเดียวกัน การจัดตั้งกำลัง “ทหารพราน” ที่ พ.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นผู้ริเริ่ม เมื่อประสานกับกำลังพลเรือน ตำรวจ ทหาร ของ พล.อ.สายหยุด เกิดผลประสานกับอาสาป้องกันตนเอง/หมู่บ้านที่ริเริ่มโดย พล.ท.เปรม ติณสูลานนท์ และ พล.ท.สัณฑ์ จิตรปฏิมา จึงค่อยๆ ก่อรูปแนวคิดบนพื้นฐานแห่งหลักการ “การเมืองนำการทหาร” อย่างจริงจัง โดยภายหลัง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พร้อมกับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก เมื่อมีนาคม ๒๕๒๓ ต่อมาเมื่อ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓ จึงมีประกาศคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ (ฉบับสำเนาคัดลอกดูในผนวก)

สาระสำคัญในคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ คือ การการยุติสังครามโดยประกาศให้ราษฎรผู้หลงผิดหรือผู้ที่ได้รับความบีบคั้นอย่างไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง จนถึงขั้นถูกข่มขู่และรัดรอนสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนตามหลักกฎหมายธรรมชาติ การวางอาวุธแล้วเข้ามาขอตัวต่อทางราชการโดยมิได้นำตัวไปดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งผู้หลงผิดและผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่เป็นผู้บริสุทธิ์เหล่านั้นประกอบด้วยราษฎร นิสิตนักศึกษา และบรรดาครูบาอาจารย์ที่ถูกปลุกปั่นยุยงจากกลุ่มคอมมิวนิสต์ เมื่อผู้หลงผิดและผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่เป็น

ผู้บริสุทธิ์เหล่านั้นได้เข้าใจในระบอบการปกครองของประเทศอย่างถูกต้องแล้ว ทางของไทยจะได้ดำเนินการภายใต้คำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ เพื่อนำผู้หลงผิดและบุคคลที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมเหล่านั้นกลับมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ด้วยการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเพื่อไปสู่การพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อให้สามารถกลับมาดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้ตามปกติ และยังเป็นการสะท้อนชัยชนะในการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้โดยไม่ต้องเสียกำลังคนและอาวุธการต่อสู้ รวมถึงสามารถระงับยับยั้งสงครามความรุนแรงที่กำลังขยายตัวไปทั่วประเทศในรูปของสงครามประชาชน (People's War) ให้สงบลงได้ และนำไปสู่การสร้างระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถาวร

การประยุกต์ใช้คำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ เพื่อมาเป็นแบบอย่างการดำเนินกระบวนการบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ภายใต้บริบทความขัดแย้งสมัยใหม่ระหว่างผู้เห็นต่างจากรัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับเจ้าหน้าที่รัฐ มีลักษณะที่คล้ายคลึงในหลักการและแนวทางดำเนินการ เนื่องจากเป็นการนำอดีตนักรบ/นักต่อสู้ (อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ VS อุดมการณ์แบ่งแยกดินแดน) กลับมาร่วมพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่/ประเทศ โดยให้ยุติความรุนแรงและหันมาใช้แนวทางสันติ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการดำเนินการในคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ ทั้งหมดให้ความสำคัญต่อภารกิจของฝ่ายทหารซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ/เจ้าภาพหลัก เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับการปราบปรามกลุ่มนิยามคอมมิวนิสต์โดยตรง ขณะที่การประยุกต์ใช้แนวทางคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ ในกรณีสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องมุ่งเน้นการบูรณาการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือของชุมชน ภาคประชาสังคม และประชาชนในพื้นที่ ในการนำอดีตนักรบ/นักต่อสู้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างประสบผลสำเร็จ

อย่างไรก็ดี เป้าหมายการปฏิบัติตั้งที่ระดับคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ อาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการทำงานของฝ่ายทหารที่จะช่วยให้การดำเนินการของหน่วยงานความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะกิจกรรม/โครงการกลับคืนสู่สังคม เฉพาะอย่างยิ่งโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ที่สอดคล้องกันในภารกิจที่ฝ่ายรัฐเคยดำเนินการนำกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มาร่วมพัฒนาสังคม กล่าวคือ การปฏิบัติต่ออดีตนักรบ/นักต่อสู้ ผู้เห็นต่างจากรัฐ อย่างเพื่อนประชาชนร่วมชาติ ชี้แจงเพื่อให้ได้เข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลในปัญหานี้อย่างถ่องแท้ช่วยเหลือให้ใช้ชีวิตใหม่ร่วมกันต่อไปในสังคมอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพให้สามารถในการปกครองตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกชนชั้นและสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมทางการเมือง กำหนดวิธีการให้ได้รับรู้ปัญหาของประชาชน ให้ถือความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการ เพื่อฟื้นความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน

แนวคิดการประยุกต์ใช้มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อสนับสนุนกระบวนการกลับคืนสู่สังคม

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ หรือ พ.ร.บ. ความมั่นคงฯ มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นผู้สนองพระบรมราชโองการ โดยเหตุผลหลักในการประกาศใช้ พ.ร.บ. ดังกล่าว คือ ต้องการป้องกันและปราบปรามสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อาทิ การชุมนุมที่มีแนวโน้มยกระดับความรุนแรงมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งทางคณะรัฐมนตรีจะมีมติให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรื่องนี้ โดยการประกาศ พ.ร.บ. ความมั่นคงฯ จะกำหนดพื้นที่ที่ประกาศใช้ และระยะเวลาที่ใช้เอาไว้ พร้อมกับกำหนดข้อห้ามต่างๆ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น ห้ามออกจากเคหสถานในเวลาที่กำหนด ห้ามใช้เส้นทางที่กำหนด เป็นต้น หากใครฝ่าฝืนก็จะมีบทลงโทษที่ชัดเจน จำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พ.ร.บ. ความมั่นคงฯ ที่รัฐบาลประกาศการบังคับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาหลายปีถือว่ามิใช่บทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการลดความรุนแรงและส่งเสริมกระบวนการสันติสุข โดยเฉพาะสาระสำคัญของการใช้มาตรา ๒๑ ใน พ.ร.บ. ความมั่นคงฯ ซึ่งเปิดทางให้ผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่ยอมเข้ามาขอปรับตัวกับทางการ สามารถเลือกเข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือนแทนการถูกดำเนินคดีอาญาตามความผิดที่เคยกระทำเอาไว้ได้ หากผู้ใดผ่านการอบรมดังกล่าว สิทธิของรัฐในการนำคดีมาฟ้องถือเป็นอันระงับไป ตามรายละเอียด ดังนี้

“มาตรา ๒๑ ภายในเขตพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ กอ.รมน. ดำเนินการตามมาตรา ๑๕ หากปรากฏว่าผู้ใดต้องหาว่าได้กระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่คณะ รัฐมนตรีกำหนด แต่กลับใจเข้ามาขอปรับตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนแล้วปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และการเปิดโอกาสให้ผู้นั้นกลับตัวจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนของผู้ต้องหานั้นพร้อมทั้งความเห็นของพนักงานสอบสวนไปให้ผู้อำนวยการ ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวนให้ส่งสำนวนพร้อมความเห็นของผู้อำนวยการให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล หากเห็นสมควรศาลอาจสั่งให้ส่งผู้ต้องหาให้ผู้อำนวยการเพื่อเข้ารับการอบรม ณ สถานที่ ที่กำหนดเป็นเวลาไม่เกินหกเดือนและปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่ศาลกำหนดด้วยก็ได้”

การดำเนินการตามวรรคสอง ให้ศาลสั่งได้ต่อเมื่อผู้ต้องหาผู้นั้นยินยอมเข้ารับการอบรม และปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว เมื่อผู้ต้องหาได้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ดังกล่าวแล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้องผู้ต้องหาผู้นั้นเป็นอันระงับไป”^๘

จากเนื้อความตามมาตรา ๒๑ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้ถอดออกมาจัดทำเป็นกระบวนการปฏิบัติ ๖ ขั้นตอน^๙ คือ

๑. เมื่อผู้ต้องหาทกลับใจเข้ามอบตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนได้ ดำเนินการสอบสวนแล้วปรากฏว่าบุคคลนั้นได้กระทำไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นกลับตัวจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๒. ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนรายงานการสอบสวนและความเห็นไปให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือ ผอ.รมน. (เฉพาะกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง ผู้อำนวยการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้แก่ แม่ทัพภาคที่ ๔)

๓. เมื่อผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวน และตรงกับเงื่อนไขข้างต้นครบถ้วน ให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ส่งบันทึกสำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ

๔. พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อเข้ารับการอบรม

๕. หากผู้ต้องหายินยอมเข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ และศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งให้ส่งผู้ต้องหาผู้นั้นให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อเข้ารับการอบรมเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน รวมทั้งปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลกำหนด

๖. เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้เข้ารับการอบรม รวมทั้งปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลกำหนดเสร็จสิ้น ผลคือสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องผู้ต้องหาเป็นอันระงับไป

ปัจจุบัน กระบวนการตามมาตรา ๒๑ บังคับใช้อยู่ในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวี อันเป็นพื้นที่รอยต่อของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นอำเภอเดียวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่

^๘ “พ.ร.บ.ความมั่นคง คืออะไร ไขข้อสงสัยกฎหมายพิเศษคุมมือบ,” กระปุกดอทคอม, <<http://www.hilight.kapook.com/view/93998>>, ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖.

^๙ “แฉหลักสูตรอบรม “มาตรา ๒๑” เปิดประตูรับกลุ่มป่วนใต้กลับใจ?,” สำนักข่าวอิสรา (Isaranews Agency), <<http://www.isranews.org/south3news/scoop/38-2009-11-15-11/16365--q-21-.html>>, ๑๔ กันยายน ๒๕๕๕.

ประกาศใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคงฯ รวมทั้งหมด ๕ อำเภอ ทั้งนี้ สาเหตุที่ พ.ร.บ.ความมั่นคงฯ ไม่ได้ถูกใช้ อย่างกว้างขวางตลอดหลายปีที่ผ่านมา เพราะติดเงื่อนไขตามมาตรา ๑๕ ที่ระบุว่า “ในกรณีที่ปรากฏ เหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแต่ยังไม่มีควมจำเป็นต้องประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน...” นั้นย่อมหมายถึง ว่าหากจะประกาศ พ.ร.บ.ความมั่นคงฯ ได้ พื้นที่นั้นต้องไม่มีการประกาศพระราชกำหนดการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ หรือ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพยายามแก้ไข ปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งหาวิธีการเพื่อปรับ กระบวนการตามมาตรา ๒๑ แห่ง พ.ร.บ.ความมั่นคงฯ ให้กระชับยิ่งขึ้นเพื่อจูงใจให้ผู้ต้องหาคดีความ มั่นคงเข้าร่วมกระบวนการมากขึ้นและส่งผลต่อการสร้างสถานะสันติสุขในพื้นที่

ในส่วนของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้ดำเนินการตาม มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ โดยมีหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาให้ผู้ต้องหาเข้ารับการฝึกอบรมแทนการดำเนินคดี คือ (๑) เป็นผู้ต้องหาตามกฎหมาย (๒) กระทบความผิดต่อความมั่นคงตามฐานความผิดที่กำหนดไว้ (๓) กระทบความผิดในเขตพื้นที่ที่ รัฐบาลมีการประกาศใช้กระบวนการตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ และ (๔) กระทบความผิดด้วยการหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาคลับตัวจะเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคง ตัวอย่างการดำเนินการตาม มาตรา ๒๑ ที่น่าสนใจ อาทิ หน่วยเฉพาะกิจสงขลาซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่รับผิดชอบ ๔ อำเภอใน จังหวัดสงขลา คือ อำเภอนะบะ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี ที่ผ่านมามีผู้เข้ามา รายงานตัวตามมาตรา ๒๑ รายสำคัญ เช่น นายยาชะ เจะหมะ นายรอยาลี บือราเฮง นายสุริยา หมะนุ และนาย อับดุลเลาะ สามะดามัน เป็นต้น

รายละเอียดการดำเนินการเมื่อผู้ต้องหาเข้ามารายงานตัวแล้ว หน่วยเฉพาะกิจสงขลาจะ เชิญญาติผู้ต้องหามาชี้แจงทำความเข้าใจ บันทึกประวัติผู้เข้ารับการรายงานตัว สอบสวนหา ข้อเท็จจริงแห่งคดี ดำเนินการช่วยเหลือและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จัดให้ผู้เข้ารับการรายงานตัวเข้า รับการฝึกอบรมตามมาตรา ๒๑ ซึ่งประกอบด้วยกรอบด้านศาสนาและการฝึกวิชาชีพ ส่วนใน การดำเนินการเชิงรุกนั้น หน่วยเฉพาะกิจสงขลาได้ประชาสัมพันธ์การดำเนินการตามมาตรา ๒๑ ให้ ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบผ่านการประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และจัดให้ผู้ผ่านการอบรมตาม มาตรา ๒๑ มาร่วมเป็นวิทยากรเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อเท็จจริงและชี้แจงทัศนคติการดำเนินการตาม มาตรา ๒๑ รวมทั้งเข้าพบเพื่อทำความเข้าใจกับเครือข่ายกลุ่มเป้าหมายที่มีหมาย ป.วิ.อาญา เกี่ยวกับ ความมั่นคง ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชนด้วย

การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับผู้ที่ออกหมายจับ กองอำนวยความสะดวกความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า เสนอถอนหมายจับตามอำนาจของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินต่อศาลจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสงขลา โดยมอบให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ (ศปก.อ.) หน่วยเฉพาะกิจ (ฉก.) ประจำพื้นที่ และสถานีตำรวจภูธรร่วมกันหารือในการยื่นคำร้องขอเพิกถอนหมายจับ สำหรับผู้ที่มีหมายจับที่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิอาญา) ได้ดำเนินการในลักษณะการอำนวยความสะดวกตามโครงการ “พาคนกลับบ้าน” โดยเฉพาะในชั้นการประกันตัวตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนจนถึงชั้นศาล ส่วนกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยบางคนที่พนักงานอัยการหรือศาลได้มีคำสั่งไม่ฟ้องหรือมีคำพิพากษายกฟ้องไปแล้ว กองอำนวยความสะดวกความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จะพิจารณาอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้ต่อไป

การประสานงานและบูรณาการการดำเนินงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีการจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานคณะทำงาน” (ศปคท.) ซึ่งมีภารกิจในการประสานแผนงาน ขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานเทียบเท่าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดำเนินการร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) และศูนย์อำนวยความสะดวกบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการบูรณาการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชนและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การร่วมเป็นคณะกรรมการด้านการอำนวยความสะดวก (คณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้รายงานตัว แสดงตน เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และคณะกรรมการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชนซึ่งถูกบังคับใช้กฎหมายในความผิดเกี่ยวกับคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้) และมีชุดขับเคลื่อนจังหวัดเป็นหน่วยการปฏิบัติงานร่วมหรือควบคู่ไปกับหน่วยเฉพาะกิจจังหวัด และ ศปก.อ. ในการประสานกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และจัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนเกี่ยวกับความเป็นธรรม

จะเห็นได้ว่าการดำเนินการตามมาตรา ๒๑ ได้ชี้ให้เห็นข้อดีของการใช้การเมืองนำการทหารเพื่อมีผลต่อการ ประนีประนอมเอื้อบรรยากาศการพูดคุย ซึ่งรัฐบาลและฝ่ายความมั่นคงกำลังดำเนิน ยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยนอกจากลดการใช้ปฏิบัติการทางการทหารและการใช้กฎหมายพิเศษ แต่เพิ่มการใช้กฎหมายปกติในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดมากขึ้น ร่วมกับการสร้างบรรยากาศการพูดคุยเพื่อสันติสุข ซึ่งประยุกต์จากแนวทางโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ที่ดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้มีความเห็นต่างกับรัฐกว่า ๑,๑๔๐ คน (อ้างอิงจากทำเนียบกำลังรบของกองอำนวยความสะดวกความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า) เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและกลับคืนสู่สังคมในที่สุด ขณะที่ผู้ที่มีหมายจับตามพระราชกำหนดการบริหารราชการใน

สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) ก็นำไปปลดหมายแล้วกับทางศาลกว่า ๖๐๐ คน และผู้ที่มีหมาย ป.วิอาญา ซึ่งปลดหมายไม่ได้ แต่หน่วยงานได้ดำเนินการช่วยเหลือในเรื่องการให้การประกันตัวในวงเงินประกันไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ในชั้นพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ความมุ่งหวังในการบังคับใช้มาตรา ๒๑ ในโครงการ “พาคนกลับบ้าน” น่าจะเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มแกนนำเป้าหมายในพื้นที่ ยังเปิดเผยไม่ได้ออกมาแสดงตนต่อฝ่ายรัฐและยุติการใช้ความรุนแรงโดยเด็ดขาด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการสันติภาพและแนวทางสันติวิธีในจังหวัดชายแดนภาคใต้

กมล กมลตระกูล^{๑๑} ศึกษาเรื่องแนวทางการสร้างสันติภาพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในมุมมองของผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง จากข้อมูลปฐมภูมิของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่คัดเลือกจากผู้ถูกผลกระทบจากความรุนแรงจำนวน ๑,๕๐๐ คนจากจังหวัดละ ๕๐๐ คน คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อหาสาเหตุและทางออกในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน โดยใช้มุมมองและความต้องการของบุคคลในพื้นที่ที่อยู่กับปัญหาและมีความเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยสรุปคือการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาจากข้างล่างสู่ข้างบนหรือจากข้างล่างสู่ศูนย์กลาง และใช้มุมมองการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเป็นด้านหลัก ส่วนการใช้กำลังปราบปราม จับกุมเป็นด้านรองอันเป็นแนวทางที่ตรงกันข้ามกับที่รัฐบาลใช้อยู่ในปัจจุบัน

ผู้ศึกษาใช้หลักคิด ทฤษฎี และกรอบคิดด้านต่างๆ ได้แก่ ๑) หลักสิทธิมนุษยชนของกติการะหว่างประเทศและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ๒) ทฤษฎี Basic Human Needs (BHNs) ของ Abraham Maslow ๓) ทฤษฎี Frustration-Aggression ของ John Dollard ที่พัฒนาขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๙๓๐ ๔) แนวคิดของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ๕) แนวคิดของมหาเธร์ โมฮัมหมัด และ ๖) บทเรียนจากต่างประเทศ โดยมีข้อที่ค้นพบ คือ ความรุนแรงเป็นผล ไม่ใช่เหตุ เหตุของความรุนแรงเมื่อวิเคราะห์ลงไปแล้วคือ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน การขาดแคลนสาธารณสุข ปัญหาขาดแคลนด้านสาธารณสุข การไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่คับแคบ ทำให้ตกงาน โดยเฉพาะเยาวชน โอกาสในการประกอบอาชีพถูกคุกคาม เช่น การทำประมงชายฝั่ง

^{๑๑} กมล กมลตระกูล, “แนวทางการสร้างสันติภาพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในมุมมองของผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง,” (งานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๑), น. บทคัดย่อ.

ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีแต่ความแร้นแค้น จึงกลายเป็นหน่อของความไม่พอใจรัฐบาลและสะท้อนออกมาในรูปแบบของการร่วมมือกับผู้นำมความรุนแรง

ข้อเสนอที่เป็นทางออกเชิงนโยบายในมุมมองของประชาชน คือ แนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน คือ การทุ่มงบประมาณลงไปเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาเยาวชนไม่มีงานทำและไม่ได้รับการศึกษา และขาดแคลนสาธารณูปโภค การพัฒนาให้มีบริการสาธารณสุขพื้นฐานอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลตัวเมือง เป็นต้น

อาภัสรา เฟื่องฟู^{๑๑} ศึกษาเรื่องกระบวนการพูดคุยสันติภาพเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : บทเรียนจากต่างประเทศ โดยมองว่าปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับมิติอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ความเป็นธรรม และระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ จึงต้องได้รับการแก้ไขด้วยแนวทางทางการเมืองที่ใช้สันติวิธีเป็นหลัก โดยในระดับยุทธศาสตร์เป็นการพูดคุยเพื่อสันติภาพ (peace dialogue) กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ส่วนในระดับยุทธวิธีเป็นการพูดคุยสันติภาพกับภาคประชาชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง โดยใช้กรณีความขัดแย้งในอาเจห์ของอินโดนีเซียและไอร์แลนด์เหนือ ซึ่งประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการพูดคุยสันติภาพเป็นบทเรียนในการนำมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เช่น การมีเจตจำนงทางการเมืองที่จะยุติความขัดแย้งมีแผนการปฏิบัติการและข้อเสนอที่ชัดเจนและมีเหตุผล ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเหตุการณ์ความไม่สงบเข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยสันติภาพ ส่วนรูปแบบการเจรจาควรเป็นการพูดคุยโดยตรงอย่างไม่เป็นทางการ เป็นความลับ เป็นต้น

นอกจากนี้ การนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติควบคู่กับการผลักดันนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้อต่อการพูดคุยแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง และการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

^{๑๑} อาภัสรา เฟื่องฟู, “กระบวนการพูดคุยสันติภาพเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : บทเรียนจากต่างประเทศ,” (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๔ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๕), น. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.

ในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ ขณะเดียวกัน ต้องมีการมอบนโยบายการบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกาแก้ไขปัญหาลจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยเร็ว ทั้งนี้ ฝ่ายรัฐควรส่งสัญญาณการมีเจตจำนงที่จะใช้กระบวนการพูดคุยสันติภาพเป็นแนวทางแก้ไขปัญห ขณะทีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปรับกรอบความคิด (mindset) เพื่อยอมรับความแตกต่าง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย และทำงานแบบบูรณาการมากขึ้น ตลอดจนต้องเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดสันติภาพถาวรในพื้นที่

วัชรภรณ์ จุ้ยลำเพ็ญ^{๑๒} ศึกษาเรื่องกระบวนการเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีมินดาเนา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ พบว่าบทเรียนจากกรณีของฟิลิปปินส์แสดงให้เห็นถึงความเตรียมพร้อมของรัฐบาลฟิลิปปินส์และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front – MILF) ในการมุ่งแสวงหาสันติภาพในภูมิภาคอย่างจริงจัง แม้การดำเนินการดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างเส้นทางที่อาจต้องเจอกับอุปสรรคต่างๆ ในขั้นตอนของการนำกฎหมายต่างๆ ไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับแผนที่นำทาง (Roadmap) ที่ถูกออกแบบให้ทุกๆ ขั้นตอนนั้นอยู่ภายในขอบเขตที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความยืดหยุ่น ความโปร่งใส ความครอบคลุมและกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตยที่ได้จากการปรึกษาหารือในวงกว้าง ประสบการณ์จากรัฐบาลฟิลิปปินส์และกลุ่ม MILF น่าจะเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยต่อไป

ผู้ศึกษาให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการเจรจา อาทิ การนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาสร้างพลังสังคม/วัฒนธรรมและการเปิดพื้นที่ทางการเมืองที่เอื้อต่อการเจรจา การพูดคุยแบบเปิดเผยต้องมีการชี้แจงให้นานาชาติเข้าใจว่าเป็นการแก้ไขปัญหภายในของไทยโดยสันติวิธี การมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการสื่อสารและการทำงานกับสื่อมวลชน การจัดตั้งองค์กรใหม่รับผิดชอบเรื่องการพูดคุยเพื่อสันติสุขเป็นการเฉพาะ การพิจารณาเรื่องการกระจายอำนาจทางการเมืองอย่างจริงจังเพื่อนำไปสู่การยกร่างกฎหมายเพื่อรองรับ การพูดคุยและสื่อสารภายในระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อสร้างความเห็นร่วมกันและเตรียมความพร้อมในการพูดคุย การสร้างเอกภาพในการทำงานและการกำหนดกรอบการทำงานระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ตลอดจนสร้างองค์ความรู้เรื่องกระบวนการสันติภาพให้แก่ประชาชนในประเทศ

^{๑๒} วัชรภรณ์ จุ้ยลำเพ็ญ, “กระบวนการเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีมินดาเนา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์,” (เอกสารวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘), น. บทนำ.

การใช้มาตรการกลับคืนสู่สังคม (Reintegration Module) ของกลุ่มติดอาวุธที่ต่อสู้กับรัฐในพื้นที่ขัดแย้งอื่นๆ

ชลัท ประเทืองรัตนา^{๑๑} ศึกษาเรื่องการสร้างความปรองดองภายหลังความรุนแรงในรวันดา : บทเรียนสำหรับสังคมไทย (Reconciliation After Violence in Rwanda : Lesson for Thai Society) เกี่ยวกับเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดาเมื่อปี ๒๕๓๗ โดยชาวฮูตูสังหารชาวตุตซี ทำให้มีผู้สูญเสียชีวิตนับล้านคนในระยะเวลาเพียงแค่ ๔ เดือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวตุตซีและชาวฮูตูลายกลาง เกิดการสูญเสียในชีวิต ทรัพย์สิน มีการข่มขืนเกิดขึ้นมากมาย เกิดรอยแตกร้าวในสังคมรวันดาครั้งสำคัญที่สุดในประเทศ จนกระทั่งนำมาสู่การสู้รบกันของ ๒ กลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง และได้ขยายการต่อสู้โดยแสวงหาแนวร่วมของประเทศเครือข่ายในแอฟริกา สู้รบกันทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เกิดการสูญเสียจากสู้รบอย่างยืดเยื้อ อดูรั้งให้ประเทศไม่สามารถพัฒนาได้อย่างที่ควรจะเป็น แต่ในที่สุดรวันดาสามารถก้าวผ่านโศกนาฏกรรมครั้งสำคัญไปได้ นำมาสู่การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้กระบวนการและกลไกในการสร้างความปรองดอง ได้แก่ ๑) การลงโทษผู้กระทำผิดจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวตุตซี ดำเนินการผ่านกลไกศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดาและศาลยุติธรรมรวันดา ๒) ศาลยุติธรรมกาคาซา (The Gacaca Tribal System) กับการลงโทษและสร้างความปรองดอง ๓) คณะกรรมการเพื่อความเป็นเอกภาพและปรองดอง (The Nationality and Reconciliation Commission - NURC) ๔) การชดเชย ๕) การจัดการกับความทรงจำ และ ๖) หมู่บ้านสมานฉันท์

ความน่าสนใจของการดำเนินกระบวนการชดเชยในการสร้างความปรองดอง คือ การใช้โปรแกรมการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Disarmament, Demobilization and Reintegration Program : DDR) โดยเน้นให้อดีตกองกำลังทหารของทั้ง ๒ กลุ่มชาติพันธุ์ ปลดอาวุธ เลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ โดยไม่ต้องรับโทษ ซึ่งเป็นโปรแกรมตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ - ๒๕๕๐ มีระยะเวลาประมาณ ๑๒ ปี โดยเฉพาะให้ทหารเด็กจะได้รับโอกาสในการกลับคืนสู่สังคม ทหารประมาณ ๕๔,๐๐๐ นาย เลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหารและกลับคืนสู่สังคมโดยมี The Rwandan Demobilization and

^{๑๑} ชลัท ประเทืองรัตนา, “การสร้างความปลอดภัยภายหลังความรุนแรงในรวันดา : บทเรียนสำหรับสังคมไทย (Reconciliation After Violence in Rwanda : Lesson for Thai Society),” (ชุดความรู้กระบวนการสันติภาพในต่างประเทศ สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕), น. บทสรุปภาพรวม.

Reintegration Commission (RDRC) ทำหน้าที่พิจารณาเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหารและกลับคืนสู่สังคมของทหารทั้งสองฝ่ายในสองช่วงคือปี ๒๕๔๐ – ๒๕๔๔ และปี ๒๕๔๕ – ๒๕๕๐

ในช่วงแรกกองกำลัง Rwandan Patriotic Army (RPA) จำนวน ๑๘,๖๙๒ นาย ได้เลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหารและกลับคืนสู่สังคมโดยมีเงินช่วยเหลือจากต่างชาติและรัฐบาลวันดา ในช่วงที่สองเป็นการเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และกลับคืนสู่สังคมจากการสู้รบในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสงครามคองโก (ฐานสู้รบนอกพื้นที่) คือ แองโกลา บุรุนดี รวันดา อุกันดา สาธารณรัฐแอฟริกากลาง โดยมีจำนวน ๓๕๐,๐๐๐ นายในช่วง ๕ ปี สำหรับวันดาได้ใช้งบประมาณในช่วงนี้ จำนวน ๕๗.๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีกองกำลัง Rwandan Defence Force (RDF) และ Forces Army of Rwanda (FAR) รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๐,๐๓๙ นาย ในช่วงปี ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙ กองกำลัง RDF จะได้รับเงินช่วยเหลือเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหารสามเท่าของเงินเดือนๆ สุดท้าย รวมถึงได้รับการอบรมในการปลดประจำการในเรื่องประวัติศาสตร์วันดา การศึกษา สร้างความเป็นเอกภาพและสมานฉันท์ และการเงิน

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการสร้างความปรองดองในวันดา คือ ช่องทางในการกลับคืนสู่สังคมมีการจัดทำโปรแกรมการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม ที่เน้นให้อดีตกองกำลังทหารของทั้ง ๒ กลุ่มชาติพันธุ์ ปลดอาวุธ เลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ดังกล่าว โดยมีงบประมาณช่วยเหลือจากรัฐบาลวันดาและต่างประเทศ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า กระบวนการที่ช่วยให้รวันดาก้าวข้ามผ่านวิกฤตการณ์ในชาติ จะนำมาเป็นบทเรียนให้กับสังคมไทยได้ประยุกต์ใช้ในการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้น โดยพบข้อสรุปที่น่าสนใจ อาทิ ๑) ความรุนแรงไม่ใช่ทางออก: ต้องหาทางออกร่วมกันของคนในสังคม ๒) การขจัดความรุนแรงทางวัฒนธรรมจากสื่อต่างๆ ๓) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับการเหยียดหยามและการแสดงความรังเกียจ ๔) การจัดการกับความจริงที่เกิดขึ้น ๕) ทางออกของประเทศเกิดจากทั้งสังคมด้วยการพูดคุย ๖) การบันทึกข้อตกลงไม่ใช่คำตอบสุดท้าย ๗) การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และ ๘) การขจัดรากเหง้าของความไม่เป็นธรรม

Charles Lister^{๑๔} ศึกษาเรื่อง Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration? เกี่ยวกับจำนวนนักรบต่างชาติที่เดินทางไปร่วมรบในซีเรียและอิรักในระดับที่ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ขณะที่นักรบต่างชาติส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมในการต่อสู้ บางส่วนได้เริ่มที่จะเดินทางกลับไปยังประเทศของตน และได้กลายเป็นภัยคุกคามแท้จริงต่อความมั่นคงในประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะมุ่งหาแนวทางบริหารจัดการ รวมถึงมี

^{๑๔} Charles Lister, “Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration?,” Brookings Institute, August 2015.

นโยบายที่จะป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงที่เกิดจากการเดินทางกลับของนักรบเหล่านี้ โดยรวมเอาประชาชนและชุมชนเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการต่อต้านการมีแนวคิดหัวรุนแรง

ผู้ศึกษาใช้กรณีตัวอย่างของหลายประเทศในยุโรปโดยชี้ให้เห็นความจำเป็นของการมีนโยบายและมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย แต่ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ต้องมีข้อควรระวังที่จะไม่ให้นโยบายถูกแปลงไปสู่การกระทำความผิดทางอาญาแบบหลบซ่อนของบุคคลหรือชุมชน เบื้องต้นผู้กำหนดนโยบายจะต้องสำรวจระหว่างแนวทางการใช้นโยบาย “แข็งกร้าว” ในการสืบสวนทางอาชญากรรมและการดำเนินคดีทางอาญา กับนโยบาย “โอนอ่อน/เปิดกว้าง” (liberal) มากกว่า เพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มนักรบผู้ต่างชาติและการนำกลับคืนสู่สังคมและชุมชนที่ได้ผลมากกว่า ในบริบทที่ว่า “พลเมืองในยุคประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่ถูกรักษาโดยกฎหมาย.....ควรได้รับโอกาสในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีส่วนร่วมในสังคม” หรือหมายถึงปัจเจกบุคคลมีสิทธิที่จะออกห่างจากการกระทำความผิดในอดีตและโน้มเอียงไปสู่การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น

การบังคับใช้นโยบาย “โอนอ่อน/เปิดกว้าง” อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความเข้าใจและการประเมินแรงจูงใจที่กลุ่มนักรบต่างชาติที่จะละทิ้งการใช้ความรุนแรงและความจำเป็นในการกลับคืนสู่สังคม กรณีของอังกฤษมีการใช้โปรแกรม “Channel” โดยใช้สมาชิกในชุมชนมุสลิมที่มีนักรบต่างชาติมาให้คำแนะนำในการกลับคืนสู่สังคม ในเดนมาร์กใช้โปรแกรม “Early Prevention” เพื่อป้องกันไม่ให้นักรบต่างชาติเดินทางไปต่อสู้ออกกำลังกายกับโปรแกรม “Exit” เพื่อดึงให้กลุ่มดังกล่าวกลับคืนสู่สังคม โดยใช้กลไกตัวแสดง ได้แก่ ตำรวจ สภามือง องค์กรพัฒนาเอกชนระดับชาติและท้องถิ่น มีการจัดหางาน ที่พักอาศัย การศึกษา และการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา ส่วนกรณีของเยอรมนีมีโครงการ “HAYAT” ที่ดำเนินการร่วมกับสำนักงานกลางตรวจคนเข้าเมือง ในการประเมินและให้คำปรึกษาในการกลับคืนสู่สังคมแก่กลุ่มนักรบต่างชาติ

ผู้ศึกษาสรุปว่าประเทศต่างๆ ควรปรับใช้แนวทางที่ลดความแข็งกร้าวต่อกลุ่มนักรบต่างชาติที่เดินทางกลับมาสู่ประเทศ มากกว่าการใช้นโยบายที่แข็งกร้าวมุ่งเน้นการดำเนินคดีทางอาญา โดยอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการประสานการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นกับผู้นำชุมชน การปรับปรุง/พัฒนาข้อมูลระหว่างสถานการณ์ของกลุ่มนักรบต่างชาติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพลวัตรในการชักจูงหรือบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงในกลุ่มก่อการร้าย เพื่อให้ภาครัฐเข้าใจวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการต่อสู้ของนักรบต่างชาติที่ต้องการใช้ความรุนแรง และหาแนวทางดำเนินการเพื่อป้องกันหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (โดยใช้หลักจิตวิทยา) ได้อย่างเหมาะสม

การประเมินการใช้มาตรการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติต่อกลุ่มติดอาวุธที่ต่อสู้กับรัฐ

Jacqueline O'Neill^{๑๕} ศึกษาเรื่อง Engaging Women in Disarmament, Demobilization and Reintegration (DDR): Insights for Colombia เกี่ยวกับการนำผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (DDR) ตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ ในกรณีการยุติความขัดแย้งด้วยกระบวนการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลโคลอมเบียกับกองกำลังปฏิวัติติดอาวุธของโคลัมเบีย (Revolutionary Armed Forces of Colombia – FARC) ซึ่งเน้นการเปิดโอกาสให้อดีตนักรบหญิงจำนวนร้อยละ ๔๐ ของจำนวนนักรบทั้งหมด ๘,๐๐๐ คนสามารถกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตตามปกติ

ผู้ศึกษาให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำโปรแกรมเพื่อสนับสนุนกระบวนการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคมของรัฐบาลโคลอมเบียต่ออดีตนักรบกลุ่ม FARC ในการผลักดันให้กระบวนการสร้างสันติภาพในชื่อ “Hogar de Paz” (Peace Home) ในประเทศประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การยืนยันให้ผู้หญิงมีบทบาทร่วมในกระบวนการแปลงเปลี่ยนความรุนแรงมีนัยสำคัญต่อการสร้างเสถียรภาพในประเทศ ผู้หญิงที่อยู่ในชุมชนมีบทบาทจำเป็นในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนักรบ/นักต่อสู้กลับคืนสู่สังคม การให้ความสำคัญต่อเพศและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงจะเป็นฐานรากในการสร้างความสนใจในปัญหาทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ โดยต้องมีการประเมินประสบการณ์ในความขัดแย้งที่แตกต่างระหว่างนักรบชายและนักรบหญิง นอกจากนี้ ยังต้องให้การสร้างความปรองดองสมานฉันท์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนำกลับคืนสู่สังคม โดยมีการคิดรูปแบบกระบวนการ DDR ที่สอดคล้องกับแผนการฟื้นฟูภายหลังความขัดแย้ง เช่น แผนการปรับปรุง/พัฒนาฐานข้อมูลเรื่องเพศสภาพของนักรบ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการให้แก่อดีตนักรบที่กลับคืนสู่สังคม การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการฝึกอบรมและการศึกษา

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาระบุว่าการดำเนินกระบวนการกลับคืนสู่สังคมที่มีประสิทธิภาพต้องพิจารณาจากมูลเหตุจูงใจที่ทำให้นักรบเข้าร่วมกลุ่มใช้ความรุนแรงและประสบการณ์ที่นักรบได้รับระหว่างการต่อสู้ เป็นข้อมูลประกอบสำคัญ ร่วมกับการใช้ข่าวสารเพื่อเข้าถึงและดึงกลุ่มผู้หญิงมาเข้าร่วมกำลังหลักในการผลักดันกระบวนการ DDR ให้ประสบผลในวงกว้าง

^{๑๕} Jacqueline O’Neil , “Engaging Women in Disarmament, Demobilization, and Reintegration: Insights For Colombia,” The Institute for Inclusive Security, March 2015.

บทที่ ๓

พัฒนาการโครงการพาคณกลับบ้าน

พัฒนาการโครงการพาคณกลับบ้านในบทที่ ๓ ประกอบด้วย ๔ หัวข้อสำคัญคือ ๑) ความ เป็นมาของโครงการพาคณกลับบ้านและรูปแบบวิธีการดำเนินงาน ๒) ผลการดำเนินงาน ๓) ปัญหา อุปสรรค และ ๔) บทสรุป ดังนี้

ความเป็นมาและการดำเนินงาน

๑. ยุคริเริ่มโครงการพาคณกลับบ้าน ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕

๑.๑ ที่มา

โครงการพาคณกลับบ้าน ริเริ่มขึ้นสมัย พลโท อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ ขึ้นดำรง ตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๔/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ เป็นโครงการที่พัฒนามาการมา จากนโยบายเฉพาะหน้า และกำหนดเป้าหมายเพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลในห้วง ๖ เดือนแรก ของการทำงานภายใต้ยุทธศาสตร์ 6 ประการที่กำหนดในยุคพลโท อุดมชัย โดยใช้ชื่อนโยบายนี้ว่า “สานใจสู่สันติ” เพื่อสื่อให้ทุกฝ่ายเห็นว่าการสานใจให้ผูกพัน สานสอดคล้อง เป็นพวกพ้อง น้องพี่ จะเป็น หนทางที่ดีที่สุด ที่จะนำความปกติสุข กลับมาสู่ประชาชนได้ จึงให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้าง และทำ ความความเข้าใจเป็นความสำคัญอันดับแรก ด้วยการน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นนโยบายที่ ต้องยึดมั่นตลอดเวลาโดยมีเป้าหมายการทำงานที่ต้องการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้แก่

๑.๑.๑ ทำให้พี่น้องประชาชนที่อพยพออกนอกพื้นที่ เนื่องจากผลกระทบด้าน ความปลอดภัย เดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาด้วยความมั่นใจคืนสู่ครอบครัวอย่างอบอุ่น

๑.๑.๒ เกิดกระแสรัก สามัคคี ในพื้นที่ ทั้งไทยพุทธ และไทยมุสลิมให้อยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๑.๑.๓ พี่น้องประชาชนไม่ยอมรับการก่อเหตุร้ายและหันมาให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันและสกัดกั้นการที่จะก่อเหตุมากขึ้น

๑.๑.๔ เกิดการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายเพื่อกำหนดทิศทางในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาวิถีชีวิตของประชาชน

๑.๑.๕ มีเครือข่ายร่วมรัฐและภาคประชาสังคมในการอนุรักษ์และฟื้นฟู สภาพแวดล้อมชัดเจนมีการทำงานร่วมกันมากขึ้น

๑.๑.๖ การบริหารงานในยุคนี้ดำเนินการภายใต้นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๗) ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ โครงการพาคนกลับบ้านจึงเป็นไปเพื่อแปรนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยเป็นการตอบวัตถุประสงค์ ๒ ข้อ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ “เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาาร่วมกัน” และข้อ ๘ “เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ” เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จึงได้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยริเริ่มดำเนินการโครงการ “พาคนกลับบ้าน” เพื่อให้การทำงานตามนโยบายสานใจสู่สันติมีผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จึงได้เปิดตัวโครงการพาคนกลับบ้านครั้งแรก วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ มีผู้เข้าร่วมโครงการ ๙๓ คน จัดที่ห้องประชุม สนง.คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส แบ่งเป็นบุคคลที่มีหมาย พ.ร.ก. จำนวน ๒๒ คนหมาย มีหมาย ป.วิ อาญา จำนวน ๕ คน มีหมาย พ.ร.ก.และมีหมาย ป.วิ อาญา ด้วยจำนวน ๙ คนและไม่พบคดี จำนวน ๕๗ คน

๑.๒ การวิเคราะห์สภาพปัญหา ก่อนริเริ่มโครงการ

จากการประเมินสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ เป็นต้นมา พบว่า ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยทั่วไปในพื้นที่ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานไม่ได้ส่งผลดีในการต่อสู้ของขบวนการที่เห็นต่างกับรัฐแต่กลับทำให้เกิดความสูญเสียต่อทุกฝ่าย และยังส่งผลกระทบทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดโอกาสในการพัฒนาทุกๆ ด้าน องค์กรที่ต่อสู้กับรัฐก็ไม่สามารถชี้้นำให้มวลชนและสมาชิกขององค์กรเห็นช่องทางที่จะนำพา/ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ แต่ในทิศทางตรงกันข้ามปรากฏภาพ การนำองค์กรของแกนนำได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อมวลชน โดยแกนนำบางส่วนทอดทิ้งแนวทางการต่อสู้ ละเลยความถูกต้องนำองค์กรเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ขัดแย้งต่อความเชื่อ ความศรัทธาของสมาชิก จากเหตุดังกล่าว ทำให้สมาชิกกลุ่มหนึ่งไม่เห็นด้วยกับแนวทางการต่อสู้ที่ไร้ทิศทาง ไร้เข็มมุ่ง ผิดเพี้ยนไปไม่เป็นระบบ จึงได้รวมตัวกันเดินออกมาจากขบวนการต่อสู้ เพื่อหาทิศทางที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการสูญเสียแก่ประชาชน ประกอบกับการที่รัฐได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เห็นต่างกับรัฐและเคยต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรงได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ให้โอกาสและรับฟังความเห็นต่างจากประชาชนในการกำหนดแนวทางตามวิถีชีวิตที่ต้องการ กลุ่มบุคคลดังกล่าวจึงได้รวมตัวกันขึ้นมาและประสานงานกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรง โดยได้แสดงตนต่อผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ เพื่อร่วมกับรัฐในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐด้วยวิธีรุนแรงในหัวที่ผ่านมา รวมทั้งในปัจจุบันที่เป้าหมายการต่อสู้และมีความประสงค์ที่จะยุติบทบาทในการต่อสู้หันมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยสันติวิธีร่วมกับรัฐ แต่เนื่องจากบุคคลดังกล่าวอาจยังขาดข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่มั่นใจในรัฐ หรือยังมองไม่เห็นช่องทางในการออกมารายงานตัวแสดงตนรวมทั้งการขาดคนชี้้นำ ให้คำปรึกษาในกระบวนการแสดงตน กอปรกับผลสืบเนื่องมาจากการกระทำที่ผิดพลาดของตนในขณะที่ร่วมกับขบวนการ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่น ทำให้ไม่เห็นช่องทางในการออกมารายงานตัวแสดงตน และยุติบทบาทการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรง

จากการประสานงานกับคณะกรรมการประสานงานและรณรงค์เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีบุคคลและกลุ่มบุคคลที่เคยร่วมขบวนการเดียวกัน ประสงค์ที่จะยุติบทบาท และต้องการออกมารายงานตัวแสดงตนเพื่อร่วมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกจำนวนหนึ่ง หลังจากที่ถูกกลุ่มคนเหล่านั้นได้มีความมั่นใจในกระบวนการที่รัฐ และแนวทางหรือแนวนโยบายที่รัฐได้กำหนดขึ้นส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะยุติบทบาทในการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรง แผนกพาคนกลับบ้าน ได้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการฯ เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อนำพาบุคคล/กลุ่มบุคคลเหล่านั้นได้ออกมารายงานตัว แสดงตน และร่วมสร้างสันติสุขให้เกิด อันเป็นเป้าหมายร่วมที่ทั้งรัฐและขบวนการที่ต่อสู้กับรัฐมีความต้องการเหมือนกัน

โครงการพาคนกลับบ้านเป็นโครงการเร่งด่วนที่เกิดจากนโยบายสานใจสู่สันติ เพื่อรองรับการกลับมาของผู้ที่ต้องการยุติการก่อเหตุ และต้องการออกจากการร่วมขบวนการ ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการถึง ๒ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการประสานงานและรณรงค์เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแต่งตั้งจากบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือในพื้นที่ เป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐ กับเป้าหมาย และคณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการยุติธรรมโดยตรง เพื่อให้การช่วยเหลือด้านกฎหมายและอื่นๆ ซึ่งขณะนั้นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้มอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ระดับอำเภอ (ศปก.อ) อันเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ปัญหาในระดับพื้นที่ เป็นหน่วยรับรายงานตัว และอำนวยความสะดวกในเบื้องต้น ก่อนเข้าสู่กระบวนการของคณะกรรมการ พร้อมทำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สื่อสาร ไปยังผู้เห็นต่างผ่านเครือข่าย จนสามารถสร้างความเชื่อมั่นและพาบุคคลเหล่านั้นกลับมาสู่สังคมใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวอย่างปกติ

๑.๓ รายละเอียดโครงการ

โครงการพาคนกลับบ้าน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า มีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ แผนกพาคนกลับบ้าน สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๓.๑ วัตถุประสงค์

๑.๓.๑.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจ และฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาาร่วมกัน รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาตามความเหมาะสม โดยยึดหลักสันติวิธี และการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๓.๑.๒ เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุข

๑.๓.๑.๓ เพื่อลดความหวาดระแวง และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสช่องทางให้กับบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่เคยต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรงในหัวที่ผ่านมา และมีความต้องการที่จะยุติบทบาทดังกล่าวและหันกลับมาร่วมมือกันกับรัฐ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธี

๑.๓.๑.๔ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติของรัฐในกระบวนการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐ ได้มีหลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยสันติวิธี และเป็นการสร้างสามัคคีกับแนวร่วม เพื่อโคดเดี่ยวกองกำลังและแกนนำ

๑.๓.๑.๕ เพื่อประสานการทำงานกับทุกภาคส่วน โดยให้ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนจนนำไปสู่การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งไปสู่ความปรองดอง และความสมานฉันท์ จนสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้มิติความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรืออยู่ร่วมกันได้ภายใต้สังคมแบบพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข

๑.๓.๑.๖ เพื่อประสานงานและรณรงค์ให้กับผู้ที่มีความเห็นต่างกับรัฐ ได้มีโอกาสต่อสู้ตามแนวทางที่สันติวิธีและกลับมาใช้ชีวิตในภูมิภาคตนเองอย่างปกติสุข และอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมให้กับบุคคลที่กล่าวมาเพื่อมีช่องทางในการต่อสู้และได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐ

๑.๓.๒ องค์ประกอบในการขับเคลื่อนการทำงาน ประกอบด้วย

๑.๓.๒.๑ คณะกรรมการประสานและรณรงค์เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหน้าที่ สร้างความเข้าใจกับบุคคลในครอบครัว กลุ่มเครือข่าย และผู้มีอิทธิพล ต่อผู้ที่ทำความผิดคดีความมั่นคงที่ถูกออกหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา ให้ออกมารายงานตัวแสดงตน ตามโครงการพาคณกลับบ้าน คณะกรรมการฯ ประกอบด้วย ผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนที่เป็นแกนนำก่อนหน้า จำนวน ๑๖ คน

๑.๓.๒.๒ คณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้รายงานตัวแสดงตนเพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหน้าที่

อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตน ตามกระบวนการยุติธรรม ด้านการต่อสู้คดีความ และการเยียวยาในส่วนที่ได้รับผลกระทบ คณะกรรมการประกอบด้วย อัยการจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นต้น

๑.๓.๒.๓ หน่วย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด โดย ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ, หน่วยเฉพาะกิจจังหวัด โดย หน่วยเฉพาะกิจหมายเลข มีหน้าที่รับรายงานตัวแสดงตนและอำนวยความสะดวก ตามกระบวนการของโครงการพาคณกลับบ้าน

๑.๓.๓ การดำเนินงานตามโครงการ มีกลุ่มเป้าหมาย ๕ กลุ่ม ดังนี้

๑.๓.๓.๑ กลุ่มผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ

๑.๓.๓.๒ กลุ่มผู้ที่มีหมาย ป.วิฯ อาญา

๑.๓.๓.๓ กลุ่มผู้ที่มีหมาย ป.วิฯ อาญา และหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ

๑.๓.๓.๔ กลุ่มผู้ที่ตกใจ/หวาดระแวง (แต่หลบหนี)

๑.๓.๓.๕ กลุ่มแกนนำที่มีหมายจับของ DSI

๑.๓.๔ การปฏิบัติ มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

๑.๓.๔.๑ ตรวจสอบประวัติพร้อมจัดทำประวัติในเบื้องต้น

๑.๓.๔.๒ ตรวจสอบข้อมูลหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ , ป.วิฯอาญา จาก

ฐานข้อมูลของ ศาลจังหวัดแบ่งเป็น ๓ กรณี คือ

๑.๓.๕ มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ การดำเนินการ ดังนี้

๑.๓.๕.๑ รับรายงานตัวแสดงตนพร้อมมอบหนังสือรับรองการรับรายงานตัวจาก ประธานคณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้มารายงานตัวแสดงตนเพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓.๕.๒ มอบบัญชีรายชื่อให้กับ หน่วยเฉพาะกิจหมายเลข ประสานกับ ๓ ฝ่าย (อำเภอ, ตำรวจ, ทหาร) เพื่อรับรองขอเพิกถอนหมาย

๑.๓.๕.๓ เมื่อเพิกถอนหมายแล้วสำเนาคำสั่งศาลจังหวัดให้ แผนกพาคณกลับบ้าน สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน เพื่อดำเนินการลบฐานข้อมูลจาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

๑.๓.๕.๔ ศูนย์ข่าวร่วม, สำนักอำนาจการข่าวกรอง กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า พิจารณาการใช้ประโยชน์

๑.๓.๖ มีหมาย ป.วิฯอาญา การดำเนินการ ดังนี้

๑.๓.๖.๑ เมื่อตรวจสอบเป็นความผิดเกี่ยวกับคดีความมั่นคง จะรับรายงานตัวแสดงตนพร้อมมอบหนังสือรับรองการรับรายงานตัวจากประธานคณะกรรมการอำนวยความสะดวก

สะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้มารายงานตัวแสดงตนเพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓.๖.๒ มอบบัญชีรายชื่อตามข้อ ๔.๒.๒.๑ ให้กับ หน่วยเฉพาะกิจ หมายเลข ให้ไปดำเนินการตรวจสอบสำนวนในชั้นพนักงานสอบสวน (ตำรวจ อัยการ)

๑.๓.๖.๓ นำมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกตามกระบวนการยุติธรรม (ประกันตัว/ต่อสู้คดี)

๑.๓.๖.๔ รวบรวมบัญชีเพื่อเตรียมประชุมคณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมฯ เพื่อพิจารณากลับกรอง อำนาจความสะดวกต่อกระบวนการยุติธรรมต่อไป

๑.๓.๖.๕ เมื่อดำเนินการคดีสิ้นสุด/ยกฟ้อง แผนกพาคนกลับบ้าน สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน รวบรวมหลักฐานข้อมูล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อไป

๑.๓.๖.๖ ศูนย์ข่าวร่วม, สำนักอำนาจการข่าวกรอง กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า พิจารณาการใช้ประโยชน์

๑.๓.๗ ไม่มีหมาย/หวาดระแวง การดำเนินการ ดังนี้

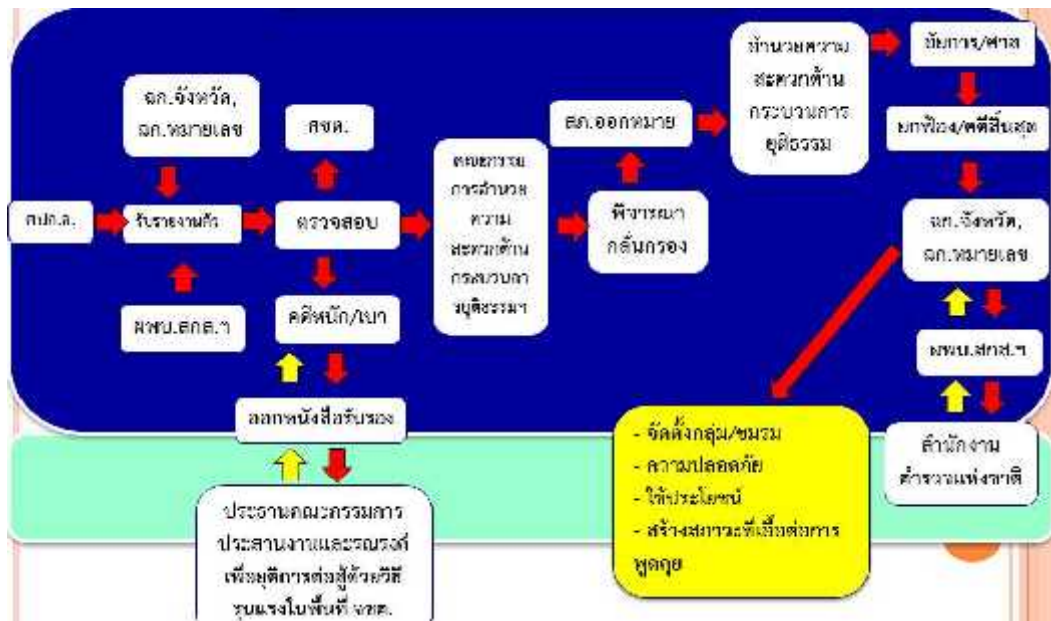
๑.๓.๗.๑ เมื่อตรวจสอบไม่มีหมายใดๆ จะรับรายงานตัวแสดงตนพร้อมมอบหนังสือรับรองการรับรายงานตัวจากประธานคณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้มารายงานตัวแสดงตนเพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓.๗.๒ มอบบัญชีรายชื่อให้กับหน่วยเฉพาะกิจให้ไปพบปะพัฒนาสัมพันธ์ให้เป็นเครือข่ายของหน่วยต่อไป

แผนภาพที่ ๓-๑ ขั้นตอนการดำเนินการ หมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ

แผนภาพที่ ๓-๒ ขั้นตอนการดำเนินการ หมาย ป.วิฯ อาญา

๒. การขับเคลื่อนโครงการพาคณกลับบ้าน สู่ศูนย์กลางปฏิบัติการอำเภอ

ในยุคพลโท ปราบการ ชลยุทธ แม่ทัพภาคที่ ๔/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ตามที่ ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ (ดำรงตำแหน่ง พ.ศ.๒๕๕๗) ได้สั่งการให้สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการพาคณกลับบ้าน เพื่อให้การปฏิบัติครอบคลุมทุกขั้นตอน และมีความต่อเนื่อง ได้มอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็นหน่วยหลักในการดำเนินการ โดยบูรณาการการปฏิบัติกับ

หน่วยเฉพาะกิจประจำพื้นที่, ตำรวจ และการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่, ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา โดย สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชนฯ ได้ดำเนินการประชุมหารือร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการอำเภอทั้ง ๓๗ อำเภอ โดยส่งมอบบัญชีผู้ที่ได้ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าโครงการ เพื่อให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เข้าพบปะเยี่ยมเยียนปรับทุกข์ผูกมิตรกับกลุ่มเป้าหมาย รับทราบปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ และความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น อาชีพ, รายได้ เป็นต้น โดยสำนักงานการบังคับใช้กฎหมายฯ จะเร่งติดตามการขับเคลื่อนโครงการพาคนกลับบ้านให้ครบทั้ง ๓๗ อำเภอ ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๘ โดยแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพาคนกลับบ้านสู่ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ดังนี้

๒.๑ การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง ให้รับทราบวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ที่มีหมายคดีความมั่นคง ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านและนำไปใช้งานร่วมกับชุมชน

๒.๒ การส่งมอบข้อมูลผู้ที่มีหมายคดีความมั่นคง (ป.วิฯอาญา, พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ) ตลอดจนผู้ที่หวาดระแวง ที่รายงานตัวแสดงตนเข้าโครงการพาคนกลับบ้าน ให้กับ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ตลอดจนข้อมูลผู้ที่มีหมายคดีความมั่นคง (ป.วิฯอาญา, พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ) ที่ยังไม่ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าโครงการ เพื่อนำไปเชิญชวน ประชาสัมพันธ์ ผ่านทางเครือข่ายให้ติดต่อออกมารายงานตัว และเป็นการให้เครือข่ายได้เข้าใจและมั่นใจต่อรัฐมากยิ่งขึ้น

๒.๓ สนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการร่วม ๓ ฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนโครงการพาคนกลับบ้านในระดับ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ โดยให้ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และให้รองผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจหมายเลข, รอง ผู้กำกับฯ เป็นรับผิดชอบรอง สำหรับแผนกพาคนกลับบ้าน สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชนฯ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จะคอยเป็นที่ปรึกษาและให้คำปรึกษา

๒.๔ จัดให้มีการประชุม/พบปะผู้ที่รายงานตัวเข้าโครงการพาคนกลับบ้านแล้ว ในแต่ละอำเภอ เพื่อติดตามพัฒนาสัมพันธ์ ตลอดจนนำพาเครือข่ายของผู้ที่ยังไม่ออกมารายงานตัว เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นอีกทางหนึ่ง (พูดคุย/รับฟังความคิดเห็น) ตลอดจนแนวทางแก้ไขที่จะทำให้ออกมารายงานตัวต่อไป

๒.๕ สสำรวจความต้องการอาชีพ/ความช่วยเหลือ ที่ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือ หรือผู้ที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือให้ทำหนังสือเพื่อเป็นหลักฐานต่อไป

๒.๖ นำความต้องการที่ได้รับไปจัดตั้งกลุ่ม และส่งเสริมอาชีพ โดยทำแผนพัฒนา กลุ่มผู้ที่รายงานตัวแสดงตนเข้าโครงการ และนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อไป

๒.๗ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านในทุกด้าน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้อยู่ในหมู่บ้านอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ตลอดจนใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและเป็นปกติสุข

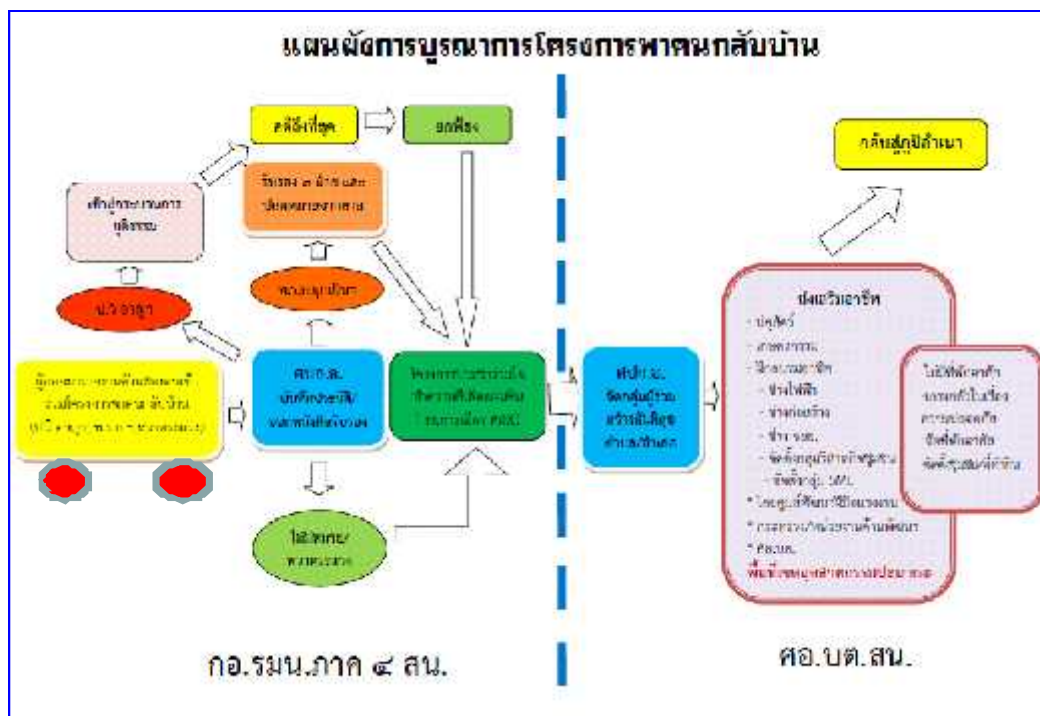
๒.๘ จัดให้มีการประชุมพบปะและพัฒนาสัมพันธ์ผู้ที่เข้าโครงการพาคนกลับบ้านอย่างต่อเนื่องใน ๓ หรือ ๖ เดือน/ครั้ง เพื่อให้เห็นว่ารัฐไม่ได้ทอดทิ้ง และเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา

๒.๙ ให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน มีกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เห็นว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวและมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งตลอดเวลา

๒.๑๐ นำบุคคลที่รายงานตัวเข้าโครงการแล้ว ดูแลและรักษาความปลอดภัยให้กับหมู่บ้านในทุกรูปแบบ

สำหรับแผนผังในการบูรณาการโครงการพาคนกลับบ้าน ประกอบด้วย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า, ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า, กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด, ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ และ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

แผนภาพที่ ๓-๓ แผนผังบูรณาการโครงการพาคนกลับบ้าน

มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๑. ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจในกระบวนการพาคณกลับบ้าน ให้กับกลุ่มเป้าหมาย, เครือญาติ, ผู้นำชุมชน, ผู้นำศาสนา โดยจัดวิทยากรจากผู้ที่ผ่านกระบวนการพาคณกลับบ้านมาแล้ว มาร่วมชี้แจงทำความเข้าใจ

๒. จัดกิจกรรมพบปะเครือญาติบุคคลเป้าหมาย, เยี่ยมเยียนผู้เข้าโครงการ, เวทีเสวนาในงานอำนวยความสะดวกธรรม, ประชาสัมพันธ์โครงการ

๓. รับรายงานตัวผู้เข้าร่วมโครงการ

๔. อำนวยความสะดวกในการเข้าดำเนินกรรมวิธีทางกฎหมาย

๕. ประสาน กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ส่งผู้เข้าร่วมโครงการเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อปรับทัศนคติเชิงบวก ตามหลักสูตรประชาร่วมใจทำดีเพื่อแผ่นดิน ระยะเวลา ๑ เดือน

๖. จัดตั้งกลุ่มผู้ร่วมโครงการในแต่ละตำบล และอำเภอ โดยประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า

๗. พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้ความรู้และมีอาชีพที่มั่นคง ผ่านศูนย์ฝึกวิชาชีพพระราชทานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือที่อื่นๆ โดยประสานการปฏิบัติกับ ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า

๘. จัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัยให้อยู่อาศัย (บ้านสันติสุข) กรณีไม่สามารถกลับสู่ชุมชนได้ ฌนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลปะนาเระ โดยประสานการปฏิบัติกับ ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า

๓. มาตรการพิเศษตามห้วงเวลาเพื่อสนับสนุนโครงการพาคณกลับบ้าน

๓.๑ “การรุกรุกทางการเมือง แดกหักในไตรมาส ๓”

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ห้วง ไตรมาส ๓ ตามเจตนารมณ์ “การรุกรุกทางการเมือง แดกหักในไตรมาส ๓” ผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ คือ การสลายโครงสร้างอาเยาะห์ ๑๖๒ + ๑๓ หมู่บ้านจัดตั้งชุมชนเข้มแข็ง โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เปิดโอกาสให้ผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์กลับมารายงานตัวแสดงตนต่อรัฐเข้ามาสร้างสังคมสันติสุขได้อยู่กับครอบครัวและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นธรรม ๒) ลดจำนวนผู้ก่อเหตุรุนแรงด้วยสันติวิธีซึ่งจะเป็นการโดดเดี่ยวองค์กรนำ ส่งผลต่อการสลายโครงสร้างของผู้ก่อเหตุรุนแรงอย่างยั่งยืน และ ๓) สร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

๓.๑.๑ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการ โดยมี สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า กำกับดูแลทางฝ่ายอำนาจการ

๓.๑.๒ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจในกระบวนการพาคนกลับบ้านกับกลุ่มเป้าหมาย, เครือญาติ, ผู้นำชุมชน, ผู้นำศาสนา โดยจัดวิทยากรจากผู้ที่ผ่านกระบวนการพาคนกลับบ้านมาแล้ว มาร่วมชี้แจงทำความเข้าใจ

๓.๑.๓ รับรายงานตัวผู้เข้าร่วมโครงการและตรวจสอบประวัติผู้เข้าร่วมรายงานตัว แสดงตนต่อรัฐ

๓.๑.๔ อำนวยความสะดวกในการเข้าดำเนินการวิธีทางกฎหมาย

๓.๑.๕ พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้ความรู้และมีอาชีพที่มั่นคงผ่านศูนย์ฝึกวิชาชีพพระราชทานในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือที่อื่นๆ โดยร่วมวางแผนการปฏิบัติกับสำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า และ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า

๓.๑.๖ จัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัยให้อยู่อาศัย (บ้านสันติสุข) กรณีไม่สามารถกลับสู่ชุมชนได้ โดยใช้สถานที่ ณ นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลปะนาเระ จังหวัดปัตตานี โดยการอำนวยการของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า

๓.๒ คำสั่งยุทธการ ๔๕๗๙

แนวความคิดในการปฏิบัติห้วงเดือนรอมฎอน เพื่อเป็นการสนับสนุนแผนรุกทางการเมืองของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ตามคำสั่งยุทธการ ๔๕๗๙ โดยมีการดำเนินการแบ่งการปฏิบัติออกเป็น ๓ ชั้น ดังนี้

๓.๒.๑ ชั้นที่ ๑ ก่อนเทศกาลเดือนรอมฎอน

๓.๒.๑.๑ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ หน่วยเฉพาะกิจจังหวัด, กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด และ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ในการรณรงค์ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบในคดีความมั่นคงได้ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน

๓.๒.๑.๒ ประสาน สปสช.กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ขอรับการสนับสนุนข้อมูล เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน รวมทั้งให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายมีความเชื่อมั่นที่จะออกมารายงานตัวแสดงตนและร่วมกิจกรรมในห้วงเดือนรอมฎอนกับครอบครัว

๓.๒.๑.๓ ประสานให้ได้มาซึ่งบัญชีรายชื่อผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และหมาย ป.วิอาญา ซึ่งยังไม่ได้ถูกจับกุมจากศาลจังหวัดปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส, เบตง และนาทวี

๓.๒.๑.๔ จัดประชุมคณะกรรมการประสานงานและรณรงค์เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้, คณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการ

ยุติธรรมสำหรับผู้มารายงานตัวแสดงตนเพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้, หน่วยเฉพาะกิจจังหวัด เพื่อชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรมอำนวยความสะดวกและมอบบัญชีเป้าหมาย ในห้วงเดือนรอมฎอน

๓.๒.๑.๕ จัดประชุมร่วม ๓ ฝ่ายและเครือข่าย (เวทีชาวบ้าน) ให้ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ โดย ส่วนงานพาคคนกลับบ้าน ศูนย์สันติสุข เป็นผู้ประสานงานสนับสนุนวิทยากรบรรยายในการรณรงค์เสริมสร้างความเข้าใจ

๓.๒.๒ ขั้นที่ ๒ ระหว่างเทศกาลเดือนรอมฎอน

๓.๒.๒.๑ หน่วยในพื้นที่ไปประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และโน้มน้าว ทั้งผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และหมาย ป.วิฯ อาญา เพื่อให้หน่วยได้ทำหน้าที่รับรอง ๓ ฝ่าย เร่งรัด ดำเนินการเพิกถอนหมายต่อไป

๓.๒.๒.๒ การดำเนินการตามขั้นตอนที่ ๑ นั้นจะต้องประสานการ ปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับศูนย์ปฏิบัติการอำเภอนั้น ๆ เพื่อเป็นการบูรณาการร่วมกันอย่างแท้จริง ที่จะ ช่วยเหลือผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และอื่น ๆ

๓.๒.๓ ขั้นที่ ๓ หลังเทศกาลเดือนรอมฎอน

เมื่อได้ดำเนินการเพิกถอนหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จากศาลจังหวัด เรียบร้อยแล้วหน่วย หน่วยเฉพาะกิจจังหวัด จัดกิจกรรมมอบคำสั่งเพิกถอนหมายดังกล่าว โดยเชิญ แม่ทัพภาคที่ ๔/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ หรือผู้แทน เป็นผู้มอบ

๔. การขับเคลื่อนโครงการในเรื่องการสร้างอาชีพให้กับผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนกับ โครงการพาคคนกลับบ้าน

ตามสั่งการของผู้บัญชาการทหารบก/รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร เกี่ยวกับผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าร่วมโครงการพาคคนกลับบ้าน เมื่อ มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เรื่องการจัดกลุ่ม, ควบคุม, ใช้ประโยชน์, ดูแลเรื่องความปลอดภัย และการฝึก อาชีพสร้างงาน ซึ่งโครงการพาคคนกลับบ้าน กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า แปรลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า และ ศูนย์ อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่วมกับโรงเรียนพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้บูรณา การในการฝึกอบรม/ฝึกอาชีพ ให้กับผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าร่วมโครงการพาคคนกลับบ้าน ในวันที่ ๑๕ - ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ ศูนย์ฝึกอาชีพดอนบอสโก อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยการดำเนินการแบ่งออกเป็น ๔ ชั้น ดังนี้

๔.๑ ชั้นการเตรียมการ ในการประชุมคณะกรรมการอำนวยความสะดวกด้าน กระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้รายงานตัวแสดงตน เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ เมื่อ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๗ โดยมี พลโทชรินทร์ ออมแก้ว ประธานคณะกรรมการอำนวยการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานโครงการฯ เป็นประธาน ในวาระการประชุม ผู้แทน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชี้แจงในที่ประชุมว่ามีงบประมาณปีนี้ พอจะสนับสนุนให้ได้บ้าง หลังจากนั้น พันเอกนรินทร์ พรธณรายณ์ รองประธานคณะกรรมการอำนวยการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานฯ ได้ประสานกับ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการใช้งบประมาณดังกล่าว ในการที่จะจัดทำโครงการฝึกอบรม/ฝึกอาชีพ ให้กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ และได้หารือร่วมกับ ดร.อรสุดา เจริญรัตน์ ผู้ช่วยเลขาธิการมูลนิธิพระดาบส และ อาจารย์สุธา ทิวทอง ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้จัดการฝึกอบรม/ฝึกอาชีพ ให้กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรการเพาะเห็ด และการปลูกพืชไร่นา ซึ่ง แผนกพาคนกลับบ้าน สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชนฯ ได้พิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในการเข้ารับการอบรมจากพื้นที่ ที่มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม จำนวน ๔๐ คน โดยพิจารณาจาก คณะกรรมการประสานงานและรณรงค์เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้, ชมรมพาคนกลับบ้าน อำเภอยะหาจังหวัดยะลา และจากพื้นที่ในความรับผิดชอบของ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินกองทัพเรือ

๔.๒ ขั้นการอบรม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า และ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยโรงเรียนพระดาบส จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำพิธีเปิดการฝึกอบรมโครงการฯ เมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ ศูนย์ฝึกอาชีพดอนบอสโก อำเภอนงนุชจังหวัดปัตตานี โดยมี นายภาณุ อุทัยรัตน์ เลขาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประธานในพิธี พลตรี วีรวัฒน์ ปฐมภาคย์ รอง ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า (๕) ผู้แทน ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ และ พันเอกนรินทร์ พรธณรายณ์ รองประธานคณะกรรมการประสานงานและรณรงค์ฯ เดินทางไปร่วมพิธีดังกล่าว โดยการฝึกอบรมประกอบด้วย ๒ หลักสูตรคือ การเพาะเห็ดและการปลูกพืชไร่นา แบ่งผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรละ ๒๐ คน ทำการฝึกอบรม จำนวน ๑๐ วัน ทาง แผนกพาคนกลับบ้าน สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชนฯ และ หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารพรานที่ ๔๗ ได้จัดเจ้าหน้าที่เป็นชุดประสานงานอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๔ นาย ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม โรงเรียนพระดาบส จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด และได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ณ ศูนย์การศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาสและทำการปิดการฝึกอบรม โดยมี นายจำนงค์ หมื่นคำ ปลัดจังหวัดนราธิวาส เป็นประธาน

๔.๓ การมอบทุน ผู้เข้ารับการอบรมเมื่อฝึกอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนงบประมาณ/อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ สำหรับโรงเรียนพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเข้ามาดูแลเรื่องระบบการตลาด เพื่อให้เกิดความมั่นคง

ในอาชีพต่อไป เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี/ในฐานะประธาน คณะกรรมการบริหารโครงการพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประธานมอบทุนให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปดำเนินการ จำนวน ๓๗ ทุนๆ ละ ๒๕,๐๐๐ บาท (ค่าวัสดุอุปกรณ์ ๑๕,๐๐๐ บาท, ทุนหมุนเวียน ๑๐,๐๐๐ บาท) ใช้ระยะเวลาประมาณ ๔๕ วัน จะมีคณะกรรมการจาก ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ส่วนงานพาคคนกลับบ้าน ศูนย์สันติสุข ดำเนินการตรวจสอบบุคคลที่สามารถดำเนินการบรรลุผลสำเร็จ จะได้รับมอบทุนเพื่อขยายโครงการจาก ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกประมาณ ๑๐ เท่า

๔.๔ การดำเนินการในห้วงต่อไป หลักสูตรต่อไปที่ทำการเปิดการฝึกอบรมให้กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการคือ หลักสูตรการฝึกทำอาหารต้มยำกุ้ง โดยเมื่อฝึกอบรมเสร็จแล้วสามารถที่จะเปิดร้านขายอาหาร ซึ่งจะพิจารณาจากชมรมเป็นลำดับแรก จึงให้หน่วยในพื้นที่ไปพิจารณาจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม ของผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าร่วมโครงการพาคคนกลับบ้าน ในแต่ละพื้นที่ของหน่วย โดยให้หน่วยในพื้นที่รับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งให้เสร็จสิ้นเร็วที่สุด โดยทาง ส่วนงานพาคคนกลับบ้าน ศูนย์สันติสุข จะประสานให้ได้มาเพื่อการดำเนินการต่อไป

เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วจะรวบรวมสำเนาคำสั่งศาลจังหวัดหรืออัยการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการลบประวัติอาชญากรและแจ้งไปยัง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, กรมการกงสุลต่างประเทศ, จุดตรวจ/ด่านตรวจ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความจริงใจในการทำงานของรัฐให้กับผู้ที่ได้ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการฯ ในการเดินทางต่อไป ที่ผ่านมามีส่วนงานพาคคนกลับบ้าน ศูนย์สันติสุขได้อำนวยความสะดวกในการลบรายชื่อออกจากออกจากรฐานข้อมูลกลาง จากกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน ๔ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ จำนวน ๕๔ คน, ครั้งที่ ๒ จำนวน ๑๕๗ คน, ครั้งที่ ๓ จำนวน ๔๕ คน และครั้งที่ ๔ จำนวน ๑๒๖ คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๓๘๒ คน

๕. การดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๕๗ – มีนาคม ๒๕๕๘

ตามที่ ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ มีนโยบายให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนงานพาคคนกลับบ้าน โดยมี กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด เป็นหน่วยรับผิดชอบและสนับสนุนให้กับ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอด้วยเห็นว่าการใช้กลไกปกติของอำเภอและจังหวัด มีหน่วยงานที่เป็นผู้แทนจากกระทรวงต่างๆ ปฏิบัติงานและมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองถึงระดับหมู่บ้าน จะสามารถผลักดันให้โครงการพาคคนกลับบ้านบรรลุวัตถุประสงค์ได้ คือ ความปลอดภัยในชีวิตและการมีอาชีพที่มั่นคง

ทั้งนี้ได้ให้ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอตากใบ เป็นโครงการนำร่องที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการขับเคลื่อนงานพาคคนกลับบ้านของ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ในด้านการสร้างความเข้าใจกับครอบครัวหรือเครือญาติของผู้กระทำผิดในคดีความมั่นคงที่ยังไม่ออกมารายงานตัว และการช่วยเหลือ

ด้านอาชีพให้กับผู้ที่ออกมารายงานตัวฯ แล้ว โดยได้ดำเนินการนำผู้ที่ออกมารายงานตัว และครอบครัว หรือเครือญาติของผู้กระทำผิดในคดีความมั่นคงที่ยังไม่ออกมารายงานตัว มาร่วมพบปะกันที่ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๕.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่นให้กับ ครอบครัวของบุคคลที่ถูกหมาย คดีความมั่นคงที่ยังไม่ตัดสินใจออกมารายงานตัวแสดงตน

๕.๒ เพื่อให้ครอบครัวของบุคคลที่ถูกหมายคดีความมั่นคง ที่ยังไม่ตัดสินใจออกมารายงานตัว ได้รับทราบข้อมูลโดยตรงจาก สำนักงานบังคับใช้กฎหมายและสิทธิมนุษยชนฯ และจากผู้ที่ ออกมารายงานตัวแสดงตน

๕.๓ การช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพให้กับผู้ที่ออกมารายงานตัวโดยศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ได้ให้หน่วยงาน เกษตร ปศุสัตว์ และพัฒนาชุมชนของอำเภอ ให้การช่วยเหลือหน่วย เฉพาะกิจหมายเลข และ หน่วยเฉพาะกิจทหารพรานในพื้นที่ให้การสนับสนุนศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ในเรื่องดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ การประสานงาน สนับสนุนศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ในการขับเคลื่อน งานโครงการพาคนกลับบ้าน ได้แก่ การร่วมกับ ปลัดตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ชี้แจงกับผู้ที่ยังไม่ออกมารายงานตัวแล้วและครอบครัว/เครือญาติของบุคคลที่ถูกหมายคดีความมั่นคงที่ยัง ไม่ตัดสินใจออกมารายงานตัวฯ ในเรื่องการพบปะเพื่อสร้างความเข้าใจและการให้การช่วยเหลือด้าน การดำรงชีวิต

๕.๓.๒ อำนวยความสะดวกในการเดินทางให้กับบุคคลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๖. การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนโครงการพาคนกลับบ้าน

แผนกพาคนกลับบ้าน ได้ประสานอย่างใกล้ชิดกับ ดร.ชนธัญ แสงพุ่ม นักวิเคราะห์ นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อจะออกแบบ และจัดทำระบบฐานข้อมูลการทำงาน (Data Warehousing) โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบข้อมูลมีความเป็นเอกภาพ สามารถรายงานผลการดำเนินงานได้อย่าง ทันทั่วถึง และเป็นไปในลักษณะ Two Way Communication โดยเฉพาะระบบรายงานที่ควรจะมีการเพิ่มเติมระบบการรายงานตนเอง ควบคู่ไปกับการรายงานของหน่วยงาน ทั้งนี้ โดยระบบที่ ออกแบบนั้น จะมีการเชื่อมโยงของข้อมูล การนำเข้าข้อมูล การวิเคราะห์-สังเคราะห์และการ ประมวลผลข้อมูลเพื่อการช่วยเหลือและจัดทำรายงานต่างๆ ที่รวดเร็ว และสนับสนุนการตัดสินใจการ ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายพาคนกลับบ้านได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการบริหารจัดการระบบที่ เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำ แผนการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายและการติดตามประเมินผล

๖.๑ แนวโน้มดำเนินการ

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานตามแผนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคม ซึ่งมีระยะในการดำเนินการตั้งแต่ ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ โดยหวังไตรมาส ๓ และ ๔ ปีในงบประมาณ ๒๕๕๘ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะดำเนินการจัดตั้งผู้นำการสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผู้นำทั้ง ๕ กลุ่ม ซึ่ง ๑ ใน ๕ กลุ่มจะมีกลุ่มสมาชิกโครงการพาคณกลับบ้าน ด้วย เพื่อเป็นการสนับสนุนการทำงานตามกรอบแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐

ผลการดำเนินการ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้ดำเนินการตามแผนงานโครงการฯ โดยการขับเคลื่อนโครงการพาคณกลับบ้านสู่ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ด้วยการจัดเจ้าหน้าที่ชี้แจง สร้างความเข้าใจให้กับหน่วยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ขั้นตอนการรับรายงานตัว การอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้ที่ออกมารายงานตัวใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ประกอบอาชีพที่มั่นคง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ เพื่อนำไปชี้แจงสร้างความเข้าใจต่อครอบครัว และผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ที่กระทำผิดในคดีความมั่นคง ที่ถูกหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๔๘ และหมายจับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าร่วมโครงการพาคณกลับบ้าน และในห้วงที่ผ่านมานับตั้งแต่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ ถึง ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๘ มีผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนแล้ว จำนวน ๑,๒๐๑ คน โดยมีพัฒนาการแยกได้ดังนี้

ตารางที่ ๓-๑ สรุปยอดผู้มารายงานตัวแสดงตน ตั้งแต่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ - มีนาคม ๒๕๕๘

ลำดับ	รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
๑	ผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ			
	- ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว	๕๐๐	๕๗.๒๗	
	- อยู่ระหว่างการดำเนินการ	๓๗๓	๔๒.๗๓	
	รวม	๘๗๓		
๒	ป.วิฯ อาญา			
	- ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว	๑๔	๑๔.๒๙	
	- อยู่ระหว่างการดำเนินการ	๘๔	๘๕.๗๑	
	รวม	๙๘		

๓	ไม่มีหมาย/ตกใจ/หวาดระแวง	๒๓๐	๑๐๐	
	รวมผู้มารายงานตัวทั้งสิ้น	๑,๒๐๑		
สรุป	- ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว	๗๔๔	๖๑.๙๕	
	- อยู่ระหว่างการดำเนินการ	๔๕๗	๓๘.๐๕	

การดำเนินงานของส่วนงานพาคคนกลับบ้าน ปีงบประมาณ ๕๗ ใช้แนวคิดในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล โดยใช้หน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่ดำเนินการเป็นประการสำคัญ และประสานงานกับภาคประชาสังคม รวมทั้งคณะกรรมการประสานงานรณรงค์เพื่อยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น มุ่งผลสัมฤทธิ์ สู่การปฏิบัติร่วมกับ ๓ ฝ่าย และทุกภาคส่วน โดยใช้ ศูนย์ปฏิบัติการเฝ้า เป็นศูนย์กลางเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความเข้มแข็งของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยส่วนงานพาคคนกลับบ้านรับผิดชอบ ๔ ส่วนงาน ได้แก่

๑. การรณรงค์ให้ความรู้และการเสริมสร้างความเข้าใจผู้นำชุมชน, ผู้นำท้องถิ่น และท้องที่

๒. การรณรงค์ให้ความรู้และการเสริมสร้างความเข้าใจกับ จนท.รัฐ

๓. การพัฒนาศักยภาพผู้เสริมสร้างการเสวนากลุ่ม

๔. การขยายผลโครงสร้างกลุ่มขับเคลื่อนผู้ร่วมเสริมสร้างสันติภาพ

กลยุทธ์ในการดำเนินการ (STRATEGY) ยังคงดำเนินการจากง่ายไปหายากเช่นเดิม กล่าวคือ มีการดำเนินการของผู้มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ก่อน แล้วค่อยพิจารณาผู้ที่มีหมาย ป.วิ อาญา สำหรับการดำเนินการจะใช้หน่วยเฉพาะกิจประจำพื้นที่เข้าพบปะกลุ่มเครือข่ายติดบ้าน เพื่อแนะนำชี้แจง โน้มน้าว ให้ผู้ที่มีหมายออกมาแสดงตน

การจัดทำประวัติหรือซักถามผู้มารายงานตัวแสดงตนต่อโครงการ หากมารายงานตัวกับส่วนงานพาคคนกลับบ้าน ศูนย์สันติสุข นั้น จะทำประวัติในเบื้องต้นเท่านั้น บางครั้งไม่สามารถจะชี้แจงเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ และบางกรณีเจ้าตัวก็ยังไม่ทราบว่าตนเองนั้นมีหมายปรากฏตามจุดตรวจ/ด่านตรวจ และจากการสั่งการผู้บัญชาการทหารบก/รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เกี่ยวกับโครงการพาคคนกลับบ้าน ให้ติดตามพฤติกรรม และมอบหมายให้มารับผิดชอบให้กับผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนฯ ระมัดระวังการพอกตัวจากการกระทำผิดของผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนฯ และให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนฯ และมีการรายงานประจำเดือนเป็นหลักฐานให้รัดกุมและให้มีการจัดกลุ่ม/ควบคุม/ใช้ประโยชน์ และดูแลในเรื่องความปลอดภัยโดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ของผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการ

ผลที่ได้รับจากการออกมารายงานตัวแสดงตนของผู้เห็นต่างจากรัฐ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหาของ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

๑. บุคคลที่เข้ามารายงานตัวแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อกลับมาใช้ชีวิตปกติในหมู่บ้านของตนเอง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการปลุกกระดม บ่มเพาะเยาวชนในหมู่บ้านให้เข้าร่วมกับขบวนการ โดยเยาวชนจะได้ถูกคิดว่า ผู้ที่เข้าร่วมกับขบวนการ มีเหตุผลใดจึงออกมารายงานตัวแสดงตน

๒. การที่ให้ผู้ที่ถูกออกหมายจับในคดีความมั่นคงได้ออกมารายงานตัวแสดงตนและต่อสู้ตามกระบวนการยุติธรรม มีผลให้การก่อเหตุรุนแรงลดลง ไม่เช่นนั้นบุคคลเหล่านี้จะยังคงปฏิบัติงานกับขบวนการต่อไป หรืออาจถูกดึงเข้าไปร่วมกับกลุ่มภัยแทรกซ้อนได้

๓. การที่มีผู้ออกมารายงานตัวแสดงตน ทำให้ขบวนการต้องปรับโครงสร้างตัวบุคคล สถานที่ที่เป็นแหล่งบ่มเพาะ เขตงานของที่ผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนรับผิดชอบและพื้นที่พักพิง เนื่องจากขบวนการได้เสียลับต่อเจ้าหน้าที่รัฐ

๔. ช่วยให้รัฐบาลได้สร้างความเข้าใจนโยบายของรัฐ ต่อประชาคมโลกที่รัฐได้เปิดกว้างให้ ผู้ที่เห็นต่างจากรัฐ ออกมารายงานตัวแสดงตน เพื่อร่วมกันหาทางออกจากความขัดแย้งที่มีอยู่ในพื้นที่ ด้วยแนวทางสันติวิธี

๕. เจ้าหน้าที่รัฐนำมาใช้ประโยชน์ในงานด้านการตรวจสอบเหตุการณ์ในพื้นที่ เช่น การเป็นวิทยากร และการรณรงค์ให้ผู้ที่มีความผิดด้านความมั่นคง ที่ยังหลบหนีหมายฯ ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม รายละเอียดของงานที่มอบให้ดังนี้

๕.๑ รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้พร้อมเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา

๕.๒ ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน ในการปฏิเสธการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยความรุนแรง

๕.๓ การรณรงค์ โน้มน้าว ให้กับบุคคลที่ยังคงต่อสู้กับรัฐ ได้ยุติบทบาทการต่อสู้ ออกมาร่วมแสดงตนเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

๕.๔ กำหนดให้มีการอบรม เสวนา/สัมมนา ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักศาสนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรับทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นการขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๕.๕ ให้คำปรึกษาหารือ หรือเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานให้แก่ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเห็นต่างกับรัฐ และต้องยุติการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรง ได้มีช่องทางการออกมาแสดงตน ปัจจุบันมีผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนเข้าร่วมโครงการฯ ระดับพื้นที่ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ รายละเอียดดังนี้

- ๕.๕.๑ เป็นผู้แทนในการชี้แจงทำความเข้าใจและชักชวนเป้าหมาย
- ๕.๕.๒ เป็นแหล่งข่าวประจำพื้นที่
- ๕.๕.๓ แพลเอกสาร
- ๕.๕.๔ ชรบ.
- ๕.๕.๕ ผรส.
- ๕.๕.๖ ผู้เผยแพร่ศาสนาในหลักการที่ถูกต้อง

ผลการปฏิบัติงานที่สำคัญ

๑. ได้ดำเนินการประชุมคณะกรรมการทั้ง ๒ คณะ เป็นประจำทุกเดือน เพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการของคณะกรรมการและเพื่อพิจารณากลับกรองคดี และอำนวยความสะดวก ด้านกระบวนการยุติธรรมของผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน

๒. ได้ดำเนินการผลักดันให้มีการจัดตั้งชมรมพาคนกลับบ้าน ประจำอำเภอในแต่พื้นที่ โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็นหน่วยดำเนินการ และให้หน่วยเฉพาะกิจหมายเลข คอยเป็นที่เลี้ยง

๓. การใช้ประโยชน์ของผู้ออกมารายงานตัวแสดงตน โดยหน่วยเฉพาะกิจหมายเลข, หน่วยเฉพาะกิจทหารพราน ใช้ประโยชน์เป็นแหล่งข่าว, มวลชนของหน่วย เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ จำนวน ๒๑๕ คน ก็ยังคงดำเนินการอยู่ต่อไป

๔. การอบรมโครงการประชาร่วมใจทำความดีเพื่อแผ่นดิน โดยใช้หลักศาสนาอิสลามในการปรับเปลี่ยนแนวคิด/ทัศนคติ การส่งเสริมอาชีพ และรายได้ ให้กับบุคคล/กลุ่มที่ได้ออกมารายงานตัวเข้าโครงการ พาคนกลับบ้าน

๕. โครงการพระดาบส โดยอบรมหลักสูตรการเพาะเห็ด การปลูกพืชไร่นา และปัจจุบันศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า ได้เข้ามาส่งเสริมและต่อยอดเพื่อให้สามารถสร้างอาชีพให้กับตนเองและครอบครัว

๖. โครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านมาทาง สำนักอำนวยการพัฒนาอง อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า มียอดผู้ที่ต้องการทั้งค้าขาย, เลี้ยงสัตว์, เกษตรกรรม และอื่น ๆ จำนวน ๑๒๑ คน

๗. การฝึกอบรมวิชาชีพพระราชทาน รร.ราชประชานุเคราะห์ ๓๙,๔๐,๔๑ มี หลักสูตร ช่าง ๓ หลักสูตร ดังนี้ ช่างไฟฟ้า จำนวน ๒๕ คน/โรงเรียน, ช่างซ่อมมอเตอร์ไซค์ จำนวน ๒๕ คน/โรงเรียน, ช่างก่อสร้าง จำนวน ๒๕ คน/โรงเรียน รวมทั้งสิ้น ทั้ง ๓ โรงเรียน จำนวน ๒๒๕ คน

๘. การบรรยาย ณ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ

ปัญหาและอุปสรรค

๑. การวิเคราะห์ในการประเมินผล โดยใช้ SWOT ANALYSIS ในการวิเคราะห์ดังนี้

๑.๑ S = Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง (ปัจจัยภายใน)

๑.๑.๑ กำลังพลมีองค์ความรู้เข้าใจขั้นตอนของการปลดหมายพ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ

๑.๑.๒ ได้จัดวิทยากรบรรยายให้องค์ความรู้กับกำลังพลของ ฉก.ต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๑.๑.๓ ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ตลอดเวลาด้วยการบูรณาการการปฏิบัติ

๑.๑.๔ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ออกมาแสดงตนทั้งผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา และประสานการปฏิบัติกับศาลจังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กับ ๔ อำเภอของ จังหวัดสงขลา

๑.๒ W = Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน (ปัจจัยภายใน)

กำลังพลบางส่วน บางนายยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องของกฎหมาย (เฉพาะหน่วยใหม่) ซึ่งแนวทางแก้ไข คือ การจัดการฝึกอบรมให้องค์ความรู้ด้านกฎหมายเพิ่มเติมแก่กำลังพล

๑.๓ O = Opportunities หมายถึง โอกาส

ผู้หวาดระแวงและผู้หลงผิด หรือ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้มีโอกาสที่รัฐบาลและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้เปิดช่องทางให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ออกมารายงานตัวแสดงตน เพื่อยุติบทบาทในการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรงและหันกลับมาให้ความร่วมมือกับรัฐในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติพวกเขาเหล่านี้ได้มีโอกาสพบเห็นสื่อ ที่เราทำสารคดีและการชี้แจง สร้างความเข้าใจงานพาคคนกลับบ้าน ตามแนวทางการณรงค์และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ออกมาเย็นในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีต่อไป รัฐบาล โดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ให้การสนับสนุนทุกรูปแบบแก่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า

๑.๔ T = Threats หมายถึง อุปสรรค

เจ้าหน้าที่บางหน่วยงาน มีความเข้าใจในโครงการพาคคนกลับบ้านยังไม่ลึกซึ้ง บางกรณีก็อยู่นอกอำนาจการควบคุมของฝ่ายทหาร แนวทางการแก้ไข เห็นควร จะต้องเพิ่มการประสานการปฏิบัติหรือการบูรณาการให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ให้หมดไป และ ต้องเพิ่มการประสานการปฏิบัติหรือบูรณาการกันให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขให้อุปสรรคนั้น หมดสิ้นไป

๒. ปัญหาและอุปสรรค

๒.๑ ผู้ที่ถูกออกหมายคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา หรือที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เข้ามารายงานตัวแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ตามโครงการพาคนกลับบ้าน

๒.๑.๑ ไม่มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อกลับมาใช้ชีวิตปกติในหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งอาจจะตกเป็นเป้าหมายในการก่อเหตุของกลุ่มขบวนการ ปัจจุบันของผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน ได้ถูกมองจากกลุ่มผู้เห็นต่างหรือมวลชนว่าเป็นผู้ทรยศต่อขบวนการ

๒.๑.๒ ยังไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ รวมทั้งนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนของผู้บังคับบัญชา

๒.๒ ผู้ที่ถูกออกหมายคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา หรือที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ยังไม่ออกมารายงานตัวแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ตามโครงการพาคนกลับบ้าน

๒.๒.๑ เจ้าตัวยังไม่มีความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่ถูกออกหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ในส่วนผู้ที่ถูกหมาย ป.วิฯ อาญา เจ้าตัวจะทราบดี ถ้ามีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มัดแน่นจะไม่เข้ามารายงานตัวแสดงตน

๒.๒.๒ มีความหวังในการที่รัฐบาลจะยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ในบางพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ลดลง ซึ่งถ้าหากรัฐบาลยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคง พ.ศ.๒๕๕๑ แทนผู้ที่ถูกหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จะถูกยกเลิกโดยปริยาย ในส่วนผู้ที่กระทำความผิดความมั่นคงหมาย ป.วิฯ อาญา จะใช้กระบวนการตามมาตรา ๒๑ ของ พ.ร.บ.ความมั่นคง พ.ศ.๒๕๕๑ คือการใช้การอบรมแทนการฟ้อง

๒.๒.๓ ตามที่รัฐบาลได้เปิดให้มีการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้กับกลุ่มผู้เห็นต่างที่อยู่นอกประเทศ ผู้ที่ถูกออกหมายในคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา ต่างคาดหวังว่า จะมีการตกลงเรื่องการนิรโทษกรรม ให้กับผู้ที่มีความผิดคดีความมั่นคง

๒.๒.๔ ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มนักวิชาการ ได้มีแนวคิดในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในพื้นที่ โดยผลักดันให้รัฐบาลออกกฎหมายนิรโทษกรรม ที่เรียกว่าความยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน

๒.๓ ครอบครัว ญาติพี่น้อง ของผู้ที่ถูกออกหมายคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา หรือที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ

๒.๓.๑ ยังขาดความเชื่อมั่น ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากมีฐานะเป็นคู่ขัดแย้ง แกรงว่าเมื่อเข้าโครงการพาคนกลับบ้านจะไม่ได้รับความเป็นธรรม

๒.๓.๒ การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ กับครอบครัวญาติพี่น้องของผู้ที่ถูก
ออกหมายคดีความมั่นคง และประชาชนในพื้นที่ซึ่งไม่สามารถสร้างความเข้าใจในโครงการพาคนกลับบ้าน
บ้านได้ดีพอ อันเกิดจากภาษาที่ใช้ และความไม่ไว้วางใจ

สรุป

จากการที่มีผู้กระทำผิดคดีด้านความมั่นคง ที่ถูกออกหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ
อาญา รวมทั้งผู้ที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน
ทาง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้ส่งรายชื่อให้หน่วยในพื้นที่ ติดตาม
ตรวจสอบ พฤติกรรมของบุคคลดังกล่าวข้างต้น ว่ามีความจริงใจและเป็นผู้ที่สำนึกผิด หลงผิดจริง
โดยรายงานให้ทราบประจำทุกเดือน รวมทั้งตรวจสอบในเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐ ปะทะกับกลุ่มผู้ก่อ
เหตุรุนแรง และเสียชีวิตหรือถูกจับและที่ได้ควบคุมตัวจากการปิดล้อมตรวจค้น ไม่ปรากฏรายชื่อผู้ที่
ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเปิดโอกาสให้
ประชาชนที่มีความเห็นต่างจากรัฐที่หลงผิดเข้าร่วมกับขบวนการ ได้หันกลับมาต่อสู้ตามแนวทางสันติ
โดยปฏิเสธความรุนแรง และพร้อมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของกฎหมาย ส่งผลให้เหตุความรุนแรง
ลดลงอย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งส่งผลต่อกระบวนการสร้างสมาชิกใหม่และการสลายโครงสร้างของ
ขบวนการ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ยอดผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน ตั้งแต่ กันยายน ๒๕๕๕
– มีนาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๑,๒๐๑ คน แยกเป็น จังหวัดยะลา จำนวน ๓๒๗ คน, จังหวัดปัตตานี จำนวน
๓๒๑ คน, จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๕๑๗ คน และ จังหวัดสงขลา จำนวน ๓๖ คน

โครงการพาคนกลับบ้าน จึงเป็นโครงการที่ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ตามที่ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) มีหนังสือเชิญประชุมเมื่อ ๒๑
มกราคม ๒๕๕๘ โดย เชิญแม่ทัพภาคที่ ๔/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ หรือผู้แทน
เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) โดยให้
จัดเตรียมข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการพาคนกลับบ้าน เข้าที่ประชุมคณะกรรมการฯ
ดังกล่าว เนื่องจาก สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการดังกล่าวเป็น
โครงการที่มีความสำคัญตอบสนองต่อนโยบายและแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโดย
กระบวนการสันติสุข ที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จริงจัง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จนส่งผลให้
ประชาชน มีความเชื่อมั่น ต่อภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

บทที่ ๔

เปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมของสหประชาชาติ กับโครงการพาคคนกลับบ้าน

ในบทนี้จะนำเสนอผลการศึกษาเพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อ ๑) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้ง ตามหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ กับกรณีศึกษาโครงการ “พาคคนกลับบ้าน” ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น ๒ ส่วน คือส่วนแรกเป็นการเปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติกับโครงการพาคคนกลับบ้าน ส่วนที่สองเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกพรรค ที่เข้าร่วมโครงการพาคคนกลับบ้านจำนวน ๒๐ คน เพื่อทราบความต้องการปัญหาอุปสรรคจากตัวผู้เข้าร่วมโครงการโดยตรง

เปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติกับ โครงการพาคคนกลับบ้าน

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติกับโครงการพาคคนกลับบ้าน มีประเด็นสำคัญที่เหมือนและแตกต่างกันซึ่งมีผลต่อความสำเร็จ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ปัจจัยพิจารณาสำคัญคือบริบทของสถานการณ์ในพื้นที่ขัดแย้งที่มีการริเริ่มโครงการ ซึ่งมีกรอบในการพิจารณาที่เหมือนกันคือ การพานักรบกับคืนสู่สังคมเป็นวิธีการหรือกลไกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยอาวุธ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีหรือกระบวนการสันติภาพสากลที่เป็นวิธีการและกลไกหลักในการแก้ไขปัญหา

ภายใต้บริบทกระบวนการสันติภาพซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ จขต. หลังเหตุการณ์ปล้นปืนค่ายปีเหล็งเมื่อ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ความรุนแรงและการสูญเสียชีวิตที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีทีท่าว่าจะหยุดลงได้ส่งผลให้มืองค์การระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติ รวมถึงองค์การด้านการพัฒนาของประเทศตะวันตกได้เข้ามาทำงานสร้างกระบวนการสันติภาพขึ้นใน จขต. จำนวนมาก ผลจากการทำงานตามกระบวนการสันติภาพสากลที่สร้างตัวแสดงและผลักดันกิจกรรมสันติภาพผ่าน

Track ต่างๆ ทั้ง ๓ Track ทำให้ในปัจจุบัน บริบาทการแก้ไขปัญห จชต. ได้ถูกกำหนดโดยกรอบของการทำงานและตัวแสดงตามหลักการสันติภาพสากล ตามแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพที่ ๔-๑ แสดงกระบวนการสันติภาพสากลและประเด็นพูดคุย

จากแผนภาพปิรามิตแสดงถึงตัวแสดงทั้ง ๓ Track ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ ช่องทางที่ ๑ (Track I) วางอยู่บนกลยุทธ์การยุติความขัดแย้ง (Conflict Settlement) ที่มุ่งขจัดความขัดแย้งด้วยกำลังอาวุธ (แม้ว่าอาจจะยังไม่ถึงขั้นปลดล็อกเงื่อนไขของ ความขัดแย้งนั้นๆ ทั้งหมด) ซึ่งมีตัวแสดงที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการของฝ่ายที่ขัดแย้งกันเข้าไปมีส่วนร่วมหลัก ปฏิบัติการทั้งหมดจะเริ่มต้นจากความเป็นทางการที่ไม่ได้มีผลบังคับไปสู่การมุ่งให้เกิดการบังคับใช้ได้อย่างได้ผล

ในขณะที่ช่องทางที่ ๒ (Track II) เน้นไปที่กลยุทธ์ของการแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ที่เน้นเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ในความขัดแย้ง และหวังผลในการขจัดสาเหตุรากเหง้าของความขัดแย้ง ทั้งในแง่ของโครงสร้าง พฤติกรรม และทัศนคติต่อความขัดแย้งนั้นๆ ในขณะที่ตัวแสดงสำคัญจะอยู่ในภาคสังคมที่ไม่มีความเป็นทางการ เช่น องค์กรประชาสังคม (หรือเอ็นจีโอในความหมายอย่างกว้าง) นักวิชาการ เป็นต้น ปฏิบัติการในช่องทางนี้เป็นเรื่องที่ไม่เป็นทางการมากนัก ทั้งยังไม่มีผลผูกพันบังคับ หากแต่มุ่งเน้นไปที่การอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการสันติภาพผ่านการสร้างพื้นที่สนทนาหรือประชุมหารือเกี่ยวกับข้อขัดแย้งต่างๆ

แม้จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน แต่ช่องทางทั้งสองก็ซ้อนเหลื่อมและหนุนเสริมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเจรจาในช่องทางแรกประสบกับความติดตันด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง การใช้พื้นที่ของช่องทางที่สองผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีผู้คนเข้าร่วมหลากหลายนั้นไม่เพียงแต่จะทำให้กระบวนการพูดคุยมีความต่อเนื่องแล้ว ยังอาจช่วยให้การเจรจาสามารถเดินหน้าได้ต่อด้วยเช่นกัน

จากประสบการณ์ในกรณีความขัดแย้งสะท้อนบทเรียนว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีผู้เข้าไปมีส่วนร่วมต่อกระบวนการสันติภาพให้มากที่สุดตราบเท่าที่ความขัดแย้งยิ่งขยายตัวไปมากเท่านั้น แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางที่สาม (Track III) ก็ก่อตัวขึ้น โดยเน้นไปยังการมีส่วนร่วมของประชาชน รากหญ้า และปฏิบัติการที่เผชิญหน้ากับปัญหาที่ผู้คนต้องประสบท่ามกลางระหว่างที่ความขัดแย้งดำรงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในทักษะด้านต่างๆ ต่อชาวบ้านรากหญ้า งานเยียวยา การรณรงค์ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน และงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

สำหรับในพื้นที่ จชต. พบว่าการสร้างตัวแสดงและบทบาทในทั้ง ๓ ช่องทางได้เกิดขึ้นอย่างคั่นข้างสมบูรณ์แล้ว ดังจะเห็นได้ว่า ในช่วง ๑๒ ปีที่ผ่านมาของความขัดแย้งใน Track ๓ ได้เกิดองค์ภาคประชาสังคมเพื่อหน้าที่หนุนเสริมสันติภาพและเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับชุมชนมากถึง ๕๒๑ องค์กร ขณะที่การพูดคุยก็เริ่มจะชัดเจนและเป็นทางการก็เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จนถึงรัฐบาลปัจจุบันที่มี พล.อ. อภิหาร เกิดผล เป็นหัวหน้าคณะพูดคุยฝ่ายไทย จากบริบทการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพจึงเกิดขึ้นใน จชต. อย่างสมบูรณ์แล้วและเป็นบริบทที่ต้องมีการพิจารณาเป็นองค์กรอหลักในการทำโครงการพาคคนกลับบ้าน

จากแผนภาพข้างต้น ตามกระบวนการสันติภาพสากลเมื่อทั้ง ๓ Track เข้มแข็งแล้วจะผลักดันการพูดคุยให้เดินหน้าและไปสู่ข้อตกลงสันติภาพในท้ายที่สุด ซึ่งการพูดคุยสันติภาพนั้น แบ่งออกเป็น ๔ เฟส ที่สำคัญได้แก่ ขั้นตอนการพูดคุย ขั้นพูดคุย ขั้นทำข้อตกลง และขั้นตอนนำไปปฏิบัติสำหรับ จชต. ในทางวิชาการถือว่ายังอยู่ในขั้นตอนแรกคือ ก่อนการพูดคุย

นอกจากนี้ในแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าตลอด ๔ เฟส ของการพูดคุยสันติภาพนั้นจะมีการพูดคุยและหารือใน ๓ ประเด็นหลักได้แก่ ๑) ประเด็นเรื่องความยุติธรรม (Justice Issue) ประกอบด้วยเรื่องการนิรโทษกรรม , ปลอ่ยนักโทษ, การตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, กระบวนการยุติธรรมทางเลือก, การปฏิรูประบบทหาร, ตำรวจ ๒) ประเด็นเรื่องความมั่นคง (security Issue) ประกอบด้วยเรื่องการหยุดยิง, การวางอาวุธ ออกจากขบวนการ และการกลับคืนสู่สังคม (DDR) และ ๓) ประเด็นเรื่องการแบ่งปันอำนาจทางการเมืองการปกครอง (power sharing) ประกอบด้วยเรื่องการกระจายอำนาจ , การปกครองตนเอง และเอกราช ซึ่งจะพบว่าประเด็นการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้คือการกลับคืนสู่สังคมของสหประชาชาติหรือโครงการพาคคนกลับบ้านของไทยก็อยู่ในกรอบการพูดคุยสันติภาพตามแนวทางสากลเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตามพบว่า road map การทำงานการพูดคุยของฝ่ายไทยเป็นดังภาพด้านล่าง ยังไม่ได้รวมประเด็นการกลับคืนสู่สังคมไว้นี้ด้วย เพราะในทางปฏิบัติโครงการพาคนกลับบ้านเป็นนโยบายที่ดำเนินมาก่อนที่จะมีการพูดคุยแล้ว ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวส่งผลทั้งบวกและลบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการพาคนกลับบ้าน จากการสัมภาษณ์สมาชิกพรรค. ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านพบว่า โครงการพาคนกลับบ้านมีความน่าสนใจลดลงภายหลังที่ประกาศการพูดคุยเพราะนักรบย่อมต้องการกลับบ้านหรือกลับคืนสู่สังคมอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี และหากกลับภายหลังการพูดคุยสำเร็จจะทำให้กลับมาในฐานะวีระบุรุษ ซึ่งต่างจากการเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน

แผนภาพที่ ๔-๒ แสดงขั้นตอนและกรอบเวลาการพูดคุยเพื่อสันติสุขของรัฐบาล

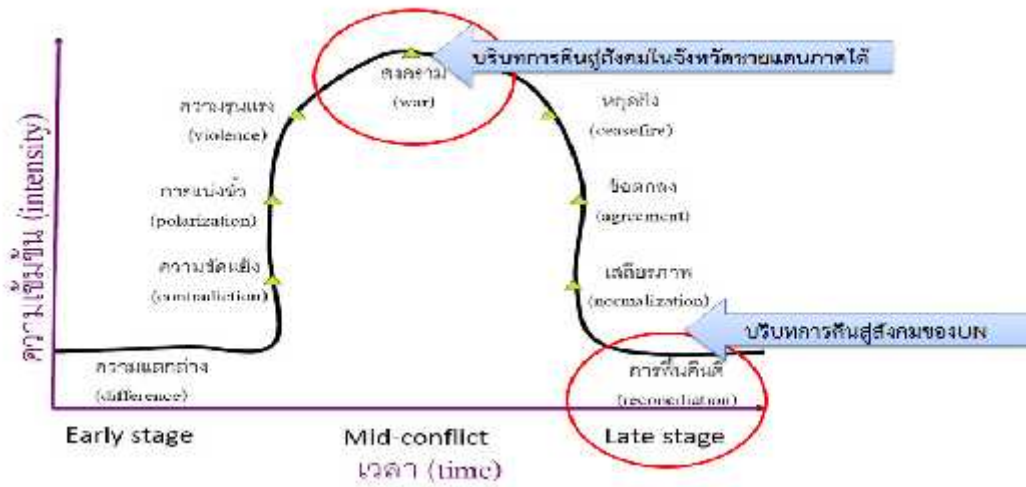
ที่กล่าวข้างต้นคือภาพฉายของบริบทการแก้ไขปัญหา จชต. ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่มีกระบวนการสันติภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จชต. ซึ่งการพาคคนกลับบ้านก็เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ต้องดำเนินการเพื่อนำนักรบกลับคืนสู่สังคม เพื่อสันติภาพที่ยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษาที่ใช้กระบวนการสันติภาพสากลเป็นกรอบในการศึกษา พบประเด็นที่น่าสนใจในการเปรียบเทียบโครงการพาคคนกลับบ้านกับการกลับคืนสู่สังคมตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ในประเด็นที่เหมือนและแตกต่างดังนี้

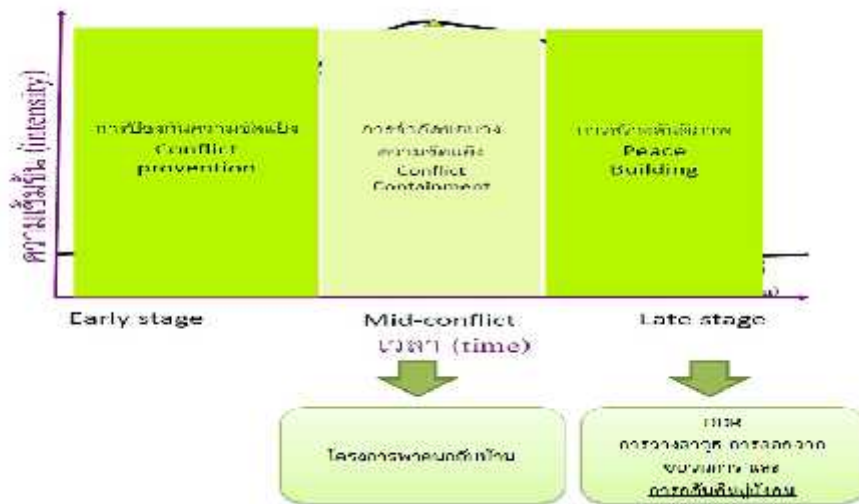
๑. ระยะเวลาการริเริ่มโครงการ

จากแผนภาพกราฟความขัดแย้งและแนวทางแก้ไขในแต่ละช่วงเวลาจะพบได้ว่า กอ.รมน.ภาค ๔ ริเริ่มโครงการพาคคนกลับบ้านในช่วงภาวะที่ความขัดแย้งรุนแรงยังดำรงอยู่ ขณะที่องค์การสหประชาชาติเริ่มโครงการภายหลังที่มีข้อตกลงสันติภาพแล้ว และเป็นช่วงหลังความขัดแย้ง (Post conflict) เป็นช่วงการฟื้นฟูสังคมและการสำคัญคือ เป็นโครงการที่ต้องทำควบคู่กัน ซึ่งเรียกว่า หลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) แต่โครงการพาคคนกลับบ้านของ กอ.รมน.ภาค ๔ ไม่มีขั้นตอนการวางอาวุธ แต่เปิดรับคนที่ต้องการเลิกต่อสู้ด้วยความรุนแรงให้ออกมารายงานตัวและกลับไปพักอาศัยในภูมิลำเนาเดิม ซึ่งการไม่มีขั้นตอนการวางอาวุธทำให้ไม่ได้จับตัวจริงและไม่ได้ลดทอนอาวุธของฝ่ายตรงข้าม ขณะที่การริเริ่มโครงการในสภาวะที่ยังมีการต่อสู้ด้วยความรุนแรงอยู่จะส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเพราะมีบางส่วนต้องการออกมาพอกตัว บางคนรายงานตัวแล้วยังปฏิบัติการอยู่ ขณะที่การทำโครงการท่ามกลางยังมีการใช้ความรุนแรงอยู่ ส่งผลต่อการกลับเข้าชุมชนหมู่บ้านที่มีสมาชิก ผกร. เข้มแข็งด้วยเช่นเดียวกัน สำหรับโครงการของสหประชาชาติ เริ่มหลักความขัดแย้งและมีการวางอาวุธด้วยทำให้การทำงานพาคคนกลับสู่สังคมมีประสิทธิภาพเพราะก่อนคืนสู่สังคมได้เข้าสู่กระบวนการวางอาวุธ ออกจากขบวนการต่อสู้ จนมาสู่ขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคม

แผนภาพที่ ๔-๓ แสดงบริบทการริเริ่มโครงการพาคคนกลับบ้านกับโครงการกลับคืนสู่สังคม

แผนภาพที่ ๔-๔ แสดงห้วงเวลาการริเริ่มโครงการพาคณกลับบ้านกับโครงการกลับคืนสู่สังคม

ตารางที่ ๔-๑ เปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมของ จชต. และองค์การสหประชาชาติ

การกลับคืนสู่สังคม	ขั้นตอนที่ 1	ขั้นตอนที่ 2	ขั้นตอนที่ 3
การกลับคืนสู่สังคมตามแนวทางองค์การสหประชาชาติ	การวางอาวุธ (Disarmament)	การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ (Demobilization)	การกลับคืนสู่สังคม (Reintegration)
การกลับคืนสู่สังคมตามโครงการพาคณกลับบ้าน	-	กลุ่ม ผกร.ที่เปื้อและต้องการยุติการต่อสู้	พาคณกลับบ้าน

๒. แนวทางกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติในภาพกว้างมีการกำหนดขอบเขตที่ไม่ต่างกันกล่าวคือ

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติและการวิเคราะห์ภาพรวมการดำเนินโครงการพาคนกลับบ้านของกองอำนวยการรักษาความมั่นคง โดยนำมาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ทางยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงาน ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

๒.๑ การกำหนดยุทธศาสตร์โครงการพาคนกลับบ้านเอื้อต่อแนวทางการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ

สะท้อนการรวมบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ตามที่ปรากฏในนโยบายสานใจสู่สันติที่มีเป้าหมายการทำงานที่ไม่เพียงสนับสนุนให้อดีตนักรบ/นักต่อสู้ในขบวนการยุติการใช้ความรุนแรง สามารถเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาและครอบครัวเพื่อใช้ชีวิตตามปกติ แต่ยังต้องสร้างการยอมรับจากประชาชน/สมาชิกอื่นๆ ในชุมชนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนาให้สนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่และภาครัฐ เกิดความร่วมมือร่วมใจแก้ไขปัญหาและเกิดการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง โดยมีการประชุมสัมพันธสร้างความสำเร็จในนโยบายและกรอบแนวทางที่ได้แถลงผ่านสื่อมวลชนให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับและมีการบูรณาการทางความคิดระหว่างกันอย่างถูกต้อง ประเด็นสำคัญ คือ ในยุคเริ่มต้นดำเนินงานโครงการพาคนกลับบ้าน การกำหนดยุทธศาสตร์มีการระบุภารกิจหน้าที่ชัดเจนและจัดทำอย่างเป็นระบบขั้นตอน ตั้งแต่การจัดตั้งคณะทำงานด้านต่างๆ ทั้งการประสานรณรงค์ยุติการต่อสู้และการอำนวยความสะดวกด้านความยุติธรรม เพื่อให้การช่วยเหลือด้านการปลดหมาย/คดีความ ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการกลับสู่สังคมอย่างเต็มรูปแบบ ขณะเดียวกัน ยังให้ความสำคัญกับความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย มีการนำข้อเสนอแนะของผู้นำศาสนาในทุกพื้นที่มาใช้เป็นแนวปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านศาสนา การนำภาคประชาสังคมและภาคเอกชนมาขับเคลื่อนด้านสังคมและเศรษฐกิจรองรับการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ขณะที่การสานต่อภารกิจโครงการด้านการพัฒนาอาชีพมีการประสานการสนับสนุนจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้ามาช่วยพัฒนาทักษะอาชีพและส่งเสริมโอกาสทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง

๒.๒ โครงการพาคนกลับบ้านมีกระบวนการ/แนววิธีดำเนินการที่เปิดโอกาสให้ผู้มารายงานตัวแสดงตนมีบทบาทร่วมในชุมชนอย่างเหมาะสม

การให้ความช่วยเหลือด้านการดำรงชีพ การจ้างงาน และการฝึกอาชีพเป็นหัวใจหลักในแนวทางการกลับคืนสู่สังคม กระบวนการดังกล่าวถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในยุคสานต่อภารกิจ ดังจะเห็นได้จากภารกิจงานของศูนย์ปฏิบัติการอำเภอที่ต้องมีการจัดทำแผนพัฒนา

คุณภาพชีวิตผู้ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านในทุกด้าน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้อยู่ในหมู่บ้านอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ตลอดจนใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและเป็นปกติสุข จากการพบปะและพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านอย่างต่อเนื่อง ยังช่วยเอื้อต่อการทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการเหล่านี้สามารถมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวและมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งตลอดเวลา เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำ/คำปรึกษา เป็นการช่วยเหลือ/เยียวยาด้านจิตใจอย่างดีและง่ายที่สุด ประเด็นที่สะท้อนการเปิดโอกาสให้อดีตนักรบ/นักต่อสู้มีบทบาทร่วมกำหนดแผนงาน/โครงการที่เหมาะสมกับชุมชนและทักษะของตนเอง คือ แผนงานการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับหมู่บ้าน มีการใช้ประโยชน์เป็นแหล่งข่าวหรือมวลชนช่วยในทางราชการ ซึ่งเป็นประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย การบูรณาการทำงานยังครอบคลุมการจัดกิจกรรมพบปะเครือญาติและครอบครัวบุคคลเป้าหมายให้มีส่วนช่วยในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่ยังไม่ได้รายงานตัวและหันมาสนับสนุนนโยบายของรัฐ

๒.๓ การทำฐานข้อมูลจากการสำรวจและการประเมินความเป็นไปได้เป็นหัวใจสำคัญในโครงการพาคนกลับบ้านในการบริหารจัดการกลุ่มเป้าหมาย

ไม่ว่าจะเป็นยุคเริ่มต้นดำเนินงานซึ่งการตรวจสอบฐานข้อมูลทางคดีของกลุ่มเป้าหมาย (รวบรวมโดยฝ่ายรัฐ) มีบทบาทสำคัญในการบ่งชี้แนวทางกระบวนการให้ความช่วยเหลือหลังการยุติการต่อสู้ การจำแนกประเภทผู้เข้ารายงานตัวแสดงตนแต่ละราย เพื่อให้การบริหารงานด้านยุติธรรมอย่างครอบคลุมและเหมาะสม กระทั่งการจัดทำผู้ที่ได้รับการปลดหมายต่างๆ เพื่อเตรียมรับเข้าสู่กระบวนการกลับคืนสู่สังคมด้านอื่นๆ ต่อไป จนถึงในยุคสานต่อภารกิจ ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพาคนกลับบ้านของศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ยังคงมุ่งเน้นการสำรวจความต้องการอาชีพ/ความช่วยเหลือ ที่ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือหรือผู้ที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือให้ทำหนังสือเพื่อเป็นหลักฐานต่อไป การนำความต้องการที่ได้รับไปจัดตั้งกลุ่มและส่งเสริมอาชีพ โดยทำแผนพัฒนากลุ่มที่รายงานตัวแสดงตนเข้าโครงการและนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อไป สะท้อนว่าฐานข้อมูลการสำรวจมีผลต่อการวางแผน ออกแบบ ตรวจสอบ และประเมินความเป็นไปได้ของโครงการพาคนกลับบ้านอย่างแท้จริง โดยมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลการทำงาน (Data Warehousing) เชื่อมต่อข้อมูลกับหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความเป็นเอกภาพ มีการวิเคราะห์สังเคราะห์ และประมวลผลที่สนับสนุนการตัดสินใจในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม รวมถึงการบริหารจัดการระบบที่เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายและการติดตามประเมินผล อาทิ การตรวจสอบฐานข้อมูลผลการดำเนินการในห้วงตั้งแต่กันยายน ๒๕๕๕ – มีนาคม ๒๕๕๘ ทำให้ทราบว่า มีผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนแล้ว จำนวน ๑,๒๐๑ คน

อย่างไรก็ดี การสำรวจและประเมินความเป็นไปได้ของโครงการพาคคนกลับบ้าน ซึ่งเน้นในส่วนของกลุ่มเป้าหมายผู้ออกมารายงานตัวแสดงตน กลับยังไม่ปรากฏการบ่งชี้ความคิดเห็น หรือการรับรู้ของชุมชนมากเท่าที่ การจัดเสวนาหรือประชาสัมพันธ์เพียงเน้นย้ำการสร้างความเข้าใจใน แก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีและโครงการพาคคนกลับบ้าน ขณะที่ในบางพื้นที่/ชุมชนจำเป็นที่ผู้รับผิดชอบ โครงการพาคคนกลับบ้านต้องทราบข้อจำกัดด้านสังคมหรือด้านเศรษฐกิจที่จะสามารถสนับสนุน กระบวนการกลับคืนสู่สังคมการมีฐานข้อมูลเช่น จำนวนทรัพยากรธรรมชาติ (ที่ดิน น้ำ ป่าและสัตว์ป่า) สภาพความเป็นอยู่ทั่วไป โครงสร้างพื้นฐาน (การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงตลาด การบริการ และการ สื่อสาร) ที่อาจได้จากการประสานกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่าไม้/ที่ดิน) ก็จะทำให้การออกแบบแผนงาน/โครงการสนับสนุนที่สอดคล้องมากยิ่งขึ้น

๒.๔ การออกแบบและการวางแผนโครงการพาคคนกลับบ้านมีความหลากหลายและ รองรับกับพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ครอบคลุมศักยภาพของชุมชน

แม้ว่าแผนงาน/โครงการสนับสนุนการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะมีความครอบคลุมความ จำเป็นและความต้องการของผู้ออกมารายงานตัวแสดงตน เช่น โครงการประชาร่วมใจทำความดีเพื่อ แผ่นดิน การจัดตั้งชมรมพาคคนกลับบ้านประจำอำเภอ กรอบรณหลักสูตรด้านเกษตรกรรม การ ฝึกอบรมอาชีพพระราชทาน เป็นต้น แต่ชุมชนมักมีบทบาทในการประสานงานการขับเคลื่อนการ ออกมารายงานตัวแสดงตนของกลุ่มเป้าหมาย เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นการ ทำงานร่วมกับฝ่ายรัฐ คือ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในยุทธศาสตร์ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ของชุมชน แต่ก็ยังเป็นเพียงการสะท้อนรูปแบบการประสานความร่วมมือนำคนออกมารายงานตัวแสดง ตน (ผ่านทางเครือข่าย ครอบครัวยุติธรรม และผู้นำชุมชน) ซึ่งตามหลักเกณฑ์การกลับคืนสู่สังคมขององค์การ สหประชาชาติ พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่แท้จริง คือ การที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนออกแบบ โครงการจะต้องมีการประเมินศักยภาพและความสามารถของสมาชิกในชุมชน เช่น ครอบครัวยุติธรรม ผู้นำ ศาสนา กลุ่มสตรีและเยาวชน องค์กรเพื่อผู้พิการ หรือสมาคมท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนมักมีบทบาท เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอำนวยความสะดวกและการฟื้นฟูจิตใจ/นักต่อสู้และผู้ได้รับผลกระทบ จากความรุนแรงในพื้นที่ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ภารกิจดังกล่าวจะมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบ (คณะกรรมการประสานรณรงค์ยุติการต่อสู้และการอำนวยความสะดวกด้านความยุติธรรม) ขณะเดียวกัน ภาคเอกชนจะมีบทบาทสนับสนุนในเชิงเศรษฐกิจ เช่น การจ้างงานและตลาดแรงงาน แต่ไม่พบว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้คำปรึกษาการออกแบบโครงการด้วยหรือไม่ อย่างไรก็ตาม จะเห็น ได้ว่าการออกแบบและการวางแผนโครงการพาคคนกลับบ้านให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง พื้นที่รองรับและกลุ่มเป้าหมายที่จะกลับไปดำเนินชีวิต เช่น การจัด เตรียมพื้นที่ปลอดภัยให้อยู่อาศัย

(บ้านสันติสุข) กรณีที่ไม่สามารถกลับสู่ชุมชนได้ เช่น นิคมอุตสาหกรรมอาหาร ฮาลาลปะนาละ จังหวัดปัตตานี ที่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมมากกว่าชุมชนไทยพุทธ

สรุปภาพรวมการเปรียบเทียบข้างต้นสะท้อนว่าโครงการพาคนกลับบ้านมีความแตกต่างกับโครงการคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติในมิติของระยะเวลาการเริ่มโครงการซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญสูงสุดที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการตามที่กล่าวไปแล้ว ส่วนในรายละเอียดการดำเนินการโครงการพาคนกลับบ้านค่อนข้างมีแนวทางดำเนินการหรือกระบวนการคิดและปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ แม้ว่ารายละเอียดปลีกย่อยจะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่และธรรมชาติของทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขหลัก เช่น การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมคิดร่วมออกแบบโครงการของสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนซึ่งไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม แม้ว่าจะเป็นสาระสำคัญในหลักเกณฑ์ แต่การวางแผนออกแบบโครงการพาคนกลับบ้านก็สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ออกมารายงานตัวแสดงตนได้รับโอกาสจากโครงการพาคนกลับบ้านที่มีแผนงาน/โครงการรองรับความจำเป็นและความต้องการที่หลากหลาย สามารถสร้างความมั่นใจและส่งเสริมการดำเนินชีวิตอย่างมีเกียรติและมีศักดิ์

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการพาคนกลับบ้านจากผู้เข้าร่วมโครงการ

การศึกษาเนื้อหาและความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เข้าร่วมโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ซึ่งรวบรวมจากบทสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิก ผกร.ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๒๐ คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของการใช้ความรุนแรงและภายหลังการเลิกใช้ความรุนแรง ตลอดจนทัศนคติ/มุมมองในการดำเนินชีวิตในพื้นที่อย่างปลอดภัย และเสนอแนะแนวทางดำเนินการให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกลับคืนสู่สังคมและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ มีอาชีพ และปลอดภัยจากภัยคุกคาม ตามแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการมีมุมมองต่อการยุติความรุนแรงที่ไม่แตกต่างกัน สะท้อนได้จากมูลเหตุการเลิกใช้ความรุนแรงด้านอุดมการณ์ที่เริ่มแตกต่างจากขบวนการและความยากลำบากในการดำเนินชีวิต (ครอบครัว) ขณะที่สภาพทั่วไปภายหลังการเลิกใช้ความรุนแรง พบว่าบางส่วนประสบความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ขณะที่หลายคนมีชีวิตความเป็นอยู่แบบหาเช้ากินค่ำ (กรีดยาง ครัวสอนศาสนา ไม่ทำงาน) ซึ่งเป็นสภาพปัญหาทั่วไปที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ เมื่อพิจารณาว่าอดีตสมาชิกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมักขาดโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพเป็นทุนเดิม

สำหรับสภาพ/โอกาสในการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ส่วนใหญ่มองว่าไม่สามารถเอื้อประโยชน์ได้จริง และไม่สนองต่อความสามารถของสมาชิกโครงการ เนื่องจากปัจจัยเรื่องผู้ดำเนินการโครงการ (ฝ่ายทหาร) ที่มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบโครงการ อาจทำให้มีการปรับแนวทางดำเนินการในประเด็นดังกล่าวที่กระทบต่อความคาดหวังของผู้ร่วมโครงการบางส่วน ด้านทัศนคติ/มุมมองในการดำเนินชีวิตในพื้นที่อย่างปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างสะท้อนความต้องการที่จะอยู่อย่างปลอดภัย สังคมรอบข้างให้การยอมรับ เรื่องความไวใจเป็นประเด็นละเอียดอ่อนที่แก้ได้ไม่ง่าย (สังคมหรือขบวนการ) ขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางโครงการเพื่อสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ ว่าควรมีการต่อยอดการทำงานในข้อดี มีการอธิบายสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ระดับบุคคล/ขบวนการ พยายามแก้ไขความไม่ชัดเจนเรื่องการช่วยเหลือด้านอาชีพและคดีความ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่อง แนวทางกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแนวคิดและงานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับโครงการ “พาคณกลับบ้าน” โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ห้วงระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ ซึ่งแปลงจากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๕๘ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์จำนวน ๙ ข้อ แนวทางขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จจำนวน ๕ แนวทาง สู่เป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงจำนวน ๒๙ เป้าหมาย เฉพาะวัตถุประสงค์ในข้อ ๓ “เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาร่วมกัน” และข้อ ๘ “เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ” เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากภาวะของความขัดแย้งด้วยอาวุธไปสู่ช่วงหลังความขัดแย้ง (post-conflict) ได้แก่ การปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Disarmament, Demobilization and Reintegration – DDR)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดและเรียบเรียงนำเสนอเป็นผลการศึกษา โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้ง ตามหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อต้าน/ปลดทหารและการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ กับกรณีศึกษาโครงการ “พาคณกลับบ้าน” และเพื่อเสนอแนะแนวทางดำเนินการให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกลับคืนสู่สังคม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ มีอาชีพ และปลอดภัยจากภัยคุกคาม โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เน้นศึกษานโยบายและแนวทางปฏิบัติ/กระบวนการในโครงการ “พาคณกลับบ้าน” เพื่อทำความเข้าใจบทบาทที่สนับสนุนหลักการการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่

ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง และกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เข้าร่วมโครงการ “พาคนกลับบ้าน” เพื่อให้ได้ข้อมูลและความเห็นจากกลุ่มที่ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง ซึ่งเป็นคนในพื้นที่โดยตรงและได้รับผลจากการดำเนินโครงการ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

๑. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เปรียบเทียบแนวทางดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้งตามหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ และการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ขององค์การสหประชาชาติ กับกรณีศึกษาโครงการ “พาคนกลับบ้าน” ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า พบประเด็นสำคัญคือ

๑.๑ ทั้งโครงการพาคนกลับบ้านและการกลับคืนสู่สังคม เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการสันติภาพที่มุ่งเป้าดำเนินการที่ตัวผู้ก่อเหตุรุนแรงหรือนักรบฝ่ายต่อต้านรัฐให้กลับเข้ามาอยู่ในสังคมชุมชนหมู่บ้านเดิมที่ต้องจากไปจากการเข้าร่วมต่อสู้กับรัฐหรือหนีคดีความที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรง ให้กลับเข้ามาใช้ชีวิตที่ปกติ มั่นคง ยั่งยืน สามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างคนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อยุติวงจรการใช้ความรุนแรงและสร้างสังคมที่สงบสุขในระยะยาว

๑.๒ การกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติดำเนินการหลังจากที่มีข้อตกลงสันติภาพและผู้ใช้ความรุนแรงยุติการต่อสู้แล้ว ส่วนโครงการพาคนกลับบ้านใน จชต. เกิดขึ้นท่ามการต่อสู้ที่ยังไม่ยุติและการพูดคุยสันติสุขที่เพิ่งเริ่มต้นขึ้นในเฟสแรกคือ ขั้นตอนการพูดคุย ประเด็นเรื่องระยะเวลาในการดำเนินโครงการมีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอย่างยิ่ง ในกรณี จชต. ชัดเจนว่า ผกร.หรือนักรบตัวจริง จะไม่ออกมาเข้าร่วมและยังยืนยันต่อสู้ต่อไป อย่างน้อยเพื่อรอข้อตกลงสันติสุขและออกมาอย่างผู้ชนะสงคราม โครงการพาคนกลับบ้านจะได้เฉพาะพวกที่เบื่อหน่ายการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง พวกที่ขบวนการไม่ใช้แล้ว รวมถึงพวกที่ต้องการฟอกตัวออกมา จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายการพานักรบคืนสู่สังคมเพื่อความสงบสุขในระยะยาว

๑.๓ ผลการศึกษาพบว่า การกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) ขององค์การสหประชาชาติเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ IDDRS (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards – IDDRS) ซึ่งก็คือหลักเกณฑ์การบูรณาการการปลดอาวุธ การเลิกเคลื่อนไหวต่อสู้ และการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งเป็นพัฒนาการล่าสุดของโปรแกรม DDR ที่มี การปรับปรุงจากการถอดบทเรียนการทำงานด้าน DDR ในอดีตที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ขัดแย้งต่างๆ ทั่วโลก IDDRS เป็นการกำหนดแนวทางทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความผิดพลาดในการดำเนินงานในอดีตที่พบว่า R ตัวสุดท้าย (Reintegration) หรือการกลับคืนสู่สังคมของบรรดานักรบและอดีตนักรบจะไม่มีวันประสบความสำเร็จเลยหากไม่ผ่าน ๒ ขั้นตอนแรกคือ การวางอาวุธ (Disarmament) และการเลิกต่อสู้หรือออกจากขบวนการการต่อสู้ที่บรรดานักรบสังกัด (Demobilization) องค์การสหประชาชาติ จึงได้

เปลี่ยนหลักเกณฑ์จาก DDR มาเป็น IDDRS ซึ่งมุ่งเน้นที่ตัว I แรกคือ Integrated โดยเน้นการบูรณาการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกัน

ซึ่งในขั้นตอนการวางอาวุธและการยุติการต่อสู้จะมีประเด็นเรื่องกระบวนการยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อเคลียร์คดีที่เกี่ยวข้องกับนักรบทั้งหมด ซึ่งมาตรการที่ใช้ส่วนใหญ่มี 3 แนวทาง คือ การนิรโทษกรรม การใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้มีการไกล่เกลี่ยเจรจาอมความและจัดให้มีการชดใช้เยียวยาในทุกมิติระหว่างผู้ใช้ความรุนแรงกับเหยื่อ หรือการตั้งคณะกรรมการค้นหาข้อเท็จจริงจากเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้น เมื่อผ่านสองกระบวนการดังกล่าวแล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนสุดท้าย คือ การพำนักรบ และ อุดหนุนกรบกลับคืนสู่สังคม ใช้ชีวิตเหมือนประชาชนปกติ ภายใต้มาตรการช่วยเหลือให้กลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยช่วยเหลือทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมจิตวิทยา

สำหรับโครงการพาคณกลับบ้านของ กอ.รมน.ภาค ๔ เป็นการเปิดโอกาสให้ ผกร. หรือ อุดหนุนกรบตามนियามการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ ที่อยู่ใน ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ๒) กลุ่มผู้ที่มีหมาย ป.วิฯ อาญา ๓) กลุ่มผู้ที่มีหมาย ป.วิฯ อาญา และหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ๔) กลุ่มผู้ตกใจ/หวาดระแวง (แต่หลบหนี) และ ๕) กลุ่มแกนนำที่มีหมายจับของ DSI เข้ามารายงานตัวและเข้าสู่ขั้นตอนกระบวนการตามที่นำเสนอในบทที่ ๓ และนำบุคคลเหล่านี้กลับสู่สังคมหมู่บ้าน ซึ่งในความเป็นจริง ผกร.ที่เข้าร่วมโครงการนี้บางส่วนก็อยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เปื้อนหายากต่อสู้ ขบวนการเล็กใช้งาน และเปื้อนที่จะหนีคดีและไม่ได้อยู่กับครอบครัว จึงเข้าร่วมโครงการ

การที่โครงการพาคณกลับบ้านได้เปิดโอกาสให้สมาชิก ผกร. ทั้ง ๕ ประเภทเข้าร่วมโครงการพาคณกลับบ้าน โดยดำเนินการในขั้นตอนทางกฎหมายควบคู่กับการกลับคืนสู่สังคมและมีการอบรมอาชีพ หรือให้ความช่วยเหลือในทางเศรษฐกิจในภายหลังไม่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะการจัดการเรื่องปัญหากระบวนการยุติธรรมก่อนที่จะส่งตัวกลับไปใช้ชีวิตตามปกติในหมู่บ้าน ทำให้ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการโดยเฉพาะตัวอุดหนุนกรบ/ผกร. ที่เข้าร่วม ประสบปัญหาทางคดี การมีปัญหากับคู่กรณีในชุมชนหมู่บ้าน และปัญหาทางเศรษฐกิจ

๑.๔ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิก ผกร. ที่เข้าร่วมโครงการพาคณกลับบ้านได้ข้อสรุปตรงกันว่า ทุกคนเห็นว่ามาตรการในการพาคณกลับบ้านมีปัญหาหลายประการ คือ ไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นระบบ ต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวในการได้รับความช่วยเหลือ การช่วยเหลือทางคดียังมีปัญหาติดขัดหลายประการ สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การสร้างอาชีพ ให้ทำมาหากินได้อย่างยั่งยืน การฝึกอาชีพไม่ใช่สิ่งจำเป็นแต่แหล่งทุนและการให้ความช่วยเหลือที่นำไปสู่การมีอาชีพที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้โครงการพาคณกลับบ้านเกิดประโยชน์สูงสุดท่ามกลางบริบทกระบวนการสันติภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จชต. ในปัจจุบัน รวมถึงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพูดคุยสันติสุขของคณะพูดคุยฝ่ายไทยที่นำโดย พล.อ.อัศวิน เกิดผล ซึ่งการพูดคุยได้กำหนด Road Map ให้ได้ข้อตกลงและนำไปสู่การปฏิบัติในปี ๒๕๖๐ งานวิจัยชิ้นนี้ขอเสนอแนวทางการดำเนินงานโครงการพาคณกลับบ้าน ซึ่งเป็นดำเนินการในระดับปฏิบัติเพื่อให้โครงการพาคณกลับบ้านมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพิ่มขึ้นดังนี้

๑. กรอบแนวทางที่นำเสนอเพื่อช่วยบรรลุดัตุประสงค์โครงการพาคณกลับบ้าน ตามที่กำหนดโดย กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจ และฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาร่วมกัน รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาตามความเหมาะสม โดยยึดหลักสันติวิธี และการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๒ เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออก จากความขัดแย้งการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุข

๑.๓ เพื่อลดความหวาดระแวง และเพื่อเป็นการเปิดโอกาส ช่องทางให้กับบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่เคยต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรงในห้วงที่ผ่านมา และมีความต้องการที่จะยุติบทบาทดังกล่าว และหันกลับมาร่วมมือกันกับรัฐ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธี

๑.๔ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติของรัฐในกระบวนการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐ ได้มีหลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยสันติวิธี และเป็นการสร้างสามัคคีกับแนวร่วม เพื่อโดดเดี่ยวกองกำลังและแกนนำ

๑.๕ เพื่อประสานการทำงานกับทุกภาคส่วน โดยให้ ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เป็น ศูนย์กลางในการขับเคลื่อนจนนำไปสู่การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งไปสู่ความปรองดอง และความสมานฉันท์ จนสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้มิติความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรืออยู่ร่วมกันได้ภายใต้สังคมแบบพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข

๑.๖ เพื่อประสานงานและแรงจูงใจให้กับผู้ที่มีความเห็นต่างกับรัฐ ได้มีโอกาสต่อสู้ตามแนวทางที่สันติวิธีและกลับมาใช้ชีวิตในภูมิลำเนาตนเองอย่างปกติสุข และอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการยุติธรรมให้กับบุคคลที่กล่าวมาเพื่อมีช่องทางในการต่อสู้และได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐ

๒. พิจารณาบททวนกำหนดแนวทางดำเนินโครงการพาคณกลับบ้านใหม่อย่างเป็นระบบ และรอบด้าน โดยอยู่บนฐานคิดที่โครงการพาคณกลับบ้านดำเนินการทำการการต่อสู้และมีการพูดคุย สันติสุขซึ่งถือเป็นบริบทที่ต่างจากโครงการกลับคืนสู่สังคมขององค์การสหประชาชาติ สำหรับกรอบ การพิจารณาบททวนและกำหนดแนวทางปฏิบัติในโครงการพาคณกลับบ้านประกอบไปด้วยประเด็น พิจารณา ๗ ประการตามแผนผังด้านล่าง (รายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละข้อในภาคผนวก ข)

แผนภาพที่ ๕-๑ กรอบการพิจารณาบททวนและกำหนดแนวทางปฏิบัติในโครงการ พาคณกลับบ้าน

๒.๑ ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินความเกี่ยวข้องเพื่อวางแผน งานพาคณกลับบ้านใหม่ทั้งระบบโดยวิเคราะห์ภาพรวม วิเคราะห์และประเมินเรื่องการบริหาร การประเด็นทางเพศ (ในเรื่องนี้เป็นกาพิจารณากรณีมี ผกร. หรือเครือข่ายที่เป็นผู้หญิงเข้าร่วมโครงการ ขณะเดียวกันเป็นการพิจารณาตามฐานอนุสัญญาระหว่างประเทศอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรีที่รัฐบาลลงนามไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๒๘) การวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความ ชัดแย้ง การประเมินความต้องการหลังยุติความขัดแย้ง การประเมินการกลับคืนสู่สังคมโดยมุ่งไปที่ตัว อดีตนักรบ และในขั้นตอนสุดท้ายก็นำข้อมูลทั้งหมดมาประเมิน ก่อนไปสู่ขั้นตอนการกำหนดแผน ตามแผนภาพด้านล่าง (รายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละข้อในภาคผนวก ข)

แผนภาพที่ ๕-๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินความเกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงาน พาคณกลับบ้านใหม่ทั้งระบบ

๒.๒ การออกแบบและการวางแผนโครงการพาคณกลับบ้าน ครอบคลุมถึงพื้นฐานความโปร่งใส เป็นองค์รวม และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โครงการที่ออกแบบต้องคำนึงถึงพื้นฐานที่ครอบคลุมอดีต/นักต่อสู้ที่มีความแตกต่างกันทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม (ขาดการศึกษา/ฐานะยากจน) อาจใช้อดีตบุคคลซึ่งเป็นที่เชื่อถือของคนเหล่านี้มาชักจูงหรือแจ้งข่าวสารเพื่อกระตุ้นให้มาเข้าร่วมโครงการ เช่น ผู้นำกองกำลังติดอาวุธ ขณะที่การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนออกแบบโครงการจะต้องมีการประเมินศักยภาพและความสามารถของสมาชิกในชุมชน เช่น ครอบครัว ผู้นำศาสนา กลุ่มสตรีและเยาวชน องค์กรเพื่อผู้พิการ หรือสมาคมท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนมักมีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอำนวยความสะดวกและการฟื้นฟูอดีตนักรบ/นักต่อสู้และผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่ ในส่วนภาคเอกชนจะมีบทบาทอย่างมากในการให้คำปรึกษาในการออกแบบโครงการเพื่อให้การกลับคืนสู่สังคมตรงกับความต้องการในเชิงเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดี การออกแบบและการวางแผนโครงการต้องสัมพันธ์กับลักษณะพื้นที่ที่จะตั้งจุดให้อดีตนักรบ/นักต่อสู้ตัดสินใจกลับไปดำเนินชีวิต เช่น ความเป็นชนบทกับเมืองซึ่งมีวิถีการดำรงชีวิตต่างกัน การกลับคืนสู่สังคมชนบทต้องมีกิจกรรมฝึกอาชีพด้านเกษตรกรรมเพื่อรองรับมากกว่าการกลับคืนสู่ชุมชนเมืองที่เน้นเชิงอุตสาหกรรม ตามแผนภาพด้านล่าง (รายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละข้อในภาคผนวก ข)

แผนภาพที่ ๕-๓ การออกแบบและการวางแผนโครงการพาคณกลับบ้าน

๒.๓ ประเภทการให้ความช่วยเหลือในการพาคนกลับบ้าน ต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมจิตวิทยา เพื่อรองรับ ผกร. ที่มีสภาพปัญหาและต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน ตามแผนภาพด้านล่าง (รายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละข้อในภาคผนวก ข) แผนภาพที่ ๕-๔ การให้ความช่วยเหลือในการพาคนกลับบ้าน

๓. การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เข้ามาช่วยในโครงการพาคคนกลับบ้าน เพราะเป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายให้กลับคืนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยใช้วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สังคม ชุมชนและเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการฟื้นฟู (restore) ความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลร้าย ซึ่งรวมทั้ง “ผู้เสียหาย”หรือ“เหยื่ออาชญากรรม”“ผู้กระทำผิด”และ“ชุมชน”เพื่อให้มีการชดใช้ (restitution) การแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) และการกลับเข้าสู่สังคม (reintegration) กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแทนการลงโทษจำคุกหรือลงโทษอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การชดใช้ความเสียหายทางทรัพย์สิน ร่างกาย หรือจิตใจ รวมถึงเกียรติภูมิ อำนาจ สิทธิ และความสามัคคี เพื่อทำให้ผู้เสียหายพอใจและได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิด ซึ่งหมายรวมถึงการได้ระบายความรู้สึกหรือความทุกข์ร้อนที่ตนได้รับ และผลที่ตามมาจากการตกเป็นผู้เสียหาย เป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำซาก โดยมีกระบวนการที่กำหนดเงื่อนไขที่ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติและเป็นหลักประกันว่าจะไม่ทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาชญากร/ผู้กระทำความผิด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กมล กมลตระกูล. แนวทางการสร้างสันติภาพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในมุมมองของผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การคืนอำนาจแก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๘.

ชลัท ประเทืองรัตนา. การสร้างความปรองดองภายหลังความรุนแรงในรวันดา : บทเรียนสำหรับสังคมไทย (Reconciliation After Violence in Rwanda : Lesson for Thai Society). กรุงเทพฯ : สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕.

วัชรภรณ์ จุ้ยลำเพ็ญ. กระบวนการเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีมินดาเนา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘.

สุดสงวน สุธีสร. อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๕.

อภัสรา เฟื่องฟู. กระบวนการพูดคุยสันติภาพเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : บทเรียนจากต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๕.

นิตยสาร

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔. “สรุปผลการปฏิบัติงาน ประจำปี ๒๕๕๖ กอ.รมน. ภาค ๔ สน”. นิตยสารยุทธโศภ. ปีที่ ๑๒๒ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๗.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กระปุกดอทคอม. “พ.ร.บ.ความมั่นคง คืออะไร ไขข้อสงสัยกฎหมายพิเศษคุมมือบ” เว็บไซต์เผยแพร่เมื่อ ๒๖ พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.hilight.kapook.com/view/93998, 2556>.

สำนักข่าวอิสรา (Isaranews Agency). “แฉมหลักสูตรอบรม “มาตรา ๒๑” เปิดประตูรับกลุ่มป่วนใต้กลับใจ?”. เว็บไซต์เผยแพร่เมื่อ ๑๔ กันยายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.isranews.org/south3news/scoop/38-2009-11-15-11/16365--q-21-.html, ๒๕๕๕>.

ภาษาต่างประเทศ

Journal

Galtung, Johan. Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization. London: SAGE Publications Ltd. 1996.

Lister, Charles. Returning Foreign Fighters: Crimination or Reintegration?. Brookings Institute. 2015.

O’Neil, Jacqueline. Engaging Women in Disarmament, Demobilization, and Reintegration : Insights For Colombia. The Institute for Inclusive Security. 2015.

United Nations, “Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards.” UNDDR Resource Center, Website accessed May 9 2014.

ภาคผนวก

ผนวก ก

(สำเนา)

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๖๖/๒๕๒๓

เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์

๑. ทัวไป

๑.๑ สถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในห้วงเวลาที่ผ่านมามีได้เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ทัวทุกภูมิภาค วิกฤตการณ์ดังกล่าวเกิดจากปัญหาหลักในเรื่องการขาดพลังงาน ความแตกต่างในดุลอำนาจทางทหารของอภิมหาอำนาจ และความขัดแย้งของโลกในค่ายสังคมนิยม สถานการณ์โดยทั่วไปได้เปลี่ยนเข้าสู่สภาพการเผชิญหน้าในรูปแบบของสงครามเย็น อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทยอย่างที่สุด

๑.๒ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยังดำรงเจตนาอันแน่วแน่ในการทำสงครามปฏิวัติเพื่อยึดอำนาจรัฐ โดยใช้เงื่อนไขประชาชนชาติประชาธิปไตยเป็นหลักและเงื่อนไขอื่นๆ ที่เปิดให้สนับสนุน ได้พลิกแพลงสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้เป็นประโยชน์ต่อตน โดยให้ความสำคัญอย่างที่สุดต่อการสร้างแนวร่วมทุกระดับเพื่อสร้างสถานการณ์ปฏิวัติและสร้างสถานการณ์สงครามต่างลัทธิ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการเปลี่ยนความขัดแย้งภายในให้เป็นสงครามประชาชาติ การปฏิบัติในท้องถิ่นได้เปลี่ยนสภาพจากป่าฟุ้งป่าเป็นป่าฟุ้งเมืองเพื่อสอดคล้องกับนโยบายการสร้างแนวร่วมดังกล่าว ความแตกแยกทางความคิดในขบวนการโดยเฉพาะข้อสงสัยในเรื่องความสำเร็จในการปฏิวัติประชาธิปไตย โดยชนชั้นกรรมาชีพเป็นจุดอ่อนสำคัญที่เกิดขึ้นในห้วงเวลานี้

๑.๓ รัฐบาลมีเจตนารมณ์ในการเทิดทูนและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างเคร่งครัดบริหารราชการแผ่นดินโดยคำนึงถึงความผาสุกของประชาชน ยึดมั่นในการประสานผลประโยชน์ของคนในชาติและในเอกลักษณ์ที่ดั่งามของไทย ยึดถือหลักการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยเที่ยงธรรมและสันติวิธีรวมทั้งจะปลูกฝังให้คนไทยทุกคนยึดมั่นในอุดมการณ์

ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพในการรับใช้ประชาชน และให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้กองทัพมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการป้องกันประเทศและรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐบาลถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญและเร่งด่วนในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์อันเป็นสาเหตุสำคัญยิ่งในการบั่นทอนความมั่นคงของชาติ

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติของคอมมิวนิสต์อันมีความสำคัญ และเป็นภัยต่อความมั่นคงอย่างที่สุดของประเทศให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

๓. นโยบาย

ต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยการรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เน้นหนักในการปฏิบัติทั้งปวง เพื่อลิดรอนทำลายขบวนการแนวร่วมและกองกำลังติดอาวุธ เพื่อยุติสถานการณ์ ปฏิวัติ ยับยั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาชนด้วยนโยบายเป็นกลาง และขยายผลจากโอกาสที่เปิดให้เพื่อเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธมาเป็นการต่อสู้ในแนวทางสันติ

๔. การปฏิบัติ

๔.๑ ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยรวดเร็ว หลีกเลี่ยงการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งอยู่ในสภายืดเยื้ออันเป็นความประสงค์ของฝ่ายตรงข้าม การจะเอาชนะดังกล่าวได้โดยรวดเร็วจะต้องกลับเป็นฝ่ายรุกทางการเมือง ซึ่งได้แก่การปฏิบัติทั้งสิ้นที่ส่งผลให้ประชาชนสำนึกว่าแผ่นดินนี้เป็นของตนที่จะต้องปกป้องรักษา ประชาชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของการปกครอง และได้ผลประโยชน์ตลอดระยะเวลาของการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ งานการเมืองเป็นสิ่งชี้ขาด งานการทหารจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้บรรลุภารกิจงานการเมืองเป็นสำคัญ

๔.๒ ขจัดเหตุแห่งความไม่เป็นธรรมในสังคมทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับชาติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างเฉียบขาด ทำลายการกดขี่ขูดรีดทั้งสิ้น สร้างความปลอดภัยให้เกิดแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๔.๓ กำหนดการปฏิบัติให้มีการประสานประโยชน์ระหว่างชนชั้น เสียสละผลประโยชน์ของชนชั้นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตใจที่เป็นธรรม และเข้าใจปัญหาของประชาชนทุกชนชั้นและสำนึกว่าประชาชนไทยทุกชนชั้นต่างก็มีจิตใจรักประเทศชาติ

และพร้อมที่จะเสียสละเพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๔.๔ ส่งเสริมประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพให้สามารถในการปกครองตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกชนชั้นและสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมทางการเมือง กำหนดวิธีการ ให้ได้รับรู้ปัญหาของประชาชนให้ถือความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนด แนวทางปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการ

๔.๕ สนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตยทั้งสิ้นที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงสิทธิและ ผลประโยชน์ของกลุ่มชนนั้นๆ อันพึงจะมีให้ระมัดระวังและอย่าสับสนระหว่างขบวนการประชาธิปไตย กับขบวนการคอมมิวนิสต์ที่แอบแฝงโดยยกประชาธิปไตยนำหน้า

๔.๖ ภารกิจของเจ้าหน้าที่ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหารในการต่อสู้เพื่อเอาชนะ คอมมิวนิสต์ มีทั้งการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธ และการปฏิบัติในด้านการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น ขอบเขต และระดับของการปฏิบัติงานในการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธอาจแตกต่างกันออกไปบ้างแต่ภารกิจในด้านการเมืองซึ่งเป็นเรื่องหลักมีความทัดเทียมกันทุกประการ การปฏิบัติด้วยกำลังอาวุธให้พิจารณา ประเภท ขนาดกำลัง และยุทธวิธีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่เพื่อกดดัน ลิดรอน ทำลาย กองกำลังติดอาวุธโดยต่อเนื่อง

๔.๗ ปฏิบัติต่อผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือผู้หลงผิดที่เข้ามาบดตัว หรือที่จับได้อย่าง เพื่อนประชาชนร่วมชาติ ชี้แจงเพื่อให้ได้เข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลในปัญหานี้อย่างถ่องแท้ช่วยเหลือ ให้ใช้ชีวิตใหม่ร่วมกันต่อไปในสังคมอย่างเหมาะสม

๔.๘ ให้ความสำคัญการต่อสู้ในเมืองให้มากที่สุดเพื่อจัดการจัดตั้งและขยายแนวร่วม ตามแนวทางการเมืองสนับสนุนป่า และการขัดขวางการสร้างสถานการณ์ปฏิวัติ และสถานการณ์ สงครามประชาชาติ สถานการณ์ปฏิวัติมีรูปแบบในการโดดเดี่ยว รัฐบาลจากประชาชนทำลายรัฐบาล ให้อ่อนแอ การทำลายหรือช่วงชิงการนำขบวนการประชาธิปไตย อันเป็นศัตรูของคอมมิวนิสต์ การ สร้างสถานการณ์สงครามประชาชาติจะอาศัยแนวร่วมซึ่งมีแทรกอยู่ทุกระดับ เพื่อสร้างประชาคมติ และ นำชาติไปสู่การสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน อันจะสนับสนุนให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สามารถปฏิวัติได้สำเร็จ หากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยบรรลุผลสำเร็จในการจัดตั้ง และขยาย แนวร่วมในเมืองได้ จะสามารถดำรงขีดความสามารถในการรุกทางการเมือง สามารถสร้างความสับสน ทางการเมือง ความวุ่นวายในทางเศรษฐกิจและสามารถสร้างกระแสคลื่นของประชาชนส่วนใหญ่ไป แนวทางที่ต้องการได้ จะต้องทำความเข้าใจว่าการสร้างแนวร่วมในเมืองนี้ยากที่จะมองเห็นได้แจ่มชัด เพราะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะดำเนินนโยบายอาศัยตัวแทนในรูปแบบต่างๆ และการใช้ เหตุการณ์เฉพาะกรณีให้เป็นไปเสมือนการขัดแย้งโดยทั่วไป นับว่าอันตรายอย่างยิ่ง

๔.๙ การข่าว การจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ เป็นมาตรการอันสำคัญและให้ดำเนินการ
ในลักษณะเชิงรุกอย่างมีแผนและสอดคล้องกับการปฏิบัติทุกขั้นตอน

๕. การบริหาร

๕.๑ การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์นั้นเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อความมั่นคง
ของชาติ จึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดของรัฐบาล ให้กระทรวง ทบวง กรมและองค์การต่างๆ กำหนด
แผนโครงการ และการปฏิบัติทั้งสิ้นให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งนโยบายนี้

๕.๒ สภาความมั่นคงแห่งชาติรับผิดชอบในการเสนอคณะรัฐมนตรีในเรื่องอันเกี่ยวกับ
นโยบายที่เกี่ยวข้อง

๕.๓ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเป็นกองอำนวยการเฉพาะกิจ มี
ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการ
ปฏิบัติงานตามนโยบายและการสั่งการ ตลอดจนการประสานงานของกระทรวง ทบวง กรม และ
องค์การที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่ในการให้คุณให้โทษที่เป็นผลต่อข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร
และบุคคลอื่นๆ ซึ่งผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไปได้แต่งตั้งจากส่วนราชการ
ต่างๆ มาปฏิบัติงาน

๕.๔ การสนับสนุนงบประมาณในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้ถือว่ามีความ
เร่งด่วนเป็นกรณีพิเศษ

๕.๕ บรรดาคำสั่ง ระเบียบ หรือข้อบังคับใดซึ่งขัดแย้งกับคำสั่งนี้ให้ใช้คำสั่งนี้แทน
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 23 เมษายน พุทธศักราช 2523

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

นายกรัฐมนตรี

ผนวก ข

มาตรฐานการกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) ขององค์การสหประชาชาติ สรุปภาพรวมการจัดทำโครงการคืนสู่สังคม

ผลสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคมเป็นส่วนที่สลับซับซ้อนส่วนหนึ่งในการปลดอาวุธ การถอนทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Disarmament, Demobilization and Reintegration – DDR) อดีตนักรบ (ex-combatant) ที่เคยเกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ ต้องถูกตัดออกจากโครงสร้างหรือกระบวนการที่คุ้นเคยมา อดีตนักรบที่กลับคืนสู่สังคมอีกครั้งอาจไม่คุ้นเคยกับสังคมและมักเปลี่ยนแปลงไปได้จากความขัดแย้ง

ความท้าทายสำคัญของอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ แทบเป็นไปไม่ได้เลยที่บุคคลเหล่านี้จะสามารถกลับคืนสู่สังคมในถิ่นกำเนิด เพราะขาดทักษะการปฏิสัมพันธ์และการเข้าถึงชุมชน กรณีที่เลวร้ายที่สุดคือ ชุมชนหมู่บ้านของอดีตนักรบเสียหายจากสภาวะสงครามไม่สามารถอยู่อาศัยได้หลังสงครามยุติ หรืออดีตนักรบที่ร่วมในกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มต่างๆ ที่กระทำการอันโหดร้ายหรือก่อเหตุร้ายใกล้ชุมชนของพวกเขา ก็ไม่สามารถกลับบ้านเกิดได้

ครอบครัวและชุมชนต้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของเหล่าอดีตนักรบและสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การกลับคืนสู่สังคมจึงจะประสบความสำเร็จ แต่การกลับคืนสู่สังคมของบุคคลเหล่านี้อาจยั่งยืนในความเป็นจริง เนื่องด้วยบุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษาน้อย การจ้างงานหรือการฝึกอบรมต่ำ มีบาดแผลร้ายลึกจากสงคราม และมีมุมมองเป็นเรื่องการรบ ทั้งนี้ การไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนเหล่าอดีตนักรบในการกลับคืนสู่สังคม ถือเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงของชุมชนเนื่องด้วยบุคคลเหล่านี้ขาดทักษะ หรือไร้ทรัพย์สิน และมีแนวโน้มจะใช้ความรุนแรงหากมีความต้องการสิ่งใด

อดีตนักรบและสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องได้รับความสนับสนุนที่ยั่งยืนเพื่อช่วยเปลี่ยนผ่านจากการเป็นนักรบมาใช้ชีวิตพลเรือน สหประชาชาติ (UN) ยังให้การประกันด้วยว่า การให้ความสนับสนุนดังกล่าวไม่ได้หมายถึงการปฏิบัติต่อกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามอย่างไม่ยุติธรรม หรือสร้างความขุ่นเคืองใจที่เหตุมาจากชุมชนขยายตัวขึ้น ดังนั้น การกลับคืนสู่สังคมของเหล่าอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การฟื้นฟูที่ขยายไปทุกภาคส่วนของประชากรที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม โครงการการกลับคืนสู่สังคมควรมุ่งที่จะสร้างศักยภาพของท้องถิ่นและชาติในการจัดการกระบวนการเป็นระยะยาว และต้องเพิ่มการปรับปรุงและการพัฒนาด้วย

ตัวแบบโครงการกลับคืนสู่สังคมของสหประชาชาติ ยอมรับว่า การกลับคืนสู่สังคมเป็นความท้าทายที่มีหลากหลายมิติ นับตั้งแต่การสร้างวิสาหกิจขนาดย่อย การให้การศึกษาและการฝึกอบรม ไป

จนถึงการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรับบุคคลเหล่านี้ การจัดการด้านจิตวิทยาจากผลกระทบของสงคราม การให้หลักประกันว่าอดีตนักรบเหล่านี้จะมีความสุขในการใช้ชีวิตพลเรือนและมีสิทธิทางการเมือง และการจัดประชุมกับกลุ่มที่เห็นต่างกันตามความจำเป็น

๑. ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของตัวแบบโครงการกลับคืนสู่สังคม

วัตถุประสงค์ของตัวแบบโครงการกลับคืนสู่สังคม เป็นการให้ข้อมูลแก่นักวางแผน DDR และผู้ปฏิบัติในภาพรวมของสิ่งจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงในการวางแผน การออกแบบ และการดำเนินการในการกลับคืนสู่สังคม นอกจากนี้จะมีการเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถจัดการปัญหาท้าทายได้อย่างประสบผลสำเร็จ การให้ข้อมูลดังกล่าวจะค่อนข้างมีภูมิกษณน้อยกว่าโครงการอื่นๆ ในมาตรฐานของการปลดอาวุธ การถอนทหารและการกลับคืนสู่สังคม (Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards - IDDRS) นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายหนทางการกลับคืนสู่สังคม และการแนะแนวโครงการวางแผนและการออกแบบ การอภิปรายถึงส่วนสำคัญของกรอบโครงการการกลับคืนสู่สังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และแนวคิดทางการเมือง ท้ายที่สุด โมดูลยังระบุความเชื่อมโยงการกลับคืนสู่สังคมกับกรอบการทำงานในการสร้างสันติภาพหรือการขยายพื้นที่สันติภาพ

๒. ระยะเวลา คำนิยาม และคำย่อเกี่ยวกับการกลับคืนสู่สังคม

คำนิยามของ “การกลับคืนสู่สังคม” ตามเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อ 24 พ.ค.2548 คือ “กระบวนการที่อดีตนักรบได้รับสถานภาพพลเมือง มีรายได้และได้รับการจ้างงานอย่างยั่งยืน การกลับคืนสู่สังคมเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการด้านเศรษฐกิจและสังคม เฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่น และยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและความรับผิดชอบของประเทศ และมักมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก”

การยอมรับว่าการพัฒนาตามแนวทางใหม่ในการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนับแต่การเผยแพร่รายงานฉบับของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วย DDR ฉบับที่สามเมื่อปี 2554 รวมถึงการทบทวนด้านนโยบายและข้อเสนอแนะ จะสังเกตได้ว่า “ประเทศส่วนใหญ่หากพิจารณาด้านเศรษฐกิจ ไม่ได้ให้การสนับสนุนที่เพียงพอในการให้อดีตนักรบกลับสู่สังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งการคืนสู่สังคมด้านสังคมและการเมืองถือเป็นสิ่งสำคัญให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ ซึ่งรวมถึงการแทรกแซงเช่น การสนับสนุนด้านจิตวิทยา การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต การให้การรักษาและสนับสนุนด้านสาธารณสุข การปรองดอง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง”

นอกจากนี้ การที่สหประชาชาติให้การสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาระยะยาว และต้องเกิดขึ้นในทุกระดับตั้งแต่บุคคล ชุมชน ชาติ และภูมิภาค อีกทั้งต้องอยู่ขึ้นกับการขยายการฟื้นฟูและการพัฒนาสันติภาพด้วย

๓. คำนำ

การกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืนของอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สู่ชุมชนบ้านเกิด หรือมีทางเลือกตาม DDR ต้องออกแบบโครงการให้สามารถจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อความไร้เสถียรภาพที่มีจำนวนมากซึ่งคุกคามอดีตนักรบในการเปลี่ยนผ่านไปสู่สันติได้อย่างดี ซึ่งรวมถึงความยากลำบากด้านเศรษฐกิจ การกีดกันทางสังคม บาดแผลร้ายลึกทางกายภาพและทางจิตใจ และการไม่มีสิทธิเลือกตั้งทางการเมือง ทั้งนี้ ความล้มเหลวของการนำอดีตนักรบกลับคืนสู่สังคมจะบ่อนทำลายความสำเร็จของการปลดอาวุธและการถอนทหาร และยังเพิ่มความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาขัดแย้งด้วยอาวุธขึ้นมา

การกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการระยะยาวที่ต้องปรากฏขึ้นทั้งในรายบุคคล ชุมชน ชาติ และภูมิภาค โดยต้องประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม/สังคมจิตวิทยา การเมือง และความมั่นคง ทั้งนี้ เศรษฐกิจหลังยุคความขัดแย้งมักจะล่มสลาย และเป็นปัญหาท้าทายอย่างสำคัญต่อการสร้างการดำรงชีพอย่างยั่งยืนให้เหล่าอดีตนักรบหรือกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาขัดแย้ง ประเด็นเอกลักษณ์ทางสังคมและจิตวิทยา ความไวเนื้อเชื้อใจ และการยอมรับ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นหลักประกันการป้องกันความรุนแรงและการสันติภาพที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การให้เหล่าอดีตนักรบมีส่วนร่วมในการเมืองของชุมชนหรือรัฐที่อาศัยอยู่ จะทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง หากปราศจากโครงการกลับคืนสู่สังคมอย่างเข้าใจและยั่งยืน เหล่าอดีตนักรบอาจกลายเป็นบุคคลที่ยิ่งก่อกองอันตราย และอาจกลับเข้าร่วมการสู้รบ หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำทางอาญาหรือร่วมกิจกรรมของแก๊งอาชญากร

โครงการกลับคืนสู่สังคมจะต้องพยายามอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการดังกล่าวที่ใช้ระยะเวลายาวนานด้วยการกำหนดเป้าหมายและการให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นต้องมีการวิเคราะห์อย่างระมัดระวังเพื่อให้สามารถออกแบบและกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติได้จริงของโครงการ ทั้งนี้ โครงการกลับคืนสู่สังคมต้องมีช่วงเวลาเหมาะสม ผลลัพธ์ และส่วนประกอบที่ต้องมีในโครงการที่มาจากหลายแหล่งข้อมูล และจำต้องมีระบบตรวจสอบที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง การวางแผนอย่างดีซึ่งประกอบด้วยการเน้นย้ำในการเสริมสร้างศักยภาพและความเป็นเจ้าของสำหรับผู้เล่นระดับชาติและท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการกลับคืนสู่สังคม ต้องใช้เวลานานกว่าการรับความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นอย่างมาก

การวางแผนและออกแบบยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมควรคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมสำคัญๆ ได้แก่ ๑) ธรรมชาติของความขัดแย้ง (อาทิ แรงผลักดันอุดมการณ์ แรงผลักดันทรัพยากร แรงผลักดันเอกลักษณ์ เป็นต้น) และระยะเวลาที่ระบุในการวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง ๒)

ธรรมชาติของสันติภาพ (การทหาร ชัยชนะ การเจรจาของคู่ขัดแย้งหลัก และคนกลางที่เข้าช่วยไกล่เกลี่ย) ๓) เศรษฐกิจของประเทศ (เฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการด้านทักษะและแรงงาน) ๔) ความสามารถของรัฐและการเข้าถึงรัฐ (ศักยภาพด้านความชอบธรรมและสถาบัน) และ ๕) บุคลิกลักษณะและการเกาะกลุ่มของเหล่านักรบและการได้รับความไว้วางใจและการรวมกลุ่มจากชุมชน สิ่งเหล่านี้จะต้องนำมาอภิปรายในรายละเอียดอย่างถี่ถ้วน

นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงและความท้าทายที่ต้องประเมินอย่างระมัดระวัง การตรวจสอบ การจัดการเพื่อให้โครงการกลับคืนสู่สังคมประสบความสำเร็จ โดยหนึ่งในความท้าทายสำคัญในการออกแบบโครงการ DDR คือ การหาหนทางเติมเต็มความจำเป็นอย่างสำคัญและเป็นพิเศษให้แก่เหล่าอดีตนักรบโดยไม่ต้องเปลี่ยนพวกเขาให้เป็นกลุ่มที่ได้รับสิทธิพิเศษอยู่ภายในชุมชน และต้องเลี่ยงการทำให้เกิดความขุ่นเคืองใจและความขมขื่นภายในชุมชน หรือสังคม หรือสร้างความตึงเครียดให้เกิดต่อทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในชุมชน ตัวแบบการกลับคืนสู่สังคมนี้ต้องย้ำถึงความสำคัญและผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการกลับคืนสู่สังคมจากการรับรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและหลีกเลี่ยงการเกิดความตึงเครียดระหว่างเหล่าอดีตนักรบกับสมาชิกในชุมชน

การเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการกลับคืนสู่สังคม ต้องตระหนักในข้อจำกัดและขอบเขตที่มี ลำดับแรก ความไว้วางใจของอดีตนักรบในกระบวนการทางการเมืองมักได้รับอิทธิพลอย่างมากจากผลการดำเนินการในการสร้างสันติภาพและการสร้างความเชื่อใจของประชากรทั้งหมดในกระบวนการ DDR เป็นทั้งอิทธิพลและได้รับอิทธิพลจากกระบวนการทางการเมือง ลำดับที่สอง โอกาสทางเศรษฐกิจถือเป็นสิ่งสำคัญ และลำดับที่สาม ความสามารถในการจัดการของรัฐ ซึ่งสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ DDR ฉะนั้น DDR ต้องมีหลักพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และควรเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการรวมในการฟื้นฟูครอบคลุมการจัดการของรัฐในด้านความมั่นคงและการพัฒนา

๔. หลักการการเสนอแนะแนวทางจัดทำโครงการกลับคืนสู่สังคม

IDDRS ๒.๑๐ ของแนวทางสหประชาชาติ (UN) ต่อ DDR กำหนดหลักการสำคัญที่เป็นแนวทางในภาพรวมการกลับคืนสู่สังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนสุดท้ายของการวางแผนและการดำเนินการของ DDR ว่าทุกโครงการ DDR ของ UN ควรจะ : ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีความยืดหยุ่น รับผิดชอบ โปร่งใส มีเจ้าของเป็นรัฐและคนท้องถิ่น มีการบูรณาการ และมีการวางแผนอย่างดี นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงประเด็นอ่อนไหวทางเพศ

๔.๑ **หลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง** ยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมที่ UN ให้การสนับสนุนต้องรวมถึงความต้องการที่แตกต่างของประชาชนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและชุมชนต่างๆ การไม่เลือกปฏิบัติ การให้ความเป็นธรรม และการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมของผู้มีส่วนร่วมและผู้ได้ประโยชน์ หลักประชาชนเป็นศูนย์กลางเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับและต้องไม่มีข้อจำกัดในเรื่อง

เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา กายภาพ สติปัญญา หรือความสามารถทางจิตสังคม การจะให้ความช่วยเหลือเหล่าอดีตนักรบให้กลับคืนสู่สังคมเหล่านี้จึงต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานการประเมินปัจจัยแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เพื่อให้เหล่าอดีตนักรบได้รับการสนับสนุนในความต้องการที่จำเพาะเจาะจง

๔.๒ หลักความยืดหยุ่น การออกแบบโครงการกลับคืนสู่สังคมให้สามารถตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะปัจจัยแวดล้อมที่มีจำนวนมากอาจเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงเวลาที่ดำเนินโครงการ อาทิเช่น ความต้องการของอดีตนักรบ ตลาดแรงงาน ความสามารถของผู้ให้บริการ ศักยภาพของหน่วยงานรัฐที่แตกต่างกันไป นโยบายหลักของพรรคการเมืองและบรรดาผู้นำที่มีอำนาจ ยิ่งกว่านั้น แผนการฟื้นฟูใหม่ที่ขยายวงออกไปอาจต้องออกแบบให้อยู่ในช่วงกรอบเวลาของโครงการ DDR เพื่อจะได้มีความเชื่อมโยงกัน

นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นต้องขยายไปถึงกลุ่มเป้าหมายของโครงการ และอาจให้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ทางออกของโครงการ หมายความว่า นักรบทั้งหมดจำเป็นต้องทราบตั้งแต่เริ่มโครงการ แต่กลุ่มผู้ได้ประโยชน์หรือประชาชนไม่จำเป็นต้องทราบ ความยืดหยุ่นในประเภทของการให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมควรดำเนินการภายในโครงการระดับชาติ การจำเพาะเจาะจงในการให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง

๔.๓ หลักความรับผิดชอบและความโปร่งใส ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมจำเป็นต้องมีหลักการพื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบและความโปร่งใส ดังนั้น ยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารและข้อมูลข่าวสารสาธารณะต้องเร่งจัดทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การเพิ่มการตระหนักรู้ การให้คำปรึกษาแก่ชุมชน และความไวต่อสิ่งที่มากระตุ้น สามารถเป็นหลักประกันให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและกลุ่มผู้ได้ประโยชน์ต่างๆ ในการสร้างโอกาสเข้ามามีอิทธิพลและเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในการดำเนินโครงการ DDR และการให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม โดยผลที่คาดว่าจะได้รับจะอยู่ที่ผู้มีส่วนได้เสียทุกคน ซึ่งตัวชี้วัดสำคัญๆ ในการตรวจสอบและมาตรการต่างๆ ในโครงการตามที่ตกลงกันหรือภายใต้การประเมินและวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมอย่างรอบคอบ การกำหนดตัวชี้วัดในลักษณะของการมีส่วนร่วมจะช่วยให้สิ่งที่คาดหวังมีความชัดเจนและนำไปสู่ความตกลงในวงกว้างต่อเป้าหมายที่เป็นจริง ตัวบุคคลหรือองค์กรที่รับผิดชอบในการตรวจสอบควรต้องตกลงกันไว้ด้วย เช่น ความถี่ในการรายงานผลการตรวจสอบ ข้อมูลที่ใช้ก็ต้องปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างน้อยควรปรับทุกไตรมาส และต้องสามารถสื่อสารไปถึงผู้มีส่วนได้เสียได้ทั้งหมด

๔.๔ หลักเจ้าของเป็นรัฐและคนท้องถิ่น ความสำเร็จของโครงการกลับคืนสู่สังคมขึ้นอยู่กับความสามารถผนวกรวมบุคคล ครอบครัว และชุมชน ดังนั้น จึงต้องออกแบบโครงการให้เป็นตัวดำเนินการ มีกระบวนการของการมีส่วนร่วมของอดีตนักรบ ชุมชน จนท.ท้องถิ่น จนท.รัฐ และองค์กรภาคเอกชน ในการเข้ามาวางแผนและตัดสินใจ การที่แกนนำติดอาวุธและบรรดาผู้นำทางทหารให้

ความเห็นชอบให้กระบวนการการกลับคืนสู่สังคมจึงเป็นหนึ่งในลำดับความสำคัญแรกๆ ของโครงการ DDR และจะประสบผลอย่างดีได้ด้วยการประสานการทำงานร่วมกับภาครัฐและผู้มีส่วนได้เสียสำคัญๆ ตามหลักการของ UN ดังนั้น ทุกฝ่ายในความขัดแย้งควรต้องยอมรับหรือตกลงร่วมกันในกรอบการทำงานและตารางเวลาของการดำเนินการต่างๆ

ความรับผิดชอบหลักของผลสำเร็จในโครงการ DDR จึงขึ้นกับ จนท.รัฐและผู้มีส่วนได้เสียในท้องถิ่น โครงการกลับคืนสู่สังคมยังต้องพัฒนาศักยภาพของชุมชน จนท.ท้องถิ่น และ จนท.รัฐด้วย ในกรณีที่มีความสามารถของรัฐอ่อนแอ ต้องมีหลักประกันด้วยว่าตัวแสดงระหว่างประเทศจะไม่กระทำการแทน จนท.รัฐในการเข้าไปจัดการโครงการ แต่ต้องเพิ่มความพยายามเสริมสร้างศักยภาพของรัฐเพื่อให้สามารถดำเนินโครงการกลับคืนสู่สังคมในระยะยาวได้

๔.๕ หลักการบูรณาการ กระบวนการ DDR เป็นทั้งอิทธิพลและส่งผลต่อการฟื้นฟูในวงกว้าง การสร้างสันติภาพ และกระบวนการเปลี่ยนผ่านของรัฐ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่โครงการกลับคืนสู่สังคมต้องทำงานร่วมกับโครงการและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในด้านนโยบาย การบูรณาการทุกภาคส่วน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการประสานการทำงานกันตั้งแต่แรกเริ่ม ทั้งนี้ UN เคยใช้หน่วยบูรณาการของตนในการสนับสนุนการส่งเสริมโครงการ DDR นอกจากนี้ การใช้คณะทำงานทางเทคนิค การประชุมเพื่อปรึกษา และการเร่งตอบสนองหรือเพิ่มวิธีการก็สามารถนำไปใช้เพื่อผลักดันการบูรณาการใน DDR ได้ ที่สำคัญ กระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็ต้องสนับสนุนอย่างเหมาะสมต่อโครงการ DDR เพื่อประกันว่าการกลับคืนสู่สังคมจะเป็นไปอย่างยั่งยืนและเป็นไปตามนโยบายและแผนของชาติ

๔.๖ หลักการวางแผนอย่างดี โครงการกลับคืนสู่สังคมที่มีการวางแผนอย่างดีควรต้องประเมินและตอบสนองต่อความจำเป็นที่เจาะจงของผู้มีส่วนร่วมทั้งที่เป็นหญิงและชาย (เช่น การวางแผนในประเด็นอ่อนไหวทางเพศ) ซึ่งอาจเป็นเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และหรือบุคคลพิการ การจะกลับคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องมีการวางแผนภายใต้พื้นฐานของความเข้าใจอย่างรอบด้านในปัจจัยแวดล้อมท้องถิ่น ความชัดเจนของข้อตกลงกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของโครงการ การกำหนดกรอบเวลาที่สามารถปฏิบัติได้จริง ความต้องการด้านงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์ และการกำหนดทางออกของยุทธศาสตร์ในโครงการ การวางแผนควรต้องอยู่ภายใต้การประเมินซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์ความขัดแย้งและความมั่นคง การวิเคราะห์ประเด็นทางเพศ การฟื้นฟู การประเมินความจำเป็นหลังยุติความขัดแย้ง และการประเมินที่จำเพาะเจาะจง ยิ่งกว่านั้น ผู้ปฏิบัติในโครงการควรให้หลักประกันการตรวจสอบและการประเมินกรอบการทำงานว่าได้รับการพัฒนาในระหว่างขั้นตอนของการวางแผนและมีแหล่งข้อมูลและความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะกำหนดภารกิจ

๔.๗ หลักความอ่อนไหวทางเพศ โครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องออกแบบ สร้างเสริม และ ประเมินประเด็นความอ่อนไหวทางเพศ ซึ่งรวมถึงข้อมูลจำแนกเพศ เพื่อให้โครงการสามารถกำหนด ความต้องการจำเพาะเจาะจงและความเป็นไปได้ต่างๆ ของหญิง ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย โดย ความต้องการของหญิงและเด็กหญิงอาจรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการดูแลเด็ก การเข้าถึงที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ ทรัพยากรในการดำรงชีพ และการฟื้นคืนสภาพปกติจากความรุนแรงทางเพศ ส่วน ชายและเด็กชายอาจต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มในการเอาชนะการขัดเกลาทางสังคมที่นำไปสู่ก่อ ความรุนแรงหรือการติดยาเสพติด เป็นต้น

ในกรณีของหญิงซึ่งถูกกีดกันออกจากโครงการ DDR จำเป็นต้องให้หญิงเหล่านี้เข้าถึง โครงการ DDR อย่างเป็นทางการหากหญิงเหล่านี้ต้องการ ซึ่งโครงการกลับคืนสู่สังคมที่เจาะจงให้เหล่า ผู้หญิงอาจต้องสร้างโอกาสให้ เพื่อจะได้หลีกเลี่ยงการเกิดข้อบกพร่องในโครงการ

การที่จะทำให้โครงการกลับคืนสู่สังคมคำนึงถึงประเด็นเรื่องเพศ จนท.โครงการ DDR ผู้มีส่วน ได้เสียในท้องถิ่น และพวกเขามีส่วนร่วมทั้งหมดจะต้องได้รับการฝึกอบรมในประเด็นดังกล่าวและการ พัฒนาความสามารถด้านอื่นด้วย ทั้งนี้ ข้อมูลสาธารณะและการทำให้ไวต่อสิ่งกระตุ้นสามารถได้รับ ประโยชน์จากการประสานงานร่วมกับองค์กรของหญิงและของชายเพื่อกำหนดความจำเป็นที่ เฉพาะเจาะจงในประเด็นทางเพศ ดังนั้น การตรวจสอบประเด็นอ่อนไหวทางเพศและการประเมินค่า ในกรอบการทำงานของโครงการ DDR ต้องรวมถึงตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศและต้องมีการ ประเมินขั้นต้นที่เจาะจงในเรื่องเพศด้วย

๕. ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านด้วยการใช้มาตรการแทรกแซงเพื่อการกลับคืนสู่สังคม

การกำหนดหลังยุคความขัดแย้งจำต้องมีการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา สาธารณูปโภคพื้นฐาน การเปลี่ยนผ่านอดีตนักรบให้กลับคืนสู่สังคมอาจต้องมีการอำนวยความสะดวก ด้วยการแทรกแซง ซึ่งบางครั้งอาจแทรกแซงในระยะเวลานั้นๆ เพื่อสร้างเสถียรภาพหรือออกมาตรการ ชั่วคราว และอาจมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ การจ้างงานฉุกเฉิน การเปิดกิจการให้ใหม่ หรือการจัด โครงการที่ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือในการแทรกแซงต้องไม่ก่อให้เกิดความ สับสนหรือไม่เป็นการมาแทนที่โครงการกลับคืนสู่สังคม โดยการแทรกแซงหมายถึงการให้ความ ช่วยเหลือเหล่าอดีตนักรบ กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง และครอบครัวภายในกำหนดระยะเวลาจนกระทั่ง เริ่มโครงการกลับคืนสู่สังคม เพื่อจะได้เป็นการเติมเต็ม และแม้ว่าการแทรกแซงเป็นส่วนหนึ่งของขั้น การถอนทหาร แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งใน ความเป็นจริงแล้ว ๒ ขั้นดังกล่าวจะมีความทับซ้อนกัน หรือเกือบจะคู่ขนานกันด้วยระดับที่แตกต่างกัน โดย

มาตรการแทรกแซงมักจะเน้นภาพรวมด้านเศรษฐกิจในกระบวนการกลับคืนสู่สังคม แต่ไม่ต้องการให้หลักประกันรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่อดีตนักรบและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการแทรกแซงจะเกิดขึ้นในระดับชุมชนที่นำไปสู่รายได้ที่ยั่งยืน ความต้องการด้านสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง การแทรกแซงยังมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการกับแรงจูงใจที่ทำให้อดีตนักรบไปเข้าร่วมกับกองกำลังติดอาวุธ และเป็นสมาชิกกลุ่มติดอาวุธ การจะประสบความสำเร็จจึงต้องมีการยับยั้งอดีตนักรบและกลุ่มที่เกี่ยวข้องจากการกลับเข้าไปรวมกลุ่มใหม่อีก

การออกแบบที่ดีและการมีกิจกรรมในการแทรกแซงสามารถที่จะซื้อเวลาเพื่อให้มีการสร้างสภาพเงื่อนไขที่ดีขึ้นให้กับโครงการกลับคืนสู่สังคมได้ ซึ่งข้อเสนอในการฝึกอบรมเพื่อกำหนดมาตรการแทรกแซง การจ้างงานฉุกเฉิน และโครงการที่ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็วยังสามารถสร้างสันติภาพให้กับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการทำลายสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการขาดซึ่งการบริการด้านพื้นฐาน เช่น ประปา ถนน และการสื่อสาร ดังนั้น มาตรการแทรกแซงและการกลับคืนสู่สังคมจึงควรวางแผนร่วมกันเพื่อให้เกิดโอกาสสูงสุดในการสนับสนุนเหล่าอดีตนักรบ (ดูโมเดล ๔.๒)

๖. การวางมาตรการให้อดีตนักรบเข้าถึงการกลับคืนสู่สังคม

การให้บรรดาอดีตนักรบเข้าถึงการกลับคืนสู่สังคมต้องมีทางเลือกที่เป็นไปได้แตกต่างกันหลายแนวทาง และต้องใช้การผสมผสานอย่างถูกต้องทั้งเวลาและผลที่ได้ เพื่อจะได้เป็นการสนับสนุนเป้าหมายทั้งหมดในโครงการ DDR ทั้งนี้ ความเข้าใจในการจำเป็นและศักยภาพของอดีตนักรบ รวมถึงแนวทางจัดการสภาพจิตใจของอดีตนักรบที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งไม่ว่าเหล่าอดีตนักรบจะเป็นคนชายขอบหรือไม่ ความสามารถของชุมชนเรื่องตลาดแรงงาน หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ

ตลาดและแหล่งทรัพยากร (ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน) การเมืองท้องถิ่น และสถาบันต่างๆ ควรใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงการกลับคืนสู่สังคมและการจัดสรรทรัพยากร

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์จะช่วยให้นักวางแผนและนักปฏิบัติสามารถที่จะสร้างการยอมรับกับหุ้นส่วนหรือผู้มีส่วนได้เสียถึงวิธีการที่ดีที่สุดในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อไปช่วยสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม

๖.๑ การวางมาตรการให้อดีตนักรบเข้าถึงการกลับคืนสู่สังคมด้วยการกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคล ในทางปฏิบัติ การกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคลมุ่งจะให้ความช่วยเหลือในระยะยาวแก่อดีตนักรบแต่ละรายโดยพิจารณาความต้องการจำเพาะเจาะจงที่แตกต่างกันไป ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมในการกลับคืนสู่สังคม และการให้บริการ ซึ่งการกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคลยังรวมถึงการดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มการจ้างงานเหล่าอดีตนักรบและให้พวกเขาเหล่านี้เข้าถึงโอกาสและการมีทรัพย์สิน นอกจากนี้ กิจกรรมและวิธีการยังต้องมุ่งอำนวยความสะดวกต่อการกลับคืนสู่สังคม อาทิ การเข้าถึงแหล่งน้ำและที่ดิน ทรัพย์สินในการดำรงชีพ การฝึกอบรมทักษะชีวิต การให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจ และกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการยอมรับในสังคม

วิธีการของการกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคลต้องมีการให้คำแนะนำทางเทคนิค การฝึกอบรม การชี้แนะ และการให้ความสนับสนุนอื่นๆ แก่เหล่าอดีตนักรบ ซึ่งการให้คำแนะนำที่ถูกต้องและทันเวลา การตรวจสอบอย่างเพียงพอ และการติดตาม จะช่วยให้เหล่าอดีตนักรบยังมุ่งที่จะทำไปตามแผนที่จะช่วยให้พวกเขาเหล่านี้สามารถปรับตัวได้ในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังยุคความขัดแย้ง ยิ่งกว่านั้น การให้ความช่วยเหลือยังมักต้องมีการให้บริการสารสนเทศ การให้คำปรึกษา และการให้แหล่งสารสนเทศด้วย

ในอดีตการกลับคืนสู่สังคมแบบรายบุคคลนำไปสู่แนวทางของการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบและยังเป็นบทเรียนให้กับโครงการ DDR ทั่วโลก พิจารณาจากส่วน ๖.๒

๖.๒ การวางมาตรการให้อดีตนักรบเข้าถึงการกลับคืนสู่สังคมโดยพิจารณาจากฐานชุมชน (Community-based reintegration - CBR) บทเรียนที่ได้รับจากโครงการ DDR ทั่วโลก แสดงให้เห็นถึงวิธีการของการกลับคืนสู่สังคมซึ่งรวมถึงหน่วยต่างๆ ในชุมชน การเข้ามีส่วนร่วมของครอบครัว และการให้ความช่วยเหลือ และขยายไปยังเป้าหมายหลักอื่นๆ เพื่อเพิ่มอัตราความสำเร็จด้วย ขณะที่โครงการ DDR ทำให้อดีตนักรบกลับคืนสู่สังคมเป็นรายบุคคล แต่ผลลัพธ์มักจะทำให้เกิดความเป็นปรปักษ์หรือความขมขื่นกับบางส่วนของสมาชิกในชุมชนซึ่งรู้สึกไม่ได้รับประโยชน์จากการกลับคืนสู่สังคม ปัญหาที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวทำให้เกิดอุปสรรคต่อเป้าหมายของการกลับคืนสู่สังคม และการเสริมความเชื่อมั่นกับสังคม ท้ายที่สุดก็เป็นภัยคุกคามต่อโครงการกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้สมาชิกในชุมชนต้องมีการวางแผนและการเข้าถึงเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์มักทำให้มีการเพิ่มความเป็นเจ้าของในท้องถิ่น และการยอมรับในโครงการการกลับคืนสู่สังคม ดังนั้น

โครงการกลับคืนสู่สังคมต้องเอื้อให้ชุมชนต่างๆ มารวมกันเพื่ออภิปรายและตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับการให้ความสำคัญลำดับแรก และวิธีการต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าจะเป็น การช่วยต่อการกลับคืนสู่สังคมของเหล่าอดีตนักรบ นอกเหนือจากชุมชนที่ต้องได้รับความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมแล้ว แนวทางการกลับคืนสู่ชุมชนของอดีตนักรบก็ต้องได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนด้วย

๖.๒.๑ การดำเนินการแบบเป้าหมายคู่ขนาน การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมต้องทำไปพร้อมกันทั้งเป้าหมายอดีตนักรบเป็นรายบุคคล กับสมาชิกในชุมชนที่ต้องการจะกลับไป เพื่อให้เกิดสภาพการณ์ win-win และต้องให้ทั้งบุคคลและชุมชนได้ประโยชน์ในเป้าหมายด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะแบ่งในสัดส่วนเท่าๆ กัน คือ อดีตนักรบร้อยละ ๕๐ และสมาชิกในชุมชนที่ได้รับผลกระทบร้อยละ ๕๐ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวอาจแปรผันตามปัจจัยแวดล้อมได้ วิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยส่งเสริมกระบวนการในการกลับคืนสู่สังคม และเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่าเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการจัดการความเสี่ยงและยังช่วยปรับปรุงความปลอดภัยของชุมชนด้วย

๖.๒.๒ การริเริ่มที่นำโดยอดีตนักรบ ทั้งกิจกรรม การวางแผน และการดำเนินการ เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรงในการที่เหล่าอดีตนักรบจะกลับคืนสู่สังคม โดยต้องมีการปรึกษาหารือและการเจรจากับชุมชนและบรรดาแกนนำภาคประชาสังคม เพื่อที่อดีตนักรบจะสามารถระบุกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดกับชุมชนและทักษะที่ตนมี ทั้งนี้ กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้อดีตนักรบเข้ามามีส่วนในความรู้สึกรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม และหากมีการวางแผนและการดำเนินการอย่างดี ชุมชนก็จะได้ประโยชน์ที่สุด วิธีการนี้ยังมีแนวโน้มจะสร้างความเป็นมิตรให้อดีตนักรบกับสมาชิกในชุมชน และเป็น การเพิ่มความปรองดองที่ดีอีกด้วย โดย จนท.ในโครงการ DDR ควรต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับอดีตนักรบทั้งในการวางแผน การเสริมสร้าง และการตรวจสอบข้อริเริ่ม เพื่อให้กิจกรรมที่ถูกคัดเลือกมาเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีความเป็นไปได้ และก่อประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อชุมชนภายใต้การประเมินและการพิจารณาปัจจัยแวดล้อม

๖.๒.๓ การแทรกแซงโดยพิจารณาจากพื้นที่เพื่อกำหนดเขตแดนเฉพาะเจาะจงลงไป ในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งซึ่งมีเหล่าอดีตนักรบอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยมุ่งหมายให้กลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งเข้าสู่สังคมในทางเศรษฐกิจและสังคมผ่านโครงการด้านเศรษฐกิจต่างๆ อาทิ การซ่อมแซมโครงสร้างสาธารณชน กิจกรรมการกลับคืนสู่สังคมที่ส่งเสริมการปรองดอง ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการแทรกแซงเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม และการทำงานร่วมกันกับนักธุรกิจท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ผู้ให้บริการในการพัฒนาด้านธุรกิจ นักลงทุน จนท. เป็นต้น การแทรกแซงโดยพิจารณาจากพื้นที่ทำให้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และการลงทุนจากภายนอก เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ปัญหาในการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังยุติสงคราม และเมื่อมี

การใช้การแทรกแซงโดยพิจารณาจากพื้นที่ นักวางแผนในการกลับคืนสู่สังคมควรพิจารณาทุก เครือข่ายและการหลังไหลด้านเศรษฐกิจที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเขตแดน หรือพื้นที่นั้นๆ

๖.๓ การวางมาตรการให้อัตนักรบเข้าถึงการกลับคืนสู่สังคมด้วยการมุ่งเน้นโครงสร้างใน การบังคับบัญชาของกลุ่มติดอาวุธ ควรคำนึงถึงความเสี่ยงของโครงสร้างการบังคับบัญชาในระหว่าง การวางแผนการกลับคืนสู่สังคม และอาจต้องดำเนินการเป็นการเฉพาะ วัตถุประสงค์ของการถอน ทหารเพื่อสลายโครงสร้างสายการบังคับบัญชาของกลุ่มติดอาวุธต่างๆ อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ แสดงให้เห็นว่าเป็นการยากที่จะประสบความสำเร็จทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และการตรวจสอบ

การจะทำให้โครงสร้างการบังคับบัญชาชะงัก หรือการขัดขวางบรรดาผู้บัญชาการระดับกลาง ที่จะกลายมาเป็นผู้ทำความเสียหายในโครงการ DDR โครงการอาจต้องมีการทบทวนยุทธศาสตร์การ ให้ความช่วยเหลือที่เป็นการจำเพาะเจาะจงเพื่อให้เกิดการตอบสนองที่ดีขึ้นทั้งประวัติและความ ต้องการของผู้บัญชาการระดับกลาง ทั้งนี้ ความสนับสนุนดังกล่าวอาจรวมถึงการเตรียมความพร้อมใน การเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งด้านสาธารณะ ค่าชดเชยพิเศษในภาคบริการ การแนะแนวทางในการ ลงทุน การขยายธุรกิจครอบครัว และการสร้างงาน เป็นต้น โครงการจูงใจผู้บัญชาการสามารถช่วย สนับสนุนการเปลี่ยนผ่านโครงสร้างสายการบังคับบัญชาเข้าสู่องค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มและพรรค การเมืองต่างๆ หรือหน่วยงานสังคมหรือเศรษฐกิจ เช่น ความร่วมมือกับสหภาพแรงงานต่างๆ

ผู้จัดการโครงการ DDR ควรตระหนักว่าการตั้งสมาคมอาสาต่างๆ ต้องมีการประเมินอย่าง รอบคอบ โดยกลุ่มเหล่านี้จะให้การสนับสนุนต่อเมื่อเห็นว่าได้ประโยชน์จากโครงการ DDR ดังนั้น การ ระมัดระวังอย่างสูงจะกระทำต่อเมื่อได้รับการร้องขอให้สนับสนุนการจัดตั้งหรือการคงไว้ของสมาคม อาสาต่างๆ อย่างไรก็ตาม สมาคมเหล่านี้อาจเพิ่มขึ้นทั้งในการผู้แทน หรือกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเอง เนื่องจากสมาชิกต่างเผชิญปัญหาท้าทายที่คล้ายคลึงกัน มีจุดดึงดูดและมีผลประโยชน์ในอดีตร่วมกัน มี ความผูกพันกันยาวนานซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความจำของอัตนักรบ และขัดขวางอัตนักรบจากการ เปลี่ยนผ่านด้านการทหารไปสู่บทบาทการเป็นพลเมืองใหม่

หลักการเอาชนะที่จะช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านโครงสร้างสายการบังคับบัญชา คือ สมาคมต่างๆ เพิ่มทางเลือกเสรีภาพของบุคคล (เช่น ต้องไม่ข่มขู่ในการจะเข้าร่วม) ในบางกรณี สมาคม เหล่านี้อาจแจ้งเตือนล่วงหน้าหรือตอบสนองระบบเพื่อแยกแยะความไม่พอใจในหมู่อัตนักรบ และ สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดระหว่างกลุ่มที่มีความไม่พอใจกับส่วนที่เหลือของชุมชน

๗. การวิเคราะห์และประเมินความเกี่ยวข้องเพื่อการวางแผนของการกลับคืนสู่สังคมและการ ออกแบบโครงการ

๗.๑ ภาพรวม การวางแผนการกลับคืนสู่สังคมควรอยู่ภายใต้ความรวดเร็ว ความน่าเชื่อถือ และการประเมินรายละเอียด และต้องเริ่มให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าโครงการ กลับคืนสู่สังคมได้ออกแบบได้ทันเวลาและมีวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และต้องมีช่องว่างระหว่างการ

ถอนทหาร/การแทรกแซง และการกลับคืนสู่สังคมให้น้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ สิ่งเหล่านี้ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ของ UN โครงการ และเงินทุน เพื่อร่วมกันในการวางแผนการกลับคืนสู่สังคม

ขั้นตอนของการวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องมีการประเมินที่ชัดเจน และต้องมีการตั้งคำถามเหล่านี้

คำถามสำคัญๆ ของการวางแผนการกลับคืนสู่สังคมที่ควรมีคำตอบ

- วิธีการใด หรือการผสมผสานวิธีการต่างๆ ใด จะเหมาะสมที่สุดสำหรับปัจจัยแวดล้อม?
- ควรให้อดีตนักรบสามารถเข้าถึงโครงการที่พิจารณาจากพื้นที่เป็นพื้นฐานใช่หรือไม่? สิ่งใดจะขัดขวางการที่เหล่าอดีตนักรบจะกระทำการดังกล่าว? โครงการเหล่านี้จะมีวิธีการใดในการติดตามสมาชิกของเหล่าอดีตนักรบที่เข้าร่วมและระดับของความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม?
- ภูมิรัฐศาสตร์ใดที่ต้องอยู่ในโครงการ? ควรจะเน้นที่ชนบทหรือตัวเมืองของการกลับคืนสู่สังคมหรือทั้งสองอย่าง?
- มาตรฐานที่เป็นไปได้ใดที่ควรกำหนดไว้ในการเข้าร่วมในโครงการกลับคืนสู่สังคม?
- ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมประเภทใด (เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สังคมจิตวิทยา หรือการเมือง) ที่ควรเสนอและระดับความเข้มข้นใด?
- ยุทธศาสตร์ใดที่ควรใช้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการหามาได้? (เช่น การสร้างงาน/การจ้างงาน ความต้องการด้านสังคมจิตวิทยาให้การเยียวยาปัญหาทางจิตใจ เป็นต้น)
- โครงสร้างใดที่เหมาะสมที่สุดในการช่วยเหลือโครงการ? การให้โครงการ DDR สร้างโครงสร้างด้วยการใช้ข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือ และแหล่งสารสนเทศ? เหตุผล?
- ความสามารถของผู้เข้ามีส่วนร่วมควรเป็นอย่างไร?
- ต้นทุนของผู้มีส่วนร่วมที่สมเหตุผลเมื่อเทียบกับโครงการคล้ายคลึงกันอื่นๆ เป็นอย่างไร? อะไรเป็นต้นทุนในการปฏิบัติการที่จะใช้เพื่อเปรียบเทียบกับโครงการคล้ายคลึงกันอื่นๆ?
- การใช้ประโยชน์สูงสุดจากแหล่งทรัพยากรที่มี ผ่านการเป็นหุ้นส่วนและการเชื่อมโยงกับโครงการอื่นๆ ที่มีในโครงการ?

ความเข้าใจอย่างถ่องแท้และการคิดทบทวนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับคำถามเหล่านี้และปัจจัยสอดคล้องอื่นๆ ในระหว่างการวางแผนและขึ้นการเสริมสร้างจะช่วยเพิ่มยุทธศาสตร์ของโครงการและการจัดสรรทรัพยากรได้ ซึ่งข้อมูลนี้ยังจะใช้แจ้งบรรดาผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องของเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ DDR และความเกี่ยวข้องับประเด็นการฟื้นฟูและการพัฒนาด้วย

ท้ายที่สุด ผู้วางแผนและนักปฏิบัติของ DDR ควรตระหนักในนโยบายที่มีอยู่ ยุทธศาสตร์ และกรอบการทำงานของการกลับคืนสู่สังคม และการฟื้นฟู เพื่อให้เกิดการประสานงานอย่างเพียงพอ นัก

วางแผนและผู้จัดการใน DDR ควรประเมินอย่างรอบคอบในเรื่องเวลา โอกาส และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับโครงการ DDR และการขยายกรอบการทำงาน ทั้งนี้ การเป็นหุ้นส่วนกับสถาบันและหน่วยงานต่างๆ นำไปสู่การเสริมสร้างกรอบการทำงานและโครงการที่ต้องทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร และหลีกเลี่ยงการทับซ้อนกับการแทรกแซง

๗.๒ การวิเคราะห์และการประเมินเรื่องการบูรณาการประเด็นทางเพศ การวางแผนและการออกแบบโครงการกลับคืนสู่สังคม ควรอยู่ภายใต้พื้นฐานของการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศและการไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ เพื่อจะได้วิเคราะห์และชี้ชัดได้ถึงความต้องการที่เจาะจงของเพศชายและหญิง ซึ่งข้อมูลเรื่องเพศและการไม่เลือกปฏิบัติทางเพศควรอยู่ในทุกประเภทของก่อนเริ่มโครงการและการประเมินโครงการ การเริ่มที่การวิเคราะห์ความมั่นคงและความขัดแย้ง แล้วค่อยไปสู่การประเมินความต้องการหลังยุติความขัดแย้ง และการประเมินแบบเฉพาะเจาะจงในทุก DDR

การรวบรวมข้อมูลประเด็นอ่อนไหวทางเพศตั้งแต่แรกเริ่ม จะช่วยให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพและความต้องการที่หลากหลาย ศักยภาพ ผลประโยชน์ ความสำคัญเร่งด่วน ความสัมพันธ์ด้านอำนาจและบทบาทของหญิง ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย ซึ่งในขั้นแรกเริ่ม การวิเคราะห์ความมั่นคงและความขัดแย้ง และการประเมินการกลับคืนสู่สังคม ควรระบุให้ชัดเจนลงเป็นกลุ่มย่อยต่างๆ (เช่น เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ คนพิการ นักรบต่างชาติ ผู้ถูกลักพาตัว เป็นต้น)

วัตถุประสงค์โดยรวมของการบูรณาการทางเพศเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ความมั่นคงและความขัดแย้ง และการประเมิน DDR เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิภาพ การคำนึงถึงประเด็นอ่อนไหวทางเพศตั้งแต่เริ่มแรก จะช่วยให้โครงการ DDR สามารถให้ข้อมูลในการตัดสินใจ และใช้มาตรการที่เหมาะสมในการเป็นประกันให้แก่หญิง ชาย เด็กหญิง และเด็กชายได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการประเด็นอ่อนไหวทางเพศ ขอให้ดูโมดูล ๕.๑๐

๗.๓ การวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง ธรรมชาติของความขัดแย้งจะเป็นตัวกำหนดกระบวนการสันติภาพ ซึ่งในทางกลับกันจะส่งผลต่อวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับจาก DDR และประเภทของวิธีการกลับคืนสู่สังคม การวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้งควรต้องมีการดำเนินการและปรึกษาหารือกัน เพื่อสามารถกำหนดธรรมชาติของความขัดแย้งและวิธีแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน และเพื่อให้สามารถระบุปัญหาท้าทายในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่โครงการ DDR ต้องประสบ การวิเคราะห์เหล่านี้ยังสามารถให้ข้อมูลสำคัญในเรื่องโครงสร้างกลุ่มติดอาวุธต่างๆ ในระหว่างความขัดแย้ง แนวทางที่อดีตนักรบจะได้รับจากชุมชน (เช่น วีรบุรุษคือผู้ที่ปกป้องชุมชนของตน หรือผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงต้องได้รับโทษ) และสิ่งที่ปรารถนาของอดีตนักรบตามข้อตกลงสันติภาพ

การวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้งแบบองค์รวมควรระบุถึงพัฒนาการของ วัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ของโครงการ DDR ทั้งนี้ ตารางด้านล่างดังกล่าวจะช่วยในเรื่องคำถาม ของการวิเคราะห์และการประเมิน

คำถามของการวิเคราะห์ด้านความมั่นคงและความขัดแย้ง	
รากฐานของปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - อะไรคือรากฐานของปัญหาความขัดแย้ง (การเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น)? - มีการแก้ไขปัญหาแล้ว หรือยังคงมีปัญหาเหล่านี้อยู่? - ความขัดแย้งได้เปลี่ยนแปลงความเป็นพันธมิตรในหมู่กลุ่มต่างๆ หรือเกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้ก่อสงคราม?
ธรรมชาติของสงครามและสันติภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - อะไรคือธรรมชาติของข้อตกลงสันติภาพ? และเป็นข้อตกลงสันติภาพที่รอบด้านหรือไม่? - ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งเข้าร่วมทั้งหมดหรือไม่? - มีหนึ่งในกลุ่มที่เป็นผู้ชนะในการสู้รบหรือไม่? - เป็นสงครามเพื่อปลดปล่อยหรือไม่? - ต้องมีการข้ามแดน หรือการปฏิบัติการ DDR ในหลายประเทศหรือไม่? - หากมีเพียงบางส่วนที่ต้องการสันติภาพ จะส่งผลกระทบต่อ DDR หรือไม่? - กลุ่มติดอาวุธใช้วิธีการใดในการให้เงินสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม หรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูล?
ประวัติของนักรบ	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างของกลุ่มติดอาวุธมีอะไรบ้าง (จำนวนผู้บัญชาการ ระดับกลางและสูง และลำดับยศ ธรรมชาติของการจัดตั้งและการฝึก การมีอยู่ของกลุ่มที่หลากหลาย อุดมการณ์และการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารของเหล่านักรบ เป็นต้น) - เหล่านักรบส่วนใหญ่เป็นพลเรือนหรือบุคลากรทางทหาร? - เหล่านักรบทำการรบเต็มเวลา หรือบางช่วงเวลา? - มีนักรบต่างชาติหรือนักรบอาสาเข้าร่วมกับกองกำลังติดอาวุธ หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องอื่นๆ หรือไม่? - มีประชาชนที่ทำงานให้กับกองกำลังติดอาวุธ หรือกลุ่มที่มีบทบาทไม่เกี่ยวกับการรบหรือไม่? - มีเด็กต่ำกว่า ๑๘ ปี เข้าร่วมกับกองกำลังติดอาวุธ หรือกลุ่มต่างๆ หรือไม่? - มีนักรบที่ร่วมในการสู้รบจากการลักพาตัวหรือการถูกบังคับหรือไม่?

	<ul style="list-style-type: none"> - ความขัดแย้งกลายเป็นหนทางชีวิตของเหล่านักรบหรือไม่? - เหล่านักรบมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งมาหลายปีแล้วหรือไม่? หรือเพิ่งเกี่ยวข้องเพียงไม่กี่เดือน? - เหล่านักรบและผู้เกี่ยวข้องอาศัยอยู่นอกชุมชนในระหว่างเกิดความขัดแย้งหรือไม่? - เหล่านักรบสูญเสียต้นทุนทางสังคมในช่วงความขัดแย้งหรือไม่? - เหล่านักรบสูญเสียการเข้าถึงวิถีทางในการผลิตเนื่องจากความขัดแย้งหรือไม่? - เหล่านักรบเหินห่างจากเครือข่ายสนับสนุนดั้งเดิมในช่วงความขัดแย้งหรือไม่?
สถานการณ์ด้านความมั่นคง	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถของกองกำลังความมั่นคงของรัฐใดที่จะช่วยเสริมความมั่นคงในช่วงขั้นตอนการเสริมสร้างสันติภาพ? - ความสามารถของการรักษาสันติภาพใดที่ต้องมี? - ขั้นตอนดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาานานเพียงใด?
บทบาทของรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลมีความชอบธรรมทางการเมืองใช่หรือไม่? - ความชอบธรรมเป็นการได้มา หรือได้รับการยืนยันผ่านการเลือกตั้งมาใช้หรือไม่? - ช่วงเวลาใดที่จะสามารถเกิดขึ้นได้จริง?
บทบาทของ DDR	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทใดที่เป็นการเข้าแทรกแซงของ DDR? - มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสถียรภาพให้เกิดก่อนการเลือกตั้งใช่หรือไม่? - เป็นบทบาทที่แสดงถึงการสนับสนุนการกลับมามีเสถียรภาพของนักรบหลังสงครามปลดปล่อยใช่หรือไม่? - เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการลดขนาดของกองกำลังความมั่นคงติดอาวุธใช่หรือไม่? - มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปด้านความมั่นคงใช่หรือไม่? - เป็นกระบวนการที่เป็นทางการใช่หรือไม่ (เช่น ปฏิบัติการการรักษาสันติภาพ การตั้งค่าย และถอนทหารด้วยการปลดอาวุธ และขั้นตอนโครงสร้างการกลับคืนสู่สังคม) โครงการ DDR เป็นส่วนหนึ่งของโครงการฟื้นฟูในวงกว้างใช่หรือไม่? หากใช่ DDR ออกแบบมาเพื่อให้เหมาะสมกับโครงการใช่หรือไม่?
ศักยภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แสดงในสถาบันของประเทศใดที่สามารถจะดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

	DDR ได้? (สถาบันของรัฐหรือภาคเอกชน องค์กร UN หรือสถาบันระหว่างประเทศอื่นๆ องค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรภาคเอกชนระหว่างประเทศ ผู้บริจาค หรือผู้เล่นในภาคประชาสังคมอื่นๆ)?
แหล่งข้อมูล	- แหล่งข้อมูลภายในหรือภายนอกที่สามารถให้ความสนับสนุน DDR และการฟื้นฟูหรือการซ่อมแซมในวงกว้างได้? - แหล่งข้อมูลเหล่านี้จะสามารถใช้ได้เมื่อใด?

๗.๔ การประเมินความต้องการหลังยุติความขัดแย้ง (Post-conflict needs assessments-PCNAs) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาร่วมกันของกลุ่มพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDG) กรรมาธิการยุโรป (EC) ธนาคารโลก (WB) และธนาคารเพื่อการพัฒนาในภูมิภาค โดยประสานงานร่วมกับรัฐบาล และยังร่วมมือกับประเทศผู้บริจาค ทั้งนี้ ผู้แสดงระดับชาติและระดับระหว่างประเทศใช้ PCNAs ในการเป็นจุดเข้าไปความคิด การเจรจา และการสนับสนุนทางการเงิน ในยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนา ซึ่งต้องมีการประเมินความต้องการและการให้จัดลำดับความสำคัญ ซึ่ง PCNAs ยังใช้ในการกำหนดพื้นฐานประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง เช่น เพศ การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ สิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อม ในท้ายที่สุด ผลของ PCNAs ที่สมบูรณ์ต้องเสนอเครื่องมือที่มีคุณค่าที่ควรให้ผู้เชี่ยวชาญ DDR ใช้ในระหว่างโครงการกลับคืนสู่สังคม

ในประเทศต่างๆ ที่มี PCNAs ผู้จัดการและและนักวางแผน DDR ควรต้องบูรณาการเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งนักวางแผน DDR ต้องมุ่งที่จะมีอิทธิพลและการล๊อบบี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปชี้ชัดถึงความต้องการ เช่น การบูรณาการทางสังคมจิตวิทยาและการเมือง

๗.๕ การประเมินการกลับคืนสู่สังคมโดยมุ่งไปที่ตัวอดีตนักรบ การขึ้นทะเบียนอดีตนักรบในขั้นตอนการถอนทหารต้องให้รายละเอียดของข้อมูลผู้ที่เข้าร่วมในความคาดหวังด้านสังคมและเศรษฐกิจ ความสามารถ แหล่งทรัพยากร หรือธรรมชาติของความเป็นคนชายขอบ (คนที่ถูกทำให้ไม่มีความสำคัญ) อย่างไรก็ตาม การขึ้นทะเบียนดังกล่าวอาจเข้าไปในการจะเริ่มวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคม ท้ายที่สุด แผนที่เพียงพอในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคม การใส่แนวโน้มผู้จะได้รับประโยชน์และผู้เข้าร่วมในโครงการ DDR ควรต้องมีการพัฒนาก่อนที่จะเริ่มการปลดอาวุธและการถอนทหาร โดยต้องมีการสุ่มและการแบ่งเป็นชั้นๆ ยกตัวอย่าง การสำรวจสมาชิกผู้แทนของอดีตนักรบที่มีจำนวนน้อยกว่า

การประเมินที่มีรูปแบบที่เหมาะสมภายใต้พื้นฐานของโครงการกลับคืนสู่สังคมในการวางแผน การเสริมสร้าง และการติดตามประเมินผล จึงต้องมีการเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะเจาะจงของกลุ่มต่างๆ มีการวิจัยเพิ่มเติมโดยเฉพาะในด้านมนุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ และการศึกษาพื้นที่ โดยช่วงของกระบวนการประเมิน ต้องให้ความสำคัญกับความต้องการเฉพาะเจาะจงของกลุ่มต่างๆ รวมถึงสมาชิกต่อต้านที่เป็นหญิง เยาวชน เด็ก และนักรบที่พิการ นอกจากนั้น การวิจัยประชาชนและ

บางประเทศรวมถึงผู้สำเร็จการศึกษาจากประเทศหรือจากภูมิภาคนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
ความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมที่มีต่อดินแดนและแหล่งทรัพยากรทางกายภาพอื่นๆ ควรต้องแจ้งต่อผู้
วางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมโดยเร็ว

ประเภทของอดีตนักรบที่ควรให้ความสำคัญที่สุด มีดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูลประวัติเบื้องต้นและการสำรวจก่อนจัดทำทะเบียน
๒. ข้อมูลฉบับสมบูรณ์และการขึ้นทะเบียนอดีตนักรบ
๓. การชี้ชัดและการประเมินพื้นที่ในการจะกลับหรือการลงหลักปักฐาน
๔. การสำรวจการรับรู้ของชุมชน
๕. การทำแผนที่โอกาสของการกลับคืนสู่สังคม และ
๖. การทำแผนที่การให้บริการ และการประเมินศักยภาพของสถาบัน

๗.๕.๑ การรวบรวมข้อมูลประวัติเบื้องต้นและการสำรวจก่อนจัดทำทะเบียน เป็น
ที่ทราบโดยทั่วกันว่าเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลประวัติเบื้องต้นและ
การสำรวจก่อนจัดทำทะเบียนจะสร้างการออกแบบโครงการถึงธรรมชาติและขนาดของกลุ่ม การใส่
ข้อมูลพื้นฐานตัวอย่างต้องทำทันทีที่เข้าถึงอดีตนักรบ เพื่อให้สามารถประเมินได้อย่างรวดเร็วโดยจะ
รวมถึงข้อมูลด้านประชากร ทูมมนุษย์และทุนวัสดุ และแรงบันดาลใจ การสะสมข้อมูลบุคคลและด้าน
เศรษฐกิจสังคมยังช่วยเป็นพื้นฐานข้อมูลที่จำเป็นเพื่อใช้วางแผน ออกแบบ และกำหนดรูปแบบการ
ตรวจสอบและแผนการประเมิน

การรวบรวมข้อมูลประวัติเบื้องต้น การจัดทำทะเบียน และการสำรวจ ควรต้องคำนึง
เรื่องประเด็นอ่อนไหวทางเพศ ซึ่งหญิง ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย สามารถจะเข้ามีส่วนร่วมในการให้
ข้อมูลแก่รัฐอย่างถูกต้อง และข้อมูลอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารเบื้องต้นควรรวบรวมประเด็นต่างๆ
ตามตารางข้างล่างนี้

การสำรวจผู้เข้าร่วมก่อนการจัดทำทะเบียน : คำถามสำคัญๆ	
ส่วนประกอบเรื่องประชากร	<ul style="list-style-type: none"> - ภายในกลุ่มที่จะกลับคืนสู่สังคมแยกเป็นอายุ เพศ และเชื้อชาติใดบ้าง? - สาธารณสุขรายบุคคลในกลุ่มต่างๆไปเป็นอย่างไร? ชนิดและประเภทของความพิการ มีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาหรือไม่ ซึ่งรวมถึงการต้องเข้าทดสอบว่ามีเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ความจำเป็นด้านการเยียวยาจิตใจเช่นการให้คำปรึกษาหรือไม่?
พื้นฐานบุคคลและการทหาร	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มติดอาวุธใดที่อดีตนักรบเข้าเป็นสมาชิก?

	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทหรือตำแหน่งของอดีตนักรบในกลุ่มติดอาวุธเป็นอย่างไร? - อดีตนักรบเข้าเป็นสมาชิกกองกำลังหรือกลุ่มติดอาวุธเป็นระยะเวลาสั้นเพียงใด? - แรงจูงใจหลักใดที่อดีตนักรบเข้าร่วมกับกองกำลังหรือกลุ่มติดอาวุธ? - สถานภาพการสมรสของอดีตนักรบเป็นอย่างไร? - จำนวนบุคคลที่ต้องพึ่งพาอดีตนักรบมีเท่าใด? - อดีตนักรบมีแผนที่จะกลับไปอยู่กับครอบครัวหรือกลุ่มสังคมหลังการกลับคืนสู่สังคม ใช่หรือไม่?
การศึกษาและคุณสมบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - อดีตนักรบมีระดับการศึกษาใด? รู้หนังสือหรือไม่? - ทักษะหรือประสบการณ์การทำงานใดของอดีตนักรบที่มี รวมถึงที่ได้รับมาขณะร่วมในกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มต่างๆ? - มาตรฐานการครองชีพของอดีตนักรบ (ทั้งในปัจจุบันและที่คาดการณ์) เป็นอย่างไร? - ลำดับหรือคุณภาพของอดีตนักรบขณะอยู่ในกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มต่างๆ เป็นอย่างไร?
ความต้องการเฉพาะเจาะจง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวิเคราะห์ความต้องการเฉพาะเจาะจงในหมู่อดีตนักรบและกลุ่มที่เกี่ยวข้องใช่หรือไม่? - หากไม่? วิธีการ ระยะเวลา และบุคคลใดที่สามารถดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้? - มีโครงการ/การบริการอื่นหรือไม่ที่จะให้ความช่วยเหลือต่ออดีตนักรบ บุคคลที่พึ่งพาอดีตนักรบ และกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง? - กลุ่มต่างๆ ที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงมีวิธีการใดที่จะช่วยในโครงการกลับคืนสู่สังคม?
พื้นที่ของการกลับ/ทางเลือกพื้นที่อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - ถิ่นกำเนิดของชุมชนที่เข้าร่วมคือแห่งใด? - พวกเขา มีแผน (การกลับคืนสู่พื้นที่ หรือทางเลือกที่จะกลับพื้นที่อื่น) จะไปที่แห่งใด? - พวกเขา มีที่ดินที่จะกลับไปหรือไม่? - พวกเขา มีบ้าน ฟาร์มปศุสัตว์ หรือทรัพย์สินอื่นที่จะกลับไปหรือไม่? - พวกเขา จะสามารถเข้าถึงความต้องการพื้นฐานด้านอาหารและ

	พลังงานได้อย่างไร?
ความคาดหวัง	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งใดเป็นความคาดหวังหรือความกังวลของเหล่าอดีตนักรบที่มีต่อโครงการกลับคืนสู่สังคม และการกลับสู่การใช้ชีวิตแบบพลเรือน? - อดีตนักรบมีความคาดหวังหลังกลับคืนสู่ชุมชนอย่างไร? - สิ่งใดเป็นความคาดหวังของชุมชนในการรับอดีตนักรบกลับ?
ความเสี่ยงด้านความมั่นคง	<ul style="list-style-type: none"> - อดีตนักรบจะเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในระยะยาวใช่หรือไม่? อย่างไร และบุคคลใดที่ตกเป็นภัย? - ผลกระทบใดที่มีต่อยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน?

ในบางกรณีเป็นการยากมากที่จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องทั้งในเรื่องประวัติและจำนวนของอดีตนักรบในโครงการ DDR และในกรณีนี้ผู้เชี่ยวชาญ DDR ควรต้องใช้ข้อมูลจากภาคประชาสังคมท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ของ UN ซึ่งแผนของโครงการที่ดีที่สุดต้องมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

๗.๕.๒ ข้อมูลฉบับสมบูรณ์และการขึ้นทะเบียนอดีตนักรบ ต้องทำในช่วงของการปลดอาวุธและการถอนทหาร นักวางแผนและผู้จัดการโครงการต้องมีกิจกรรมที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคม

๗.๕.๓ การชี้ชัดและการประเมินพื้นที่ในการจะกลับหรือการลงหลักปักฐาน ตามข้อมูลที่ได้รวบรวมจากประวัติเบื้องต้นและการสำรวจก่อนจัดทำทะเบียน การประเมินควรต้องมีส่วนของด้านเศรษฐกิจ การเมือง แนวโน้มด้านสังคม และข้อจำกัดพื้นที่ที่อดีตนักรบและกลุ่มที่เกี่ยวข้องคาดหวังในการกลับไปหรือต้องการลงหลักปักฐาน ซึ่งการประเมินนี้ควรเป็นการเพิ่มและขยายข้อมูลรายบุคคลที่รวบรวมจากในช่วงการปลดอาวุธหรือการถอนทหาร และต้องจัดเก็บในระบบข้อมูลการจัดการ (Management Information System-MIS)

การประเมินชุมชนและพื้นที่การกลับไปหรือทางเลือก ควรคำนึงถึงความสามารถในการจัดหาทรัพยากรธรรมชาติ (รวมถึงที่ดิน น้ำ ป่า และสัตว์ป่า) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ โอกาสทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ (เช่น การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงตลาด และความสามารถในการบริการและการสื่อสาร) และสถานการณ์ด้านความมั่นคงโดยรวมในพื้นที่ ซึ่งอาจต้องมีการวางแผนการเข้าถึงภาคบริการทางสังคมในท้องถิ่นและสถาบันซึ่งจะให้บริการบุคคลที่พิการและต้องการดูแลด้านจิตใจ เป็นต้น

ความรู้ท้องถิ่นและดั้งเดิมที่เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของที่ดิน การใช้ทรัพยากร การจัดการแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ (รวมถึงแนวปฏิบัติด้านการเกษตรในการทำารเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ สิทธิในการทำประมง และการเข้าถึง เป็นต้น) ควรต้องมีการประเมิน

ข้อมูลเพิ่มเติมจำเป็นต้องมีการตรวจสอบสภาพความกังวลในเรื่องสังคมและการเมืองเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่ก่อความตึงเครียดในทางประวัติศาสตร์ซึ่งอาจขัดขวางการกลับคืนสู่สังคม และการตรวจสอบในเรื่องเพศยังเป็นสิ่งจำเป็น และจากการรับรู้ด้านการเมือง ต้องมีการประเมินผู้นำทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ความสัมพันธ์ด้านอำนาจ และกลุ่มพลวัตรภายในชุมชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในภาพรวมเศรษฐกิจมหภาคได้

พื้นที่ของการกลับไปและการลงหลักปักฐาน : คำถามสำคัญๆ	
ข้อมูลพื้นฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งอย่างไร? - สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนจากความขัดแย้งเป็นอย่างไร? (เช่น การพึ่งพาแหล่งทรัพยากรที่แตกต่างหรือหลากหลาย)
ความต้องการของตลาดแรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> - อะไรคือความต้องการสินค้าและบริการในท้องถิ่น? ความต้องการของท้องถิ่นคืออะไร? - สินค้าเหล่านี้มาจากแห่งอื่นหรืออยู่ในท้องถิ่น? - มีข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับระดับความต้องการสินค้าหรือการบริการเหล่านี้ใช่หรือไม่? - อะไรคือความต้องการของแรงงาน (ต้องการมีทักษะหรือไม่)? - พื้นที่ใดที่มีความเป็นไปได้ในการทำการตลาดใหม่หรือการมีโอกาสด้านเศรษฐกิจ? - มีการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม การทำงาน และโอกาสในการจ้างงานใช่หรือไม่? - มีวัฒนธรรมหรือแบบแผนด้านแรงงานด้านสังคมที่เกี่ยวกับการแบ่งแยกเพศหรือการจำกัดเฉพาะเพศในตลาดแรงงานใช่หรือไม่? - เยาวชนและเด็กสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างปลอดภัยใช่หรือไม่? มีกฎหมายคุ้มครองเด็กจากรูปแบบต่างๆ ของการใช้แรงงานเด็กที่เลวร้ายใช่หรือไม่? มีกฎหมายเหล่านี้บังคับใช้แล้วใช่หรือไม่? - แบบแผนด้านแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในช่วงความขัดแย้ง?
การจัดหาการให้บริการ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้บริการประเภทใด (สังคม-สังคมจิตวิทยา หรือที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ ภาครัฐหรือภาคเอกชน) ที่สามารถจัดหาให้ได้? มีข้อมูลการให้บริการเกี่ยวกับความต้องการและความสามารถในการจัดหาของตลาด ใช่หรือไม่ (อาจผ่านการส่งข้อความสั้น)?

	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐ/ภาคประชาสังคม/ภาคเอกชน สามารถจัดการให้การบริการใดบ้าง? - อะไรคือสิ่งที่จะสนับสนุนการปรับปรุงการให้การบริการที่สำคัญต่อการจะกลับคืนสู่สังคม?
กลุ่มเป้าหมายอื่น	<ul style="list-style-type: none"> - มีกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามหรือไม่? และความช่วยเหลือประเภทใดที่พวกเขาควรจะได้รับ? - อะไรเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สุด? - โครงการกลับคืนสู่สังคมสามารถตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้หรือไม่?

๗.๕.๔ การสำรวจการรับรู้ของชุมชน ซึ่งรวมถึงข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจสังคมและประชากรที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงในอนาคตต่อโครงการกลับคืนสู่สังคม ความคาดหวังของชุมชน และการรับรู้ถึงความช่วยเหลือในการส่งกลับ/การตั้งรกรากของเหล่าอดีตนักรบ ทั้งนี้ การสำรวจการรับรู้ของชุมชนจะรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดด้านคุณภาพและตรวจสอบถึงการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ของชุมชนต่อกระบวนการการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งโครงการ DDR ควรต้องประเมินความแข็งแกร่งของการสนับสนุนกระบวนการการกลับคืนสู่สังคมที่ไปด้วยดีกับความต้องการและความปรารถนาของทั้งผู้เข้าร่วมและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ

การสำรวจการรับรู้ของชุมชน : ตัวอย่างของข้อมูลที่ควรมี

- ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประชากร สภาพชีวิตความเป็นอยู่ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น
- ระดับการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนกับเหล่าอดีตนักรบ
- การรับรู้ของเหล่าอดีตนักรบ
- ความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับการกลับสู่สังคมของอดีตนักรบ
- การรับรู้ของชุมชนในการให้ความช่วยเหลือแก่อดีตนักรบ
- การรับรู้ของชุมชนต่อการที่อดีตนักรบมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมกึ่งทหาร

โครงการ DDR ควรต้องพึ่งพาสถาบันต่างๆ ในท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในการทำการสำรวจ โดยใช้การสัมภาษณ์หรือการระดมกลุ่ม ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและบริบท และชุมชนควรมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและเปิดเสรีในการทำกิจกรรมที่จะสนับสนุนกระบวนการกลับคืนสู่สังคมและชุมชนโดยรวมได้อย่างดีที่สุด ผู้ที่ทำการสำรวจก็ควรระมัดระวังที่จะไม่เพิ่มความคาดหวัง

เนื่องจากโครงการกลับคืนสู่สังคมจะสามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องโอกาสทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนได้ทั้งหมด

๗.๕.๕ การทำแผนที่โอกาสของการกลับคืนสู่สังคม สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจหลังยุคความขัดแย้งอาจมีความซับซ้อนและยุ่งยากในขณะที่ปัญหาขัดแย้งด้วยอาวุธสร้างความเสียหาย ทำลายมนุษย์และทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในด้านสังคมและความไว้วางใจ การผลิตและระบบการค้าอ่อนแอ และบิดเบือนตลาดแรงงาน ในสภาพแวดล้อมที่ทำลายดังกล่าวนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่โครงการ DDR ต้องหลีกเลี่ยงการสร้างความคิดหวังที่ไม่มีทางเป็นจริงต่อผู้มีเสียได้เสียทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เข้าร่วมและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ โดยการทำให้แผนที่โอกาสในการกลับคืนสู่สังคม ผู้จัดการโครงการจะต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในโอกาสทางเศรษฐกิจที่แท้จริง และทรัพย์สินที่จะสามารถหาได้ ซึ่งการให้ข้อมูลที่ชัดเจนจะเป็นการดีอย่างมากในการช่วยอดีตนักรบ

นักวางแผนโครงการ DDR ควรจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาการวางแผนระบบของประเทศที่จะสร้างการประเมินความต้องการหลังยุคความขัดแย้ง (PCNA) และการประเมินอื่นๆ ที่ทำโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุถึงแนวโน้มของโอกาสในการจ้างงานและที่มีอยู่ ซึ่งการวิเคราะห์ควรรวมถึงหน้าที่ของ ๑) ตลาด (แรงงาน ทุน สินค้า การบริการ และอื่นๆ) ๒) ปัจจัยการผลิต (ที่ดิน ทรัพยากรพลังงาน โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น) และ ๓) ปัจจัยสนับสนุน (ศักยภาพของสถาบันในด้านเศรษฐกิจทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ตลาดการเงิน เป็นต้น) นอกจากนี้ยังต้องติดตามผู้มีแนวโน้มในการให้บริการการเงิน หรือการฝึกอบรมสถาบันเพื่อให้สนับสนุนโอกาสในการจ้างงาน ความสำเร็จของหน่วยงานต่างๆ ในการประสานการทำงาน การพัฒนา และการตรวจสอบกิจกรรม ถือเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการนี้

การทำแผนที่โอกาสจะช่วยให้สามารถเข้าถึงที่ดินและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ความเป็นไปได้ในการฝึกอบรมและการศึกษา การให้บริการสินเชื่อแก่คนจน การจ้างงาน และการให้บริการในการพัฒนารธุรกิจ (เช่น การให้คำแนะนำด้านวิชาการ การให้บริการด้านข้อมูลและคำปรึกษา) การสำรวจควรรวมถึงโครงการพัฒนาอื่นๆ ด้วย (ทั้งที่มีอยู่แล้วและที่วางแผน) นอกจากนี้ยังควรให้ความสนใจกับกลุ่มที่มีความแตกต่างในช่วงของการवादโอกาสเพื่อการจ้างงาน การศึกษา และการฝึกอบรม และต้องสนใจความต้องการอื่นๆ ของหญิง ชาย เยาวชน เด็ก และผู้พิการ ทั้งนี้ การบริการสนับสนุนด้านสังคม เช่น การสนับสนุนบุคคลในการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ การให้คำปรึกษาแก่ผู้เจ็บไข้และผู้ติดยาเสพติด และ/หรือการให้บริการพักพิงแก่ผู้พิการ

การทำแผนที่โอกาสนี้ต้องทำให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ (ในทางทฤษฎีต้องทำ 9-12 เดือนก่อนเริ่มขั้นตอนการปลดอาวุธและการถอนทหาร) เพื่อให้การฝึกอบรมและโครงการสนับสนุนด้านสังคมมีความพร้อมเมื่ออดีตนักรบต้องการ และต้องเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายท้องถิ่น

ตรงตามมาตรฐานแรงงานที่เหมาะสมในด้านเพศและอายุ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงบทบาทในเรื่องเพศ อาจเกิดขึ้นได้ในช่วงของความขัดแย้ง

ภายใต้พื้นฐานของการประเมิน โครงการ DDR สามารถเลือกผู้ให้การฝึกอบรม การประเมิน ต้นทุน ศักยภาพในการจะสนับสนุนความต้องการ และการพัฒนาโครงการที่เจาะจงเพื่อให้ตรงกับ ความต้องการของผู้เข้าร่วมและผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ

การทำแผนที่โอกาสในการกลับคืนสู่สังคม : คำถามสำคัญ	
ด้านเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - สถานการณ์เศรษฐกิจมหภาคโดยรวมของประเทศเป็นอย่างไร? - สถานการณ์เศรษฐกิจจุลภาคในพื้นที่ซึ่งจะมีการกลับคืนสู่สังคมเป็นอย่างไร? - เศรษฐกิจภาคส่วนใดที่จะเป็นตัวขับเคลื่อน? แหล่งทรัพยากรธรรมชาติใด หรือปัจจัยการผลิตใด ที่จะช่วยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและความเที่ยงธรรม? - ภาคเศรษฐกิจที่อยู่ในโอกาสของการกลับคืนสู่สังคมนำเสนอต่อทั้งอดีตนักรบชายและหญิง และสำหรับผู้ใหญ่ เยาวชน และเด็กที่ทำงานด้วย ใช่หรือไม่? - อะไรที่สามารถจัดหามาให้อดีตนักรบได้ เช่น ป่าไม้ โครงสร้างพื้นฐานขนาดเล็ก และการจัดการน้ำเสีย? ภาครัฐหรือภาคเอกชนที่ควรจะช่วยผลักดันโอกาสในการเข้าถึงนี้ให้แก่อดีตนักรบ? - มีวิธีการใดในการปรับปรุงทักษะของอดีตนักรบเพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน? - มีโอกาสที่ภาครัฐและภาคเอกชนจะร่วมกันดำเนินการหรือไม่? - โครงสร้างพื้นฐานหรือบริการใดที่จะทำให้เกิดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (เช่น ถนน การสื่อสาร การไฟฟ้า เป็นต้น)? - อุปสรรคใดที่เลวร้ายที่สุดในการพัฒนาและการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระหว่างประเทศ (เช่น คุณภาพในการผลิต การขาดแคลนทรัพยากร มาตรฐานของคุณภาพ การขนส่งคมนาคม และการเข้าถึงตลาด ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาด ข้อบังคับในการส่งออกของรัฐบาล ข้อบังคับของผู้นำเข้า เป็นต้น)?
ด้านสังคมและสังคมจิตวิทยา	<ul style="list-style-type: none"> - อดีตนักรบและกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากประสบการณ์ในช่วงสงครามเป็นอย่างไร? ประเภทของความบอบช้ำทางจิตใจที่

	<p>ประสบเป็นอย่างไร?</p> <ul style="list-style-type: none"> - อะไรคือระดับความเกลียดชังในกลุ่มต่างๆ? และอะไรคือสิ่งจำเป็นของงานปรองดองและการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม? - อดีตนักรบจัดการกับความบอบช้ำทางจิตใจจากสงครามอย่างไร? - อดีตนักรบมีการแพร่เชื้อเอชไอวีอย่างไร? - ชุมชนได้ให้การสนับสนุนในการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจอย่างไร? - มีระบบปกป้องทางสังคมอยู่ใช่หรือไม่? อดีตนักรบและกลุ่มที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงระบบปกป้องทางสังคมใช่หรือไม่? - อะไรคือความเสี่ยงของการถูกกีดกันทางสังคมของกลุ่มอดีตนักรบที่แตกต่าง?
<p>ด้านการเมือง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อดีตนักรบถูกพิจารณาเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้จากสมาชิกในชุมชน? - อดีตนักรบมีบัตรประจำตัว ใช่หรือไม่? - อดีตนักรบเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองชุมชน ใช่หรือไม่? - อดีตนักรบเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ใช่หรือไม่? - อดีตนักรบมีสิทธิเลือกตั้งหรือได้รับการเลือกตั้ง ใช่หรือไม่? - กลุ่มติดอาวุธที่เหล่าอดีตนักรบสังกัดจะเปลี่ยนไปเป็นพรรคการเมือง ใช่หรือไม่?
<p>ผู้ให้บริการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐในการพัฒนาธุรกิจที่สามารถจัดหามาได้คืออะไร และอยู่ที่ไหน? จะเป็นการให้โดยภาครัฐหรือภาคเอกชน? - อะไรคือภาคบริการเยียวยาด้านจิตใจหรือบริการปรึกษาความเจ็บปวดในใจ? - อะไรคือภาคบริการด้านการเกษตรที่มีอยู่? มีโครงการฝึกอบรมด้านการเกษตรเพื่อผลิตปุ๋ย และการปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกหรือไม่? - ภาครัฐใดที่ควรให้การพัฒนาและสนับสนุน? - ผู้ให้การศึกษา การฝึกอบรม และสถาบันที่มีอยู่คืออะไร? - ทักษะใดที่กลุ่มต่างๆ ควรต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ? - ความสามารถใดที่พวกเขาควรต้องมีเพื่อจะได้สนับสนุนโครงการ DDR?
<p>โครงการพัฒนาและการฟื้นฟูในวงกว้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อริเริ่มในการพัฒนาและการฟื้นฟูใดที่ต้องมีการวางแผนและเสริมสร้าง? - โอกาสในการส่งเสริมความเชื่อมโยงกับข้อริเริ่มในการพัฒนาและการ

ฟื้นฟูคืออะไร?

๗.๕.๖ การทำแผนที่การให้บริการ และการประเมินศักยภาพ ความสามารถในการพัฒนาของภาครัฐและผู้ให้บริการหลังยุคความขัดแย้ง เป็นหนึ่งในสิ่งที่สำคัญที่สุดของความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม ดังนั้น การประเมินการกลับคืนสู่สังคมที่สำคัญจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลระดับต่างๆ ของศักยภาพสถาบันเพื่อเป็นการประกันว่าจะได้รับเงินทุนสนับสนุนเพียงพอที่จะพัฒนา ซึ่งการประเมินศักยภาพสถาบันควรเริ่มให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ด้วยการวิเคราะห์ผู้จะมีให้บริการ เช่น ศูนย์อาชีวศึกษา ศูนย์การพัฒนาธุรกิจ เป็นต้น

การพัฒนาศักยภาพสามารถให้การสนับสนุนในทางอ้อม (ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนหุ้นส่วนของรัฐในการสร้างเงื่อนไขและความสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อการผลักดันให้เกิดผลสำเร็จ) หรือในทางตรง (เช่น การแทรกแซงในทางเทคนิค การจัดการข้อมูลข่าวสารของกระทรวงการคลังหรือของธนาคารกลาง) โดยเป็นขั้นตอนแรกที่จะช่วยกำหนดความต้องการเฉพาะเจาะจงของประเทศในการสร้างศักยภาพรวมของประเทศ

๗.๖ การรวบรวมข้อมูลการจัดการในการประเมิน ระบบการจัดการข้อมูล (Management Information System-MIS) เป็นสิ่งสำคัญในการจัดเก็บ เข้าถึง และการจัดการข้อมูลที่ดีนับกรบเป็นรายบุคคลและชุมชนในการที่จะกลับไปอยู่ และข้อมูลยังช่วยสร้างโอกาสการฝึกอบรม การศึกษา และการจ้างงาน โดยต้องมีข้อมูลสำคัญของการตรวจสอบ ผลสะท้อนกลับ และการประเมิน

ข้อมูลที่ดีนับกรบเป็นรายบุคคลซึ่งอยู่ใน MIS ควรเป็นจุดเริ่มของการดำเนินกิจกรรมการกลับคืนสู่สังคม และอยู่ในขั้นของการปลดอาวุธและการถอนทหาร ซึ่งการออกแบบและการสร้าง MIS ต้องมีข้อมูลที่สามารถใช้สร้างเป็นประวัติโดยรวมข้อมูลจำแนกเพศ อายุ ความพิการ และข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม (รวมถึงข้อมูลความต้องการเฉพาะเจาะจง เช่น รถเข็นหรือการบริการทางสังคมจิตวิทยา) เพราะมีความสำคัญอย่างมากต่อโครงการ DDR และข้อมูลใน MIS ต้องง่ายต่อการสรุปรวบยอดเพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย และต้องมีเงินในการสนับสนุนการเก็บข้อมูลด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การระบุลายนิ้วมือ การสแกนม่านตา

ขณะที่ต้องคำนึงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบ MIS ยังควรต้องแจ้งให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจโครงการได้ทราบ เพื่อการปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้จัดการโครงการ DDR ควรต้องวางแผนประสานรวบรวมข้อมูลผลสะท้อนกลับเพื่อใช้ในเป็นฐานข้อมูลใน MIS

๘. การออกแบบและการวางแผนโครงการ

๘.๑ การวางแผนการกลับคืนสู่สังคม ต้องมีการประเมินที่รวดเร็วและที่น่าเชื่อถือ เริ่มให้เร็ว และเป็นแบบบูรณาการ โดยหน่วยงานหลากหลายของ UN และเงินทุนต่างๆ ต้องเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนโครงการกลับคืนสู่สังคมเพื่อจะได้ร่วมวางแผนและประสานงานกัน

๘.๑.๑ การวางแผนอย่างโปร่งใส เป็นองค์รวม และมีส่วนร่วม การขาดซึ่งความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของของคนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานในท้องถิ่นในส่วนของอดีตนักรบและชุมชนที่รับกลับ เป็นเหตุให้การดำเนินการของ DDR ล้มเหลวในอดีตมาแล้ว ดังนั้น การขยายการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้างในการพัฒนายุทธศาสตร์ของ DDR เป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จ การวางแผนอย่างโปร่งใส เป็นองค์รวม และมีส่วนร่วมจะเป็นที่ขยายการเจรจาที่มีประสิทธิภาพใหม่ของ จนท.รัฐและ จนท.ท้องถิ่น ผู้นำในชุมชน และอดีตนักรบ และยังเป็นการช่วยกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนในกระบวนการตัดสินใจด้วย

แนวทางของการมีส่วนร่วมเพื่อการปรับปรุงโครงการ DDR คือ

- จัดให้มีการประชุมเพื่อเป็นบททดสอบแนวความคิดว่าสามารถจะปรับปรุงการออกแบบโครงการ
- จัดให้มีการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ตอบสนองความต้องการและความเป็นจริงของท้องถิ่น
- จัดหน่วยงานหรือจัดการมอบอำนาจให้
- จัดประชุมเพื่อหาข้อมูลเป็นกลางกรณีมีข้อขัดแย้งหรือการรับรู้ผิดๆ เกี่ยวกับโครงการ
- ให้หลักประกันความเป็นเจ้าของของท้องถิ่น
- กระตุ้น DDR และกระบวนการท้องถิ่นอื่นๆ เช่น การสร้างสันติภาพ หรือการฟื้นฟูการทำงาน ควบคู่ไปกับการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน
- กระตุ้นการสื่อสารคมนาคมและการเจรจาในหมู่ผู้แสดงหลักๆ เพื่อลดระดับความตึงเครียดและความกลัว และเป็นการเพิ่มการปรองดองและความมั่นคงของมนุษย์
- ตระหนักและสนับสนุนศักยภาพและรับฟังเสียงของเยาวชน สตรี และบุคคลต่างๆ
- ตระหนักในบทบาทใหม่และที่เกี่ยวข้องกับสตรีในสังคม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีใช้พื้นที่ดั้งเดิม
- สร้างความเคารพต่อสิทธิของคนชายขอบ (บุคคลหรือกลุ่มคนที่สังคมไม่สนใจเหลือวแล ถูกทิ้งขว้างแปลกแยกจากสังคมกระแสหลัก) และความต้องการเฉพาะของกลุ่มต่างๆ

- ช่วยเป็นหลักประกันในการกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืนด้วยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อจัดการในการให้บริการและการตั้งชุมชนในการตรวจสอบ จัดการ และติดตามโครงสร้างและระบบ

การวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมแบบองค์รวม : ตรวจสอบผู้มีส่วนได้เสียสำคัญๆ

- อติตน์กรบ โดยเฉพาะแกนนำด้านการทหาร
- ครอบครัวและบุคคลที่ต้องพึ่งพาเหล่าอติตน์กรบ
- กลุ่มเฉพาะเจาะจงที่มีความสัมพันธ์กับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ (ผู้สูงอายุ สตรี เยาวชน เด็ก ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เป็นต้น)
- ชุมชนที่รับกลับ โดยเฉพาะผู้แทนท้องถิ่นและแกนนำศาสนา
- รัฐบาล (รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง)
- คณะกรรมการ DDR แห่งชาติ
- ภาคเอกชน
- กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนท้องถิ่น

๘.๑.๒ **ความเกี่ยวข้องกับอติตน์กรบ** นักวางแผนโครงการ DDR ควรให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการวางแผน อาทิ ผู้แทนของกองกำลังติดอาวุธ ผู้นำกลุ่ม และอติตน์กรบทั้งหญิงและชาย และการจะอำนวยความสะดวกให้แก่อติตน์กรบที่มีสถานภาพด้อยกว่าหรือมีการศึกษาน้อยกว่า ผู้แทน DDR ควรต้องหาผู้บัญชาการระดับกลางที่มีความน่าเชื่อถือเข้ามาเป็นผู้กระตุ้นและแจ้งข่าวสารแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ขอบเขตของความคาดหวัง (จากผู้นำ ผู้บัญชาการระดับกลาง และอื่นๆ) มีความเป็นไปได้ที่จะตรงกับโครงการที่ออกแบบมา หรืออย่างน้อยสามารถจัดการได้ตั้งแต่ในช่วงต้นๆ

นักวางแผนและผู้จัดการ DDR ควรต้องระมัดระวังและรอบคอบในการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียในการสนับสนุนการจัดตั้งสมาคมอาสาเพื่อเป็นหนทางในการประกันความเป็นผู้แทนที่เพียงพอ และการสนับสนุนด้านสังคมแก่อติตน์กรบในกระบวนการ DDR อย่างไรก็ตาม สมาคมเหล่านี้ อาจเป็นประโยชน์ในบางบริบทและหน้าที่ในการแจ้งเตือนและตอบสนองความไม่พอใจในหมู่เหล่าอติตน์กรบได้ และช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ไม่พอใจกับชุมชนที่เหลือเพื่อไม่เป็นอุปสรรคต่อการกลับคืนสู่สังคมของอติตน์กรบ

๘.๑.๓ **ความเกี่ยวข้องกับชุมชน** ท้ายที่สุดแล้ว ชุมชนจะเป็นผู้แสดงเจตนาจะรับหรือไม่รับการกลับคืนมาใช้ชีวิตพลเรือนของอติตน์กรบ และต้องให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการวางแผนของการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งการเข้ามาเกี่ยวข้องของชุมชนจะทำให้โครงการดีขึ้นในแง่ของโอกาสในการ

จัดการอดีตนักรบกับประเด็นด้านความยุติธรรมที่กระทบต่อตัวอดีตนักรบและเหยื่อ ลดความเครียด และยังช่วยในโครงการฟื้นฟูชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม การที่ให้ชุมชนเข้ามาร่วมออกแบบและสร้างเสริมโครงการกลับคืนสู่สังคมจะต้องมีการประเมินถึงศักยภาพและความสามารถของชุมชนในการให้อดีตนักรบกลับคืนสู่สังคมด้วย

การใช้การเกี่ยวพันหรือการปรึกษาหารือกับครอบครัว ผู้อยู่ดั้งเดิม และแกนนำศาสนา กลุ่มสตรี กลุ่มชาย และกลุ่มเยาวชน องค์กรเพื่อผู้พิการ และสมาคมท้องถิ่นอื่น ร่วมวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคม ถือเป็นสิ่งที่ดี กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนและฝึกอบรมในการให้ความช่วยเหลือในกระบวนการของโครงการด้วย ทั้งนี้ ชุมชนกลุ่มสตรีควรให้การสนับสนุนและปกป้องเด็กและสตรีในการกลับคืนสู่สังคมจากกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ และควรเชื่อมโยงกับโครงการเอชไอวี เพื่อให้ประชาชนที่ต้องอาศัยอยู่กับผู้ติดเชื้อดังกล่าวได้รับคำปรึกษาและมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี ส่วนองค์กรเพื่อผู้พิการก็สามารถดำเนินการในลักษณะเดียวกันเพื่อจะได้เข้าร่วมและวางแผนด้วย

เมื่อสังคมมีความเกี่ยวพันกัน มิใช่เพียงเฉพาะเยาวชนและสตรีเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์จากการบริการและโอกาสที่เกิดแก่ชุมชนที่รับกลับ แต่จะเกิดเสียงหรือพลังในการขับเคลื่อนสังคมไปโดยอัตโนมัติ และเพื่อเป็นหลักประกันแนวทางการเกี่ยวพันกับชุมชน ควรต้องพิจารณาถึงความ เป็นจริงและชุมชนโดยรวมทั้งหมดซึ่งจะรวมถึงกลุ่มที่มีความต้องการเฉพาะ เพื่อจะได้เกิดเป็นประโยชน์ สูงสุดในโครงการกลับคืนสู่สังคม

๘.๑.๔ ความเกี่ยวพันกับภาคเอกชน การสร้างสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาคเอกชนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้และเป็นการสร้างโอกาสในการซึมซับอดีตนักรบเข้าไปสู่ตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ อาชีพ การฝึกอบรม และการจ้างงาน ล้วนต้องพึ่งภาคเอกชนและนักธุรกิจ การที่ภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวพันในการวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมทำให้มีการช่วยเหลือการกลับคืนสู่สังคมได้เป็นอย่างมาก และยังทำให้การสนับสนุนด้านการฝึกอบรมและทักษะต่างๆ เป็นไปตามความต้องการของตลาดการจ้างงาน

ผู้แสดงในภาคเอกชนควรร่วมในโครงการ DDR และให้คำปรึกษาตั้งแต่ขั้นแรกของการออกแบบโครงการในการจะให้ความช่วยเหลือเพื่อการกลับคืนสู่สังคมให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงในตลาดแรงงาน ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของภาคเอกชนและการทำสงครามในทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวางแผนการกลับคืนสู่สังคม

- สร้างแรงจูงใจให้บริษัทเอกชนและนายจ้างเข้าช่วยในการจัดตั้งหน่วยธุรกิจท้องถิ่นขนาดเล็กเพื่อให้การสนับสนุนการให้บริการและการจ้างงาน
- พิจารณาแนวทางการสร้างตำแหน่งงานในระยะสั้นให้แก่อดีตนักรบที่สามารถเกี่ยวโยงไปถึงภาคเอกชนได้ ยกตัวอย่างเช่น ให้ภาคเอกชนในสัญญาโครงสร้างสาธารณูปโภค

พื้นฐานหลักและรองกับข้อกำหนดการจ้างงาน สามารถกำหนดจำนวนแรงงานที่แน่นอนที่มาจากกลุ่มอดีตนักรบได้

- ปรับปรุงกิจการที่มีอยู่ ถ่ายโอนเทคโนโลยีที่เหมาะสม (โดยเฉพาะให้นำไปสู่เศรษฐกิจแบบเมือง) จัดการสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการฝึกอบรมด้านอาชีพ และการให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อ
- กระตุ้นความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐ - ภาคเอกชน (Public-Private Partnerships-PPPs) ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การกลับคืนสู่สังคมชุมชน (มีโครงสร้างพื้นฐาน มีการให้บริการพื้นฐาน เป็นต้น) เพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นด้านสังคม

๘.๑.๕ การวางแผนการกลับคืนสู่สังคมชนบท และเมือง ในขั้นตอนของการวางแผน

โครงการ ต้องให้ความสนใจความแตกต่างที่มีอยู่ระหว่างความเป็นชนบทกับเมือง แม้ว่าอดีตนักรบส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ชนบท แต่ประสบการณ์แสดงให้เห็นว่าพวกเขามักจะลงหลักปักฐานในเมือง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีวิตในช่วงเวลาที่อยู่กับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ สมาคมเกษตรกรที่ทำงานภายใต้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากจน และอีกเหตุผลหนึ่งคือ การกลับคืนสู่สังคมชนบทน่าดึงดูดน้อยกว่าการกลับคืนสู่เมืองที่มีการฝึกอบรมด้านอาชีพให้

ประเด็นสำคัญอีกหนึ่งประเด็นคือ การวางแผนกลับคืนสู่สังคมในพื้นที่เมืองโดยทั่วไป จะมีความซับซ้อนและมีแรงผลักดันเรื่องความต้องการมากกว่าพื้นที่ชนบท ทั้งหมดจึงขึ้นอยู่กับบริบทและนโยบายการพัฒนาและการฟื้นฟูแห่งชาติด้วยในการกระตุ้นให้เหล่าอดีตนักรบหวนกลับไปยังพื้นที่ชนบทผ่านกิจกรรมด้านการทำเกษตร ดังนี้แล้ว โครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องเสนอบรรทัดฐานด้านการเกษตรที่รวมถึงเครื่องมือใช้ในการเกษตรที่มีคุณภาพสูง เมล็ดพันธุ์ และการเงิน สำหรับอดีตนักรบที่มีข้อจำกัดหรือไม่มีความรู้ในด้านการเกษตรหรือมีข้อจำกัดในการเข้าถึงที่ดิน ก็ต้องเป็นในลักษณะของการให้ความร่วมมือ และควรระวางเป็นพิเศษในประเด็นการได้มาซึ่งที่ดินเนื่องจากผู้เข้าร่วมในโครงการอาจสูญเสียการเข้าถึงที่ดินจากปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งจะมีการเจรจาให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งเจ้าของที่ดิน/ชุมชน และกับอดีตนักรบ

๘.๒ การออกแบบการกลับคืนสู่สังคม โครงการ DDR ที่มีการวางแผนอย่างดีนอกจากจะเพิ่มความมั่นคงพื้นฐานแล้ว ยังจะช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูและการพัฒนาในวงกว้าง และการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ ควรต้องมี :

- ยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมและทางออกของยุทธศาสตร์
- เกณฑ์มาตรฐาน
- ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและสิ่งที่ไวต่อการกระตุ้น
- ข้อมูล การให้คำปรึกษา และการให้บริการสารสนเทศ

- การตรวจสอบและการประเมินค่า
- การพัฒนาศักยภาพ
- การจัดทำด้านทรัพยากร

๘.๒.๑ **ยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคมและทางออกของยุทธศาสตร์** โครงการกลับคืนสู่สังคมมักจะครอบคลุมช่วงเปลี่ยนผ่านของความความขัดแย้งและช่วงต้นของการฟื้นฟู ขณะที่ต้องจำกัดกรอบเวลาโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก อย่างไรก็ตาม กระบวนการกลับคืนสู่สังคมใช้ระยะเวลายาวนานและเป็นส่วนสำคัญของความรับผิดชอบของผู้มีบทบาทระดับชาติ โดยในช่วงกรอบเวลานี้กระบวนการกลับคืนสู่สังคมมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาและการฟื้นฟูระยะยาว ดังนั้น ภาพรวมและผลลัพธ์จำนวนมากของโครงการกลับคืนสู่สังคมจำต้องถ่ายโอนไปสนับสนุนหุ้นส่วนอื่นๆ และเพื่อให้การเปลี่ยนผ่านเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้จัดการโครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องกำหนดทางออกของยุทธศาสตร์ในขั้นตอนของการวางแผน โดยเน้นไปที่การเปลี่ยนผ่านระหว่างการกลับคืนสู่สังคม การป้องกันความรุนแรง การขยายการฟื้นฟู การสร้างสันติภาพ และกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้ การพัฒนาศักยภาพซึ่งอยู่ในตอนท้ายของโครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องวางแผนอย่างรวดเร็วที่สุดเพื่อเป็นการประกันว่าการเปลี่ยนผ่านโครงการจะเป็นไปอย่างราบรื่น

๘.๒.๒ **เกณฑ์มาตรฐาน** ซึ่งตั้งขึ้นสำหรับโครงการกลับคืนสู่สังคมไม่จำเป็นต้องเป็นเกณฑ์เดียวกับขั้นตอนการปลดอาวุธและการถอนทหาร กลุ่มต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธอาจไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมในการปลดอาวุธหรือการถอนทหาร แต่อาจเลือกที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการกลับคืนสู่สังคมก็ได้ ฉะนั้นจึงมีความสำคัญที่จะต้องเข้าถึงพื้นฐานรายบุคคลเพื่อใช้ในกระบวนการตรวจสอบ

นักวางแผนโครงการ DDR ต้องพัฒนาความโปร่งใส ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ไม่มี ความน่าสงสัย และเข้าเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบได้ และต้องคำนึงถึงสมดุลระหว่างความมั่นคง ความยุติธรรม และความเปราะบาง การสามารถจัดหาแหล่งเงินทุนและข้อมูล และมีเหตุมีผล ดังนั้น การตั้งเกณฑ์มาตรฐานส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดและธรรมชาติของจำนวนงานที่รับผิดชอบและส่วนประกอบที่จำเพาะอื่นๆ

๘.๒.๓ **ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและประเด็นอ่อนไหว** การกลับคืนสู่ชุมชนของอดีตนักรบสามารถจะก่อปัญหาหรือการรับรู้ปัญหาในด้านความมั่นคงได้ ดังนั้น โครงการ DDR ต้องมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่แน่นอนหนาและระยะยาว มีการรณรงค์ให้ชุมชนและอดีตนักรบได้รับแจ้งเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การกลับคืนสู่สังคม ตารางเวลา และแหล่งข้อมูลที่สามารถหาได้ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การสื่อสาร

คมนาคมสามารถจะรวมเข้ากับการสร้างสันติภาพซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนกระบวนการสร้างความปรองดอง

โอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและการทำให้ไวต่อสิ่งกระตุ้นในโครงการ DDR จะทำผ่านการใช้สื่อ (ภาพยนตร์ วิทยู โทรทัศน์) หรือการใช้สถานที่กลางในการพบปะ (เช่นตลาด) เพื่อให้ข้อมูลในโครงการมีอยู่อย่างสม่ำเสมอและมีการปรับปรุงให้ทันสมัย การนำภาพยนตร์ผ่านจอภาพขนาดเล็กเคลื่อนย้ายสะดวกและอุปกรณ์ที่นำเข้าสู่พื้นที่ชนบทได้เป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับ DDR และกระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งบทเรียนที่ได้รับจากโครงการ DDR ที่ผ่านมามองเห็นได้ว่าการใช้วิทยุซึ่งอดีตนักรบสามารถพูดหรือบอกเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ก็เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังอย่างมากในการสร้างความปรองดอง

การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มกับผู้คนที่หลากหลายก็เป็นตัวอย่างการสื่อสารที่ทำให้ผู้จัดการโครงการ DDR ตีรับรู้ความยากลำบากและประเด็นที่ต้องจัดการก่อนนำเหล่าอดีตนักรบกลับคืนสู่สังคม การที่สามารถระบุถึงพื้นที่เสี่ยงก็เป็นการช่วยให้ผู้จัดการและนักปฏิบัติได้ทราบถึงยุทธศาสตร์ของการสื่อสารในพื้นที่นั้นๆที่ต้องมี ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การสื่อสารควรต้องมีการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ได้รับอุปกรณ์สนับสนุนในการจะรับข่าวสารรวมถึงการมีพื้นที่ปลอดภัยเพื่อการรายงานภัยคุกคามความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือความรุนแรงทางเพศ (โดยเฉพาะกับสตรีและเด็ก) ขณะเดียวกัน กลุ่มเฉพาะอย่างสตรีและเด็กซึ่งจะเข้าสู่ชุมชนควรได้รับการประเมินความต้องการด้านเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงเป็นรายบุคคลเพื่อเลี่ยงจากการถูกกีดกันทางสังคม

๘.๒.๔ ข้อมูลการให้คำปรึกษาและการให้บริการสารสนเทศ ต้องเป็นการจัดเก็บลงเป็นฐานข้อมูลของทุกๆ โครงการ การฝึกอบรม และการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งการให้การบริการเหล่านี้ควรต้องเสริมสร้างศักยภาพของชาติและท้องถิ่นในการจะส่งความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม ยกตัวอย่างเช่น รัฐมนตรีกระทรวงแรงงาน สาธารณสุข เกษตร ป่าไม้ ประมง เยาวชนและการกีฬา ศึกษาธิการและการวางแผน เหล่านี้ ทั้งนี้ รัฐบาลในหลายประเทศที่มีโครงสร้างและการบริการที่อ่อนแอหรือไม่มีอยู่เลย หากจำเป็น โครงการกลับคืนสู่สังคมก็อาจต้องพิจารณาตั้งโครงสร้างชั่วคราวเพื่ออดีตนักรบขึ้นมา

๘.๒.๕ การตรวจสอบและการประเมินค่า หนึ่งในความอ่อนแอของโครงการ DDR ในอดีตที่ผ่านมาคือ การขาดการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด และขาดตัวชี้วัด ซึ่งเป็นความจำเป็นต่อการตรวจสอบและการประเมินค่าโครงการ ตัวชี้วัดต่างๆ ในผลลัพธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้ได้ว่าเป็นความสำเร็จและมีประสิทธิภาพต่อปัจจัยที่ใส่เข้าไปและผลที่ได้จากโครงการ ทั้งนี้ เมื่อมีการตัดสินใจจะสร้างเสริมโครงการ DDR รัฐบาลและผู้มีส่วนได้เสียในท้องถิ่นรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ของ UN และหุ้นส่วนควรต้องพัฒนากรอบการทำงานที่มีฐานของการตรวจสอบและการประเมินค่าผลที่ได้ด้วย โดยการตรวจสอบและการประเมินค่าผลที่ได้จะเกิดประสิทธิภาพแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเป็นความตกลงที่

ชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์ที่เป็นการเฉพาะเจาะจง และผลที่คาดว่าจะได้รับ และเมื่อมีการกำหนดผลที่คาดว่าจะได้รับแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดต้องเห็นพ้องในตัวชี้วัดสำคัญๆ เพื่อให้การตรวจสอบมีความคืบหน้า

ผลที่ได้รับจากการกลับคืนสู่สังคมต้องมีการอ้างอิงถึงอัตราการจ้างงาน การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของอดีตนักรบ ความสำเร็จในการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมอื่นๆ และการปรับปรุงด้านความมั่นคงทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการตรวจสอบและการประเมินค่าควรต้องมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการใช้แหล่งทรัพยากรในการใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นตัววัดได้ว่าวิธีการในโครงการจำเป็นจะต้องมีการปรับเพื่อเพิ่มความสำเร็จในระยะยาวหรือไม่

งบประมาณในโครงการเพื่อตรวจสอบและการประเมินค่าส่วนใหญ่มักจะขึ้นกับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- จำนวนการว่าจ้าง จนท.ในโครงการและระดับที่ต้องการ
- จำนวนของแผนประเมินค่าภายนอก
- จำนวนและชนิดของการสำรวจและการรวบรวมข้อมูลอื่นๆ
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรม
- ค่าใช้จ่ายของการกำหนดเส้นมาตรฐาน

หลักการทั่วไป คือ แหล่งข้อมูลของโครงการที่จัดให้การตรวจสอบและการประเมินค่าให้มีประสิทธิภาพอยู่ในสัดส่วนประมาณร้อยละ ๓ - ๗

คำถามในการตรวจสอบและการประเมินค่า : สิ่งที่ต้องทำ	
วัตถุประสงค์	- ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการเจรจาและตกลงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับใช่หรือไม่?
บริบท	- วัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับมีการออกแบบเป็นการเฉพาะเพื่อให้เหมาะกับบริบทของประเทศใช่หรือไม่?
ตัวชี้วัด	- มีตัวชี้วัดโดยตรงที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ใช่หรือไม่? ได้มีการวัดจากข้อมูลที่ถูกต้องใช่หรือไม่? - ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนได้ตกลงเกี่ยวกับตัวชี้วัดเพื่อตรวจสอบและการวัดผลของโครงการใช่หรือไม่? - มีตัวชี้วัดที่วัดทั้งปริมาณและคุณภาพในมุมมองของ DDR ใช่หรือไม่? - ตัวชี้วัดทั้งหมดอยู่ในเส้นมาตรฐานและเป้าหมาย ใช่หรือไม่? - มีตัวชี้วัดแยกจำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา และอื่นๆ ใช่หรือไม่?

	<ul style="list-style-type: none"> - มีตัวชี้วัดประเด็นอ่อนไหวทางเพศและมาตรการที่ถูกต้องของความรับผิดชอบในทางเพศในโครงการ ใช่หรือไม่? - มีวัตถุประสงค์ของตัวชี้วัด ใช่หรือไม่? วัตถุประสงค์ของตัวชี้วัดไม่ได้เกี่ยวข้องกับการตัดสินจากเพียงบางคน ใช่หรือไม่? และผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดมีส่วนในการแลกเปลี่ยนความเข้าใจเกี่ยวกับแต่ละตัวชี้วัด ใช่หรือไม่? - มีมาตรวัดในตัวชี้วัด ใช่หรือไม่? ตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขมีความอ่อนไหวมากกว่าตัวชี้วัดในเชิงกลุ่ม (เช่น ตัวชี้วัดตอบว่าใช่ / ไม่ใช่) และการตีความข้อมูลที่เป็นตัวเลขโดยทั่วไปแล้วจะจิตวิสัยน้อยกว่าตัวชี้วัดในเชิงกลุ่ม - มีตัวชี้วัดเฉพาะ ใช่หรือไม่? พวกเขาจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจงในแง่ของปริมาณ คุณภาพ เวลา สถานที่ กลุ่มเป้าหมาย และอื่นๆ เพื่อกำหนดข้อมูลที่แท้จริงให้เป็นจำนวนเดียว - มีตัวชี้วัดทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ใช่หรือไม่? - สามารถให้ข้อมูลแก่ตัวชี้วัดได้ทันเวลา และมีค่าใช้จ่ายที่สมเหตุผล ใช่หรือไม่? - มีข้อมูลที่จะใช้ในการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบอย่างเพียงพอและมีคุณภาพสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตัดสินใจได้ ใช่หรือไม่?
<p>หน้าที่และความรับผิดชอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบและการประเมินค่า? การตรวจสอบและการประเมินค่ามีส่วนของการอ้างอิงด้วย ใช่หรือไม่? - ความถี่ในการรายงานผลการตรวจสอบและเสนอต่อผู้มีส่วนได้เสียเป็นอย่างไร

๘.๒.๖ **การพัฒนาศักยภาพ** ปัญหาขัดแย้งด้วยอาวุธมักส่งผลกระทบต่อการพัฒนาด้านการศึกษา การจ้างงาน การพัฒนาธุรกิจ ระบบสาธารณสุข สถาบันกฎหมาย และอื่นๆ ผู้มีความสามารถเข้าเกณฑ์จึงจะหลบออกพื้นที่ ทำให้องค์กรต่างๆ สูญเสียผู้มีความสามารถและทรัพยากรมนุษย์ ระบบภายในองค์กรก็หยุดชะงัก ดังนั้น โครงการกลับคืนสู่สังคมและแผนการพัฒนามักไม่มีทางเลือกแต่ต้องทำงานเพื่อสร้างศักยภาพให้เกิดเป็นรายบุคคลที่ยังอยู่ในพื้นที่หรือที่กลับคืนมาสู่ชุมชน

หน้าที่สำคัญของการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศโดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ของ UN คือ การให้การสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชาติและท้องถิ่น ซึ่งการสร้างศักยภาพนี้ต้องเป็นส่วนหนึ่งของโครงการกลับคืนสู่สังคมเพื่อกระตุ้นความเป็นเจ้าของ การยึดมั่น และความสำเร็จในการ

จัดการให้บริการ อันจะส่งผลถึงกระบวนการกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมควรประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพของผู้เล่นระดับชาติซึ่งรวมถึงรัฐมนตรี สถาบันให้การฝึกอบรม และผู้ให้บริการ ผ่านการให้การศึกษ การสร้างสถาบันในการฝึกอบรม การจัดการด้านการเงินและองค์กร และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและวัสดุ ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือยังต้องให้ชุมชนสามารถจัดการประชุมท้องถิ่นและตั้งคณะกรรมการปรึกษาหารือระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดการให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม และต้องให้ชุมชนมีการกำกับดูแลและมีความเป็นเจ้าของ

การให้การฝึกอบรมในการวางแผน การจัดการ และทักษะด้านสังคมแก่ผู้ให้บริการในการกลับคืนสู่สังคมถือเป็นส่วนสำคัญ แต่การสร้างศักยภาพต้องไม่มีการจำกัดการฝึกอบรม การให้เรียนรู้ อาชีพและการถ่ายทอดความรู้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในหลายๆ กรณี จนท.ระหว่างประเทศที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญๆ จำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะต้องทำงานโดยตรงกับหุ้นส่วนในท้องถิ่นเพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าจะมีการถ่ายโอนความสามารถในการแข่งขันไปได้ในเวลาที่เหมาะสม แต่วิธีการนี้ไม่เหมาะกับระยะยาว เพราะโครงการให้ความช่วยเหลือภายใต้สถาบันและระหว่างสถาบันต่างๆ สามารถทดแทนได้จากการให้ความช่วยเหลือของนานาประเทศ

๘.๒.๗ **การจัดการด้านทรัพยากร** ของเขตของโครงการกลับคืนสู่สังคม การเริ่มต้น และกำหนดเวลา ต้องได้รับเงินทุนสนับสนุน และการสร้างเสริมโครงการยังอาจล่าช้าจากการแจกจ่ายเงินทุนหรือการไม่มีเงินทุนได้ ก่อนหน้านี้ โครงการกลับคืนสู่สังคมเผชิญปัญหาเงินทุนอย่างหนัก อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างข้างล่างนี้สามารถใช้ในการแจ้งเตือนและปรับปรุงข้อริเริ่มการกลับคืนสู่สังคมในอนาคตได้

การจัดการด้านทรัพยากร : ปัญหาเงินทุนที่สำคัญๆ	
ช่องโหว่ของเงินทุน	- โครงการ DDR ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ประสบช่วงเวลาการขาดเงินทุนประมาณ ๘-๑๒ เดือนจากเวลาที่ได้รับค้ำหนุนว่าจะให้
การแยกส่วนของ UN	- ก่อนหน้านี้ระบบของ UN แยกส่วนออกจากโครงการ DDR ส่งผลให้เกิดการวางแผนที่แย่และไม่มีการประสานงานกับการ

	จัดหาทรัพยากร และมักนำไปสู่ความซ้ำซ้อนในการทำงาน ซึ่งความจริงดังกล่าวทำให้ผู้มีบริจาคมั่นใจและเจตจำนงที่จะให้เงินทุนลดลง
งบประมาณต่อหัวของอดีตนักรบกับชุมชน	- งบประมาณของโครงการกลับคืนสู่สังคมมักอยู่ภายใต้พื้นฐานจำนวนเงินทุนต่อหัวของอดีตนักรบ การจำกัดดังกล่าวนี้มักส่งผลเสียต่อคุณภาพของหน่วยบริการหลายหน่วยและเป็นอุปสรรคใหญ่ในการขยายเป้าหมายและโครงการของชุมชน
การขาดงบประมาณที่ค้ำประกันถึงมิติหญิงชาย	- การขาดทรัพยากรที่จะจัดสรรให้แก่กิจกรรมในโครงการที่ค้ำประกันถึงมิติหญิงชาย จะขัดขวางโครงการ DDR ในการจะได้รับการตอบสนองที่เพียงพอในการกำหนดทิศทางการกลับคืนสู่สังคมในประเด็นเรื่องเพศ

ความเคลื่อนไหวของการกลับคืนสู่สังคมใน UN สามารถช่วยแก้ไขบางปัญหาได้ โดยข้อมติ A/C.5/59/L.53 ของคณะกรรมการที่ ๕ ในสมัยชงาสหประชาชาติเสนอเป็นทางการในการให้เงินทุนแก่ จบท.และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการเพื่อการปลดอาวุธและการถอนทหาร และยังอนุญาตให้ใช้งบประมาณ DDR ในช่วงดำเนินกิจกรรมรักษาสันติภาพด้วย ข้อมติดังกล่าวเห็นพ้องว่ากระบวนการถอนทหารต้องให้ความช่วยเหลือในช่วงเปลี่ยนผ่านเพื่อช่วยความต้องการพื้นฐานของอดีตนักรบและครอบครัว โดยการเปลี่ยนผ่านต้องมีการให้การรักษาความปลอดภัย อาหาร เสื้อผ้า ที่พัก สาธารณสุข การศึกษาระยะสั้น การฝึกอบรม การจ้างงาน และเครื่องมือต่างๆ อย่างไรก็ตาม คำมั่นสัญญาว่าจะให้เงินทุนเพื่อโครงการกลับคืนสู่สังคมยังคงเป็นประเด็นสำคัญ

เนื่องจากความท้าทายที่ประสบขณะจัดหาทรัพยากรและเงินทุน ทำให้การจัดการเงินทุนใน DDR ต้องเป็นไปอย่างยืดหยุ่น และประสบการณ์ในอดีตแสดงให้เห็นว่า การเคร่งครัดในการจัดหาเงินทุนเพื่อโครงการ DDR (เฉพาะการกลับคืนสู่สังคม) หรือค่าใช้จ่าย (การส่งกำลังบำรุงและการจัดหาอุปกรณ์) ช่วยสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างในแต่ละขั้นตอนใน DDR ได้ชัดเจน และการที่ผู้บริจาคแบบทวิภาคีจะให้ความร่วมมือในโครงการหรือการเข้าแทรกแซงก็ช่วยลดช่องโหว่นี้ได้ ท้ายที่สุดเพื่อให้มีงบประมาณที่ค้ำประกันถึงมิติหญิงชายและติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายและการจัดสรรทรัพยากรต่อประเด็นเรื่องเพศในโครงการ DDR จึงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญของระบบ UN ประเทศเจ้าภาพ และประชากร

๙. การกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจ การยุติความเป็นปรปักษ์ต่อกันไม่ได้ทำให้เกิดผลในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ การทำสงครามเศรษฐกิจยังคงมีอยู่อย่างเต็มกำลังและต้องเข้าใจใน ตลาดแรงงาน ความปลอดภัยของเอกชน และกิจกรรมของภาครัฐที่จะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดัน

ความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจ การเข้าถึงแหล่งการผลิต (ที่ดิน เงินทุน เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ และตลาด) จำเป็นต่อการจะกลับคืนสู่สังคม ซึ่งในตอนท้ายของความขัดแย้ง มักมีอดีตนักรบจำนวนมากเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างฉับพลัน แข่งขันกับพลเมืองที่วิตกอย่างมากจากการถูกแย่งงานและโอกาสในความเป็นอยู่ ในสถานการณ์ดังกล่าวอดีตนักรบและเยาวชนที่อ่อนแอก็อาจกลับไปกระทำการที่ผิดกฎหมาย เช่น อยู่ในองค์กรอาชญากรรม ก่อโจร การเข้าสำรวจแหล่งทรัพยากรอย่างผิดกฎหมาย และก่อความรุนแรงหรือเป็นภัยต่อสังคม ดังนั้น การให้ความสนับสนุนในการกลับคืนสู่สังคมของเหล่าอดีตนักรบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเป็นทางเลือกในการอยู่ในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีลดความรุนแรงและเสริมสร้างความมั่นคง

การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้อดีตนักรบได้กลับไปใช้ชีวิตพลเรือนและมีทางเลือกที่จะไม่ใช้ความรุนแรง อดีตนักรบในหลายๆ บริบทก็มีทางเลือกในการดำรงชีวิตและมีความสามารถที่จะหารายได้อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม หลายคนมีความสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ ดังนั้น ระดับความเคารพที่พวกเขาจะได้รับจากชุมชน และการให้การนับถือในตนเอง ก็เป็นส่วนสำคัญของการกลับคืนสู่สังคม ทั้งนี้ ความพยายามในโครงการกลับคืนสู่สังคมต้องเปิดโอกาสให้กับการทำงานที่เหมาะสมและยั่งยืน ซึ่งงานที่เหมาะสมรวมถึงโอกาสการจ้างงานที่ช่วยผลิตและก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นธรรม การให้ความปลอดภัยของสถานที่ทำงานและให้การปกป้องด้านสังคมแก่คนงานและครอบครัว การให้ภาพรวมของการพัฒนาบุคคลและกระตุ้นให้มีการกลับคืนสู่สังคมให้เสรีภาพแก่ประชาชนแสดงความเห็นในประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวล และให้การจัดองค์กรและการเข้าร่วมในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ยิ่งกว่านั้น งานที่เหมาะสมยังต้องมีการประกันโอกาสของความเท่าเทียมและการปฏิบัติต่อกัน ดังนั้น โครงการกลับคืนสู่สังคมควรต้องระมัดระวังเป็นพิเศษที่จะไม่นำเด็กหญิงเด็กชาย สตรีหรือชายวัยรุ่น ทำงานที่มีความเสี่ยงอันตราย และการที่เด็กหญิงหรือสตรีซึ่งเลือกจะกลับเข้าสู่สังคมด้วยตนเอง ควรต้องมีกลไกให้ความช่วยเหลือภายในชุมชน เช่น การฝึกอาชีพเพื่อให้ได้รับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในด้านเศรษฐกิจและได้ทำงานที่เหมาะสม

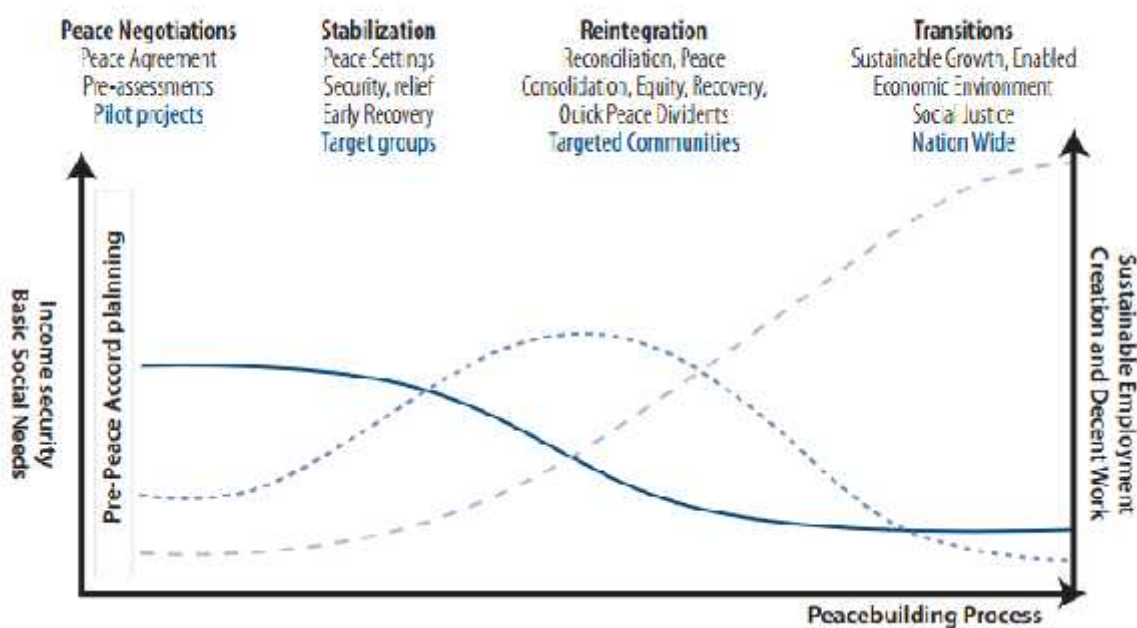
การให้ความสนับสนุนในการกลับคืนสู่สังคมควรดำเนินการนอกเหนือไปจากการให้ผู้เข้าร่วมในโครงการอยู่รอดในด้านอาชีพและการค้า แม้มีการกล่าวถึงก่อนหน้านี้แล้วว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาโครงการสร้างเสถียรภาพชั่วคราวในช่วงของการแทรกแซง เช่น การสร้างแรงจูงใจด้านแรงงานในการทำงานด้านสาธารณะ การซื้อเวลา และการมีช่องว่างให้กับการเพิ่มโครงการเพื่อความยั่งยืนอื่นๆ นอกจากนี้ยังควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับความต้องการเฉพาะทางในด้านอุตสาหกรรมเกษตร เนื่องจากเป็นภาคเศรษฐกิจที่ช่วยดูดซับคนส่วนใหญ่ให้กลับคืนสู่พื้นที่ชนบทหลังความขัดแย้ง และควรมีการประเมินความสามารถในการจัดหาที่ดิน สภาพเงื่อนไขการเข้าถึงที่ดิน การเข้าถึงแหล่งน้ำ โครงสร้างการชลประทาน การจัดสรรเมล็ดพันธุ์ให้ และการสนับสนุนการผลิตหรือกระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้า ทั้งนี้ ความคืบหน้าของการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจสามารถตรวจสอบได้โดยการใช้เครื่องมือด้าน

ปริมาณ เช่น การสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการฟื้นฟูและการสร้างการจ้างงานอย่างยั่งยืนควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกของชาติหรือของท้องถิ่น และโครงการกลับคืนสู่สังคมในระดับท้องถิ่นควรพยายามเชื่อมโยงทุกนโยบายด้านเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน

๙.๑ นโยบายของ UN เพื่อการสร้างการจ้างงานหลังความขัดแย้ง การสร้างรายได้ และการกลับคืนสู่สังคม ต้องยอมรับว่าการสร้างการจ้างงาน การสร้างรายได้ และการกลับคืนสู่สังคม เป็นความท้าทายอย่างยิ่งหลังยุติความขัดแย้ง โดยเมื่อ พ.ศ.2551 เลขาธิการ UN เสนอ UN Policy for Post-Conflict Employment Creation, Income Generation and Reintegration ซึ่งวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจ้างงาน และการสนับสนุนการสร้างการจ้างงานหลังความขัดแย้ง การเพิ่มรายได้ และการกลับคืนสู่สังคม

ให้ประเทศต่างๆ หลังยุติความขัดแย้งผ่านโครงการต่างๆ ของ UN กองทุน และหน่วยงานเฉพาะกิจ จากนโยบายนี้ โครงการการสร้างการจ้างงาน และการกลับคืนสู่สังคมจึงควรมีแนวทาง (Track) ร่วมพร้อมกัน 3 แนว คือ

Figure 2: UN Policy for post-conflict employment creation, income generation and reintegration

Track A :	Track B :	Track C :
การสร้างรายได้ที่มีเสถียรภาพและการจ้างงานฉุกเฉิน - งานชั่วคราวฉุกเฉิน	การฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อการทำงานและการกลับคืนสู่สังคม	การสร้างการจ้างงานอย่างยั่งยืนและงานที่เหมาะสม - การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่

- ตั้งเป้าหมายสภาพชีวิตความเป็นอยู่และเริ่มการให้จ้างงานตนเอง	- การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่น - การฟื้นฟูแรงผลักดันในชุมชน - การฟื้นฟูเศรษฐกิจของท้องถิ่น	เหมาะแก่การจ้างงาน - การฟื้นฟูภาคเอกชน - กลไกและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน
---	---	--

การสร้างเสริมตาม ๓ แนวทางในโครงการควรเริ่มทำไปพร้อมๆ กันกับกระบวนการเจรจาสร้างสันติภาพ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ความต้องการในการสร้างการจ้างงานต้องได้รับการส่งเสริมจากโครงการกลับคืนสู่สังคมในทันทีหลังยุติความขัดแย้ง โดยช่วงของการเสริมสร้างตามนโยบายควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง เช่น กลุ่มคนพิการ ผู้กลับคืนถิ่นฐาน และอดีตนักรบ โดยเฉพาะสตรีและเยาวชนที่มักไม่ได้รับความสำคัญหรือความสนใจจากกระบวนการเหล่านี้

โมดูลนี้ยังต้องเน้นการแทรกแซงใน Track B ซึ่งถือว่าสำคัญที่สุดในการกลับคืนสู่สังคมให้ประสบความสำเร็จโดยขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์การสร้างการจ้างงานและการสร้างรายได้ ส่วนใหญ่ผ่านการฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่น วิธีการดังกล่าวนี้ทำให้เศรษฐกิจสามารถดึงดูดคนเป็นจำนวนมากเข้าสู่ตลาดแรงงานและสร้างกองทุนเพื่อสร้างงานที่เหมาะสมได้

๙.๒ โอกาสการกลับคืนสู่สังคมในทางเศรษฐกิจและการทำแผนที่ในการสำรวจ การประเมินขั้นต้นของโอกาสและบริการที่จะให้แก่อดีตนักรบเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบและวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคม โดยต้องเน้นไปที่การปรับปรุงการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานให้ทันสมัย ทั้งนี้ โอกาสการกลับคืนสู่สังคมในทางเศรษฐกิจและการทำแผนที่ในการสำรวจควรรวมถึงการวิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมต่อวัฒนธรรม และ/หรือการค้าที่เหมาะสมกับเพศชาย หญิง หรือกลุ่มที่มีความแตกต่างทั้งในด้านอายุ ความสามารถ และระดับการรู้หนังสือ และต้องตระหนักด้วยว่าความขัดแย้งได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับงานที่เหมาะสมในมิติเพศชายหญิงอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ไม่ควรเพียงประเมินว่าอะไรคือวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อชายและหญิง แต่ต้องพิจารณาความต้องการของชายและหญิงด้วยซึ่งก็อาจขัดแย้งกับสิ่งหรือความคิดในด้านความเหมาะสมของวัฒนธรรม การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ และตั้งเป้าหลีกเลี่ยงการไปสนับสนุนการแบ่งแยกทางเพศแบบดั้งเดิมที่จะทำให้สตรีทำงานอาชีพที่ได้ค่าจ้างน้อยกว่า ทั้งนี้ ศักยภาพของชาติ (เช่น กระทรวงแรงงาน) ต้องแข็งแกร่งในการที่จะดำเนินการดังกล่าวทั้งในระดับชาติและระดับภาค ขณะเดียวกันก็ต้องมีการให้การฝึกอบรมอาชีพและการบริการในด้านการจ้างงานด้วย

การทำแผนที่ในการสำรวจควรต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการดำรงชีพที่สามารถจัดหาได้ และความปรารถนาที่จะให้ได้รับประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรมาเป็นสินทรัพย์ในการ

ผลิตให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น ทั้งนี้ ภาครัฐและภาคเอกชนสามารถให้ความช่วยเหลือสนับสนุนได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้นในการประเมินโอกาสการจ้างงานที่มีอยู่ตามความเป็นจริง

๙.๓ **คุณค่าในตัวของผู้มีทักษะ** ทักษะการแทรกแซงปัญหาขัดแย้งด้วยอาวุธต้องมีการพัฒนาเพื่อเงินค่าจ้างและกิจกรรมการสร้างงานด้วยตนเอง และการทำให้สถาบันต่างๆ และกลไกทางสังคมเข้มงวดต้องผ่านประชาชนที่มีการพัฒนาทักษะด้านสังคม ทั้งนี้ ช่วงหลังยุคความขัดแย้งอาจเกิดวิกฤติด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะ โดยอดีตนักรบเป็นจำนวนมากที่พลาดโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลเสียต่อความสามารถในการแข่งขันในด้านอาชีพและโอกาสอื่นๆ การแบ่งชั้นระดับการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ การให้การศึกษแก่ผู้ใหญ่ การให้การฝึกอบรมทางเทคนิคและอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับปรุงทักษะของผู้ใหญ่ อดีตนักรบที่เป็นเยาวชน และเป็นกาให้โอกาสแก่การกลับเข้าสู่ถิ่นฐานเดิมและการไม่กลับไปใช้กำลังทางทหาร

การให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่อดีตนักรบและผู้มีความเกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ ควรเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการด้านการศึกษาในวงกว้างและแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่ใช่มีเพียงอยู่ในโรงเรียนหรือในวิทยาลัยเท่านั้น การดำเนินการนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เหล่าอดีตนักรบกลับคืนสู่สังคมได้ดี ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญในการกลับคืนสู่สังคมควรคำนึงถึงการกำหนดให้มีทักษะที่หลากหลายและความเป็นไปได้ต่างๆ ในการดำรงชีพเป็นรายบุคคลเพื่อจะได้ให้การฝึกอบรมและสนับสนุน เพราะบางกรณีพวกเขาเหล่านี้อาจไม่มีหรือมีทักษะการทำงานน้อย จึงต้องมีชนิดของทักษะที่พวกเขา/พวกเขาเธอจะมีความสามารถเรียนรู้ได้ โครงการ DDR จึงควรออกแบบดังนี้

การศึกษาและการฝึกอบรม : ข้อเสนอแนะพื้นฐาน	
แรงขับเคลื่อนจากตลาด	- การฝึกอบรมทักษะตามที่ตลาดต้องการ และการฝึกอบรมต้องเป็นส่วนเติมเต็มประสบการณ์ในการปฏิบัติผ่านการฝึกงาน
การมีความรู้อย่างกว้างขวาง	- การศึกษาที่ให้ออกมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวงกว้างที่ให้แก่ประชาชนทุกๆ ไป มิใช่จำกัดอยู่เฉพาะวิทยาลัยที่ให้แก่อดีตนักรบ
การมุ่งที่เยาวชน	- อดีตนักรบที่เป็นเยาวชน โดยเฉพาะที่ต่ำกว่า 15 ปี ควรเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เป็นทางการ และต้องเน้นติดตามตรวจสอบการศึกษาเพื่อให้เป็นประกันว่าอดีตนักรบจะไม่ตกไปอยู่ในปัญหาความยากจน
การมุ่งที่เด็กหญิงและสตรี	- การให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งกับการช่วยเหลือเด็กหญิงในการกลับไปโรงเรียน และต้องให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สตรีด้วย
การมุ่งที่อดีตนักรบที่พิการ	- การให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งในการให้เข้าถึงภาคบริการและโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาและโอกาสในการเข้ารับการ

	ฝึกอบรมแก่อดีตนักรบที่พิการ เพื่อที่พวกเขาจะได้มีการศึกษาและการฝึกอบรมที่เท่าเทียมกับอดีตนักรบที่ไม่ได้พิการ
แนวโน้มข้อจำกัดของการฝึกอบรม	- การฝึกอบรมเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของการกลับคืนสู่สังคม แต่สามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการอำนวยความสะดวกในการจะกลับคืนสู่สังคม จึงต้องออกแบบให้ตอบสนองต่อข้อเรียกร้องอย่างเป็นทางการ และไม่ควรเห็นเป็นเพียงเรื่องของการกลับคืนสู่สังคมเท่านั้น
ข้อพิจารณาในด้านวัฒนธรรม	- การให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่ รวมถึงการให้ทั้งหญิงและชายมีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงงานทุกประเภท
ทักษะชีวิต	- ในบริบทของ DDR การสอนเรื่องของการใช้ชีวิตเป็นสิ่งจำเป็น มิใช่เรื่องฟุ่มเฟือย

๙.๓.๑ **ทักษะชีวิต** ผู้จัดการโครงการกลับคืนสู่สังคมควรคำนึงว่าทักษะชีวิตเป็นสิ่งจำเป็น มิใช่เรื่องฟุ่มเฟือย โดยทักษะชีวิตรวมถึงแนวทางไม่ใช่ความรุนแรงของการแก้ไขปัญหาขัดแย้งในที่ทำงานและในชีวิตพลเรือน ทักษะชีวิตยังอนุญาตให้แต่ละบุคคลเรียนรู้พฤติกรรมที่จะได้รับการยอมรับในสังคม เพื่อใช้ชีวิตส่วนบุคคลและในทางอาชีพ ซึ่งทักษะชีวิตนี้ต้องมีความเข้าใจวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป หน้าที่และความเป็นตัวตนในมิติทางเพศ โดยต้องมีการให้การศึกษาและการฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆ โดยเยาวชนสามารถจะได้รับทักษะพื้นฐานเพื่อการจัดการในครอบครัวและความรับผิดชอบภายในด้านอื่นๆ ทั้งนี้ เศรษฐกิจ แรงงาน การศึกษา สิทธิทางการเมือง และความรับผิดชอบ ควรต้องมีการสื่อสารกับอดีตนักรบโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อกระตุ้นให้เหล่าอดีตนักรบเข้าร่วมในโครงสร้างและกระบวนการด้านประชาธิปไตย

๙.๓.๒ **การฝึกอบรมด้านอาชีพ** อดีตนักรบมักมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพื่อสามารถดำรงชีวิตในเศรษฐกิจของพลเรือนได้ การให้การศึกษาด้านอาชีพจะเข้ามามีบทบาทหลักในการสร้างความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม เพราะเป็นการเพิ่มโอกาสให้เหล่าอดีตนักรบมีประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน การฝึกอบรมยังช่วยล้มเลิกทัศนคติและพฤติกรรมด้านการทหารด้วย และยังคงพัฒนาคุณค่าและแบบแผนพื้นฐานของสันติภาพและประชาธิปไตย กิจกรรมในการให้การศึกษาด้านอาชีพจะจึงควรขึ้นกับผลของการทำแผนที่เน้นการประเมินและการจัดทำประวัติของเหล่าอดีตนักรบ

การฝึกอบรมทักษะไม่สามารถก่อให้เกิดการจ้างงานด้วยตัวมันเอง แต่ทำให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และช่วยเสริมสร้างคุณค่าในตัวบุคคลและโอกาสการทำงานหรือการเป็นนายจ้างตนเอง ดังนั้น การฝึกอบรมจึงเป็นส่วนประกอบในทางธรรมชาติของยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาความยากจนและการถูกกีดกันทางสังคม เหมือนกับเป็นการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนที่

ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งเพื่อปกป้องตนเอง ก่อให้เกิดการฟื้นฟูซ่อมแซมประเทศ และสามารถที่จะเอาชนะความไม่เท่าเทียมบางประการที่มีมาก่อนเกิดความขัดแย้ง และช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านมนุษย

โดยทั่วไปแล้ว การให้การฝึกอบรมไม่ได้รับความสนใจพอหลังยุคความขัดแย้ง และมักเป็นไปอย่างยากลำบากและถูกต่อต้านจากการจะเปลี่ยนแปลงระบบของการฝึกอบรม อย่างไรก็ตาม การมุ่งไปที่การสร้างคุณค่าในตัวและเพิ่มแนวทางการฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นในบริบทวิกฤติหลังยุคความขัดแย้งสามารถช่วยสร้างโอกาสให้เกิดระบบฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและมีสัมพันธใกล้ชิดกับความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การให้ความเท่าเทียมทางเพศช่วยให้ผู้เข้าร่วมในโครงการสามารถเข้าถึงโครงการอย่างเท่าเทียม รวมถึงการให้การดูแลเด็กและสตรีด้วย และยังคงคำนึงถึงเรื่องการขนส่งคมนาคม โดยที่ตั้งของศูนย์ฝึกอบรมควรอยู่ใกล้บ้านพักของสตรีเพื่อให้พวกเธอมีโอกาสมารับมาฝึกอบรม ทั้งนี้ กิจกรรมการฝึกอบรมอาจรวมถึงการผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุข การให้ข้อมูลและการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี

๙.๓.๓ **การศึกษาและการให้ทุน** อดีตนักเรียนที่เป็นเยาวชนโดยเฉพาะที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ควรเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เป็นทางการ และอาจต้องให้การสนับสนุนเป็นพิเศษในเรื่องครูและผู้ฝึกสอน และอดีตนักเรียนบางรายควรได้รับทุนการศึกษาเพื่อให้สามารถเรียนได้จนจบ นอกจากนี้ยังควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่เด็กหญิงให้กลับไปเรียนยังโรงเรียน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดูแลเด็ก โดยเฉพาะการจะมีหลักสูตรเรียนในช่วงเวลาเย็น

เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า โครงการ DDR ไม่สามารถหาเงินทุนครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้แก่ผู้เข้าร่วมในโครงการที่มีความต้องการจะเรียนได้ทุกราย ซึ่งต้องมีการแจ้งในเรื่องนี้ในช่วงของการให้คำปรึกษาในการกลับคืนสู่สังคม เพื่อที่อดีตนักเรียนจะได้วางแผนหาค่าใช้จ่ายบางส่วนของการศึกษาเองด้วย และควรแจ้งด้วยว่า การรับการศึกษาด้านเศรษฐกิจหลังยุคความขัดแย้ง มิได้เป็นหลักประกันของการจ้างงาน

การป้องกันและการกลับคืนสู่สังคม – มาตรการการให้การศึกษาและความต้องการจำแนกตามอายุ		
เด็ก น้อยกว่า ๑๕ ปี	เด็ก/เยาวชน ๑๕ – ๒๔ ปี	ผู้ใหญ่ มากกว่า ๒๔ ปีขึ้นไป
<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียน/การศึกษาแบบเร่งรัด - ทักษะชีวิตที่สามารถปรับไปตามช่วงอายุ - การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาแบบเร่งรัด - การแนะแนวด้านอาชีพและการฝึกอบรม - การบริการด้านการจ้างงาน รวมถึงการเข้าถึงสินเชื่อขนาดเล็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - การแนะแนวด้านอาชีพ - การฝึกอบรมด้านอาชีพระยะสั้น - ประสบการณ์การทำงานในบางอย่าง - การให้บริการการจ้างงาน

	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการจัดการพื้นฐาน - ทักษะชีวิตที่สามารถปรับไปตามช่วงอายุ - ประสบการณ์การทำงาน - การ ค่อย ๆ เพิ่ม อิ ส ระ เสถียรภาพ และความรับผิดชอบ 	รวมถึงการเข้าถึงสินเชื่อขนาดเล็ก - ทักษะการจัดการด้านพื้นฐาน - ทักษะชีวิตที่ปรับไปตามช่วงอายุ
--	--	---

๙.๓.๔ **การฝึกงานและการฝึกการปฏิบัติงานจริง** จะทำให้เกิดการจ้างงานที่ยั่งยืนได้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในด้านการค้าในช่วงเวลาที่เจาะจง ซึ่งโครงการกลับคืนสู่สังคมสามารถจะสนับสนุนในแง่ของการเรียนรู้และโอกาสในการฝึกอบรมด้วยการทำให้ผู้ฝึกหรืออนุญาตให้มีการสนับสนุนจากนายจ้างโดยตรง การดำเนินนี้ก่อผลดีอย่างยิ่งต่อการกลับคืนในด้านสังคมและการปรองดอง และสามารถทำให้อดีตนักรบเข้าสู่เครือข่ายด้านสังคมเศรษฐกิจที่มีอยู่โดยมีผู้ที่มีได้เป็นอดีตนักรบอยู่ด้วยผ่านการเป็นผู้แนะนำหรือผู้ฝึก การฝึกงานยังเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เยาวชนซึ่งจะเพิ่มทักษะด้านธุรกิจและทางเทคนิค และยังดึงดูดให้ผู้เยาวชนเข้าสู่วัฒนธรรมด้านธุรกิจและเครือข่ายลูกค้าอีกด้วย

การปกป้องผู้มีฝีมือและผู้ฝึกงานที่เข้าร่วมโครงการ ผู้ฝึกงานควรปฏิบัติตามธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นโดยคำนึงถึงการเข้าถึง การจัดการในการเฉลี่ยต้นทุนเท่าที่ใช่จริง และช่วงเวลาและเงื่อนไขของความสำเร็จในการฝึก กลไกในการออกใบรับรองทักษะควรออกอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งทักษะที่มีอยู่แล้วและทักษะที่ได้รับมาใหม่ ใบรับรองดังกล่าวเป็นประโยชน์ในอนาคตต่อนายจ้างในแง่ของหลักฐานพิสูจน์และการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่การจ้างงาน สำหรับธุรกิจที่ไม่มีการฝึกงาน อาจใช้รูปแบบการฝึกการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการช่วยสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจสังคมได้ ทั้งนี้ เงินทุนในโครงการกลับคืนสู่สังคมมักไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมการฝึกทั้งหมดของผู้ฝึกงาน จึงควรมีการเชื่อมโยงกับโครงการสินเชื่อขนาดเล็กเพื่ออุดช่องโหว่นี้

๙.๓.๕ **การสร้างธุรกิจขนาดเล็ก** เนื่องจากผู้เข้าร่วมในโครงการส่วนใหญ่จำเป็นต้องพึ่งพานายจ้างในเศรษฐกิจแบบทางการ จึงมีการมุ่งไปที่การเป็นนายจ้างตนเองด้วยการให้การฝึกอบรมด้านธุรกิจเพื่อสนับสนุนให้สามารถเป็นผู้ประกอบการอิสระได้ และต้องให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการฟื้นฟูและขยายตัว ซึ่งจำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่การสร้างกิจการขนาดเล็กใหม่ๆ ให้แก่อดีตนักรบ

การฝึกอบรมด้านอาชีพต้องทำควบคู่ไปกับการให้สามารถเข้าถึงสินเชื่อขนาดเล็ก และการเริ่มตั้งกิจการ หรือต้องให้เครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่ธุรกิจขนาดเล็กและกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นนายจ้างตนเอง หากมีสถาบันหรือกลไกในท้องถิ่นในเรื่องนี้อยู่แล้ว โครงการก็ควรที่จะสร้างการ

เป็นพันธมิตรกับสถาบันหรือกลไกเหล่านี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เข้าร่วมโครงการจะสามารถเข้าถึงได้ทุก คน ที่สำคัญต้องมีการติดตามผลของโครงการ เพราะผู้เข้าร่วมในโครงการกลับคืนสู่สังคมเป็นจำนวนมาก มีความพยายามจะเป็นนายจ้างตนเองเป็นครั้งแรก จำต้องได้รับการแนะแนวและการให้คำปรึกษา

ความสำเร็จของโครงการให้สินเชื่อขนาดเล็กต้องรวมถึงการให้การฝึกอบรมทักษะการทำธุรกิจไปจนถึงแผนทำธุรกิจ ในส่วนสถานการณ์ที่มีผู้รู้หนังสือน้อยหรือไม่มีผู้รู้หนังสือ โครงการต้องเริ่มที่การฝึกอบรมการรู้หนังสือหรือพัฒนาผู้รู้หนังสือน้อย เช่น สัญลักษณ์ภาพในการนับเลข การจัดการคลังสินค้า การวิเคราะห์ตลาด วิธีการเข้าถึงสินเชื่อขนาดเล็ก และหน้าที่อื่นๆ ของธุรกิจ ซึ่งหนึ่งในส่วนที่สำคัญที่สุดของโครงการให้สินเชื่อขนาดเล็กคือประโยชน์ด้านสังคม โดยทักษะการทำธุรกิจและการฝึกอบรมต้องให้การศึกษาด้านสังคมในหลากหลายประเด็น เช่น อนามัยการเจริญพันธุ์ เอชไอวี การสร้างสันติภาพ การแก้ปัญหาขัดแย้ง ความเท่าเทียมทางเพศ และบทบาทในการสร้างการนับถือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง

โครงการกลับคืนสู่สังคมควรประกันได้ว่าประเภทที่แตกต่างเป็นจำนวนมากของธุรกิจขนาดเล็กต้องเริ่มจากหลักเลี้ยงที่จะบิดเบือนสมดุลระหว่างอุปสงค์กับอุปทานในตลาดท้องถิ่น และต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานของการสำรวจตลาดเพื่อที่จะได้ระบุชนิดของธุรกิจและบริการที่ต้องการในท้องถิ่นนั้นๆ ที่สำคัญ ธุรกิจเดียวกันต้องไม่ได้รับการสนับสนุนจากหลากหลายองค์กร ท้ายที่สุดต้องมีการเน้นการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางที่มีความต้องการสูงในตลาดเฉพาะกลุ่ม และเชื่อมโยงการจัดการของกิจการขนาดเล็กซึ่งเป็นผู้จัดจำหน่ายไปยังบริษัทที่มีขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่

๙.๔ **โอกาสของการสร้างรายได้** ประเทศที่จะสร้างสภาวะแวดล้อมเอื้อต่อการสร้างงานและงานที่เหมาะสมเป็นนโยบายในการพัฒนาและเป็นความเห็นพ้องร่วมกันได้ จำเป็นต้องใช้เวลา ดังนั้นโครงการต้องริเริ่มและได้รับการสนับสนุนจากนักวางแผนใน DDR โดยข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานสากล (ILO) เพื่อการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของอดีตนักรบจะมีปัจจัยสำคัญๆ ในการสร้างสภาวะแวดล้อมในระดับนโยบายดังนี้

- ควรพิจารณานโยบายที่เป็นประกันว่า การผลิตโครงสร้างพื้นฐานและการคงรักษาไว้ยังเป็นของแรงงานในท้องถิ่น รวมถึงการใช้ศักยภาพทางเทคนิคในท้องถิ่น และวัสดุในท้องถิ่นด้วย
- สนับสนุนนโยบายระดับชาติในการสร้างงานที่เหมาะสมกับการจ้างอดีตนักรบเป็นจำนวนมาก
- ทบทวนและสนับสนุนนโยบายระดับชาติและข้อกฎหมายในการสร้างสภาวะแวดล้อมเพื่อภาคเอกชนและการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางในพื้นที่ชนบทและในเมือง ซึ่งต้องรวมถึงแรงจูงใจของบริษัทท้องถิ่นในการจ้างงานกลุ่มต่างๆ ที่มีความเสี่ยงซึ่งมักเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูและการทำให้กลับสู่สภาพเดิม โดยต้องมีการพิจารณาถึงบทบาทของภาคเอกชนในการเข้า

มาสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจในพื้นที่อ่อนไหวต่อความขัดแย้ง และให้ความช่วยเหลือในการเปลี่ยนผ่านของเศรษฐกิจจากช่วงสงครามไปสู่สันติภาพ

- ยอมรับในข้อจำกัดภายในบริบทหลังยุติความขัดแย้งในขณะที่ทำให้การสนับสนุน
- ชี้ชัดถึงภาคเศรษฐกิจที่จะให้ความสำคัญในการเร่งสร้างงานและเร่งขยาย

การให้ความช่วยเหลือของนานาชาติประเทศควรสอดคล้องกับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกของประเทศในการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายเหล่านี้ ทั้งนี้ การให้การสนับสนุนและการเสริมสร้างศักยภาพควรดำเนินการภายใน NCDDR และตามที่รัฐมนตรีต่างๆ กำหนด

ชีวิตความเป็นอยู่และการสร้างรายได้ : ข้อเสนอแนะพื้นฐาน	
บทบาทของรัฐบาล	- รัฐบาลควรกระตุ้นและสนับสนุนภาคเอกชนให้เติบโตผ่านข้อกฎหมาย การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และการขยายตัวของการให้บริการในการพัฒนาธุรกิจ
การใช้โอกาสการจ้างงานที่มีอยู่	- โครงการกลับคืนสู่สังคมควรให้โอกาสของการจ้างงานที่มีอยู่เท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งความเสี่ยงในความล้มเหลวจะน้อยหากอดีตนักรบพยายามเริ่มการตั้งกิจการขนาดเล็ก
การเสนอแรงจูงใจเพื่อการจ้างงาน	- โครงการกลับคืนสู่สังคมสามารถเพิ่มโอกาสให้อดีตนักรบได้ด้วยيارเสนอค่าจ้าง การฝึกอบรม และการให้การอุดหนุนเครื่องมือ หรือการให้ผลประโยชน์แก่ธุรกิจ
สิทธิแรงงาน	- สิทธิแรงงานควรยึดมั่นและได้รับการเคารพ โดยต้องไม่มีอดีตนักรบหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกลายเป็นทาสในภาคเอกชนหรือในภาครัฐ
การสนับสนุนการออกแบบเป็นการเฉพาะ	- ขณะพัฒนากิจการขนาดเล็ก โครงการกลับคืนสู่สังคมควรให้การสนับสนุนอดีตนักรบด้วยความต้องการที่เป็นการเฉพาะของพวกเขา
การทำให้หลากหลาย	- ความแตกต่างหลากหลายในธุรกิจขนาดเล็กจำนวนมากต้องตั้งขึ้นโดยส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพื่อลดความผันผวนหากเกิดธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งเกิดล้มขึ้นมา

๙.๔.๑ การจ้างงานในภาคเอกชน โครงการกลับคืนสู่สังคมควรมีแนวความคิดที่จะนำอดีตนักรบที่มีคุณสมบัติเข้าสู่ธุรกิจที่มีอยู่ อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้อาจเป็นการยากสำหรับเจ้าของธุรกิจที่ไม่มี

เจตนารมณ์นี้ (ซึ่งอาจเกิดจากการรับรู้ในทางลบเกี่ยวกับอดีตนักกรบ) ดังนั้น โครงการกลับคืนสู่สังคมควรช่วยเพิ่มโอกาสที่เป็นไปได้ให้แก่อดีตนักกรบด้วยการเสนอค่าจ้าง การฝึกอบรม และให้การอุดหนุนเครื่องมือ ซึ่งการให้การอุดหนุนควรมีเงื่อนไขดังนี้

- การอุดหนุนค่าจ้างควรให้บางส่วนและต้องอยู่ภายในช่วงเวลาที่กำหนด
- การบริจาคเครื่องมือ หรือการฝึกอบรม เพื่อให้ธุรกิจขยายตัว แลกกับการให้มีการจ้างงานในโครงการกลับคืนสู่สังคม
- การจ้างงานอดีตนักกรบใหม่ไม่ควรให้เข้าทำงานในตำแหน่งที่มีคนทำงานอยู่แล้ว
- นายจ้างควรให้การอุดหนุนเพื่อขยายธุรกิจของตน และจ้างงานอดีตนักกรบในระยะยาว

การบริการในการพัฒนาธุรกิจสามารถช่วยให้อดีตนักกรบเอาชนะความยากลำบากที่ประสบได้ เช่น การขาดการศึกษา การขาดทักษะทางเทคนิคที่เพียงพอ การเข้าถึงตลาดได้ไม่ดี และการขาดข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในสังคมหลังยุคความขัดแย้งจำนวนมาก หน่วยงานของรัฐขาดความสามารถในการสนับสนุนและให้การบริการต่อธุรกิจขนาดย่อมและขนาดเล็ก ทั้งนี้ ผู้เล่นที่หลากหลายรวมถึงนักธุรกิจองค์กรภาคเอกชนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในโครงการด้านเศรษฐกิจ สถาบันของรัฐ และกลุ่มในชุมชนต้องกระตุ้นและสนับสนุนให้มีการบริการในการพัฒนาธุรกิจ

รัฐบาลควรสนับสนุนการสร้างกรอบการทำงานที่ถูกกฎหมายเพื่อสิทธิของแรงงานจะได้รับการเคารพ และกลุ่มอ่อนแออื่นๆ ก็ต้องไม่ถูกแสวงประโยชน์ในภาคเอกชน การสร้างการยอมรับร่วมและการทำสัญญาระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน รัฐบาลภูมิภาคและท้องถิ่น ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและรับฟังเสียงของชุมชนที่ได้รับผลกระทบด้วย ในกรณีของการเข้าใช้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติซึ่งขึ้นอยู่กับชีวิตความเป็นอยู่และการฟื้นฟู ต้องมีการทำสัญญาที่ให้ความเป็นธรรมกับชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ในส่วนสัญญาของบริษัทเอกชนก็ต้องคำนึงเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ด้วย

๙.๔.๒ เงินให้เปล่าขนาดเล็กและการเข้าถึงสินเชื่อ หากวิธีหลักของการให้เงินทุนเพื่อตั้งกิจการขนาดเล็กเป็นแบบการให้เงินเปล่า ควรให้ต่อเมื่ออดีตนักกรบมีแผนเริ่มตั้งกิจการที่แน่ชัดและควรแบ่งให้เป็นงวดๆ เพื่อจ่ายต่อการติดตามผล ซึ่งในส่วนของการบริการด้านข้อมูลและให้คำปรึกษา โครงการกลับคืนสู่สังคมควรแน่ใจว่าผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องได้แนะนำอดีตนักกรบในด้านการจัดการทางการเงิน การแบ่งให้เป็นงวดๆ อาจให้เป็นในรูปของเครื่องมือ การฝึกอบรม หรืออื่นๆ เพื่อเลี่ยงการให้เงินสดก้อนใหญ่ ซึ่งจะเป็นการยากต่อการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การฝึกอบรมและการให้บริการความช่วยเหลือทางเทคนิคเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการเริ่มตั้งบริษัท ประกอบกับโครงการกลับคืนสู่สังคมต้องมีการตรวจสอบและติดตามด้วย

การให้เงินแบบให้เปล่ามักใช้ในโครงการกลับคืนสู่สังคม แต่เป็นสิ่งสำคัญที่โครงการกลับคืนสู่สังคมจะค่อยๆ เปลี่ยนจากการให้เงินแบบให้เปล่าขนาดเล็ก มาเป็นการให้สินเชื่อ ทั้งนี้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นสตรี เช่น ภรรยาของอดีตนักรบ ควรเข้ามามีส่วนในกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ และควรเข้าถึงสินเชื่อเพื่อเพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น

๙.๔.๓ การเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และเงินทุน เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารจะทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ดีขึ้นในด้านเทคนิคการเกษตร ตลาดสินค้า และความผันผวนของราคาอาหาร เพื่อให้โครงการกลับคืนสู่สังคมมีความยั่งยืนในการสร้างสภาพชีวิตความเป็นอยู่ด้านการเกษตร ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญ DDR ต้องยึดมั่นในประเด็นการเข้าถึงสินทรัพย์ในขั้นตอนของการกลับคืนสู่สังคมผ่านการประสานงานกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของรัฐ เป็นไปตามหลักนิติรัฐ และสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติทางวัฒนธรรม

การเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารสามารถส่งเสริมได้ผ่านการใช้เทคโนโลยีระดับต่ำและใช้วิธีที่เหมาะสม เช่น การใช้โทรศัพท์ SMS วิดีโอ และอื่นๆ เพื่อส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดสินค้า การเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์และอุปทานของสินค้า การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ หรือผลกระทบอื่นที่เป็นไปได้ ที่ซึ่งโครงการ DDR ไม่สามารถดำเนินการได้ ผู้เชี่ยวชาญ DDR จึงควรต้องพยายามทุกทางในการเชื่อมโยงกับองค์กรภาคเอกชน หน่วยงานอื่นๆ ของ UN หรือผู้เล่นในภาคเอกชนที่สามารถให้การสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารได้

การเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และเงินทุน เป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างห่วงโซ่คุณค่าเพื่อผลิตสินค้าจากการเกษตร หรือจากชนบทในด้านอื่นๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและเกิดกิจกรรมที่มีความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและอื่นๆ ทั้งนี้ เงินทุนสามารถช่วยสนับสนุนอุปกรณ์ที่สำคัญต่อการเพิ่มการผลิตและการทำการตลาดสินค้าและผ่านเครือข่ายและหุ้นส่วนอื่นในโครงการ DDR เงินทุนเหล่านี้ยังควรใช้ในโครงการฝึกอบรมและการพัฒนาความรู้ทักษะด้านธุรกิจ โดยอาจไม่ได้ให้ในรูปของเงินสด นอกจากนี้ โครงการ DDR ยังต้องคำนึงถึงสตรี เยาวชน ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสอื่นให้เข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และเงินทุนเช่นกันผ่านการประสานงานกับภาครัฐ รัฐบาลท้องถิ่น และโครงการตามหลักนิติรัฐ

๙.๔.๔ การถือครองที่ดินและการเข้าถึงที่ดิน ข้อตกลงสันติภาพเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Peace Agreements-CPAs) ในหลายประเทศไม่มีบทเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการเป็นเจ้าของที่ดินและปัญหาขัดแย้ง อย่างไรก็ตาม สิทธิในอสังหาริมทรัพย์ การถือครองที่ดิน และการเข้าถึงที่ดิน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบูรณาการทางเศรษฐกิจทั้งในชนบทและในเมือง ยกตัวอย่างเช่น การกระจายที่ดินทำให้นักปฏิบัติใน DDR มีแนวโน้มเกิดความตึงเครียด และมีการร้องทุกข์ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ทั้งนี้ โครงการ DDR ไม่สามารถทำให้เกิดกลไกการปฏิรูปที่ดิน จึงต้องตระหนักถึงการเชื่อมโยงระหว่างที่ดินกับชีวิตความเป็นอยู่เข้าสู่การวางแผนและการเสริมสร้างใน

การกลับคืนสู่สังคม ที่ดินกลายมาเป็นสินทรัพย์ต่อเมื่อสามารถเข้าถึงเครื่องมือทำการเกษตร ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึงตลาดและการบริการ ซึ่งการเข้าถึงที่ดินและความมั่นคงในการถือครองที่ดินเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาที่ดินให้เป็นสินทรัพย์

การเข้าถึงที่ดินไม่สามารถให้เปล่าและเกิดความชอบธรรมได้หากปราศจากความสามารถในการจัดการที่ดินของระดับรัฐบาลกลางและท้องถิ่น ซึ่งต้องรวมถึงการกำหนดนโยบาย กฎหมาย และการบริหารจัดการที่ดิน ในบริบทส่วนใหญ่ของ DDR ต้องเผชิญกับยอดของระบบการถือครองที่ดินและกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้อยู่ดั้งเดิม ชนพื้นเมือง ศาสนา หรืออื่นๆ ดังนั้น การให้การสนับสนุนการบริการด้านกฎหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคัดแย้งเรื่องที่ดินโดยต้องประสานงานกับผู้แสดงระดับรัฐและระหว่างประเทศ และควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการเข้าถึงที่ดินของสตรี แม่หม้าย เด็ก ผู้พิการ และกลุ่มอื่นๆ ที่มีความต้องการเฉพาะ

โครงการ DDR ต้องบรรจุประเด็นบทบาทของสตรีและความสัมพันธ์ต่อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ผ่านการกลับคืนสู่สังคมที่มีฐานจากชุมชน ซึ่งในหลายๆ กรณี สตรีมักถูกเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงที่ดิน ดังนั้น โครงการ DDR จึงต้องมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนสตรีให้สามารถเข้าถึงที่ดิน และมีความมั่นคงในการถือครองที่ดินเพื่อเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในทางเพศ สิทธิสตรี และสิทธิมนุษยชน และยังช่วยเพิ่มการผลิตในภาคเกษตรอันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร และภาพรวมการขยายตัวของ GDP ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวในรายงานการศึกษาเฉพาะกรณีหลังยุคความขัดแย้งหลายชิ้น ขณะที่การให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นการจัดการที่ดินและนโยบายถือครองที่ดินให้สอดคล้องกับธรรมเนียมทางวัฒนธรรม ยังต้องมีการปฏิรูปด้านการบริการจัดการที่ดินด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีมีสิทธิในอสังหาริมทรัพย์และการถือครองที่ดิน

๑๐. การกลับคืนสู่สังคมในด้านสังคมจิตวิทยา/สังคม อดีตนักรบต้องเผชิญกับปัญหาท้าทายส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากในช่วงการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งรวมถึงการต้องแยกจากสังคมของกลุ่มติดอาวุธ และอาจสู่การโดดเดี่ยว การเป็นจุดต่างพร้อย การถูกปฏิเสธจากชุมชนที่รับกลับ นอกจากนี้อดีตนักรบยังต้องเผชิญปัญหาท้าทายเรื่องของความยากลำบากในการได้รับการจ้างงาน ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ซึ่งรวมถึงความผิดปกติทางจิตและปัญหาสุขภาพทางกายเช่นความพิการ และเสี่ยงต่อการที่จะนำไปสู่พฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น การติดยาเสพติด การติดสุรา และการใช้ความรุนแรงต่อตนเองและผู้อื่น

การยอมรับอดีตนักรบกลับคืนสู่ชุมชนเป็นตัวชี้วัดหลักถึงความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม โดยอดีตนักรบที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจแต่ถูกแยกหรือถูกกีดกันทางสังคมไม่ถือเป็นความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม ฉะนั้นการกลับคืนสู่สังคมจึงไม่ให้ความสำคัญเฉพาะการกลับคืนสู่สังคมในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ความคืบหน้าของการกลับคืนสู่สังคมในด้านสังคมจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการติดตามกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญๆ ต่อชุมชน

๑๐.๑ การขัดเกลาทางสังคมให้แก่อดีตนักรบ อดีตนักรบเป็นจำนวนมากที่ได้รับการอบรมหรือคุ้นเคยกับการใช้ความรุนแรงขณะอยู่ในกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และเป็นเรื่องทั่วไปที่อดีตนักรบใช้อาวุธหรือใช้ความรุนแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและเติมเต็มความปรารถนาส่วนตัว ดังนั้น แม้ว่าระบบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการใช้ความรุนแรงในหมู่อดีตนักรบค่อนข้างกระจุกกระจาย แต่ปรากฏชัดในหลายบริบทหลังความขัดแย้งยุติลงว่าอดีตนักรบที่มักคุ้นเคยกับการใช้ความรุนแรงยังคงใช้รูปแบบนี้ในช่วงเวลาของการสร้างสันติภาพ ซึ่งความรุนแรงจากสนามรบจะนำมาสู่ครอบครัวและชุมชนในรูปแบบใหม่ในการแสดงออก ทั้งนี้ อดีตนักรบส่วนใหญ่เป็นชายจะสามารถเห็นการกระทำที่รุนแรงได้ชัดเจน ส่วนอดีตนักรบที่เป็นหญิงก็มีแนวโน้มมีพฤติกรรมรุนแรงกว่าพลเรือนหญิง ซึ่งหากปราศจากการทำลายแนวปฏิบัตินี้จะมีการใช้วิธีรุนแรงจากประสบการณ์ที่มีของอดีตนักรบมาใช้ก็ ทำให้เป็นการยากที่จะกลับไปใช้ชีวิตแบบคนปกติธรรมดา

ความท้าทายด้านเศรษฐกิจและความซับซ้อนทางสังคมหลังยุติความขัดแย้ง ทำให้เป็นการยากที่อดีตนักรบชายจะมีบทบาทของชายแบบดั้งเดิมและวัฒนธรรมความเป็นชาย โดยหลายคนกลับบ้านแล้วพบว่าช่วงที่พวกเขาไม่อยู่ สตรีได้รับเอาบทบาทความรับผิดชอบของชายมาแทน ทั้งการเป็นหัวหน้าเลี้ยงครอบครัวและผู้ปกป้อง ทำให้อดีตนักรบชายประสบความท้าทายทั้งในครอบครัวและในชุมชน และนำไปสู่ความท้อถอย ความรู้สึกไม่มีความสุข และอื่นๆ ขณะเดียวกันสตรีก็ต้องเผชิญความท้าทายจากการที่ชายกลับคืนสู่ครอบครัวทั้งในเรื่องบทบาท เสรีภาพ และอำนาจ ซึ่งยังทำให้เกิดความไม่สงบในสังคม

ความสามารถของอดีตนักรบในการจัดการกับความรู้สึกท้อถอย ความโกรธ และความเศร้าสามารถทำให้เกิดการทำร้ายตนเองได้ (เช่น การฆ่าตัวตาย การติดยาเสพติด การติดสุรา) ความรุนแรงระหว่างบุคคล (เช่น ความรุนแรงอันเนื่องมาจากบทบาททางเพศ ความรุนแรงต่อคู่ครอง ความรุนแรงต่อเด็ก การข่มขืน และฆาตกรรม) และความรุนแรงของกลุ่มต่อชุมชน (เช่น การขโมยย่องเลา การข่มขืน การข่มขู่ การทำร้าย และฆาตกรรม) ซึ่งการบูรณาการแนวทางการทำงานเป็นหนทางที่ดีที่สุดของการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้เกิดการขัดเกลาสังคมที่รุนแรง จึงควรให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมแก่สมาชิกในครอบครัวและชุมชนของอดีตนักรบให้ตรงกับความต้องการด้านสังคมและสังคมจิตวิทยา

๑๐.๒ การปรองดอง การปรองดองทุกกลุ่มบางครั้งเป็นสิ่งที่ยากที่สุด และเป็นความก้าวหน้าอย่างสำคัญในยุทธศาสตร์การสร้างสันติภาพแห่งชาติ ซึ่งอาจมีกระบวนการคู่ขนานกันไปหลายๆ กระบวนการ เช่น มาตรการความยุติธรรมในช่วงเปลี่ยนผ่าน (การชดเชย และการตั้งคณะกรรมการหาความจริง) ทั้งนี้ ส่วนประกอบสำคัญของการกลับคืนสู่สังคมคือกระบวนการสร้างความปรองดอง โดยต้องทำให้เกิดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสงครามเพื่อความมั่นคงในระยะยาว โดยอดีตนักรบ กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องอื่นๆ และผู้พึ่งพาเช่น ผู้ลี้ภัยและผู้อพยพภายใน ต้อง

กลับคืนเข้าสู่ชุมชนหลังยุคความขัดแย้ง กลุ่มคนเหล่านี้ต่างมีประสบการณ์แตกต่างกันไปและอาจต้องมีการกำหนดหลายยุทธศาสตร์และการให้ความช่วยเหลือที่หลากหลายในการช่วยสร้างสภาพชีวิตความเป็นอยู่และเครือข่ายด้านสังคม

การปรองดองระหว่างอดีตกับกับชุมชนที่รับกลับเป็นหลักสำคัญของกระบวนการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งการริเริ่มการปรองดองใดๆ จำต้องมั่นใจในการให้คุณค่าและความปลอดภัยต่อเหยื่อ โดยเฉพาะการให้ความเคารพต่อผู้ที่รอดชีวิตจากความรุนแรงทางเพศ ยิ่งกว่านั้น หลักความยุติธรรมในช่วงเปลี่ยนผ่านและการปรองดองมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละบริบท ดังนั้น นักปฏิบัติใน DDR จึงควรสำรวจและพิจารณาเงื่อนไขทางวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติพื้นเมืองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการเริ่มการปรองดอง และควรหลีกเลี่ยงการเฉลิมฉลองที่มีการเผชิญหน้าในทางสาธารณะระหว่างเหยื่อกับผู้กระทำผิด เพราะอาจนำไปสู่ความบอบช้ำทางจิตใจและการอภัย

นอกจากโครงการกลับคืนสู่สังคมจะมุ่งเน้นกิจกรรมการปรองดอง ยังควรมุ่งไปที่การกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมในโครงการ ดังนั้น โครงการ DDR จึงควรให้ประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม และให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะกับกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามด้วย โดยกลุ่มต่างๆ อดีตนักรบ ผู้ลี้ภัย ผู้อพยพ สมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มร่วมมือในเกิดผลผลิตด้านเศรษฐกิจ การเกษตร การให้สินเชื่อขนาดเล็ก และการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน ต้องทำงานร่วมกันเพื่อลดผลกระทบและสร้างความไว้วางใจกัน โครงการ DDR ซึ่งประกอบด้วยโครงการกลับคืนสู่สังคมและโครงการฟื้นฟูอื่นๆ จึงเป็นหนทางในการสนับสนุนให้เกิดการปรองดอง การสร้างสันติภาพ กลไกและกิจกรรมชดเชยต่างๆ

๑๐.๓ การเพิ่มความเข้มแข็งให้ทุนสังคมและการสร้างการยอมรับในสังคม ความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยรวมถึงความพึงพอใจของชุมชนที่รับกลับ การมีปฏิสัมพันธ์กันทางกายภาพและทุนทางสังคมของชุมชน กับทางการเงินและทุนมนุษย์ของอดีตนักรบ จะช่วยกำหนดความง่ายและความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม และการยอมรับอดีตนักรบของสมาชิกในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ อดีตนักรบมักกลับคืนสู่ชุมชนด้วยสภาพแวดล้อมด้านสังคมที่ยากลำบากอย่างที่สุด เพราะชุมชนอาจมองว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น ในบางกรณี ชุมชนอาจมีการรับรู้การกลับคืนมาของอดีตนักรบที่มีเชื้อเอชไอวีในกระแสเลือด ก็มีผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติและเป็นมลทิน ฉะนั้น ความสำเร็จของโครงการ DDR ใดๆ และประสิทธิภาพของการกลับคืนมาของอดีตนักรบขึ้นอยู่กับว่าอดีตนักรบสามารถกลายเป็นผู้ได้รับการยอมรับในเชิงบวกในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่รับกลับ

ความสำคัญของการให้การฝึกอบรมทักษะชีวิตพลเรือนแก่อดีตนักรบจะเป็นการพิสูจน์ถึงความแข็งแกร่งของทุนทางสังคม และเป็นการเริ่มต้นอย่างรวดเร็วของการกลับคืนสู่ชุมชน อดีตนักรบที่คุ้นเคยกับการใช้ความรุนแรงอาจต้องเผชิญความยากลำบากเมื่อต้องพยายามที่จะใช้การเจรจาในทุกๆ วันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และทำให้พวกเขาเหล่านี้ต้องออกไปจากชุมชน อาจหวนไปก่อ

เหตุรุนแรง และอาจรู้สึกแยกออกจากความเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในครอบครัวและในชุมชน ดังนั้นผู้จัดการโครงการกลับคืนสู่สังคมควรคำนึงว่าทักษะการใช้ชีวิต พลเรือนเป็นสิ่งจำเป็น มิใช่เรื่องฟุ่มเฟือย และทักษะชีวิตต้องมีความเข้าใจในบทบาททางเพศ แนวทางที่ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ปัญหาขัดแย้ง และพฤติกรรมทางสังคมและของพลเรือนที่ไม่ใช่ความรุนแรง

การรณรงค์ด้านข้อมูลข่าวสารและการทำให้ไวต่อสิ่งกระตุ้นสามารถเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อในประเด็นผู้กลับคืนบ้านเกิด ผู้ที่ต้องพึ่งพา ผู้ที่ได้รับความบอบช้ำทางใจ การสร้างสันติภาพ การปรองดอง และการขัดเกลาทักษะสังคม นักวางแผนโครงการกลับคืนสู่สังคมจึงควรรณรงค์การใช้ข้อมูลข่าวสารและการทำให้ไวต่อสิ่งกระตุ้นเพื่อเป็นหลักประกันในการสร้างความเข้าใจในวงกว้างในหมู่ผู้มีส่วนได้เสียว่า DDR ไม่ใช่เป็นการให้รางวัลแก่อดีตนักรบ แต่เป็นการทำให้พวกเขามีทรัพย์สินเพื่อใช้ในการสร้างชุมชน และเป็นหลักประกันเรื่องความมั่นคงและสันติภาพ นอกจากนี้ การจะต่อสู้กับการเลือกปฏิบัติต่ออดีตนักรบที่ติดเชื้อเอชไอวีซึ่งกลับคืนสู่ชุมชนจะต้องเริ่มที่ชุมชนที่รับกลับก่อนการถอนทหาร และต้องดำเนินไปตลอดช่วงที่อยู่ในกระบวนการกลับคืนสู่สังคม โดยวิธีการนี้ยังต้องใช้กับอดีตนักรบหญิง หญิงและเด็กหญิงที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ ซึ่งมักมีประสบการณ์ในเรื่องของความรุนแรงทางเพศ และมีความเสี่ยงที่จะเกิดความบอบช้ำทางใจและการแปลกแยกจากสังคม

๑๐.๔ เครือข่ายสนับสนุนด้านสังคม เครือข่ายสนับสนุนด้านสังคมเป็นกุญแจสำคัญของการปรับตัวของอดีตนักรบที่จะกลับไปใช้ชีวิตแบบคนปกติทั่วไป โดยครอบครัวที่มีบุคคลซึ่งสามารถแลกเปลี่ยนภูมิหลังและประสบการณ์ในช่วงเวลาที่จำเป็นและไม่แน่นอนจะเป็นกุญแจความสำเร็จของโครงการต่างๆ เช่น กลุ่มผู้เลิกเหล้า (Alcoholics Anonymous-AA) และกลุ่มหญิงหม้าย เป็นต้น ดังนั้น เครือข่ายสนับสนุนการสร้างสรรคิในทางสังคมเช่นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อฝึกอาชีพและรับการอบรมด้านทักษะชีวิตควรได้รับการกระตุ้นหรือการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และการเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้องและเท่าที่เป็นไปได้ ก่อนเริ่มการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ผู้ปฏิบัติใน DDR ควรระลึกอยู่เสมอว่าการตั้งสมาคมอาสาต้องมีการประเมินอย่างรอบคอบ

๑๐.๔.๑ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย แม้รูปแบบโครงสร้างครอบครัวมีความหลากหลายจากวัฒนธรรม การเมือง และระบบสังคมที่แตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแยกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ซึ่งครอบครัวเดี่ยวประกอบด้วย อดีตนักรบ คู่ครอง และลูกหรือพ่อแม่หรือพี่น้อง ส่วนครอบครัวขยายเป็นหน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวมารวมกับญาติพี่น้องสายเลือดเดียวกัน ทั้งนี้ สมาชิกในครอบครัวจำต้องได้รับความช่วยเหลือในการจะมีบทบาทเพื่อสนับสนุน ให้การศึกษา และให้การอุปถัมภ์เพื่อช่วยเหลืออดีตนักรบในการกลับคืนสู่สังคมในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการทหารมาสู่ชีวิตพลเรือน และการกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชน และต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง และอดีตนักรบที่พิการ

สมาชิกในครอบครัวยังต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของอดีต นักรบ เช่น ความคุ้นเคยกับการใช้ความรุนแรง การติดยาเสพติด หรืออื่นๆ เพื่อช่วยให้พวกเขา เหล่านั้นสามารถเอาชนะความเจ็บปวดทางจิตใจและนิสัยที่ไม่ถูกต้องที่เคยใช้หรือได้มาในช่วงอยู่ใน กองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และเพื่อกระตุ้นให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตพลเรือน สมาชิกใน ครอบครัวยังจะต้องให้ความสนใจที่จะช่วยขัดขวางความรู้สึกของการโดดเดี่ยว การแปลกแยก และความบอบซ้ำทางใจ

นักวางแผน DDR ควรตระหนักถึงความสำคัญอย่างยิ่งของการกลับมารวมเป็นครอบครัว และส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมในโครงการ DDR และยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้มีการปกป้องความเป็นเอกภาพของครอบครัว ไม่ว่าจะครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายควรช่วยสนับสนุนในเชิง สร้างสรรค์ต่อการกลับคืนสู่สังคม นอกจากนี้ โครงการ DDR ควรสร้างโอกาสให้สมาชิกในครอบครัว เดี่ยวหรือครอบครัวขยายมีความเข้าใจและมีความผิตชอบทางสังคมต่อการกลับมาของอดีตนักรบ และยังคงต้องเข้าใจปัญหาท้าทายต่างๆ ในการที่อดีตนักรบกลับมาอย่างต้องให้ความเคารพต่อกัน อดทน และความร่วมมือกันภายในครอบครัวและในชุมชน

๑๐.๔.๒ การเกี่ยวพันของเยาวชน การที่เยาวชนเข้าเกี่ยวพันไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ ในการขัดเกลาทางสังคมและการบูรณาการด้านสังคม เป็นสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งนี้ เยาวชนมักอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งและกลายเป็นสังคมที่เห็นการใช้ความรุนแรง และอาวุธ กลายเป็นหนทางให้ได้มาซึ่งอำนาจ เกียรติยศ และความเคารพ หากการเข้าแทรกแซงเรื่องของ เยาวชนไม่ได้ออกแบบในระหว่างขั้นตอนยุติความขัดแย้ง โครงการ DDR ก็เสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อ พลเมืองรุ่นใหม่ และอาจทำให้สังคมคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ เยาวชนมักมี แนวโน้มอ่อนไหวกว่าวัยผู้ใหญ่ในด้านการจัดการทางการเมืองและการถูกชักชวนเป็นสมาชิกกองกำลัง หรือกลุ่มติดอาวุธ ทั้งนี้ เยาวชนที่เข้าร่วมในความขัดแย้งมักต้องต่อสู้เพื่อกลับเข้าสู่ชุมชนและมัก กลายเป็นคนชายขอบ ได้รับการเสนอโอกาสทางเศรษฐกิจน้อย หรือขาดชีวิตวัยเด็กเพราะอยู่ในช่วง สงคราม

๑๐.๔.๓ กลุ่มของชายและหญิง ไม่ว่าจะทางการเมืองหรือไม่ทางการเมือง สามารถจัดการ ประชุมเพื่อให้ชายและหญิงได้อภิปรายเกี่ยวกับความคาดหวังทางสังคมของชาย หญิง และประเด็น ความรุนแรง หรือสุขภาพ ซึ่งเป็นหนทางเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการผลประโยชน์และ ศักยภาพต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการแพร่กระจายของข้อมูลและการศึกษา

ในหลายครั้งจากการบีบคั้นทางสังคม ชายจะไม่จัดการประชุมเพื่อหารือในประเด็น ดังกล่าว เพราะอุปสรรคทางสังคม หรือเพราะไม่เคยมีช่องว่างหรือแนวทางการให้ความช่วยเหลือ การ ให้ความสนับสนุนในการจัดกิจกรรมผ่านการให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม ควรต้องมีการ ปะปนกันระหว่างอดีตนักรบกับพลเรือน และบ่อยครั้งที่กลุ่มของชายและหญิงจะเริ่มจากจุดสนใจของ

ฝ่ายชาย เช่น การนัดหมาย การสมาคมกีฬา สหกรณ์ และร้านอาหาร ส่วนของฝ่ายหญิง เช่น ร้านเสริมสวย โรงเรียน ฝ่ายหญิงจึงไปร่วมกับกลุ่มไม่เป็นทางการต่างๆ มากขึ้นเพื่อจัดการประชุมและอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบต่อชีวิตส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน ดังนั้น การประเมินผลของการให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมจึงต้องระบุกลุ่มที่ตั้งขึ้นด้วยเพื่อจะได้ให้ความสนับสนุน

๑๐.๕ กลไกความขัดแย้งเรื่องการเคหะ ที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์ การขาดที่ดินในการลงหลักปักฐานเป็นอุปสรรคสำคัญของการทำให้การกลับคืนสู่สังคมในหลายประเทศประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะแรงกดดันจากสถิติประชากรที่สูง ที่ดินเป็นสิ่งที่มีความกังวลอย่างยิ่งต่อทุกภาคส่วนในโครงการกลับคืนสู่สังคมตั้งแต่ด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ และยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างมากกับการจำกัดความเรื่องเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ยากในโครงการกลับคืนสู่สังคมทั้งในชนบทและในเมือง ผู้ลี้ภัยและผู้อพยพที่กลับถิ่นพร้อมกับอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมักมีความตึงเครียดสูงในประเด็นเรื่องที่ดิน

ความขัดแย้งเรื่องที่ดินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติยังเป็นรากเหง้าของความขัดแย้งหลายๆ ประการ และพิสูจน์แล้วว่าเป็นสิ่งที่ทำลายสถานการณ์ความมั่นคง นักวางแผนโครงการ DDR จึงต้องพิจารณาการวางแผนในการกลับมา การลงหลักปักฐาน และการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบ เพราะมักมีการแข่งขันกันเองในการเข้าถึงที่ดิน การวิเคราะห์ความขัดแย้งที่รวมถึงข้อมูลในทางประวัติศาสตร์และกลไกต่างๆ ของความขัดแย้งที่มีอยู่ จะช่วยนักวางแผนให้สามารถระบุผลกระทบ ความสามารถในการจัดหา และประสิทธิภาพของที่ดินและกลไกต่างๆ ของความขัดแย้งด้านอสังหาริมทรัพย์ การประเมินเหล่านี้ยังต้องให้โครงการ DDR ตอบสนองต่อประเด็นต่างๆ เพื่อสนับสนุนข้อริเริ่มเรื่องที่ดินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นอันตรายยิ่งขึ้นต่อการจะใช้แนวทางแทรกแซง

โครงการกลับคืนสู่สังคมของ DDR ควรหาการสนับสนุนจากระดับท้องถิ่นในการเป็นคนกลางในการจัดการเคหะและที่ดินผ่านการสนับสนุนของกลุ่มให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย หรือกลุ่มให้บริการอื่นๆ ที่เหมาะสม กลไกนี้สามารถปรับเปลี่ยนความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุขัดแย้ง ไปสู่โอกาสการบูรณาการได้ (เช่น ทั้งอดีตนักรบและสมาชิกในชุมชนสามารถหาแนวทางแก้ไขร่วมกันได้ผ่านคนกลางหรืออนุญาโตตุลาการที่ยอมรับกันของสองฝ่าย) สตรี เยาวชน เด็ก และอดีตนักรบที่พิการ อยู่ในกลุ่มอ่อนไหวที่สุดที่จะถูกกีดกันและถูกตัดสิทธิจากที่ดิน ซึ่งมีใช่เป็นเพียงผลลัพธ์โดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ แต่ยังส่งผลต่อจุดยืนทางสังคมของกลุ่มคนเหล่านี้ในชุมชนด้วย ดังนั้น นักวางแผนและผู้จัดการ DDR จึงต้องตระหนักว่าในพื้นที่ชนบท ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังปฏิบัติตามกฎประเพณีเดิม และระบบเหล่านี้ทำให้สตรีอาจไม่มีสิทธิเข้าถึงด้านอสังหาริมทรัพย์ แต่เป็นการใช้สิทธิผ่านสามีและครอบครัว และหากเป็นหญิงหม้าย เลิกรา หรือตัวคนเดียว สภาพชีวิตความเป็นอยู่อาจถูกคุกคามจนกว่าจะมีการพิงพา จนท.ท้องถิ่นกระทำการแทนตน

๑๐.๖ **การให้บริการด้านสังคมจิตวิทยา** ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยายังมีอยู่อย่างแพร่หลายในหมู่อดีตนักรบและผู้เกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มต่างๆ และเมื่อเร็วๆ นี้ เพิ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการทำให้การกลับคืนสู่สังคมประสบความสำเร็จ ดังนั้น การวิจัยเริ่มปรากฏให้เห็นว่าการปรองดองและการสร้างสันติภาพถูกขัดขวางได้จากการที่บุคคลซึ่งรวมทั้งอดีตนักรบและพลเรือนได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ทั้งนี้ อดีตนักรบและเหล่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ มักแสดงให้เห็นถึงความตึงเครียดและบาดแผลทางใจรุนแรงและซ้ำไปมา โดยเฉพาะบุคคลที่ถูกชักชวนเข้ากลุ่มมาเป็นระยะเวลาานาน หรือเด็กที่เคยอยู่ในกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดผลลบอย่างร้ายแรงต่อสภาพจิตใจของอดีตนักรบ และยังส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาจิตพยาธิวิทยาและความเจ็บป่วยทางร่างกาย ซึ่งส่งผลไปยังอารมณ์ สังคม อาชีพ การศึกษา และความเสื่อมถอยของหน้าที่ในหลายๆ ระดับ (จิตพยาธิวิทยา เป็นการรวมความแปรปรวนชนิดต่าง ๆ นอกเหนือไปจากที่คนส่วนมากคิดว่าเป็นความเจ็บป่วยทางจิตใจ เช่น การติดเหล้า การติดสารเสพติด การพูดเท็จซ้ำแล้วซ้ำอีก และอาการทางร่างกายที่มีสาเหตุมาจากปัญหาทางอารมณ์ อาจกล่าวได้ว่า จิตพยาธิวิทยา เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่ปรกติของคน)

ในระดับบุคคล การเกิดขึ้นซ้ำไปมาของบาดแผลทางใจสามารถนำไปสู่อาการผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับบาดแผลทางใจ (PTSD) การติดสุรา การใช้สารเสพติด โรคซึมเศร้า (รวมถึงแนวโน้มฆ่าตัวตาย) ส่วนระดับระหว่างบุคคล อดีตนักรบที่ได้รับผลกระทบอาจต้องต่อสู้ในการจะสร้างสัมพันธ์ส่วนบุคคล การปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสังคม และแนวคิดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ บุคคลซึ่งได้รับผลกระทบจากความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับบาดแผลทางใจมีแนวโน้มจะติดเชื้อโรคเพิ่มขึ้น และยังเสี่ยงต่อการติดเชื้อในลักษณะเรื้อรัง ในการศึกษาพบว่าบุคคลที่มีอาการผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับบาดแผลทางใจมีแนวโน้มที่จะแสดงความก้าวร้าว การไม่เป็นมิตร และต่อต้านทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความพยายามในการสร้างความปรองดองและสันติภาพ

โครงการ DDR ควรจะมีเครื่องมือที่ช่วยตรวจระบุตัวอดีตนักรบที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจอย่างรุนแรงและกลุ่มอ่อนไหวอื่นๆ และนำไปเข้ารับบริการบริการด้านจิตใจ เพราะหากอดีตนักรบเหล่านี้ไม่ได้รับการรักษาดูแลด้านจิตใจที่เพียงพอ พวกเขาอาจเสี่ยงสูงที่จะล้มเหลวในการกลับคืนสู่สังคม เป็นที่น่าเสียดายว่า หลังยุคสังคราม อดีตนักรบและกลุ่มอ่อนไหวอื่นๆ ขาดสถานที่บริการด้านสุขภาพจิต และการให้ความสนับสนุนที่เพียงพอ ซึ่งยิ่งจะก่อปัญหาใหญ่ในกระบวนการ DDR ทั้งนี้ การให้ความสำคัญต่อผู้เข้าร่วมในโครงการที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจ โครงการกลับคืนสู่สังคมจึงควรจัดให้การฟื้นฟูสุขภาพจิตและสุขภาพกาย เป็นมาตรการสำคัญของการจะประสบความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม

๑๐.๖.๑ **การตรวจสุขภาพทางจิต** ส่วนประกอบเรื่องสังคมจิตวิทยาในโครงการ DDR ควรเสนอการตรวจอดีตนักรบและให้คำปรึกษาพื้นฐานเป็นปกติแก่อดีตนักรบ ขั้นตอนของการ

ตรวจสามารถใช้ จนท.ท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมมาระบุตัวอดีตนักกรบที่จำต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ การตรวจในเบื้องต้นมิใช่เพียงให้ความช่วยเหลืออดีตนักกรบในด้านจิตใจเท่านั้น แต่ต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้ผู้เข้าร่วมได้รับประโยชน์มากไปกว่ามาตรฐานของแนวทางการกลับคืนสู่สังคม การให้แนวทางพิเศษมากขึ้นกับกลุ่มดังกล่าวจะช่วยปกป้องทรัพยากรที่มีคุณค่า และเป็นความสำคัญมากขึ้นที่ต้องเพื่อให้ผู้เข้าร่วมที่ไม่พอใจจะร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมอย่างครบถ้วน หรือการใช้การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจเพื่อให้สุขภาพของผู้เข้าร่วมในโครงการดีขึ้น

นอกจากนี้ อดีตนักกรบที่แสดงอาการป่วยทางจิตควรได้รับการรักษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง และต่อเนื่อง ในช่วงการตรวจสอบ การรักษาขั้นพื้นฐานสามารถใช้ จนท.ท้องถิ่นในโครงการที่ได้รับการฝึกอบรม หรือมีอาชีพที่อยู่ในชุมชนและได้รับการฝึกอบรมมาเป็นแรงงานด้านสังคม ครู หรือพยาบาล ซึ่งโครงการ DDR อาจต้องเผชิญกับอดีตนักกรบที่มีอาการผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับบาดแผลทางใจเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาการเหล่านี้อาจไม่สามารถรักษาได้โดยใช้การรักษาขั้นพื้นฐาน แต่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมจิตวิทยา ในบางกรณีอาจต้องใช้การบำบัดโรคด้วยการให้เล่าเรื่อง

๑๐.๖.๒ ระบบการดูแลแบบเป็นขั้นตอนที่มิฐานจากชุมชน ควรให้ความสำคัญต่อการประเมินศักยภาพของระบบการสนับสนุนในท้องถิ่น/ภูมิภาค รายการสินค้า หรือการวิเคราะห์ช่องโหว่ที่เพียงพอเป็นลำดับแรก ซึ่งรายการสินค้าสามารถช่วยให้ระบุแนวทางที่ท้องถิ่นเคยใช้ด้านสังคมและสังคมจิตวิทยา แนวโน้มหุ้นส่วน และความต้องการในการสร้างหรือเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับเครือข่ายผู้ปฏิบัติ ลำดับถัดมาศักยภาพของโครงสร้างด้านสังคมหรือสังคมจิตวิทยาสามารถสร้างเพื่อให้การบริการที่เพียงพอ ทิมามาตรฐานซึ่งประกอบด้วยที่ปรึกษาด้านจิตใจอาจเป็นผู้ให้บริการเป็นลำดับแรก เช่นเดียวกับการปฏิบัติต่อผู้มีอาการเครียด พวกเขาเหล่านี้จะต้องมีคนกลางกรณีประสบอุปสรรคความยากลำบากจากสังคม (เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาเด็กถูกละเมิดสิทธิและถูกปล่อยปละละเลย) ในการจะจัดตั้งการรักษาต้องให้เกิดการยอมรับในด้านวัฒนธรรมด้วย ทั้งวัฒนธรรมเรื่องเพศและอายุ

โครงการสร้างการตระหนักรู้ด้านสาธารณสุขและการทำให้ไวต่อความสิ่งกระตุ้นในเรื่องสุขภาพจิตและประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสังคมจิตวิทยาควรต้องมีการพัฒนาและแจ้งให้ จนท.ท้องถิ่นในชุมชนได้ทราบ โครงการนี้ควรมุ่งไปที่การทำให้ชุมชนไวต่อการรับรู้ประสบการณ์ของผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากอาการป่วยทางจิตและความเสื่อมของหน้าที่ต่างๆ และต้องมีความพยายามอย่างมากที่จะลดการประณามบุคคลที่เป็นผู้ป่วยทางจิต นอกจากนี้ยังควรให้ข้อมูลในการเข้าถึงการดูแลรักษาด้วย

ในทางทฤษฎี การให้การรักษาเป็นพิเศษในด้านสุขภาพจิตควรให้กับทั้งพลเรือนและอดีตนักกรบในชุมชน ซึ่งทุกๆ โครงการ DDR ต้องเผชิญปัญหาท้าทายของการที่อดีตนักกรบจะกลับคืนสู่

สังคมซึ่งกำลังฟื้นฟูตนเองจากความบอบช้ำทางใจ การมีข้อเสนอโครงสร้างการดูแลด้านสังคมจิตวิทยา ในชุมชนต้องให้ทั้งพลเรือนและอดีตนักรบเพื่อให้การปรองดองและทำให้ทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ซึ่งในแนวทางนี้ การให้การดูแลด้านสังคมจิตวิทยาจึงไม่เพียงแต่สนับสนุนให้มีการเยียวยา รายบุคคล แต่ยังสามารถช่วยฟื้นฟูโครงการสังคมอีกด้วย ดังนั้น โครงการ DDR อาจต้องนำอดีตนักรบ ที่มีปัญหาป่วยทางจิตใจและไม่สามารถรักษาได้ด้วยการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าสู่โครงการให้การ บริการด้านสุขภาพ

สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การแทรกแซงทุกชนิดต้องดำเนินการภายในกรอบการทำงานใน การค้นคว้า และการวิจัยระดับจุลภาค และยังต้องมีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการ รักษา หน้าที่ในการฟื้นฟูทั้งก่อนและหลังการเข้ารับการรักษาบุคคล ผลกระทบด้านสังคมในชุมชน การฟื้นฟูอาชีพ ตัวชี้วัดด้านสังคม-เศรษฐกิจ ผลกระทบต่อความพร้อมในการปรองดอง และอื่นๆ ซึ่ง หากปราศจากการประเมินนี้ มีความเสี่ยงที่จะไร้ประสิทธิภาพและกระทบโครงการจนขยายไปสู่การ ให้บริการส่วนภูมิภาค ซึ่งการประเมินต้องทำคู่ขนานไปกับมาตรการการตรวจสอบ และแลกเปลี่ยน อย่างเท่าเทียมระหว่างชุมชน นักปฏิบัติระดับอำเภอ และนักวิจัยระดับชาติ

ปัญหาด้านสุขภาพจิตและด้านสังคม-จิตวิทยา : ข้อเสนอแนะพื้นฐาน	
ปัญหาหลัก	- นโยบายและโครงการกลับคืนสู่สังคมไม่มีการพิจารณาเพียงพอ ระหว่างการป่วยด้านสังคมจิตวิทยา การป่วยทางกาย และ หน้าที่ในการฟื้นฟูอดีตนักรบ และไม่สามารถให้บริการด้าน สุขภาพจิตและการให้การสนับสนุนด้านสังคมให้แก่อดีตนักรบ และกลุ่มอ่อนไหวอื่นๆ หลังยุคความขัดแย้งได้อย่างเพียงพอ หรือไม่สามารถเข้าถึงได้
บทสรุปและการรักษาจากฐาน ชุมชน	- อดีตนักรบที่ต้องพักฟื้นด้านจิตใจจำต้องได้รับการรักษาใน ลักษณะบูรณาการร่วมกับสมาชิกในชุมชนและผู้ที่ได้รับ ผลกระทบคนอื่นๆ
การลดการประณาม	- การดูแลสุขภาพจิตและอาการบอบช้ำทางใจโดยทั่วไปต้องเป็น การให้การดูแลที่เป็นแบบ “ปกติ” และ “ถูกต้องตามกฎหมาย” ในสายตาของสาธารณชน และควรต้องมีการสื่อสารถึงการจะ เข้าถึงการรักษาด้วย
ประเด็นเชื้อชาติและสิทธิในการ	- เมื่อมุ่งที่อาการบอบช้ำทางใจ โครงการต้องให้การดูแลด้าน

เข้ารับการรักษา และการพักผ่อน	สุขภาพจิตของภาครัฐต้องเป็นความสำคัญลำดับแรกของการจะทำให้การกลับคืนสู่สังคมประสบความสำเร็จ อดีตนักกรบินดี อยู่ดี และสามารถชี้ชัดได้ถึงกลุ่มอ่อนไหวอื่นๆ ในสังคมหลังยุคความขัดแย้ง ทั้งนี้ พวกเขาก็ต้องพิสูจน์ด้วยว่าได้ผลตามที่ต้องการ ได้รับการยอมรับในด้านวัฒนธรรม และมีความยืดหยุ่นในการดำเนินการ ซึ่งโครงการในลักษณะนี้จะดีที่สุดต้องใช้การปฏิบัติเป็นฐานในการดำเนินการ
--------------------------------------	--

๑๐.๗ **ประเด็นสุขภาพทางกายและการรักษา** หากอายุขัยของอดีตนักกรบินสั้นเนื่องจากได้รับบาดเจ็บในช่วงของความขัดแย้ง หรือเจ็บป่วยอื่นๆ ก็จะไม่มียุทธศาสตร์ช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคมที่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจากที่ผ่านมามองเห็นว่า ความเจ็บป่วยที่ไม่ได้รับการรักษาและอาการป่วยของอดีตนักกรบินก่อให้เกิดความรุนแรงอย่างที่สุดและความแตกร้างภายในสภาพแวดล้อมหลังยุคความขัดแย้งได้ทันที ดังนั้นจึงต้องให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพในทันที การวางแผนเพื่อให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องเป็นในลักษณะที่ยั่งยืนเพื่อให้อดีตนักกรบินไม่มีความแตกต่างไปจากกลุ่มเป้าหมายอื่นในการให้การรักษา แต่ได้รับการดูแลรักษาไปพร้อมๆ กับสมาชิกในชุมชน

กระบวนการถอนทหารต้องเปิดโอกาสแรกในการซักถามถึงสุขภาพของอดีตนักกรบินเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอดีตนักกรบินมีแนวโน้มจะได้รับความทุกข์ทรมานจากปัญหาสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาวซึ่งอาจกระทบต่อการจะกลับคืนสู่สังคมและชุมชนที่รับกลับ นอกจากนี้ต้องมีการตรวจสอบการรักษาพื้นฐานเพื่อการรักษาการบาดเจ็บและการเป็นโรค โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ เอชไอวี/เอดส์ โรคเรื้อรัง ผู้บอบช้ำทางใจ และความเจ็บป่วยอื่นๆ ทั้งนี้ในกระบวนการถอนทหารอาจต้องเริ่มให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร การให้คำปรึกษา และการอ้างอิง

๑๐.๗.๑ **เอชไอวี/เอดส์** เจ็บป่วยในช่วงความขัดแย้งทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และยังก่อผลเสียอย่างร้ายแรงต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการดูแลสุขภาพ ซึ่งการขาดแคลนการให้เลือดที่ปลอดภัย การขาดอุปกรณ์ที่สะอาดสำหรับฉีดยา การขาดแคลนถุงยางและการดูแลด้านสาธารณสุข และยังมีกระทำรุนแรงทางเพศอย่างกว้างขวางทั้งในช่วงสงครามที่มีการใช้อาวุธและแนวทางปฏิบัติของคน (โดยเฉพาะสตรีและเด็กหญิงที่อยู่ในกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ) เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยที่เพิ่มความเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวีอย่างมาก

นอกจากนี้มีหลักฐานยืนยันว่า ช่วงขั้นตอนการฟื้นฟูและหลังยุคความขัดแย้งในทันทีมีความเสี่ยงสูงที่จะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อเอชไอวีเนื่องจากการเปิดด้านชายแดนและพื้นที่ที่ใน

อดีตไม่สามารถเข้าถึงได้ เพราะการเคลื่อนย้ายของคน รวมถึงการกลับคืนถิ่นฐานของผู้อพยพ และปัจจัยอื่นๆ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่ ชุมชนที่รับกลับมักปรับอดีตที่มิใช่เชื้อเอชไอวีในกระแสเลือด และเลือกปฏิบัติหรือตราหน้า ซึ่งในหลายๆ กรณีปฏิกริยาในเชิงลบจากชุมชนเป็นผลมาจากความหวาดกลัวจากการได้รับข้อมูลที่ผิดๆ เกี่ยวกับเชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์ ดังนั้น การรณรงค์ให้ข้อมูลที่ถูกต้องจึงเป็นวิธีที่ดีในการต่อต้านชุมชนที่มีการเลือกปฏิบัติหรือการตราหน้าผู้ติดเชื้อเอชไอวีหรือโรคเอดส์

โครงการ DDR สามารถเปิดโอกาสให้มีการวางแผนกิจกรรมเกี่ยวกับเอชไอวี/เอดส์ โดยการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการฟื้นฟูในวงกว้างในระดับชุมชนและระดับชาติ โดยการริเริ่มในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ต้องเริ่มในชุมชนที่รับกลับก่อนเริ่มการถอนทหาร และต้องรวมถึงกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเชื้อเอชไอวี/เอดส์ด้วย

๑๐.๗.๒ **ผู้พิการ** สงครามทำให้มีผู้คนจำนวนมากได้รับบาดเจ็บทั้งที่เป็นพลเรือนและนักรบ โดยอดีตนักรบที่พิการควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับผู้บาดเจ็บหรือผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งคนอื่นๆ โดยกลุ่มคนเหล่านี้ควรรวมอยู่ในโครงการกลับคืนสู่สังคมโดยทั่วๆ ไป ซึ่งอดีตนักรบที่พิการจำนวนมากควรจะได้รับสิทธิประโยชน์ในโครงการหรือในการได้รับการบริการเช่นเดียวกับอดีตนักรบที่ไม่พิการ ดังนั้น ผู้จัดการโครงการ DDR ควรต้องแน่ใจว่ามีการนำข้อเสนอแนะเหล่านี้มาพิจารณาด้วย

ข้อเสนอแนะพื้นฐาน : ความต้องการของผู้พิการ	
การเข้าถึง	- อดีตนักรบที่พิการควรเข้าถึงศูนย์ฝึกอาชีพ การศึกษา ทุนการศึกษา และโครงการพัฒนาทักษะต่างๆ
ความเท่าเทียม	- อดีตนักรบที่พิการควรได้รับความเท่าเทียมในโอกาสของการพัฒนาธุรกิจขนาดเล็ก และโอกาสการสร้างรายได้อื่นๆ
การสนับสนุน ผู้ดูแลรักษา	- ผู้ให้บริการดูแลรักษาผู้พิการควรเข้าถึงการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสังคมจิตวิทยา
การปรับปรุงสถานที่ทำงาน	- โครงการกลับคืนสู่สังคมควรเสนอให้ความช่วยเหลือนายจ้างในการปรับปรุงสถานที่ทำงานเพื่อให้สามารถจ้างอดีตนักรบและบุคคลอื่นที่มีความพิการได้

อดีตนักรบผู้พิการบางส่วนจำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาในระยะยาวและการสนับสนุนจากครอบครัว โดยอาจให้ได้รับความช่วยเหลือในรูปของเงินบำนาญ หรือการรักษาพยาบาล (โดยเฉพาะหากเคยอยู่ร่วมกับกองกำลังของรัฐบาล) ทั้งนี้ อดีตนักรบผู้พิการส่วนใหญ่ที่เคยร่วมอยู่ในกองกำลังติดอาวุธมักจะไม่ได้รับความช่วยเหลือในระยะยาว

กรณีทีโครงการสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขบางแห่งเสียหายหรือถูกทำลายก็ต้องให้ความสนใจต่อผู้ให้บริการอย่างเป็นทางการต่อสตรี เด็กหญิง และอดีตนักรบผู้พิการ นอกจากนี้ การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานก็เพื่อให้สามารถช่วยลดภาระที่ไม่ควรจ่ายด้วย ทั้งนี้ โครงการ DDR ต้องมีแผนให้ผู้เข้าร่วมที่พิการได้เห็นพ้องและจัดการการมีทางเลือกในการคมนาคมด้วยทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิต การได้รับอาหาร และการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ การให้ความช่วยเหลือและการวางแผนเฉพาะให้แก่กลุ่มคนเหล่านี้ในช่วงการกลับคืนสู่สังคมควรอยู่ในขั้นตอนการประเมินและการวางแผนของ DDR

๑๐.๗.๓ **อนามัยการเจริญพันธุ์** การให้บริการด้านอนามัยในการเจริญพันธุ์ควรเริ่มต้นที่ที่มีการถนอมทารกและกระบวนการตรวจเพื่อหาความต้องการจำเพาะในช่วงของการกลับคืนสู่สังคม และต้องเชื่อมโยงกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสาธารณสุขของชุมชน

๑๑. การกลับคืนสู่สังคมในด้านการเมือง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอดีตนักรบและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มต่างๆ กับชุมชนที่รับกลับหลังยุคความขัดแย้งและมีกระบวนการของการตัดสินใจในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชุมชน ทั้งนี้ กิจกรรมการกลับคืนสู่สังคมในด้านการเมืองต้องรวมถึงการให้อดีตนักรบและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งได้รับการสนับสนุน การฝึกอบรม ความช่วยเหลือทางเทคนิค และความรู้ในเรื่องของการใช้สิทธิเลือกตั้ง รูปแบบของพรรคการเมือง สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยและช่วงการเปลี่ยนผ่านในชุมชนและของประเทศ

สิ่งสำคัญของ DDR และกระบวนการสร้างสันติภาพ คือ ต้องสามารถแยกความแตกต่างของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง กับ *ธรรมชาติการเมือง* ได้ กระบวนการใน DDR เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การเมืองที่จะดึงดูดตัวแสดงต่างๆ ที่ติดอาวุธมา แลกเปลี่ยนกับการยุติความรุนแรง ด้วยการใช้การเจรจาและการจัดสรรอำนาจและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง เพื่อให้การเกิดรัฐในฐานะทางการเมืองเดียวในการจัดการยุติความรุนแรง DDR จึงเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การเมืองโดยรวมในช่วงของการสร้างสันติภาพและการรักษาสันติภาพ ในขณะที่การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์นี้ และมีเป้าหมายที่การให้ผู้เข้าร่วมในโครงการกลับคืนสู่สังคมเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองในชุมชนและในประเทศทั้งในระดับบุคคลและในระดับกลุ่ม

๑๑.๑ ประเภทของการกลับคืนสู่สังคมทางการเมือง โดยทั่วไป การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเกิดขึ้นตาม 2 วิธีโคจร คือ ระดับกลุ่ม กับระดับบุคคล ดังนี้

- **ระดับกลุ่ม** การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเป็น *การเปลี่ยนสภาพ* โดยจะให้ความช่วยเหลือกลุ่มหรือองค์กรในการเปลี่ยนสภาพจากการติดอาวุธผิดกฎหมาย ไปสู่การเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือเป็นหน่วยทางพลเรือนภายในกฎหมายที่มีอยู่ของรัฐ

- **ระดับบุคคล** การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเป็น *การฟื้นฟู* โดยจะฟื้นฟูอดีตนักรบหรือผู้เข้าร่วมในโครงการคนอื่นๆ ในการร่วมมืออำนาจในการตัดสินใจในชุมชนที่เกี่ยวกับการให้สถานะการเป็นพลเมือง

๑๑.๑.๑ การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองในระดับกลุ่ม คือ การช่วยเหลือให้อดีตกองกำลังติดอาวุธหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องอื่นสามารถตั้งพรรคการเมืองและความเคลื่อนไหวทางการเมืองในทางสันติ เพื่อให้สามารถแสดงความคับข้องใจและวิสัยทัศน์ในสังคม อันเป็นการแสดงออกในวิถีที่ไม่ใช้ความรุนแรงหลังยุติความขัดแย้ง โดยพบว่าการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองในระดับกลุ่มเป็นการเปลี่ยนกลุ่มติดอาวุธให้เป็นพรรคการเมืองเพื่อหาทางเข้าสู่วงการเมืองในจะเรียกร้องและแสดงมุมมองของตน แม้ว่าความสำเร็จของการเปลี่ยนสภาพดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีต่อพลเมืองและภาพรวมของกระบวนการประชาธิปไตย แต่การเกิดพรรคการเมืองใหม่หลังยุติความขัดแย้งมักปรากฏการขาดซึ่งศักยภาพ โครงสร้างพรรค แหล่งทรัพยากร ความรู้ทางการเมือง และข้อกฎหมายจำเป็นในการรองรับความสำเร็จในการจะเข้าสู่การแข่งขันในวงการเมือง นอกจากนี้ อดีตนักรบเป็นรายบุคคลและกลุ่มติดอาวุธต่างๆ มักต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนต่างๆ ของการจัดการปัญหาหลังยุติความขัดแย้ง ดังนั้น การขาดซึ่งการให้ข้อเสนอแนะแนวทางและการตรวจสอบอย่างรอบคอบ จะทำให้พรรคการเมืองที่ตั้งใหม่ล้มเหลวหรือกลายเป็นอันตรายมากกว่าจะเป็นการดีก็เป็นได้

การวางแผนและการออกแบบการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองจึงต้องพิจารณาปัจจัยหลักๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลที่ได้รับของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองในระดับกลุ่มของกองกำลังติดอาวุธและกลุ่มต่างๆ ดังนี้

- ธรรมชาติของสันติภาพ (เช่น ข้อตกลงในการเจรจาสันติภาพ ชัยชนะด้านการทหาร เป็นต้น)
- สถานการณ์ความมั่นคงหลังยุติความขัดแย้ง
- แรงจูงใจของกลุ่มติดอาวุธ (ตระหนักดีว่าแรงจูงใจดังกล่าวนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้)
- ระดับความสนับสนุนของประชาชนและความชอบธรรม
- ระดับประสบการณ์ทางการเมืองและศักยภาพ
- ศักยภาพความเป็นผู้นำ
- โครงสร้างองค์กร
- ทรัพยากร เงินทุน และการสนับสนุนทางเทคนิค
- การดำเนินคดีในทางอาญา และมาตรการด้านยุติธรรมในช่วงเปลี่ยนผ่าน

จะสังเกตได้ว่า กระบวนการของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมของประเทศ และรูปแบบของการดำเนินการในการสร้างสันติภาพ

ยกตัวอย่าง กรณีมีข้อตกลงการเจรจาสันติภาพ การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองจะรวมถึงการเปลี่ยนสภาพของกองกำลังติดอาวุธ (ทั้งในฝ่ายการเมืองและการทหาร) เป็นพรรคการเมือง

๑๑.๑.๒ การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองในระดับบุคคล การกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพในระดับบุคคลต้องให้อำนาจพลเรือนด้วยการให้ความรู้และเครื่องมือต่างๆ ให้สามารถแสดงความคิดเห็น การออกเสียงเลือกตั้ง และการเข้าร่วมในรัฐโดยปราศจากความกลัวในเรื่องของการถูกคุกคาม การเลือกปฏิบัติ การแก้แค้น หรือความรุนแรง และเนื่องจากธรรมชาติและช่วงเวลาของความขัดแย้ง ทำให้อดีตนักรบจำนวนมากโดยเฉพาะเยาวชนมีประสบการณ์น้อยหรือไม่มีเลยในการเข้าร่วมในการเลือกตั้งหรือในพรรคการเมือง ในบางกรณี ความขัดแย้งที่ขยายไปในวงกว้างหรือระบอบของรัฐอาจขัดขวางการขยายสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองได้ ทั้งนี้ สิทธิในการเลือกตั้งและการเข้าร่วมทางการเมืองกลายเป็นหลักพื้นฐานในกฎหมายระหว่างประเทศและกรอบการทำงานด้านประชาธิปไตยและยังเป็นกรอบของสิทธิมนุษยชนสำคัญอีกหลายประการ เช่น International Covenant on Civil and Political Rights, the Universal Declaration of Human Rights, the African Charter on Human and Peoples's Rights, the American Declaration of the Right and Duties of Man and the Asian Human Rights Charter

สิทธิในการเลือกตั้งและการเข้าร่วมในกิจการด้านสาธารณะ

United Nations International Covenant on Civil and Political Rights ซึ่งรับรองเมื่อ ๑๖ ธ.ค.๒๕๐๘: มาตรา ๒๕

พลเมืองทุกคนควรมีสติและโอกาสโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติและการจำกัดสิทธิอย่างไรเหตุผล:

๑. การเข้าร่วมในกิจการด้านสาธารณะทั้งโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งมาอย่างเสรี
๒. การมีสิทธิในการออกเสียงหรือได้รับเลือกตั้งอย่างแท้จริงที่เป็นสิทธิเลือกตั้งโดยสากลและเป็นสิทธิที่เท่าเทียม และต้องมีการจัดลงคะแนนลับ การให้หลักประกันเสรีภาพในการแสดงออกถึงเจตนาของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
๓. การสามารถเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐอย่างเท่าเทียมกัน

การเกี่ยวพันของอดีตนักรบเป็นรายบุคคลในกระบวนการทางการเมืองได้ประโยชน์ทั้งในการป้องกันพวกเขาเหล่านี้ที่จะกลายมาเป็นผู้ทำลายกระบวนการเลือกตั้ง และทำให้พวกเขาสามารถแสดงความปรารถนาและใช้สิทธิพลเมืองด้วย การสร้างศักยภาพของอดีตนักรบและสมาชิกในชุมชนให้หลากหลายในการจะเข้าร่วมในภาคประชาชนและการบริหารจัดการในทาง

ประชาธิปไตยถือเป็นก้าวสำคัญอย่างยิ่งต่อการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายในประเทศ

๑๑.๒ การประเมินปัจจัยแวดล้อม เพื่อกำหนดบทบาท ความสัมพันธ์ และอุปสรรคในการสนับสนุนกิจกรรมของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง นักวางแผน DDR ควรต้องมีขั้นตอนการประเมินและการวางแผนในโครงการ DDR ซึ่งจะรวมถึงการตั้งคำถามและการวิเคราะห์แง่มุมต่างๆ ภายใต้ปัจจัยแวดล้อมเฉพาะของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง ทั้งนี้ การเตรียมการและการประเมินการวิเคราะห์ นักวางแผน DDR และนักปฏิบัติต้องให้ความสนใจในธรรมชาติของสันติภาพ (เช่น ข้อตกลงการเจรจาสันติภาพ ชัยชนะด้านการทหาร และอื่นๆ) เพื่อกำหนดวิธีการที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมในโครงการ DDR และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการจัดตั้งพรรคการเมือง การขยายสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และการเข้าร่วมช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย

การแจ้งให้ทั้งระดับกลุ่มและระดับบุคคลทราบถึงกิจกรรมการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง นักวางแผน DDR ต้องพิจารณาประเด็นคำถามและแนวทางดังนี้

การประเมินปัจจัยแวดล้อม : ตัวอย่างของคำถามเพื่อการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง	
ธรรมชาติของความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - มีชัยชนะในด้านการทหาร หรือมีข้อตกลงการสร้างสันติภาพ ใชหรือไม่? - ยังคงมีความขัดแย้ง หรือมีการบรรลุข้อยุติหรือข้อตกลงหยุดยิง ใชหรือไม่? - มีการแบ่งแยกด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐกิจ และสังคม และความคับข้องใจที่ขับเคลื่อนไปสู่ความขัดแย้ง ใชหรือไม่? การแบ่งแยกและความคับข้องใจเหล่านี้ยังมีอยู่ ใชหรือไม่? มีการจัดการปัญหานี้ ใชหรือไม่? อย่างไร?
ธรรมชาติและแรงจูงใจของกลุ่มติดอาวุธ	<ul style="list-style-type: none"> - มีแกนนำสำคัญๆ ของกองกำลังหรือกลุ่มติดอาวุธที่อาจทำลายกระบวนการสร้างสันติภาพ ใชหรือไม่? - อะไรเป็นแรงจูงใจและความคับข้องใจที่สำคัญของกลุ่มติดอาวุธ - โดยธรรมชาติแล้ว พวกเขาเป็นกลุ่มทางการเมือง แนวคิด หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม? แรงจูงใจของพวกเขามีการเปลี่ยนแปลงในช่วงความขัดแย้ง ใชหรือไม่? หากเป็นเช่นนั้น เพราะเหตุใด? - กลุ่มติดอาวุธมีการจัดการและมีโครงสร้างอย่างดี ใชหรือไม่? มีการแยกการจัดการ และกระจายอำนาจ ใชหรือไม่? - มีการทำให้กลายเป็นกลุ่มหัวรุนแรง ใชหรือไม่? - มีการเกี่ยวข้องไปถึงกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ใชหรือไม่?
ระดับความไม่แน่นอนและความไม่มั่นคงในการเข้าถึงกระบวนการทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการรับรู้ถึงการเป็นผู้ชนะ หรือผู้แพ้ ในความขัดแย้งนี้ ใชหรือไม่? - อดีตนักรบหรืออดีตสมาชิกของกลุ่มมีความหวาดกลัวในการจะกลับคืนสู่สังคม ใชหรือไม่?

	<ul style="list-style-type: none"> - มีการตั้งข้อหาอาชญากรรมสงคราม หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสมาชิกในกลุ่มติดอาวุธ ใช่หรือไม่? มีการเสนอการนิรโทษกรรมหรือไม่? มีกระบวนการที่ชัดเจนจะเข้าร่วมในทางการเมืองของพวกเขาเหล่านี้หรือไม่? - สำหรับแกนนำระดับกลางและระดับสูง มีความคาดหวังหรือการให้คำมั่นสัญญาในการให้เข้าสู่การเลือกตั้งหรือการแต่งตั้งในทางการเมืองหรือไม่?
ศักยภาพของอดีตนักรบ	<ul style="list-style-type: none"> - มีสมาชิกกลุ่มติดอาวุธที่มีประสบการณ์ทางการเมือง หรือในภาคประชาสังคมมาก่อนหรือไม่? - มีสมาชิกกลุ่มติดอาวุธที่สามารถระบุตัวได้ว่าเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งและได้รับความเคารพ มีสมาชิกกลุ่มติดอาวุธ
กระบวนการเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - DDR เป็นตัววัดหลักของการเลือกตั้งระดับชาติและกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย มีสมาชิกกลุ่มติดอาวุธ - มีการระบุตัวผู้ที่ทำลายกระบวนการเลือกตั้งซึ่งและผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มติดอาวุธและกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องออกไปจากกระบวนการ DDR และจาก จนท.รัฐ ใช่หรือไม่?

๑๑.๓ การสร้างกลไกการประสานงานและความเป็นหุ้นส่วน เป็นสิ่งสำคัญที่โครงการ DDR ต้องไม่ดำเนินการโดยรัฐเท่านั้นในการให้เกิดการเมืองเต็มรูปแบบและการเลือกตั้ง โดยการพัฒนา กิจกรรมของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง ต้องมุ่งการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับองค์กรที่เกี่ยวข้องและความสามารถต่างๆ ที่รวมถึงกระบวนการเลือกตั้งและการพัฒนาพรรคการเมือง ผู้มีส่วนได้เสียในระดับชาติ องค์กรต่างๆ ของ UN องค์กรภาคเอกชนทั้งในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ

ในระบบของ UN นั้น แผนกกิจการการเมืองซึ่งผ่านฝ่ายให้ความช่วยเหลือในการเลือกตั้ง โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และกิจการภาคประชาสังคม สามารถที่จะเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมการความพยายามที่จะกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองทั้งในระดับกลุ่มและระดับบุคคลได้ ส่วนนอกระบบของ UN นั้น ก็มีองค์กรพหุภาคีหลายองค์ที่ทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือพรรคการเมืองและการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง อาทิองค์การเพื่อการพัฒนาและความร่วมมือในยุโรป (OSCE) องค์การรัฐอเมริกัน (OAS) และสถาบันระหว่างประเทศด้านประชาธิปไตยและการให้ความช่วยเหลือด้านการเลือกตั้ง (IDEA)

นอกจากนี้ ผู้แสดงหลักๆ ระหว่างประเทศที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือด้านดังกล่าว เช่น กองทุนพรรคของเยอรมนีและสวีเดน สถาบันประชาธิปไตยแห่งชาติ (NDI) และสถาบันรีพับลิกันระหว่างประเทศ (IRI) ในสหรัฐฯ กองทุนเพื่อประชาธิปไตยเวสมินสเตอร์ของอังกฤษ (WFD) สถาบันเพื่อประชาธิปไตยแบบมีหลายพรรคของเนเธอร์แลนด์ (NIMD) และศูนย์กลางสถาบันเพื่อ

ประชาธิปไตยของออสเตรเลีย (CDI) ซึ่งเป็นความสำคัญที่ต้องมุ่งให้ส่วนใหญ่ขององค์กรที่ให้ความช่วยเหลือพรรคเหล่านี้ (แม้ว่าเงินทุนขององค์กรเหล่านี้จะได้อาจจากรัฐบาลและองค์กรแบทวิภาคี) เป็นสถาบันที่เป็นอิสระทั้งในแง่ของวิธีการ การให้ความช่วยเหลือบุคคลใด และสถานที่ในการดำเนินงาน ทั้งนี้ ผู้จัดการ DDR ควรมีเป้าหมายในการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรเหล่านี้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพภายในโครงการ DDR ในประเด็นการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมในการประสานงานและการเป็นหุ้นส่วนในการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง สามารถดูได้จาก UNDP's Elections and Conflict Prevention : A Guide to Analysis, Planning, and Programming ปี ๒๕๕๒

ข้อเสนอแนะแนวทาง : การประสานงานในการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง

- ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและให้เป็นไปตามหลักการ UN เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนในเบื้องต้นและในระยะยาวในการที่จะฟื้นฟูหรือสร้างความเข้มแข็งในสิทธิพลเมืองและการบริหารจัดการของภาครัฐหลังยุคความขัดแย้ง
- ให้การประสานงานในการประสานงานกับผู้บริจาค องค์กรพหุภาคีต่างๆ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น เพื่อช่วยเหลือพรรคการเมืองและให้การสนับสนุนในการเลือกตั้ง
- ใช้ทรัพย์สินและศักยภาพที่ได้รับสืบทอดมาจากคณะกรรมการจัดการเมืองและการรักษาสันติภาพ
- เพื่อให้เกิดความถูกต้อง องค์กรพิเศษต่างๆ รวมถึงกลุ่มพิทักษ์สิทธิ เช่น กลุ่มสิทธิสตรี สมาคมอาสา และองค์กรเพื่อผู้พิการ ต้องมีการวางแผนและร่วมระดมสมองในการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง ทั้งนี้ ผู้จัดการโครงการต้องตระหนักในความจริงที่ว่าสมาคมอาสาที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย หรือองค์กรก่อเหตุรุนแรง

มีความเป็นไปได้ที่กลุ่มคนเหล่านี้จะสามารถเป็นส่วนสำคัญของภาคประชาสังคมที่นำเสนอหรือผลักดันแนวคิดทางการเมืองของเหล่าอดีตนักรบ ดังนั้น การจะตัดสินใจหรือให้การสนับสนุนใดๆ แก่สมาคมอาสาเหล่านี้ ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

๑๑.๔ การเข้าสู่จุดของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง การเสนอให้ข้อมูลในการบริการและการพัฒนาศักยภาพในด้านประชาสังคมและด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นหัวใจของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองของทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้เสียในกระบวนการ DDR โดยยังต้องรวมถึงการณรงค์การกระตุ้น การให้การศึกษาด้านธรรมชาติและหน้าที่ของสถาบันต่างๆ ด้านประชาธิปไตยในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และในระดับท้องถิ่น การฝึกอบรมภาวะผู้นำ และข้อเสนอการให้สตรีเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้ ควรมุ่งเน้นประเด็นเฉพาะ เช่น สิทธิมนุษยชน (เฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิตาม International Covenant on Civil and Political Rights) และการพัฒนาพรรคการเมืองด้วยวิถีทางและกระบวนการด้านประชาธิปไตย ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ การจัดการชุมชน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจาที่รวมทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียและฝ่ายค้านด้วย

การเข้าถึงจุดพิเศษในการสร้างศักยภาพและการเสริมสร้างให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองต้องมีการดำเนินการดังนี้

๑๑.๔.๑ การให้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และการรณรงค์กระตุ้นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยเฉพาะชุมชนที่รับอดีตนักรบกลับ และต้องดำเนินการให้สอดคล้องไปกับกระบวนการสร้างสันติภาพด้วย

๑๑.๔.๒ การเข้าถึงประโยชน์ด้านสังคม โครงการกลับคืนสู่สังคมควรได้รับการสนับสนุนในการเข้าถึงประโยชน์ต่างๆ ในด้านสังคมผ่านการมีบัตรประจำตัว เอกสารความมั่นคงด้านสังคม และสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งและทรัพย์สิน

๑๑.๔.๓ การให้การศึกษาด้านพลเมืองและการเลือกตั้ง เพื่อสร้างศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย โครงการ DDR ควรสนับสนุนการศึกษาเรื่องสิทธิพลเมืองและการเลือกตั้ง ซึ่งรวมถึงการให้โอกาสในการศึกษาธรรมชาติและหน้าที่ของสถาบันด้านประชาธิปไตยในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ การให้การศึกษาด้านพลเมืองควรอยู่ในข้อตกลงสันติภาพ หรือในกระบวนการสร้างสันติภาพ ขณะที่ในระดับท้องถิ่น แนวทางการให้การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชนเช่น แนวทางการใช้สิทธิพลเมือง เสรีภาพในการแสดงออก สิทธิของผู้เห็นต่าง และสิทธิในการลงคะแนนลับ จะต้องเป็นการให้แบบเสรี ไม่มีการบีบบังคับ หรือคุกคาม จึงจะเกิดประสิทธิภาพ

๑๑.๔.๕ การให้การอบรมภาวะผู้นำ ผู้จัดการอาวุโสของ DDR สามารถให้คำแนะนำแก่ จนท.รัฐและ จนท.ทหารระดับอาวุโสได้ในประเด็นเกี่ยวข้องกับการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง

ซึ่งการให้อบรมภาวะผู้นำในโครงการ DDR ก็มุ่งจะช่วยเอื้ออำนวยและเพิ่มความชอบธรรมและการสนับสนุนบรรดาผู้นำการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่

๑๑.๔.๕ การลอบบี้ผู้บัญชาการระดับกลาง การวิจัยเปรียบเทียบในกระบวนการสร้างสันติภาพ แสดงให้เห็นว่า บทบาททางการเมืองและอนาคตสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ที่เป็นแกนนำหรือผู้บัญชาการระดับกลาง เป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบันแวดล้อมหลังยุติความขัดแย้ง ซึ่งการมีตำแหน่งและระดับความรับผิดชอบขณะที่พวกเขาเหล่านี้อยู่ในกองกำลังหรือกลุ่มติดอาวุธ จะถูกนำมาเปรียบเทียบกับตำแหน่งที่ได้รับหลังยุติความขัดแย้ง และแกนนำเหล่านี้จำนวนมากต้องการแสดงบทบาททางการเมืองหลังยุติความขัดแย้ง ซึ่งโครงการ DDR ต้องกำหนดถึงความต้องการของผู้บัญชาการ โดยต้องมียุทธศาสตร์ที่มีการวางแผนอย่างดี

๑๑.๔.๖ การมีส่วนร่วมของสตรี คำมั่นของ UN ที่จะฟื้นฟูความมั่นคง การปกป้องกลุ่มอ่อนแอต่างๆ การให้ความเท่าเทียมในเรื่องเพศ อยู่ในข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ ๑๓๒๕ และ ๑๘๒๐ และเมื่อไม่นานมานี้ยังมีข้อมติยืนยันในข้อที่ ๑๘๘๘ และ ๑๘๘๙ ด้วย

กระบวนการ DDR ต้องเปิดหน้าต่างของโอกาสในการสร้างเสริมสิทธิสตรี รวมถึงสิทธิในการร่วมตัดสินใจและกระบวนการทางการเมือง ในส่วนของสิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรภาคเอกชนที่มุ่งด้านสิทธิสตรี ต้องสามารถให้การสนับสนุนความพยายามของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองที่ให้สตรีเข้ามีส่วนร่วมด้วย การเข้ามีส่วนร่วมของสตรีและการมีผู้แทนอยู่ในสถาบันสาธารณะนับตั้งแต่การจัดการของภาครัฐ ความยุติธรรม และความมั่นคง จะช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมกันในทางเพศ และมีข้อพิสูจน์แล้วว่ากลุ่มอ่อนแอต่างๆ รวมถึงสตรีและเด็กหญิงเป็นจำนวนมากมีการถูกบังคับให้เข้าร่วมกับกองกำลังหรือกลุ่มติดอาวุธ

ข้อเสนอแนะแนวทาง : การมีส่วนร่วมของสตรีในการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง

- ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับอดีตนักรบที่เป็นสตรี และสมาคมสตรีที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังและกลุ่มติดอาวุธ ซึ่งสตรีและเด็กหญิงมักประสบกับการถูกเลือกปฏิบัติในช่วงก่อนเกิดความขัดแย้ง ต้องสามารถใช้สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบกับบริบทด้านสังคมวัฒนธรรมที่มักไม่ให้สตรีเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจแม้หลังจากเข้าอยู่ร่วมในกองกำลังหรือกลุ่มติดอาวุธก็ตาม
- ให้องค์กรภาคประชาสังคมหรือองค์กรภาคเอกชนด้านเพศหรือสิทธิสตรีเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาผ่านกระบวนการ DDR
- ให้ทุกเพศเข้ามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะ เป็นสตรี ชาย เด็กหญิง และเด็กชาย มีใช้ในฐานะผู้รอดชีวิตหรือผู้เป็นเหยื่อ แต่ในฐานะเป็นผู้แทนของการจะเปลี่ยนแปลง หรือผู้แทนเพื่อฟื้นฟูหลังความขัดแย้ง
- ใช้แนวทางการสอดประสานในการประเมินการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมืองเพื่อป้องกันสตรีที่จะถูกกระตุ้นและออกไปจากการประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสตรี
- พึงตระหนักให้กระบวนการทางการเมืองและการประสานงานกันระหว่างรัฐบาล ภาคประชาสังคม ทหาร และความมั่นคง เป็นไปเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในประเด็นทางเพศและสันติภาพ
- ให้การประกันว่ามีการตรวจสอบทางการเมืองและการประเมินคุณค่าทางเพศอยู่ในกิจกรรมและในกระบวนการระหว่างองค์กรต่างๆ

๑๑.๔.๙ การมีส่วนร่วมของเยาวชน ความต้องการเป็นพิเศษของเยาวชนควรจัดอยู่ในช่วงของการกลับคืนสู่สังคมในทางการเมือง เพราะแม้ว่ากลุ่มเหล่านี้สามารถเป็นภัยคุกคามความมั่นคงได้ แต่ก็สามารถกระทำการเป็นกำลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ได้ เยาวชนมักจะออกเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองใหม่ๆ มีความภักดีต่อแนวทางดั้งเดิมน้อยกว่า และมีแนวความคิดต่อเป้าหมายของสังคมตนเองมากกว่า

๑๒. การเชื่อมโยงการกลับคืนสู่สังคมไปยังการพัฒนาและการฟื้นฟูในวงกว้าง โครงการ DDR เป็นจำนวนมากที่ล้มเหลวในอดีตเพราะมีหนทางที่เน้นย้ำแคบและระยะสั้น ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายและก่อให้เกิดความยั่งยืนในการปรับปรุงด้านความมั่นคง DDR ต้องเปิดทางให้มีการพัฒนาและการฟื้นฟูในวงกว้างไปอย่างลงรากลึก ดังนั้น โครงการกลับคืนสู่สังคมควรมีแนวความคิด วางแผน ออกแบบ สร้างเสริม และร่วมมืออย่างใกล้ชิดเพื่อยุทธศาสตร์ของการฟื้นฟู และจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงที่ไม่จำกัดเฉพาะการฟื้นฟูหลังยุคความขัดแย้ง แต่ต้องเชื่อมถึงการลงหลักปักฐานของประชากรที่อพยพก่อน

หน้านี้ ความพยายามสร้างความปรองดอง การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การเปลี่ยนผ่านด้านความยุติธรรม การปรับปรุงการบริหารจัดการของภาครัฐและการปฏิรูปความมั่นคง การจะประสบความสำเร็จดังที่กล่าวมา การออกแบบโครงการกลับคืนสู่สังคม และนักปฏิบัติของ UN จึงต้องประสานการทำงานร่วมกันวางแผนโครงการไปกับผู้แสดงต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีของการกลับคืนสู่สังคม หน่วยงานต่างๆ ของ UN ต้องทำงานคู่ขนานไปกับการบูรณาการผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่หลากหลาย เช่น อดีตนักรบ ผู้กลับคืนถิ่นฐาน และผู้ลี้ภัย ในการเข้าสู่ตลาดแรงงานและชุมชน ทั้งนี้ ข้อมูล จำนวน และประวัติของบุคคลเหล่านี้ต้องมีการแลกเปลี่ยนในหน่วยงานของ UN ที่เกี่ยวข้องกับการจะให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม

ผู้จัดการโครงการ DDR จำต้องประสานการทำงานอย่างใกล้ชิด :

- ภาคสนาม : ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ของ UN, หน่วยงานระดับชาติ, ชุมชนที่รับกลับ, องค์กรภาคเอกชน, ผู้บริจาค, องค์กรให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ, และองค์กรอื่นๆ เพื่อจัดตั้งการวางแผนภารกิจตั้งแต่ในขั้นแรกเริ่ม
- สำนักงานใหญ่ : ผ่านการบูรณาการโครงสร้างและกระบวนการวางแผนภารกิจเพื่อเป็นการประกันถึงการประสานงานและดำเนินงานทิศทางเดียวกันและการสนับสนุนกันในการช่วยเหลือในการปฏิบัติงานภาคสนาม
- ระหว่างภาคสนามกับสำนักงานใหญ่ : เพื่อประกันได้ว่าบทเรียนที่มีและการพัฒนานโยบายใน DDR จะถูกบรรจุอยู่ในโครงการในระดับภาคสนาม โดยเฉพาะตั้งแต่เริ่มภารกิจและกระบวนการ DDR 1 และเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียสำคัญๆ ในระดับชาติ

ผู้จัดการโครงการควรมุ่งไปที่การสร้างความแข็งแกร่งให้ท้องถิ่น การเป็นหุ้นส่วนกับชาติและระหว่างประเทศ ซึ่งการเป็นหุ้นส่วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างเสริมโครงการโดยตรงและในระยะสั้น และยังเชื่อมโยงไปสู่การฟื้นฟูระยะยาว การสร้างสันติภาพ และโครงการพัฒนาและการจัดการภาครัฐ ดังนั้น ผู้จัดการ DDR ควรดำเนินการตามกรอบการทำงานของโครงการเพื่อการพัฒนาและการฟื้นฟู และให้ความสำคัญต่อแผนการฟื้นฟูแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การต่อสู้กับปัญหาความยากจน กรอบการทำงานของการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาของ UN นโยบายของ UN ในการสร้างการจ้างงานหลังยุคความขัดแย้ง และการกลับคืนสู่สังคมและการสร้างรายได้ และสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะประกันว่าโครงการ DDR เชื่อมโยงไปสู่การสร้างสันติภาพ การเปลี่ยนผ่าน การฟื้นฟู และยุทธศาสตร์ในการปฏิสังขรณ์ อีกทั้งยังจะเอื้ออำนวยให้มีการเกี่ยวพันจาก UN และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ด้วย

ความพยายามทั้งหมดต้องมีการประสานการทำงานอย่างใกล้ชิดกับผู้แสดงอื่นๆ เพื่อให้โครงการเดินหน้า และผู้จัดการ DDR ควรต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนให้โครงการกลับคืนสู่สังคมดำเนินไปอย่างถูกต้อง

การประสานงานในช่วงขั้นตอนของการวางแผนและการเสริมสร้าง

กรอบการทำงานระดับชาติและภาคส่วนหลักในขั้นตอนของการวางแผนนั้น ผู้จัดการ DDR ต้องให้โครงการ :

- มีเครือข่ายในการประสานและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ
- มีการเข้าร่วมและการให้ปัจจัยเพื่อการวางแผนฟื้นฟูในวงกว้างและการประเมินภารกิจ
- มีหลักประกันว่าการกลับคืนสู่สังคมของอดีตนักรบและกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสะท้อนถึงกรอบการทำงานและนโยบายสำคัญของชาติและภาคส่วน

กรอบการทำงานระดับชาติและภาคส่วนหลักในขั้นตอนของการสร้างเสริมนี้ ผู้จัดการ DDR ต้องให้โครงการ :

- ยังคงการมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อประสานงานด้านการฟื้นฟูสามารถระบุพื้นที่ในการร่วมมือและเป็นหุ้นส่วน รวมถึงการสร้างเสริมความแข็งแกร่งในท้องถิ่น และความเป็นหุ้นส่วนในระดับชาติและระหว่างประเทศ
- มีโครงการกลับคืนสู่สังคมและแผนปฏิบัติการภายในนโยบายและกรอบการทำงานระดับชาติและภาคส่วนหลัก
- ให้โอกาสโครงการกลับคืนสู่สังคมในการมีส่วนร่วมสร้างเสริมนโยบายและกรอบการทำงานระดับชาติและภาคส่วนหลัก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา บ่งชี้ว่า การประสานงานเป็นสิ่งที่ยากจะประสบความสำเร็จ และรัฐบาลหลังยุคความขัดแย้งมักไม่มีความสามารถในการจัดการองค์กร หรือการประสานงานกับทุก

หุ้นส่วนในโครงการได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องสื่อสารให้ผู้บริจาค เพราะพวกเขาอาจไม่สามารถคาดหวัง
ในลักษณะที่เป็นไปได้ในความเป็นจริงจากโครงการ DDR

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พลตรี สรโกเศศ เปี่ยมญาติ
วัน เดือน ปีเกิด	๗ เมษายน ๒๕๐๓
ประวัติการศึกษา	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางกลับคืนสู่สังคมของ ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัย พล.ต.สรโกเศศ เปี่ยมญาติ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๗ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์จำนวน ๙ ข้อ แนวทางขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จจำนวน ๕ แนวทาง สู่เป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงจำนวน ๒๙ เป้าหมาย เฉพาะวัตถุประสงค์ในข้อ ๓ “เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาร่วมกัน” และข้อ ๘ “เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ” ในการนี้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า จึงได้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยริเริ่มการดำเนินการตามโครงการ “พาคนกลับบ้าน” อันจะส่งเสริมสนับสนุนให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลเป็นรูปธรรม โดยเริ่มดำเนินโครงการครั้งแรกเมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบันมีการดำเนินการมาเป็นเวลา ๒ ปี

อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันพบว่ากลุ่ม ผกร.ที่เข้าร่วมโครงการในชุดแรกเมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ ภายหลังเข้าร่วมโครงการแล้วยังไม่สามารถอยู่ในพื้นที่ได้จริง ไม่มีอาชีพ ไม่ได้รับความปลอดภัย และยังติดปัญหาในข้อกฎหมายในกลุ่มที่มีคดีและมีหมายจับตาม ป.วิอาญา ทำให้ ผกร. ที่มีบทบาทในการใช้ความรุนแรงจริงและเป็นแกนนำสำคัญไม่ต้องการเข้าร่วมโครงการเพราะไม่มีหลักประกันที่ดีพอในการกลับคืนสู่สังคม ทำให้การดำเนินโครงการไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสม เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของ ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้งตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางดำเนินการให้ ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกลับคืนสู่สังคมและสามารถอยู่ได้ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ มีอาชีพ และปลอดภัย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา สัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิก ผกร. ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน ของ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. จำนวน ๒๐ คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลจาก ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรงซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบและเป็นคนในพื้นที่โดยตรง คนเหล่านี้จะรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะอยู่ในพื้นที่สังคมหมู่บ้านได้อย่างปลอดภัย มีเกียรติและมีอาชีพ

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะแนวทางการกลับคืนสู่สังคม ของกลุ่ม ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยแนวทางรุนแรง ในโครงการพาคนกลับบ้าน ของ กอ.รมน.ภาค ๔ สน.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นสมาชิก ผกร. ที่เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกในการกลับคืนสู่สังคมว่าเมื่อการเลิกใช้ความรุนแรง ออกจากกลุ่ม ผกร. แล้วจะอยู่ในสังคมหมู่บ้านได้อย่างไรอย่างปลอดภัย มีอาชีพ และมีศักดิ์ศรี กลุ่มที่สองเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบดำเนินการโครงการพาคนกลับบ้านเพื่อรับทราบข้อมูลแนวทางการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข จากนั้นจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด สรุปเป็นรายงานโดยการเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

๑. เปรียบเทียบแนวทางดำเนินการในขั้นตอนการกลับคืนสู่สังคมของ ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้งตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมากใน ๓ ประเด็นคือ

๑.๑ ห้วงเวลาการดำเนินโครงการพบว่า UN ดำเนินโครงการในช่วงหลังความขัดแย้ง (post conflict) คือหลังจากการเจรจาสันติภาพสิ้นสุดลง ขณะที่ จชต. ดำเนินการในระหว่างความขัดแย้งยังดำรงอยู่ และยังอยู่ในขั้นตอนก่อนการพูดคุยสันติภาพ ซึ่งเงื่อนไขการดำเนิน

โครงการที่แตกต่างส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อรูปแบบ เป้าหมายการดำเนินการ รวมถึงตัวนักรบ/ ผกร.ที่เข้าร่วมโครงการ กล่าวคือ

๑.๑.๑ รูปแบบและเป้าหมายการดำเนินการ UN เน้นเป้าหมายการคืนสู่สังคมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยให้ความสำคัญสูงสุดที่ประเด็นทางเศรษฐกิจเป็นประเด็นแรกที่เน้นเพราะต้องการให้อดีตนักรบมีอาชีพและกลับมาอยู่ในสังคมหลังความขัดแย้งให้ได้ ดังนั้นรูปแบบจึงเน้นที่โครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก สำหรับ จขต. พบว่าเป้าหมายโครงการเน้นเพื่อตอบโจทยนโยบายตามแผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗ และ ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ซึ่งมุ่งสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยสันติภาพ แต่อย่างไรก็ตามพบว่าแม้เป้าหมายต่างและเงื่อนไขต่าง แต่โครงการพาคณกลับบ้านก็มีสิ่งๆที่ดำเนินการเหมือน UN คือ การให้ความสำคัญต่อโครงการสร้างอาชีพเพื่อให้ ผกร. ที่เข้าร่วมโครงการมีอาชีพและกลับไปอยู่ในสังคมได้ ซึ่งในประเด็นนี้พบว่า มีความแตกต่างจากความต้องการของคนๆที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะนำเสนอในช่วงการเปรียบเทียบและข้อเสนอแนะ

๑.๑.๒ ตัวอดีตนักรบที่เข้าร่วมโครงการ UN เป็นสมาชิกกลุ่มใช้ความรุนแรงที่ต่อสู้ในปัจจุบันและมีอาวุธในครอบครองมีการออกมาพร้อมกันจำนวนมากเพราะเป็นการเลิกสู้รบ/ต่อสู้จากข้อตกลงสันติภาพ สำหรับ จขต. กลุ่มที่เข้าร่วมคือ สมาชิก ผกร. ที่เบื่อการสู้รบและสมาชิกที่แกนนำกลุ่ม ผกร. ไม่ใช้งานแล้ว

๑.๒ โครงการกลับคืนสู่สังคมเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่ที่ดำเนินการภายหลังยุติสงคราม/ภายหลังความขัดแย้ง เรียกว่า DDR ประกอบไปด้วยขั้นตอนแรกคือ การวางอาวุธ (Disarmament) การเลิกสู้/ออกจากขบวนการ (Demobilization) และการกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) เป็นขั้นตอนสุดท้าย สำหรับโครงการพาคณกลับบ้าน เป็นการดำเนินการในขั้นตอนสุดท้ายตามมาตรฐาน UN คือการกลับคืนสู่สังคมเท่านั้น ซึ่งในประเด็นนี้การดำเนินการโครงการพาคณกลับบ้านของ กอ.รมน.ภาค ๔ มีความสอดคล้องกับเงื่อนไขของเวลาในการดำเนินโครงการเพราะดำเนินการภายใต้บริบทของสถานการณ์ความขัดแย้งที่ยังดำเนินอยู่ จึงเน้นเพียงในเรื่องการกลับคืนสู่สังคม เพียงอย่างเดียว

๑.๓ กลไกที่เป็นตัวแสดงหลักในการดำเนินโครงการ พบว่า โครงการของ UN ในพื้นที่ขัดแย้งทั่วโลกจะใช้องค์กรต่างชาติเข้ามาให้การช่วยเหลือ แต่ จขต. เป็นการดำเนินการภายในด้วยหน่วยงานของภาครัฐเองคือ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. และ ศอ.บต.

๒. ผลการดำเนินการโครงการพาคณกลับบ้าน ในห้วงตั้งแต่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ – มีนาคม ๒๕๕๘ มีดังนี้

ลำดับ	รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
-------	--------	-------	---------------	----------

๑	ผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ - ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว - อยู่ระหว่างการดำเนินการ	๕๐๐	๕๗.๒๗	
		๓๗๓	๔๒.๗๓	
	รวม	๘๗๓		
๒	ป.วิฯ อาญา - ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว - อยู่ระหว่างการดำเนินการ	๑๔	๑๔.๒๙	
		๘๔	๘๕.๗๑	
	รวม	๙๘		
๓	ไม่มีหมาย/ตกใจ/หวาดระแวง	๒๓๐	๑๐๐	
	รวมผู้มารายงานตัวทั้งสิ้น	๑,๒๐๑		
สรุป	- ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว	๗๔๔	๖๑.๙๕	
	- อยู่ระหว่างการดำเนินการ	๔๕๗	๓๘.๐๕	

๓. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการโครงการพาคนกลับบ้าน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการโครงการพาคนกลับบ้าน ประกอบด้วย

๓.๑ ผู้ที่ถูกออกหมายคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา หรือที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เข้ามารายงานตัวแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ตามโครงการพาคนกลับบ้าน

๓.๑.๑ ไม่มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อกลับมาใช้ชีวิตปกติในหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งอาจจะตกเป็นเป้าหมายในการก่อเหตุของกลุ่มขบวนการ ปัจจุบันของผู้ที่ออกมารายงานตัวแสดงตนตามโครงการพาคนกลับบ้าน ได้ถูกมองจากกลุ่มผู้เห็นต่าง หรือมวลชน เป็นผู้ทรยศต่อขบวนการ

๓.๑.๒ ยังไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ รวมทั้งนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลง ตามการเปลี่ยนของ ผู้บังคับบัญชา

๓.๒ ผู้ที่ถูกออกหมายคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.วิฯ อาญา หรือที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ยังไม่ออกมารายงานตัวแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ตามโครงการพาคนกลับบ้าน

๓.๒.๑ เจ้าตัวยังไม่มีความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่ถูก
ออกหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ในส่วนผู้ที่ถูกหมาย ป.วิฯ อาญา เจ้าตัวจะทราบดี ถ้ามีหลักฐานทางนิติ
วิทยาศาสตร์มัดแน่นจะไม่เข้ามารายงานตัวแสดงตน

๓.๒.๒ มีความหวังในการที่รัฐบาลจะยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ในบางพื้นที่ที่
มีเหตุการณ์ลดลง ซึ่งถ้าหากรัฐบาลยกเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคง พ.ศ.๒๕๕๑
แทน ผู้ที่ถูกหมาย พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จะถูกยกเลิกโดยปริยาย ในส่วนผู้ที่กระทำความผิดความมั่นคง
หมาย ป.วิฯ อาญา จะใช้กระบวนการตามมาตรา ๒๑ ของ พ.ร.บ.ความมั่นคง พ.ศ.๒๕๕๑ คือการใช้
การอบรมแทนการฟ้อง

๓.๒.๓ ตามที่รัฐบาลได้เปิดให้มีการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ กับกลุ่มผู้เห็นต่างที่อยู่ต่างประเทศ ผู้ที่ถูกออกหมายในคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ และ ป.
วิฯ อาญา ต่างคาดหวังว่า จะมีการตกลงเรื่องการนิรโทษกรรม ให้กับผู้ที่มีความผิดคดีความมั่นคง

๓.๒.๔ ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มนักวิชาการ ได้มี
แนวคิดในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในพื้นที่ โดยผลักดันให้รัฐบาล
ออกกฎหมายนิรโทษกรรม ที่เรียกว่าความยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน

๓.๓ ครอบครัว ญาติพี่น้อง ของผู้ที่ถูกออกหมายคดีความมั่นคง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ
และ ป.วิฯ อาญา หรือที่หวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ

๓.๓.๑ ยังขาดความเชื่อมั่น ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากมีฐานะ
เป็นคู่ขัดแย้ง แกรงว่าเมื่อเข้าโครงการพาคนกลับบ้านจะไม่ได้รับความเป็นธรรม

๓.๓.๒ การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ กับครอบครัวญาติพี่น้องของผู้ที่ถูก
ออกหมายคดีความมั่นคง และประชาชนในพื้นที่ยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจในโครงการพาคนกลับ
บ้านได้ดีพอ อันเกิดจากภาษาที่ใช้ และความไม่ไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางดำเนินการให้ ผกร. ที่ยุติการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกลับคืน
สู่สังคมและสามารถอยู่ได้ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ มีอาชีพ และปลอดภัยมีดังนี้คือ

๑. มุ่งเน้นโครงการให้ตอบรับการเปิดทางลอยให้ ผกร. ที่เป็อการสู้รบ และกลุ่มที่
แกนนำ ผกร. ไม่เรียกใช้งาน ให้ออกมาช่วยรัฐสร้างสันติภาพในระยะยาว ที่ต้องมุ่งเน้นคนกลุ่มนี้เพราะ
ในภาวะที่การต่อสู้ยังไม่ยุติ กลุ่มที่จับอาวุธต่อสู้ในปัจจุบันจะไม่ออกมาเข้าร่วมโครงการ ขณะที่การใช้
กลุ่มที่เป็อกาต่อสู้และถูกทอดทิ้งจากขบวนการ จะสร้างจุดแข็งในการเอาชนะทางมวลชนและ
จิตวิทยาได้

๒. จัดทำระบบบริหารจัดการและติดตามสมาชิก ผกร. ที่เข้าร่วมโครงการให้สามารถเกาะติดและใช้งานเพื่อประโยชน์ในการลดพื้นที่สีแดง สร้างพื้นที่สีเขียวให้เพิ่มขึ้น รวมถึงการทำลายโครงสร้างกลุ่ม ผกร. และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยสันติสุข

๓. การสร้างอาชีพตามฐานความถนัดเดิมของผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ไม่จำเป็นต้องสร้างพื้นที่รองรับการฝึกอาชีพหรือพื้นที่อยู่อาศัยสำหรับคนที่กลับเข้าสังคมไม่ได้ ขึ้นมาเป็นกรณีพิเศษ เพราะจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีอาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมการต่อสู้อยู่แล้วเพียงแต่ต้องการการต่อยอด หรือสร้างอาชีพให้ลูกและภรรยา เพื่อเป็นการเสริมรายได้ นอกจากนี้ยังควรมีการจัดอาชีพให้เหมาะสมกับสถานะของ ผู้เข้าร่วมโครงการตามสถานะที่มีในองค์กรต่อสู้ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เป็นแกนนำมักต้องการอาชีพทางการเมือง เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งทำให้เค้ารู้สึกมีเกียรติ ขณะเดียวกันการจัดตำแหน่งทางการเมืองให้คนเหล่านี้ก็สามารถช่วยรัฐในการขยายงานมวลชนและดึง ผกร. ที่เหลือออกมาเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านได้มากขึ้น

๔. การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ปัจจุบันใช้มาตรา 21 พ.ร.บ.ความมั่นคง ในการดำเนินการ ซึ่งในเรื่องนี้ ยังสามารถใช้เป็นมาตรการดำเนินการต่อไปได้ แต่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการปรับเพื่อให้แม่ทัพเป็นคนลงนามสุดท้าย เพื่อความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายต่อผู้ที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับผู้ที่มีหมาย ป.วิอาญา นั้น แม้ในความต้องการสูงสุดของคนกลุ่มนี้จะต้องการการนิรโทษกรรม แต่การดำเนินการตามกระบวนการกฎหมายปกติ (สู้คดีตามกฎหมาย) คนกลุ่มนี้ก็ยอมรับได้ ขอเพียงการอำนวยความสะดวกในเรื่องไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ในการประกันตัวเพื่อสู้คดี

๕. การกำหนดตัวชี้วัดโครงการในทุกมิติโดยวัดตามความเป็นจริง จะช่วยให้การสร้างพื้นที่สีเขียวลดพื้นที่สีแดงเป็นไปอย่างยั่งยืนมากขึ้น และจัดให้มีการประเมินผลโครงการอย่างเข้มข้น และเป็นไปตามมาตรฐานการประเมินโครงการอย่างแท้จริง